

Львівські
Архієпархіальні відомости.

1939

08

III 21 593

P 52 1939 7.1

Л Ъ В І В С Ь К І
АРХІЄПАРХІЯЛЬНІ ВІДОМОСТІ
Річник LII



1939

Львів 1939
Видання гр.-кат. Митрополичої Консисторії

Ленинград
Архивохранилище ВЛКСМ
Фонд № 111



1939

Ленинград
Фонд № 111
1939

З М І С Т

І. ПИСЬМА АПОСТОЛЬСЬКОГО ПРЕСТОЛА І КАРД.

Перше Слово нового Св.Отця	113
Великодне Слово Св.Отця(зміст)	147
Про молитви молоді для виблагання мира .	145
З нагоди Ювілею Хрещення Руси-України. .	163
З нагоди 40-ліття Єпископства Митрополита	161
Подяка Кард.-Секр.для Є хідньої Церкви. .	129

ПОСЛАННЯ І ПИСАННЯ ВИСОКОПР.МИТРОПОЛИТА

З нагоди смерти Папи Пія XII	18
З нагоди трагедії на Закарпатті.	130
З нагоди 500-ліття Флорент.Унії	181
Послання на Піст - Заклик до покаяння. .	25
Програма праці в нових обставинах. . . .	205
До монахів і монахинь	207
До вірних - вихов.дітей і утрим.духов. .	210
До молоді -дбати про Божу Мудр.і присту- пати до св.Тайн та триматися віри . .	215
Лист до дітей.	149
Подяка за побажання.	5
Слово в Празник Трьох Святих	2
Про часте св.Причастя.	102

ЗАКОНИ, РОЗПОРЯДЖЕННЯ Й ПОРУЧЕННЯ

Архів парохіяльний	9
Відпусти апостольські.	165
" з наг.Ювілею Хрещ.Руси-України. .	165
Візитації дек.-обговорити новий квестіон.	11
" " -вказівки й такси.	124
Власти для душпастирів на военний час. .	199
" " " - доповнення	207
" " " в нових обставинах .	212
Грунти-відгрічування ерекціональних. .	138
Дисп.на заб.і Лист ім.В.Стефаніка пост.зв'язані з милост. .	107
Диспенза на праці України св'яточні дні	137

Інститут Церк.Зєднання - оснув.і ст.	118
" " " - доповн.і модиф.ст.	172
" " " - розв'яз.світ.владою	202
Катихизація дітей у церкві.	219
Лісовий Фонд - уділи.	108
Літургічні звичаї - відновлення	214
Літургічні молитви за Президента Р.П.	202
Молебен у наміренні т-ва "Орли"	137
Молитви припис.арт.VIII Конкордату.	168
Парохії другорядні - які малиб бути обс.	169
Рівновага духа в воєнному часі - заклик	197
Розпорядки переписувати і передав.іншим	214
Св.Отець - розпор. на день коронації.	1
Служби Божі - скільки складати на легат?	107
" " - виясн.в спр.редукцій.	201
" " Преждеосв.Дарів	107
Спів всенародній (до Дяків)	215
Тайни св. - заборона змін у формі їх.	196
Такса з наг.введення душпаст.в обов.	143
Тиждень Молитов за Зєднання Церков	218

ОГОЛОШЕННЯ, ВІДОЗВИ Й КОМУНІКАТИ

АЕВідомости й інші видання Консистерії	16
Божа Наука.	16
Бохняк Евстахія	203
Дитячі вибрики на шляхах.	203
Доходи з ерекц.грунт.входять в скл.конг.	174
Еміграція у Франції - звязки з нею.	141
Зимова поміч безробітним.	112
Інст.Вд.і Сир.по Свящ. - Загальні Збори	127
Конкурс до Духовної Семинарії	175
" " дяківської бурси	203
" " на дяківські посади	176
" " опорожнені парохії.	142
Конкурсний іспит весн. і теми.	126
Крамниці церковні - контролю РСУК	126
Літургічне вино з "Народньої Торговлі"	140
Метрики - пошукування метрик.	16
" - контролю метр. книг	111
Парохії до заміни	128 142 176
Обезпеченеві залеглості за дяків.	111

111 . . . то і . . . - . . .
112 . . . то . . . і . . .
113 . . . до . . . і . . .
114 . . . до . . . і . . .
115 . . . до . . . і . . .
116 . . . до . . . і . . .
117 . . . до . . . і . . .
118 . . . до . . . і . . .
119 . . . до . . . і . . .
120 . . . до . . . і . . .
121 . . . до . . . і . . .
122 . . . до . . . і . . .
123 . . . до . . . і . . .
124 . . . до . . . і . . .
125 . . . до . . . і . . .
126 . . . до . . . і . . .
127 . . . до . . . і . . .
128 . . . до . . . і . . .
129 . . . до . . . і . . .
130 . . . до . . . і . . .

СТАВЛЕННЯ НА ПРАКТИКУ

131 . . . до . . . і . . .
132 . . . до . . . і . . .
133 . . . до . . . і . . .
134 . . . до . . . і . . .
135 . . . до . . . і . . .
136 . . . до . . . і . . .
137 . . . до . . . і . . .
138 . . . до . . . і . . .
139 . . . до . . . і . . .
140 . . . до . . . і . . .
141 . . . до . . . і . . .
142 . . . до . . . і . . .
143 . . . до . . . і . . .
144 . . . до . . . і . . .
145 . . . до . . . і . . .
146 . . . до . . . і . . .
147 . . . до . . . і . . .
148 . . . до . . . і . . .
149 . . . до . . . і . . .
150 . . . до . . . і . . .

Петра св.Т-во - поклик до церк.і свц. . . 109
Підводи для вчителів релігії. 174
Податок - звільн.церк.грунт.від гр.под. 124
" дохідовий - як складати зізн. . . 14
Податкові залегл. - вказівки й поруч. . . 12
Податки - як поступ.при занят.інвент.?. 140
" - взір под.на зв.цер.гр.від ньог159
Покривання деревляних церков бляхою . . 158
Почти - подавати до Конс.усякі зміни. . . 125
Проца до Риму. 127
Семинарія для виховниць дошкіль 142
Складанки П.К.О.-правильне вживання . . 160
Учителі релігії - фахові кваліфікації . 128
Ферійний час - обмеж.урадув.в Консист. 174
Хручі - боротьба з ними 127
Хроніки парохіальні набувати в Конс. . . 174
Цінні ефекти - відсотки від них 160
Ювілейні видання. 112
Померли 144 180 220

1 АДА 3/10/1939

(NN 8+5)

ЛВІВСЬКІ АРХІЕПАРХІЯЛЬНІ ВІДОМОСТІ

LWIEWSKI ARCHIEPARCHIALNI WIDOMOSTY

ROCZNIK LII.
РІЧНИК LII.

LWÓW, STYCZEŃ 1939 r.
ЛВІВ, СІЧЕНЬ 1939 р.

NR. I.
Ч. I

У ДЕНЬ КОРОНАЦІЇ СВ. ОЦЯ.

В день 12. лютого по н. ст. припадає 17-та річниця коронування Святого Отця Пати Пія XI. Цього року ту річницю буде ціла Католицька Церква обходити особливішими торжествами, бо цього року припадає також 60-літній ювілей священства Святого Отця, а крім того 10-літній ювілей щасливо і для Церкви корисно полагоженої римської справи т. зв. лятеранською умовою.

Митрополичий Ординаріят поручає Всч. Духовенству відправити в той день торжественну Службу Божу, додаючи в Мирній і Сулугій Єктеніях візвання до молитов за здоровля Святого Отця і за призвання помочі Святого Духа для Його праць. В часі Служби Божої священники відчитають Слово Митрополита, яке мав сказати до радія, і яке в цьому числі АЕВідомостей оголошується. По Службі Божій відспівається благодарственна пісня „Тебе Бога хвалим“. Священик у попереджаючу цей празник неділю заохотить вірних до лепт на „гріш св. Петра“. Цей даток любови має більше значіння для нас самих, ніж для Святого Отця. Тому треба, щоб кожний християнин дав хоч найменшу лепту по своему стану й матеріальному положенню. Цей даток це неначе символ призначення Його зверхньої влади над цілою Церквою і символ нашого привязання до Нього і до Римського Престола, осередка християнства, з котрого спливає Божа благодать на всі злучені з Апостольським Престолом Церкви і душі вірних християн. Всч. Отці проповідники не залишать і при цій нагоді і від часу до часу пригадувати християнам обовязок молитов за Зверхника Христової Церкви. Ці молитви це сповнення важного обовязку, яким є любов Вселенської Католицької Церкви. Через ці молитви християнин скріпляє святі звязи, які його лучать із Церквою, а тим самим скріпляє і ті звязи, що лучать його з Бо ом, бо правильно людські душі з Богом звязані Божою благодаттю і чеснотою Божої любови, що її мірою є любов ближніх, а любов ближніх у першому ряді обнимає всіх ближніх, злучених одною вірою, одними Тайнами і одною зверхною владою Вселенського Архієрея.

Від Митрополичого Ординаріату
Лвів, дня 30. січня 1939.

† АНДРЕЙ Митрополит.

ЛВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ Ж-1698 П

СЛОВО МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ В ПРАЗНИК ТРЬОХ СВЯТИХ.

ВО ІМЯ ОТЦЯ І СИНА І СВЯТОГО ДУХА — АМІНЬ.

Празник Трьох Святителів це символ єдності Святих у небі. Та єдність, як сонце, просвічує наше життя і відбивається в християнстві наче в дзеркалі. Світ це твір всемогучої Божої руки, на ньому сліди всемогучості й мудрости Всевишнього. Ті сліди в часті закриті перед слабим людським словом, а в часті затерті людськими ворожнечами. Христос Спаситель відновлює в людстві відблеск неба, відновлює затрачену гріхами єдність людського роду. Та єдність і в намірах Христа і в дійсності є вірним образом небесної єдності, що й є ма є ділом Христа, метою цілого відкуплення.

Прегарно складається в нашому обряді, що в сам Празник єдності Святих у небі випадає також день єдності людства на землі, бо сьогодні празнуємо 17-ту річницю хвилини, в якій найстарший з Єпископів вкладав на голову нововибраного Римського Архієрея Пія Папи XI потрійний вінець, знак вселенського вітцвіства Христового Намісника. Тому та річниця є неначе празником єдності людства на землі.

І як же ж виглядає єдність Святих і Ангелів з Богом у небі? Отець Небесний є Отцем для всіх розумних еств, що благодаттю Божого Сина введені в ту Божу родину, що її називаємо: „спільнота Святих“. Діти в тій родині, Святі й Ангели, звязані з собою Божою любовю, любовю Христа, що і в нас є нероздільно злучена з Божою благодаттю, яка освячує душі. А „любов Божа виллялася в наші душі, вливається в наші серця Духом Святим, дає нам“ (Рим. 5, 5).

У тому первозорі родини Бог Отець є джерелом і первозором усякого вітцвіства, Бог Син первозором усякого синівства, а Бог Дух Святий, що лучить Отця з Сином і дітей з Отцем, є первозором усякого материнства, материнської неначе дбайливості й любови.

Єдність неба відбивається в християнському світі так, як проміння сонця в кожному промінчику, — образ цілоти і в кожному жмуті променів і в усіх їх звуках.

Відблеском неба є, а радше повинна бути, кожна християнська родина. Отець звязаний з дітьми, а діти з батьком християнською обопільною любовю родинною і любовю матери.

У кожній християнській родині ті три Божі елементи повинні лучитися і доповнюватися і разом давати той образ неба, яким є кожна християнська єдність поміж людьми.

Таким образом неба повинна бути кожна суспільність християн, від найнижчих до найвищих. Кожна інституція, братство чи організація, кожна суспільна одиниця поміж християнами повинна бути злучена і спона в собі не так зовнішніми законами чи статутами, як радше духом християнської любови. Ніяка зверхність чи влада не є християнською, якщо не є бодай слабим відблеском Божого вітцвіства, якщо не є дбайливою провідницею співгромадян, що веде до християнської любови. Кожна християнська суспільна одиниця повинна бути овіяна духом любови. Такою одиницею є, чи повинен бути й кожний нарід. Християнський нарід творить одиницю в людстві спільною бесідою, спільними переданнями культури та спільною історією, але ще більше спільністю духа, християнської віри і християнської, неначе родинної любови. Такими суспільними одиницями повинні бути кожна парохія і кожна єпархія, кожна громада і держава. Державна влада, в якомуньбудь ступні чи в руках якихнебудь людей, повинна бути оживлена духом батьківської любови та материнської дбайливості про добро громадян та про спільне добро цілоти. А послух громадян повинен бути оживлений духом синівства, християнського послуху й любови. Де тієї любови батька і синів немає, де не лучить їх дбайливість про загальне добро і про добро всіх громадян та в міру, в якій тих прикмет і тих принципів брак, там суспільна одиниця не сповняє свого Божого післаництва, там вона не є образом неба, і тоді або служить злону, або буває розшарпана людськими пристрастями, без гальми Божого закону. Але гадка зробити з цілого людства одну родину видається нам чимсь просто неможливим. На те треба б, щоб люди приходили на світ непричасні самолюбству та без пристрастей. А навіть з такими людьми не вдалось би зробити з людства одну родину, бо чоловік і без пристрасти і без самолюбства є такою слабою істотою, що не може піддержувати і висказувати Божу єдність неба.

Тому і не вдався первісний Божий намір. Майже природно, відповідно до слабости чоловіка, сталося так, що перший батько, ще заки став батьком, не з пристрасти і не з самолюбства, а зі зле понятої любови зіпсував Божий образ і в першій хвилині Божий намір розбився. Але Бог не відступає від Своїх намірів. Те, що показалося неможливе в первісному людстві тоді, коли воно складалося ще з самого зародку першої родини і тільки з двох людських осіб, те є і середником і метою спасення людей. Бо в гадці Христа до спасення найсуцніша прикмета — любов ближнього. Все добре, що може статися на світі, стається за посередництвом ближніх. Христос

спасає людей через те, що їх лучить зі Собою. А що до спасення кличе всіх людей, тим самим показує волю звязати ціле людство в одну родину; але що лишає кожній одиниці цілковиту свободу, не кожна одиниця схоче до тієї вселенської родини належати. Велика, більша частина людей буде, може, аж до кінця стояти поза організацією Христа, велика частина буде ту організацію ненавидіти й переслідувати, як ненавиділи й переслідували Спасителя. Але все таки метою спасення на цьому світі є та організація, що лучить людей в одну родину духом вітцівства, синівства, материнської дбайливості про ближніх.

Очевидно, сама та родина складається в кожному поколінні з самих таких людей, що підлягають пристрастям і що в них самолюбство є переважаючою хибою душі. Плян, що показався неможливий при двох людях, буде мати в тій Христовій організації безконечні труднощі й безнастанну глибоку боротьбу. А для переведення того пляну треба буде, щоб сама Божа Мудрість стала чоловіком та своєю всемогучістю сотворила те діло, яке людству буде показувати ті дороги, що ведуть до такої мети і людей буде вести тими дорогами. Те діло Божої Мудрости мусить бути Божим ділом, таким Божим, щоб було Божим у кожному цілі, Божим у кожній подробиці й у кожній рисі.

Тим Божим ділом є Божою Мудрістю основана Церква Христа. Вона є Божим ділом, себто ділом вищим від усякої мисли і всякого бажання людей, вищим від усякої сили й від усякої спроможности людей. Але вона не могла б сповняти свого завдання, якщо б не була і людським ділом, людською організацією, людською суспільністю. І Христова Церква є таким Божим і людським, Бого-чоловічим ділом, твором Богочоловіка. Вона зложена з людей, що з них кожний підлягає всім пристрастям, кожний причасний безмежній людській слабості.

Божі діла нехибно, хоч поволі — рядом віків, осягають Богом намічену мету. Тому і те діло Бога, яким є Свята Вселенська Церква, нехибно осягає ту єдність поміж людьми, яка в цьому світі можлива, хоч ми не знаємо міри тої можности. Бо „світ увесь лежить у лихім“ (I Йо. 5, 19), і все в світі є „похить тіла і похить очей і гордість життя“ (I Йо. 2, 16). Боже діло Церкви, хоч спирається об небо, однак стоїть на світі і серед багна, серед болота і крови, серед глупоти і ненависти, серед несправедливости і кривди сповняє своє Боже післанництво, післанництво Вселенської Церкви.

При такому положенні празнуємо сьогодні торжество, що

відноситься до найвищого Зверхника цієї Вселенської Церкви. Він є найповнішим на цьому світі образом Божества, Бога Отця, Він у собі вяже ціле людство в одну родину. Тому про цей Празник не треба більше й говорити, як одне — це Празник нашого спільного Батька. В ньому треба згадати ті вязання і склепіння Божої будови, що є нашим спасенням, стовпом і утвердженням правди (I Тим. 3, 15).

Нема більшого щастя, як жити і вмирати членом Вселенської Церкви; а членом Вселенської Церкви може стати кожний, хто лише має любов Христової Церкви такої, яку Христос установив. Любов Христової Церкви перша й найважливіша прикмета правдивого християнина, бо любов Церкви це найвищий вияв любови ближнього. Тому, Дорогі Браття, любіть Вселенську Церкву, учіться пізнавати її, в своїх молитвах памятайте про неї. Моліться також за Вселенського Архієрея. Він молиться за Вас і любовю християнською бажає Вам і всім людям найліпшого добра. По змозі старайтеся про послух для Церкви. З послуху для неї сповняйте той Божий закон, день святий святіть, як то Церква жадає.

З послуху для Церкви бувайте на церковних Службах і не забувайте бодай раз у рік приймати святе Пасхальне Причастя. З послуху для Церкви не читайте злих книжок. Зла книжка це правдива небезпека передовсім для молодих. З послуху для Церкви зберігайте установлені пости, памятаючи, що важнішою здержністю є здержність від усякого гріха. Оскільки можете, спільно моліться, спільна молитва підносить серце християнина до неба, лучить людей любовно ближнього та просвічує їх світлом з неба. Коли молитесь спільно у своїй хаті, Христос гостить серед Вас, бо сказав: „Де двох або трьох збереться в Моїм імені, там Я поміж ними“.

ВО ІМЯ ОТЦЯ І СИНА І СВЯТОГО ДУХА — АМІНЬ.

ПОДЯКА ЗА ПОБАЖАННЯ.

Всім, що про мене памятали в день св. Андрея, складаю найширішу подяку. Рад би я дякувати кожному зокрема, але думаю, що може ліпше до всіх разом звернутися, — ліпше, бо подяка кожному зокрема при більшому числі подяк мусить випасти чисто формальна, неначе канцелярійна, а пишучи всім разом можу і вдячністю відплатитися і бодай кількома теплими словами відповісти за щирі побажання.

Передовсім дякую монахам і монахиням та їх вихованцям і вихованицям у монастирях, захистах і школах, що їх утримують

монастирі. Моя недуга не дозволяє мені в тих монастирях бувати і через те я неначе відділений від них більше, ніж давно. Тим усильніше за них усіх і кожного зокрема молюся і прошу Всевишнього о якнайбільшу Божу благодать для їх праць над вихованням молоді. З тим самим бажанням і подякою звертаюся до оо. катихитів, до вчителів і учительок наших різних шкіл. Преважне їх завдання, від доброго виховання так багато залежить у житті. Працюючи над вихованням, працюєте над будучністю цілого народу. В повному значінні того слова засіваєте ниву, а з засіву Вашого наші наслідники, дасть Бог, будуть збирати рясні плоди.

Будьте добрі, Панове і Пані, Отці, Матері й Сестри, передати мою найщирішу подяку також і молоді. До Вас, Дорогі, це моє слово. Ви про мене пам'ятали і переслали мені письма чи гарно вирисовані і вимальовані адреси, на котрих багато Ваших підписів. Дуже Вам за те щиро дякую. Тішуся, що вихсвуетеся в засадах св. католицької віри, тішуся, що маєте і те поняття, що Єпископ це батько всіх вірних своєї єпархії. Дуже мене тішить, коли бачу Ваші підписи і коли читаю Ваші листи, в яких до мене відноситься як до батька. Коли не могу зовнішньо всього зробити, чого бажав би для всіх разом і кожного і кожної з Вас зокрема, то бодай про Вас памятаю перед Богом і про Вас молюся, а й Вас о те саме прошу: памятайте про мене у Ваших молитвах. Та зв'язь, що лучить вірних з їх Єпископом-душпастирем, це зв'язь, яку навязав сам Бог, і добре про ту святу зв'язь памягати. Може прийти момент у житті, що та зв'язь стане чи радше покажеться чимсь дуже дійсним, дуже важким і дуже хосенним у житті. Нехай же Бог дасть, Дорогі Діти, всього найкращого і на ті Різдваїні Свята і на Новий Рік і на ціле Ваше життя. Всіх Вас щиро благословлю і цілим серцем обнимаю Вас і цілую.

Писали до мене різні братства, інституції й парохії. До них усіх і кожної зокрема подібно звертаюся зі словами благословення, подяки та святочних і новорічних бажань. Зачну від молоді, від трохи старшої молоді, що школу скінчили і почали працю в різних товариствах. Живете серед тяжких часів, у яких треба молоді багато характеру, праці, багато завзятости в добрім і витревалости в праці над досягненням цілі, заки здобудете собі кожний варстат праці і спосіб удержування життя для себе і своїх. Нехай Вас не зражують труднощі життя. Ті труднощі в намірах Божого провидіння мають на те служити, щоб виробити, насталити Ваші характери, Ваші духові й умові сили та зробити з Вас молодих

хосенних членів наших громад, братств і інституцій та через те хосенних для народу громадян. Дякую Вам за Вашу память і Вам бажаю всякого добра дочасного, а ще більше добра духовного, себто добра душ, Божої благодати й благословення з неба.

Тепер звертаюся і до Вас, всіх старших громадян по парохіях. До Вас говорю по молоді не тому, щоб Вам менша вдячність від мене належалася, навпаки Вам на першому місці належить вдячність і подяка від мене. Про молодих я на першій місці спімнув тому, бо в усіх бажаннях, які дістаю на імянини чи свята, звертають на себе увагу передовсім ті побажання, що писані дитинною рукою і дитинним серцем, а крім того я боюся їх — тих малих, а по них всіх молодих, хоч троха і старших — поминути. Така моя вдача і такі мої думки, що все боюся бути невдячним. Невдячність видається мені найбридшою з усіх хиб і гріхів, а й у самому грісі, в яким ми Всевишнього Бога і Господа нашого Христа Спасителя ображаємо, невдячність наймерзенніша й найбридша сторона кожного гріха. Чи можна представити собі щось бридшого, просто мерзеннішого, як ображати Ісуса Христа, найбільшого нашого Добродія? Що сказати напр. про чоловіка, що зневажає Ісуса Христа, тайни Його любови в Найсв. Тайні Евхаристії?! Христос іде до нього з безконечною любовю, з якою пролляв Свою Кров за нього, і приносить йому дарунок цінніший від самого неба, мільони разів вартніший від усіх скарбів цього світа. Приносить йому Свою хресну Жертву, Божу благодать, що її купив тією Жертвою, Пресв. Евхаристію, причастя пресв. Тіла і пресв. Крови. А він того Божого дарунку уживає передовсім на те, щоб Христа зневажити. З пресв. Тайнства робить страшне святотатство, себто гріх, якого найгірший поганин не може допуститися.

Що про такого чоловіка сказати, як його назвати? Чи не скажемо всі, що він останній падлюка, гірший нерогатої худоби, чоловік, що затратив рештки слідів людської природи. Сама природа стрясаеться й обурюється на таку невдячність, тому боюся бути невдячним, а спонукує мене й той огляд, може не надприродний, огляд природний, але тим могутніше промовляє до душі. А це те, що вдячність, це одна з тих прикмет людської природи, що перша повинна зацвітати в душі, яка трохи над собою працює, себто що трохи горнеться до людської культури. Бо що ж це культура, як не праця людини над собою?! Чоловік, що не відчуває вдячності супроти своїх добродіїв, це чоловік некультурний, несвідомий того обов'язку, що лежить на

Таке занедбання могло повстати або з причини труднощів, що їх Всеч. Отці стринули при складанні згаданих катальогів (списів), передусім у парохіях, де таких списів досі не було, — або просто з легковаження собі справи.

Митрополичий Ординаріят отсим поновлює своє попереднє зарядження та взиває Всеч. Отців парохів, настоятелів і завідателів парохій, щоб без проволочки виготовили згаданий відпис катальогу та переслали його через Деканальний Уряд до Митрополичої Консисторії, в кожному випадку найпізніше до 1. квітня ц. р., по якому то речинці Митрополичий Ординаріят буде змушений дисциплінарно доходити виконання зарядження.

В парохіях, де нема архіву, слід у відповіді по змозі заподати причину, чому його нема та коли й ким знищений (огонь, військо)? В новоутворених парохіях це самозрозуміле, що там немає давніх документів, але в парохіях, що існують уже сотки літ, де ж поділися сліди їхнього такого довгого діловодства? Хто за це відповідає?

Передача документів і актів архіву новому парохові чи завідателю мусить відбуватися протоколярно на основі катальогу (спису) архіву, в котрім цей факт також має бути назначений і стверджений власноручним підписом сторін і свідків. Згаданий список документів парохіяльного архіву має бути предложений до перегляду й підпису підчас канонічних і деканальних візитацій.

Зазначається при цьому з притиском, що не вільно під строюю відповідальністю жадних парохіяльних актів нікому з архіву видавати, позичати або їх нищити, хоч би це видавались акти безвартісні, а вже каригідно без дозволу Митрополичого Ординаріату документи парохіяльного архіву кому небудь дарувати, навіть до більших бібліотек чи музеїв.

Для парохій, яким тяжко забезпечити належну консервацію давніх документів — чи то з браку огнетривалої шафи, чи задля небезпеки огня в деревляному помешканні, чи якої іншої невідгоди — Митрополичий Ординаріят відкрив депозит, де буде можна цей архівальний матеріал зложити до переховання. Але документи цього роду остають власністю даної парохії, яка теж кожної хвилини може їх собі назад забрати, очевидно за розпискою. В катальозі парохіяльного архіву треба точно зазначити, котрі документи зложено в депозиті Митрополичої Консисторії.

При складанні нового катальогу парохіяльного архіву слід притримуватись отсеї схеми:

Парохіяльний Уряд

Деканат

Пор. Ч.	Назва, рід акту чи документу	З М І С Т	Дата написання (рік [роки], місяць, день)	Місце й Уряд чи особа, що видава документ	Зовн. опис документу (мова, рукопис, друк, формат, стан, у якому находиться)	Завваги

Ч. 1026/ДВ.

Новий квестіонар деканальних візитацій — обговорити на соборчиках.

Якщо деканальні візитації мають дати користі піднесення духовного й матеріального життя парохії та направити еwentуально недостатки й занедбання, то оо. Декани мають вести у себе в окремій нотатці записки стану всіх парохій деканату, зокрема всіх занедбань і браків. Коли десятками літ повторюється у відповідях на квестіонар стала негативна відповідь, напр.: в церкві сповідальниці, проповідальниці чи горного сідалища немає, коли шафи на ризи нема або нема в канцелярії шафи чи бюрка замиканого на ключ на метрики, архів, акти, картотеки, хроніку і т. п., то візитація й нагляд Декана на парохії минається з ціллю. Коли позацерковне життя незв'язане з впливом душпастиря, а в парохії немає живих братств, християнської преси або науки християнської релігії, то треба постаратися, щоб усе це було. Кваліфікація душпастиря має залежати від щорічних вислідів деканальних візитацій.

Деканальна візитація має інтересувати не тільки самого Декана, але передусім душпастиря і всіх його співробітників, отже парохіяльну Маєткову Раду, комітети, старших братів, сестриць, виділових і членів усіх братств і церковно-народних установ. Ціле життя парохії повинно бути схристиянізоване, всі повинні мати на увазі й плекати дисципліну, контролю, авторитети, єдність і сталий поступ — отже всі змагаємо до тої самої мети.

Щоб це досягнути, Митрополичий Ординаріят поручає взяти нововиданий Квестіонар деканальної візитації на порядок нарад весняних соборчиків і обговорити вичерпуючо кожний відділ з нього, зокрема відомі браки по парохіях деканату не тільки по церквах,

на ерекціях, у позацерковному житті, але і в самому душпастирстві, по братствах, установах, касах, бібліотеках і катихизуванні до апостольства і християнського життя, особливо в чотирорічному плані катихитичних проповідей (АЕВ 1933, ст. 126). Мета цього має бути ясна: піднести все до кращого, до поступу.

При питаннях з VIII. розділу про душпастирвання слід читати й обговорювати на соборчиках дотичні послання Високопреосвященного Митрополита з Архієпархіальних Відомостей з останніх літ і всі зарядження ввести в життя.

Це зарядження має бути прочитане на соборчику.

Ч. 14082/П.

Податкові залеглості.

З покликом на попередньо видані зарядження в цій справі, а саме:

1. про обов'язок Деканальних Маєткових Рад контролювати стан податків кондеканального Духовенства (АЕВ 1932, Ч. VI, стор. 15),

2. про контролю залеглостей (АЕВ 1933, Ч. III, стор. 71),

3. про контролю податків (АЕВ 1936, Ч. V, стор. 57),

4. про залеблі податки (АЕВ 1936, Ч. XII, стор. 143),

5. про сплату податкових залеглостей і інших реальних тягарів (АЕВ 1937, Ч. VI, стор. 92) та

6. про шарваркові оплати від ерекціональних ґрунтів (АЕВ 1937, Ч. XI, стор. 188),

щоб усунути тяжкі та діймаючі наслідки, які спричинили податкові залеглості у нашого Духовенства, Митрополичий Ординаріят, з уваги на небезпеку, яка грозить поодиноким парохіям через уже в деяких випадках розпочату Скарбовими Урядами реальну ерекцію, себто намірену продажу ерекціональних ґрунтів, видає ось такі поручення і вказівки:

1. Деканальні Маєткові Ради обов'язані що пів року предклати звіти про стан податкових залеглостей у поодиноким парохіях з поданням причин тих залеглостей та в тих звітах представляти конкретні внески й способи доцільного усунення існуючих залеглостей.

2. Якщо залеглості в податках значні, радиться й поручається, щоб дані священники вносили подання через Скарбові Уряди й Повітові Виділи до Скарбових Палат та Воевідств, навіть і до відносних Міністерств та просили уморити ті залеглості як не

у цілості, то бодай по кінець 1935 р., а решту, себто за 1936 і 1937 рр., слід просити о розложення на рати з тим, що біжучі податки за 1938 рік будуть сплачувані правильно.

(При цьому пояснюється, що по думці § 102 виконного розпорядження до податкової ординації з дня 21. III. 1937 (Д.З.Р.П. ч. 35, поз. 270) Скарбові Уряди можуть уморювати залеглості в податках до квоти 500.— зл. Також подається до відома, що залеглості в податках по кінець 1933 р. можна сплатити вартісними паперами (облігаціями), як напр. 3% державною земською рентою або 4% консолідаційною позичкою. Залеглості без огляду на час повстання можна сплатити 6% народовою позичкою, але ці облігації виставлені на ім'я, отже в цьому випадку треба старатися через Державний Уряд Довгів у Варшаві о перелив (цесію) на новонабувця. Завважається, що облігації 3% держ. земськ. ренти й 4% консолідаційної позички можна набути напр. у Шіца-Хаєса у Львові по нижчій номінальній вартості, напр. по 55.— зл., а Скарбові Уряди приймають їх за 100.— зл. Близчі інформації обов'язані дати Скарбові Уряди.)

3. Згадані подання до Скарбових Палат і інших Урядів о уморення податків поручається належно умотивувати конкретними обставинами, як напр. елементарними нещастями, численним станом родини, надмірним обтяженням іншими громадськими даними та високими вимірами доходного податку, евент. недугами в родині, фізичною неспромогою плачення податків з причини від кількох літ пануючої кризи, яка спричинила загальне зубожіння парохіян, а в слід за тим і значне обниження епітрахильних доходів, також значне обниження цін на головні хліборобські продукти, які в значній мірі теж причинюються до того, що священники не можуть точно всього сповнити й заплатити на час припадаючих податків та різних данин.

4. Відписи згаданих подань, які будуть вношені до скарбових властей заінтересованими священниками, слід предклати рівночасно до Деканальної Маєткової Ради, а вони зо своїми заввагами предклатять їх Митрополичій Консистерії для евент. інтервенції у скарбових властей.

5. Якщо мали б місце надужиття та надмірний вимір доходного податку, то Маєткова Деканальна Рада обов'язана зібрати кілька таких випадків і при залученні документних доказів предклатити їх до вжитку Митрополичій Консистерії.

6. При цьому поручається заподавати та підчеркати в поданнях, що надмірне обложення податками, а зокрема високими

доходивими податками, спричинило фізичну неспроможність даному священникові платити податки і через те загрожене його господарське існування.

7. Звертається увагу, що згадані подання підлягають стемплевій оплаті в квоті 3.— зл., а неостемпльовані подання можуть залишитися зовсім без розглядання.

8. Митрополичий Ординаріат у майбутньому строго слідитиме через своїх делегатів про стан податкових залежностей і недбайливих священників у правильному плаченні біжучих податків і еверат за попередні роки притягне до відповідальності з загрозою далекойдучих санкцій, себто аж до усунення з парохії включно.

Від Митрополичого Ординаріату
Львів, дня 16 грудня 1938.

† АНДРЕЙ
Митрополит

Ч. 820/П.

Вказівки щодо складання зізнань про дохід для виміру доходоного податку на 1939 рік.

Зваги на те, що деякі священники занедбують виповнити формальності при складанні зізнань про дохід і тому попадають у заочність та поносять небажані консеквенції — отже, щоб цього оминати, подається Всеч. Духовенству, як це було і в попередніх роках (у „Меті“), слідуючі вказівки:

1. Речинець вношення зізнань про дохід минає безумовно з днем 1. березня.

2. Без уваги на візвання Скарбового Уряду нехай усі священники складають у приписаному речинці зізнання про дохід. Зізнання слід внести поштою за рецепісом або безпосередньо в Скарбовому Уряді за посвідкою, т. зв. „рубрум“, якої стемплева оплата вносить 20 сот.

3. По думці арт. 27 закону про доходивий податок має вагу заподати кількість членів родини, які є згл. були в минулому (1938) році на утриманні зізнаючого і рівночасно слід залучити посвідки від громадського уряду згл. зо школи, що згадані члени є дійсно на утриманні.

4. Якщо в родині були надзвичайні випадки, як недуга, пожежа, повінь, крадіж і т. п., слід це в зізнанні зазначити й просити про знижку доходивого податку о 3 ступні, по думці арт. 29 закону про доходивий податок.

5. При зложенні зізнання про дохід безумовно слід лишити собі в актах копію зізнання, яка потрібна при переслуханні в Скарбовому Уряді чи при вношенні відклику.

6. Доходи з требів слід заподавати згідно з фактичним станом, а якщо Скарб. Уряд піддав би такий дохід у сумнів, тоді обов'язаний зажадати ствердження цього Митрополичою Консисторією, або сам священник може просити Консисторію о видачу такої посвідки, але треба пам'ятати, що священники обов'язані при кінці кожного року предклатати до відома Митрополичої Консисторії викази таких доходів провірені Деканальними Урядами.

7. Щодо доходу з ґрунтів треба заподати фактично узисканай дохід і на те треба вести бодай звичайну господарську книгу згл. віродостойні записки. В таку книгу слід писати в рубриці розходів всі видатки зв'язані з обрїбкою ґрунту, а в рубриці доходів вписати фактично отриманий дохід. Тут завважується, що приходи зужиті на власну потребу (як утримання дому та домашньої служби) числиться до доходу, а знову все вжите на утримання живого інвентаря і господарської служби слід виказати як позицію в розходах, які при обчисленні доходу слід відтягнути.

8. У тих випадках, де господарка ведеться на т. зв. „спілку“, слід заподати в фасії фактично отриманий з тієї спілки дохід, а на доказ предложити посвідки від спільників.

9. Після доручення платничого наказу, якщо вимір не відповідає фактичному станові доходу, може фатент зажадати в Скарбовому Уряді вияснення, устно й безплатно, щодо устійненоя Скарбовим Урядом виміру податку і його правне узасаднення та внести свій відклик. Можна також і на письмі зажадати підстави виміру податку, якщо іде про більший вимір, але тоді треба подання остемплювати 3 зл. Внесення такого подання перериває біг речинця внесення відклику аж до часу отримання зо Скарб. Уряду відповіді на прохання про підстави виміру податку.

На основі арт. 108 податкової ординації можна в рекурсі просити о переслухання перед відкличною Комісією, щоб заподати вияснення закидів, які піднесено у відклику. В такому випадкові слід рівночасно з відкликом зложити приписану скарбову оплату за переслухання, яка вносить $\frac{1}{2}\%$ від спірної квоти податку (найменше 2, найбільше 50 зл.). Згадану оплату можна зложити в стемплевих значках, які слід наліпити на відклику, або заплатити в Скарбовій Касі і посвідку залучити до відклику.

10. Пригадується, що стемплева оплата від рекурсу вносить засадничо 2 зл., але якщо спірна квота доходивого податку вино-

силь більше ніж 50 зл., а не перевищує 100 зл., тоді стемплева оплата вносить 50 сот., а при спірній квоті до висоти 50 зл. рекурсе не підлягає стемплевій оплаті.

Вкінці повідомляється, що відтягненню від загального доходу підлягає теж оплата до Вдов. Сир. Фонду і на похоронний фонд та всі заплачені податки крім доходного податку (24. I. 1939).

„Божа Наука“.

Митрополичий Ординаріят поручає всім оо. катихитам, щоб у підручнику „Божа Наука“ II наклад усунули останню картку „Спис доповнюючої лектури“, як неапробовану шкільною владою (26. XII. 1938).

ЛЕВідомости й інші видання Митрополичої Консистоїї.

Подається до відома, що за Архієпархіальні Відомости річник 1938 устійнено ціну 3 зл., за Шематизм 1938 — 2 зл. та за Енцикліки про безбожний комунізм та про положення Церкви в Німеччині 1'20 зл., разом 6'20 зл. Їх стягнеться з канцелярійного ричалту, а оо. Душпастирі стягнуть собі їх із церковної скарбони, іншіж перешлють належність до Митрополичої Консистоїї. При цій нагоді повідомляється, що з канцелярійного ричалту за роки 1936, 1937 і 1938 в загальній сумі 45'20 стягнеться ще належитості за попередні роки, а саме: решту за 1935 — 4'50, АЕВ 1936 — 5'20, за АЕВ 1937 — 4'50 та за Енцикліку про кат. священство 1 зл. — разом 15'20 зл., а з біжучою належністю 6'20 всього 21'40. Решту з ричалту в квоті 23'80 зл. перешлеться для кожного Парохіального Уряду через Деканальні Уряди з платнею за місяць березень цього року (30. I. 1939).

Ч. 13708/М.

Пошукування метрики.

Поручається всім Парохіальним Урядам Архієпархії перешукати книги народин і хрещення за Анною Горне (Gorne, Görne, звана також Niche, Nische), родж. між 1810—1835. Перебувала в 1850 р. у Львові й замужна була за Бравном. Померла між 1888—1900. В випадку винайдення переслати до Митрополичої Консистоїї за винагородженням.

Wydawca: Ordynariat Metropol. obrz. gr. Druk. „Biblos“, Lwów, Japońska 7
Redaktor: Ks. Wasyl Belej

Накладом Митроп. Ординаріату. Друк. „Бібльос“, Львів, Японська 7
Ред. о. Василь Белей.

ЛВІВСЬКІ АРХІЄПАРХІЯЛЬНІ ВІДОМОСТІ

LWIŃSKI ARCHIEPARCHIALNI WIDOMOSTY

ROCZNIK LI.
RІCHNIK LI.

LWÓW, LUTY 1939 г.
ЛВІВ, ЛЮТЕНЬ 1939 р.

NR. II
Ч. II



Доходить до нас жалібна вістка з Риму, що сьогодні 10. лютого в год. 5'31 рано упокоївся в Господі

РИМСЬКИЙ АРХІЄРЕЙ ПАПА ПІЙ ХІ.

Заки зможемо подати до відома Духовенству й Вірним Пастирське Послання, видане у цій справі до Вірних, Митрополичий Ординаріят поручає всім Душпастирям відправити торжественне Богослуження з Панахидою за помершого Архієрея і заохотити Вірних до участі в спільній жалобі цілого католицького світу.

Від Митрополичого Ординаріату

Львів, дня 10. лютого 1939.

† АНДРЕЙ
Митрополит

АН України

АНДРЕЙ ШЕНТИЦЬКИЙ

БОЖОЮ МИЛІСТЮ І СВ. АПОСТОЛЬСЬКОГО ПРЕСТОЛА
БЛАГОСЛОВЕННЯМ АРХІЕПІСКОП-МИТРОПОЛИТ ГА-
ЛИЦЬКИЙ І ЛЬВІВСЬКИЙ, ЕПІСКОП КАМ'ЯНЕЦЬКИЙ

Духовенству й Вірним.

МИР ВАМ, БЛАГОДАТЬ І АРХІЕР. БЛАГОСЛОВЕННЯ.

В два дні перед хвилиною, коли ціла Церква, а з нею і ми наміряли в радості торжественно обходити 17-у річницю коронування Його, 60-у річницю Його священства та 10-у річницю лятеранського пакту — Бог покликав до Себе нашого Батька, Святого Отця Вселенського Архієрея Пія XI, Римського Папу.

Бог жалобою прикрив наші радісні очікування. У смутку приношу Вам ту жалібну вістку та завзиваю до молитов за упокою душі Праведника й за важкі потреби Церкви в часі, коли Зверхника немає і коли Колегія Кардиналів має зібратися до вибору Наслідника.

Саме положення Христового Намісника на цьому світі таке, що кожне Його слово, кожне Його діло має вселенське значіння, значіння для цілої Христової Церкви, а через те для цілого людства.

Папа Пії XI був чоловіком сталеві волі, невсипучої праці й неустрашимої віри. До смерти працював, не тратив ані хвилини, безнастанно продумуючи над тим, що зробити для Христової справи на цьому світі, для спасення вірних. Коли читається т. зв. Акти Апостольського Престола, переживаються перед очима найважливіші події в усіх краях, у всіх народах, у всіх Церквах цілого світа. Здалека і в маленькій частині бачиться, чим та праця — страшна й для небесних Ангелів — душпастирського проводу всіх Церков і журби про всі їхні потреби.

Для кожного краю, для кожного народу, для Церков, для держав рішення Апостольського Престолу — декрети, закони, письма Вселенського Архієрея — мають таке велике

значіння, що не раз одне письмо, або один декрет стає основою дальшого довголітнього розвитку. Щоб оцінити як слід творчу працю Вселенського Архієрея, треба б зазнайомлюватися з положенням усіх Церков на цілому світі, знати їхні потреби, їхні прикмети, їхні блуди, треба б знати людей, що в них працюють, потреби і праці монаших чинів та мужеських чи жіночих конгрегацій, які працюють у цілій Церкві і яким Христовий Намісник дає провід і поміч у праці. Крім того багато діл і праць Вселенського Архієрея мають таке історичне значіння, що щойно по літах, приглядаючись їм із перспективою віддалення о яких 50 або 100 літ, можна їх оцінити як слід. Тому неможливо вже сьогодні представити Вам, Дорогі Браття, велич і значіння тих праць і тих діл бл. п. Папи Пія XI. Але не можу замовчати діл, які безпосередньо відносяться до нашої Церкви, і діл, які відносяться до розвою й будуччини справи Зєднання Восточних Церков з Апостольським Престолом, ані тих діл, що мають першорядне значіння в історії Церкви.

Якщо на першому місці ставляю ті перші діла, то з вдячності для бл. п. Папи Пія XI Його коштом поставлена в Римі велика Колегія, в якій виховуються священники для наших Епархій, розбитих у всіх краях світа. Це був дар над дарами, дар дійсно княжий, немалого значіння для будучности наших Епархій.

Для справи зєднання Сходу з Апостольським Престолом бажав бл. п. Папа Пій XI того зєднання більше, ніж усі Його попередники. Усе робив, що тільки міг, щоб довести Церкву до радісної хвилини, в якій закінчилися б нещасні роздори поміж Сходом і Заходом.

Не пора сьогодні вичисляти поодиноких елементів тієї праці, поодиноких висказів того бажання. Можна загалом сказати, що не було досі Вселенського Архієрея, який так розумів би потреби наших Церков та який про ті потреби мав би суди такі близькі зі судами наших найкращих проповідників. Справа зєднання Церков це справа така незвичайно тяжка в Церкві, що навіть і поміж католиками на ходить стільки або противників, або людей, які того діла не розуміють. Тому не можна дивуватися, що багато не розуміло або не добре виконувало наміри бл. п. Папи Пія. Не треба дивуватися, що бл. п. Папа Пій не міг не раз досягнути того, чого бажав, та що мав такі великі труднощі

та перепони, що переходили усі Його спроможності. Але невдач, або слабих результатів не можна так пояснювати, що великі наміри Римського Архієрея не принесли ніяких овочів, навпаки справа перед Богом може так стояти, що якраз ті наміри й великі змагання Покійного Папи принесуть ще повню благословенних і святих наслідків.

З усіх праць і змагань Церкви для спасення вірних не було діла, яке більше занимало б ум і серце Покійного нашого Святого Отця, як т. зв. Католицька Акція. Справа вже розпочата за Його попередників була предметом особливої Його уваги і безперестанного старання й дбайливости. Порушити і зорганізувати як слід співучасть усіх вірних у душпастирській праці Церкви і священників, це велике завдання Католицької Акції одушевляло Пія XI і було причиною, що входив аж до подробиць і премногими письмами до різних Єпископів світа чимраз докладніше і ясніше представляв, як Він розуміє ту акцію. На Його думку світські люди покликані до такої участі в праці Церкви, що в багатьох випадках вони можуть вчинити більше, ніж самі Єпископи і священники, можуть і повинні помагати Церкві й духовенству у важкому ділі душпастирювання і праці, що переходить усяку людську спромогу праці над спасенням душ. У тій праці одним із найважливіших предметів є християнська родина, християнське подружжя, zagrożене в наших часах, часах невірства й матеріалізму. Тому християнському подружжю треба вернути надприродний блиск Христового Таїнства і довести людей до того, щоб по змозі всі розуміли й оцінювали красу християнського подружжя, Христового Таїнства, того предивного образу Божої благодати. Його Енцикліка про християнське подружжя, це кодекс родинного життя і без сумніву письмо, яке ще по століттях буде мати актуальне значіння. Це письмо, до котрого треба буде Єпископам, проповідникам і душпастирям раз-у-раз вертати, письмо, з якого будуть черпати світло євангельської проповіді.

Але далеко нас завело б, якщо ми хотіли б переходити всі Енцикліки, що мають велике в будучності значіння. Для нас, священників, незвичайно цінним документом є Енцикліка про священство. Енцикліка „Quadragesimo anno“, те знаменчте доповнення й пояснення незабутньої Енцикліки Льва XIII про суспільне питання, є знов одним із таких письм,

що його значіння не переведеться. Воно з кожним роком більшає та стає основою наукових дослідів і апостольських змагань усіх тих, що зясовують собі безмірну важність і значіння суспільного питання. Те питання, яке щойно майже народжувалось і повставало за часів Льва XIII, стало за Пія XI предметом великої небезпеки для Церкви й людства в формі комунізму, що здобув велику світову державу та вживає і надживає всіх засобів і всесвітньої політики до розбиття і народів і держав та до переведення всесвітньої революції.

Енцикліки Пія XI звернені проти комунізму належать також до тих, що правдоподібно будуть мати ще велике і більше ніж тепер значіння. У тій боротьбі, яку видав комунізм християнству, а через те й цілому людству, людям чимраз більше буде потрібно тих вказівок, того провідного світла Євангелія, яке так обильно знаходимо в антибольшевицьких Енцикліках Пія XI. Довкруги принципів поставлених Папою правдоподібно буде кристалізуватися і гадка людей та їхні змагання в обороні християнських ідеалів та культури проти дичі матеріялістичного світогляду Маркса, проти комунізму і большевизму.

Але, може, найбільшим ділом Його понтифікату є той лятеранський пакт, котрим закінчився довголітній спір, завзята боротьба італійської держави з Папством. Кілька місяців перед лятеранським пактом найбистріші уми державних мужів та політиків Європи не бачили майже змоги розвязки того питання. Видавалося, що боротьба ніколи не закінчиться. Та бл. п. Папа Пій XI витривало шукав доріг помирення, здається в усіх напрямках своєї праці усюди ясно перед Його умом стояла конечність, щоб усунути боротьбу і війну всюди, де тільки дається, бо перед цілим християнством, а згл. цілим здоровим людством стоїть люта боротьба з „властями тьми і злоби“. Ведений тією гадкою, Він усюди хотів творити мир. Та програма це велика програма Папства супроти народів і держав світа після закінчення неповного мира, що мав закінчити світову війну, а який тільки продовжив спори і воєнні порядки поміж людьми. Ту гадку переводив бл. п. Пій XI із залізною послідовністю. Для тієї гадки заключив із цілою низкою держав конкордати, промощуючи всюди дорогу до повного порозуміння і до повного — оскільки це на цьому світі можливе — мира. Та гадка довела Його також до лятеран-

ського пакту. Права Апостольського Престола до міста Риму і до цілої Папської Держави звів до можливо тісних границь, вдоволився суверенністю в невеличкій частині Риму, в Ватикані, прилучаючи до папської палати тільки ті доми чи посілости, які Ватиканові були конечно потрібні до сповнення вселенського свого післанництва. Тою незвичайною, сказати можна, клясичною і євангельською поміркованістю зробив бл. п. Пій XI можливою умову з італійською державою та таким способом одним підписом зєднав для Церкви велику й могутню державу, себто з могутньої держави, яка була майже побудована на принципі ворожнечі проти Церкви і яка з природи речі могла ціла перейти в ряди ворогів Церкви, якщо в них уже не стояла, — зробив католицьку державу. Очевидно, і в тій державі, як і в усіх інших, вороги Церкви і християнства не є ані зломані ані нечинні, але бодай не при кермі і не можуть своїх антихристиянських намірів вводити в життя.

Та лятеранський пакт має без порівняння дальше й більше значіння, ніж те перше, в якому треба подивляти зєднання для Церкви фашистівської держави. Здається, що щойно по літах здамо собі справу з того, що лятеранський пакт приніс Церкві, бо ніхто не може сумніватися, що той пакт став основою цілого нового розвою Церкви. До деякої міри можна б побоюватися, що через лятеранський пакт Апостольський Престол підпаде під однобічний вплив італійської держави. На нашу думку побоювання безпідставне. Думаємо, що навпаки, лятеранський пакт причиниться до розвитку Вселенської Церкви в тому напрямі, що вона щораз більше і більше увільнятиметься від впливу світських держав та чимраз могутніше, яко вселенська сила, піддержуватиме праці Церков у всіх народів світа.

Той розвиток причиниться без сумніву і до повороту Церков і народів Сходу до церковної єдності. Вони будуть мусіти з кожним днем чимраз більше переконуватися, як християнському духовенству, християнським Єпископам і християнському народові треба освободження релігійних ідеалів від того ярма світської влади, яка рада б ужити цілої християнської праці для своїх недуховних цілей.

Така натура світських державних мужів. Вони з природи речі свою ціль цивільної адміністрації краєм чи державою ставляють вище від християнської мети спасення

людей, і для досягнення своїх цілей радо вживають як засобу праці духовенства чи Церкви. У тих змаганнях світської влади лежить і причина, що християнству треба все-світньої організації, що помагала б поодиноким народам чи державам чи християнським краям зберігати в цілості Божє посланництво Церкви і Божу ціль праці Єпископів і священників.

* * *

Поручаючи молитвам Вірних праведну душу Покійного Римського Архієрея, повторюю розпорядок з 10. лютого, що в кожній церкві, в матерних і дочерних, усі душпастирі відправлять торжественне Богослуження з Панахидою за покійного Вселенського Архієрея Пія XI.

До того розпорядку додаю:

1. В день отримання цього письма оо. парохії зарядять, щоб у всі дзвони дзвонили щонайменше три рази в день через три дні найменше по чверть години за кожним разом.

2. В неділю перед або по дні, в якому відправиться торжественні заупокійні Богослуження, душпастирі з проповідальницями відчитають це письмо, пояснюючи Вірним його зміст.

3. Аж до вибору нового Папи всі священники при всіх Богослуженнях будуть додавати до Єктеній візвання о призивання помочі Святого Духа в наміренні, щоб Бог благословив зібрання Кардиналів, т. зв. конкляв, який зачинається між 26. ц. м. і 1. сл. м. Предмет такий важний, що всі християни, а особливошим способом монахи, монахині та всі члени братств і католицьких інституцій, повинні на те намірення приступити до св. Причастя і день-у-день лучитися з наміром священників, що відправляють Служби о поміч Святого Духа.

4. Аж до вибору нового Папи священники будуть опускати в Єктеніях молитви за Папу, заступаючи їх молитвою за Кардинальську Колегію. Нпр. при Мирній Єктенії будуть священники говорити замість молитви за Папу „О святійшій Колегії Кардиналов, собраних для ізбранія Вселенського Архієрея“. Те само при Сугубій Єктенії, пропускаючи слова: „о державі, побіді...“ аж до кінця. Те саме при Великому Вході і після освячення Дарів: „Помяни, Господи, Святійшу Колегію Кардиналов, собраних для ізбранія Вселенського Архієрея, їхже даруй...“

5. У неділю після вибору Папи в усіх церквах священники по торжественній Службі Божій відспівають пісню благодарственну „Тебе Бога хвалим“, проголосять народові вислід вибору та від тієї хвилини зачнуть споминати імя нового Римського Архієрея так, як це встановлено в нашій церковній практиці.

Благодать Вам, Браття — Амінь.

Дано у Львові, в день Трьох Святителів (12. II. н. ст. 1939).

† АНДРЕЙ
Митрополит

■■■■■■■■■■

ПОСЛАННЯ НА ШІСТ

до священників і народу.

В серпні минулого 1938 року в Підлютім я довго працював над письмом до тих, що на Пасху не сповідалися. Письмо розрослося при праці, так що з нього зробилася мала книжка. Вона видавалася мені не досить опрацьована і недокінчена. Вертаючи до Львова, я наміряв докінчити свою працю. З різних причин довго не міг того зробити. Тепер видаю цю працю трохи поправлену і докінчену, з проханням до Всч. Духовенства, щоб її ужили у постних проповідях, або перечитали народові цілу, або виїтками, які видадуться їм відповідними.

* * *

„Сину, коли ти согрішив, не тривай у грісі, але проси в Бога прощення, утікай перед гріхом як перед гадюкою, бо коли до неї наближшся, вкусить тебе; її зуби як зуби льва, що відбирають життя. Кожний злочин як обосічний меч: рану ним завдану трудно вилічити“ (Сир. 21, 1—4).

Як щороку по Вознесенні, священники пишуть до мене про тих бідних християн, що і цього року не приступили до св. Пасхального Причастя. Не хотіли скористати з Божого милосердя, що їх від давна кличе до покаяння і мимо повторюваних напимень св. Церкви, мимо повторюваних прохань і завізань моїх та прохань і завізань духовних отців у парохії тривають у грісі. Та безхосенність моїх напимень змушує мене сьогодні промовити знову до Вас уже не моїми словами, ані словами св. Отців, а самими словами св. Письма. Тому і нинішнє письмо зачинаю від слів праведного мудрця Старого Завіта. Може бодай декого з Вас, бідних

грішників, наклонить до покаяння та думка, що довго перед Божим обявленням, даним Ісусом Христом та Апостолами, давно перед Христовою смертю та перед установленням св. Таїнства Евхаристії, ще в Старому Завіті люди пізнавали,] яке це велике зло, нещастя — свідомо й добровільно переступити Божу заповідь, себто образити Всевишнього Бога тяжким гріхом. Мудрець, котрого слова я навів на вступі, Ісус Сирах, жив біля 300 літ перед Ісусом. Його книга, названа у св. Письмі книгою Премудрости, читається у нас не раз на Вечірні перед,] великими празниками як парамія. Вона переповнена мудрими радами, потрібними кожному розумному чоловікові. А між тими радами найчастіше вертає ця: „Не гріши, а коли ти согрішив, бодай не тривай у грісі, старайся двигнутися, перепросити, до ласки Його вернути, почати нове життя.“ Старозавітній мудрець знав добре, що кожний гріх засліплює чоловіка, що гріх є темрявою, що „дорога грішників покрита мрякою, — вони не знають, де ідуть і де падають.“ (Притч. 4, 19). Щоб стримати засліпленого чоловіка від гріха та щоб його двигнути, представляє йому злобу і страшні наслідки гріха. Гріх це вкушення гадюки, що чоловікові приносить певну смерть, гріх це тяжка рана завдана обосічним мечем, що треба її довго лікувати.

А до слів старозавітного мудрця посмію додати і ту увагу, що смертний гріх буває гіршим і небезпечнішим злом, ніж укушення гадюки, бо чоловік через пристрасть може в грісі любитися, тішитися ним, себе вважати за щасливого, коли навпаки, укушений їдовитою гадюкою хіба не може тим вкушенням, тою їддю тішитися та в ній любитися. Кого вкусила гадюка, той не жде вечора, а зараз біжить до лікаря, бо знає, що проволока одної днини може спричинити смерть. Якщо їдь змії дістанеться в кров, уже не знайде недужий ліку на свою рану, його смерть певна. Смертний гріх стає гіршим, небезпечнішим, коли чоловік у ньому триває, коли не старається відразу двигнутися, коли не шукає відразу лікарства. Гріх задавнений, довго несповіданий, до якого чоловік привик, який став налогом, другою натурою, може запустити в душі таке глибоке коріння, що вже на нього не знайде ніхто заради. В якомусь ступні можна про кожний смертельний гріх казати, що на нього люди не знайдуть заради; треба Божої сили, жертви Христової смерті, треба Христових Таїнств, які діють силою тієї жертви, треба св. Тайни Покаяння, щоб очистити людську душу з гріха. Це правда, людська природа, людська воля, людські хоч які великі змагання є за слабкі, щоб чоловіка вирвати з тої пропасти смерті, якою є кожний смертельний гріх. Але всетаки за Бо-

жою ласкою грішник, що щойно впав у тяжкий гріх, коли протре очі, коли за Божою ласкою бодай трохи пробудиться, може подумає собі як блудний син: „Я тут у болоті лежу в голоді, духовно гину, а дома в батька і наймитам дають хліб. Встану, піду до свого батька і скажу йому: Отче я згрішив на небо і перед тобою. Я вже недостойний зватися твоїм сином, зроби мене як одного з твоїх наємників“ (Лук. 15, 18).

Та добра гадка, піддана чоловікові Божою ласкою з неба, рятує нещасного грішника і повертає його батьківській любові. Гірше діється, коли чоловік привик до життя скотини, коли в болоті гріха триває місяцями, літами і коли собі так злюбить болото, що вже боїться чистої води і чистого повітря. Тоді трудніше душі підвестися. Не тому, щоб Божа благодать не давала йому нагоди поправи. Як кожного чоловіка, так його бідного хоче Бог рятувати, бо не хоче смерті грішника, а „щоб усі спаслися“ (І Тим. 2, 4). І його, нещасного, Божа доброта приводить до покаяння (Рим. 2, 4). І від давна Бог благодаттю Своєю чекає на його навернення та добрими надхненнями стукає неначе до його серця. Не тому трудне навернення, щоб Бог не давав до нього сили, але тому, що грішник відкидає Божі надхнення, не слухає Божого голосу, не хоче відвестися і „збирає собі гнів на день гніву“ (Рим. 2, 5). Зразу по упадку Божий голос давався йому голосніше чути, але коли не хотів слухати, коли відвертався від Божого голосу, коли уха затикав, коли в новому грісі, може у тяжчому, шукав забуття, нещасний перестав відчувати, чути Божий голос, і привик відвертатися, привик легковажити Божу доброту, привик оминати всяку нагоду поправи і тому для нього поправа, покаяння, поворот до Батька став чимраз трудніший. А коли до смертного гріха довго неспокутованого додає святотатську Сповідь, себто Сповідь, у якій свідомо й добровільно закриває, задержує гріх, не хочачи до нього признатися, а по такій святотатській Сповіді приступить ще святотатсько до св. Причастя, себто прийме Пресвяту Евхаристію як Юда зо смертним гріхом у душі, тоді покаяння його і навернення стає ще безконечно трудніше, воно стає таке трудне, що майже неможливе. Воно не є неможливе, бо Бог кожної хвилини готов усе простити, кожної хвилини готов дати ласку до поправи, і якщо грішник лише схотів би, міг би з тою ласкою підвестися, але якраз у тому трудність, що грішник не хоче, що грішник від себе відкидає Божу благодать навернення. Тоді його стан стає по людськи безнадійний, тоді видається, що до нього мають пристосування страшні слова св. Павла у посланні

до Євреїв: „Неможливо тих, що раз просвічені і покушали не менше доброго слова Божого і сил будучого віку — та впали знову — обновиати до покаяння, їх, що знову розпинають у собі Сина Божого і зневажають“ (Євр. 6, 4—6).

Оскільки ж страшніше, гірше, небезпечніше положення людей, що не лише тривають у грісі, але крім тої Божої кари, на яку заслугує кожний смертний гріх, стягають на себе окреме додаткове прокляття чи кару, що не відкладається на день Божого суду, так як усяка кара за смертельний гріх, але вже в цьому житті перед смертю спадає безмежним тягарем на душу і життя нещасного чоловіка, що на те заслужив.

Щоб довести до покаяння і тих, що у минулому році не приступили до Пасхального Причастя і взагалі всіх бідних грішників, що живуть без освячуючої Божої благодати, а мало або й ніщо не знають про те, хоч у цього року представити на першому місці злобу тих гріхів, що є більшими, важчими від інших, і через те заслугоють на більшу кару. Якщо грішник за Божою благодаттю пізнав би злобу гріха, якщо подивився б у очі тому мерзенному й страшному нещастю, яке грозить йому, то без сумніву злякався б сам перед собою, застидався б і звернувся б до милосердного Бога, Небесного Отця з бажанням повернути до Його святої благодати.

Тяжчий від інших гріхів є передовсім — гріх соблазну. Та обставина, що грішне поступування чоловіка інших гіршить, робить із кожного гріха окремий гріх, що називаємо його соблазном.

На другому місці придивимось тим гріхам, що їх називаємо головними. Тому, хоч вони в собі можуть ще бути гріхом не більшим від інших, у них неначе в зародку містяться інші, з них інші випливають. Тому вони через те саме є гірші й небезпечніші від інших. Вони неначе вожди й провідники, які є немов головами ворожої армії гріхів, що на нас нападає.

На третьому місці обговоримо ті гріхи, про яких у св. Письмі сказано, що кричать до неба о Богу пімсту на грішника. Вони в св. Письмі так представлені, що чоловік, який їх допускається, названий проклятим. Вони, по науці св. Письма, стягають на душу якусь Божу кару, що вже на цьому світі неначе належить. Тою карою буває часом і нагла смерть.

На четвертому місці представимо ті гріхи, що їх у наших катихизмах називаємо гріхами проти св. Духа. Про них, або бодай про їх вищий і повніший ступінь, Христос каже в Євангелію, що

вони є непростими, що для того рода грішників немає прощення ані в цьому світі, ані в вічності.

На кінці перейдемо гріхи, що їх звичайний сповідник не може розрішати. Їх називаємо задержаними гріхами. Деякі гріхи задержує собі, або йому задержує церковне право, Ординарій, себто єпархіяльний Єпископ, деякі гріхи є церковним правом та рішенням Апостольського Престола задержані найвищому Зверхникові Церкви — Римському Папі.

Представивши всі ці роди тяжчих та небезпечніших гріхів, будемо старатися піддати жаль за гріхи, причини, які повинні склонювати грішника до покаяння, спосіб, яким при Божій ласці може до покаяння дійти. В усьому тому будемо старатися наклонити грішників, щоб, як каже Апостол, приступали з довірям до престола Божої ласки, щоб одержати милосердя і знайти благодать потрібної помочі (Євр. 4, 16).

I.

ГРІХ СОБЛАЗНИ.

Кожний християнин знає, що є поміж гріхами смертними, себто поміж тими гріхами, з яких кожний зокрема заслугоє на вічну кару в пеклі, гріхи одні від других тяжчі. Кожний християнин знає нпр. про той страшний гріх, що його згіршенням або соблазном називаємо. Кожний знає той уступ св. Письма, що його християнин не може без страху перечитати. „Хто соблазнить одного з тих малих, що вірять у Мене, краще було б йому, якщо завішено б на його шиї млинський камінь і якщо б утонув у морській глибині... горе тому чоловікові, через кого приходиться соблазнити“ (Мат. 18, 6—7). Хто тільки вірить у Богом обявлену правду через Ісуса Христа, хто вірить у св. Євангеліє, тому при читанні або слуханні тих слів мусить дроз грози і жаху перейти через ціле тіло, на саму гадку, що може й він мав те нещастя допуститися гріха, яким дав згіршення ближнім, а ще гірше малим, простим, убогим, або молодим, себто коли своїм поступуванням навів їх на дорогу гріха. Той гріх страшний тим, що навіть тоді, коли його чоловік спокуює щирими сльозами покаяння, не має змоги поправити та цофнути чи відкликати те зло, яке навів на душу ближнього. Згіршений ним чоловік зійшов, може, на дороги гріха, відступив від Божого закону, від віри в Бога. Тепер, коли за гріх соблазну нещасний грішник кається, рад би поправити соблазн, але як же ж відробити те, що вже раз сталося, як на праведну дорогу покаяння спровадити згіршеного, про якого, може, і не знає, де пе-

ребуває? А що ж сказати про страшне положення чоловіка, що не одному, а багатьом дав згіршення, що сказати про чоловіка, коли про його гріх люди оповідають, коли той гріх став взором поступування, або коли по тому гріху судять про Боже обявлення і християнство? Така людська природа. Коли нпр. нехристияни, або й християни, мало або і цілком невіруючі видять незаконне поступування християн, а ще до того, коли ті християни признаються до християнської віри, голосно і отверто перед людьми, нпр. як члени братства, члени Католицької Акції, члени „Орлів“, тощо, невіруючі мають причину думати, що віра тих людей така, як їхнє поступування. Така думка видається навіть розумною і природною, бо поступування чоловіка повинно бути таке, яке є його переконання. А коли люди в комусь бачать інші переконання і інше поступування, то вже природа веде їх до того, щоб легковажити переконання і віру таких людей, яких поступування не заслугує на пошану. Тим то нехристияни судять про християнську віру і про Ісуса Христа по тому, як поступають християни.

„Горе людям, каже св. Письмо, через яких Моє ім'я хуляться поміж поганями“ (Іса. 52, 5). Такі люди своїм поступуванням людей відпихають від віри, відстрашують від Ісуса Христа. Вони подібні до тих безбожних синів Ілея священника, що то своїм грішним поступуванням зражували людей до Божого храму і відводили від жертв (II Цар. 2, 17). Їхній гріх був такою тяжкою соблазною, що не тільки на них самих стягнув страшну смерть, але й на батька, старого священника, а на весь нарід велике нещастя, погром филистинян. Хоч батько їх і напояв, не минула його страшна смерть тільки тому, що не напояв досить гостро й суворо, що не відлучив їх від Божого жертвенника і від приношення жертв.

З цього прикладу, а й з багатьох інших бачимо, що гріх соблазний стягає на чоловіка Божу кару ще за життя. Цей гріх особливим способом заслугує на те, щоб бути і на цьому світі караним. Це зрештою річ досить природна. Якщо є чесноти, що заслугоють на нагороду на цьому світі, як того учить нас 4-а Божа заповідь, мусять бути і такі провини, що заслугоють на дочасну кару. Це ясно виходить і зі слова Христового: „Краще йому, щоб на шиї його привязали млинський камінь“. Якщо краще йому вмирати такою страшною смертю, то очевидно ще краще йому було б понести іншу, меншу кару, нпр. було б щастям для гіршителя, якщо Бог зіслав би на нього тяжку недугу, нужду чи біду, тяжкі недуги в родині, або й інші тяжкі зарядження Божого провидіння, що були б карою за соблазн. А навіть треба б ска-

зати, що такі карі на цьому світі були б для гіршителя великим Божим даром, рятували б душу через дочасну кару від вічної. Вони давали б надію уникнення вічної карі, очевидно лише тоді, коли гіршитель, користаючи з дочасної карі, поправився б і покаявся з гріха.

Маємо зрештою і в св. Письмі інші приклади дочасної тяжкої карі за гріх соблазний. Коли цар Давид у хвилині забуття дав своєму народові соблазн, почув такий Божий засуд: „Тому, що ти дав нагоду Господнім ворогам хулити, той син, що тобі народився, смертю умре“ (II Цар. 12, 14).

II.

ГОЛОВНІ ГРІХИ.

Головними гріхами називаються ті, що є неначе джерелами та корінням інших гріхів і пороків. Тими гріхами є:

1. Гордість, яка противиться чесноті покорі.
2. Лакіметство, що противиться чесноті щедрости.
3. Безстидність, що противиться чесноті стидливости.
4. Гнів, що противиться чесноті лагідности.
5. Невміреність, що противиться чесноті здержности, посту.
6. Зависть, що противиться чесноті радості з чужого добра.
7. Лівність, що противиться чесноті ревности та дбайливости.

Про перший з цих гріхів, про гордість, каже св. Письмо: „Початком кожного гріха є гордість“ (Сир. 10, 15). Те слово „гордість“ означає різні розположення душі. На першому місці так називають невладне пожадання власного вивищення. Гордістю також називають те легковаження Божого закону, яке спричинює, що чоловік не хоче йому піддатися. А на третьому місці гордістю треба назвати нахил зіпсуті природи до такого легковаження Божого закону. В цьому третьому значінні гордість є початком усіх гріхів. Хто не бореться з тим нахилом, хто не працює над поконианням своїх пристрастей, а передовсім цієї пристрасти гордості, нехибно буде ображати Господа Бога усіми гріхами, себто буде легковажити Божий закон у всіх наказаних або заборонених вчинках. Але і в першому і в другому значінні гордість є причиною інших гріхів. У першому значінні, бо хто шукає свого вивищення, буде його шукати різними незаконними дорогами. Мудрець Старого Завіта, якого слово ми навели, якраз так говорить про гордість, гордістю називає цей окремий рід гріха — жадобу вивищення. Але й у другому значінні, в якому гордість береться

як легковаження Божого закону, є вона в кожному грісі і є причиною кожного гріха, бо чоловік не переступав би Божої заповіді, якщо не вивищав би себе понад неї, наколи б її не легковажив.

Злобу й небезпеку гордості найкраще показує те, що той гріх противиться чесноті покорі. А знаємо, що Ісус Христос ставляв покору як першу і найважливішу чесноту, від котрої починається праведне життя. Знаємо переважне слово Ісуса Христа, висказане по притчі про митаря й фарисея: „Кожний, хто виносить себе, буде понижений, а хто понижує себе, буде вивищений“ (Лук. 18, 14). І поміж євангельськими блаженствами на першому місці ставляє Христос: „Блаженні убогі духом, бо їх є царство небесне“ (Мат. 5, 3), а св. Апостоли часто повторюють ту науку, що „Бог гордим противиться, а дає благодать покірним“. Так св. Яків (4, 6) і св. Петро (5, 5). А св. Яків на іншому місці дає таку загальну раду, неначе лік на усі недуги душі: „Впокоріться перед лицем Господа, а вивищить вас“ (Як. 4, 10).

В подібний спосіб, більше ніж усі інші головні гріхи, є лакізмство — захланність на гріш — причиною всіх гріхів. „Коренем усього злого є грошелюбство, котрого деякі бажаючи відвернутися від віри й заплутались у многі болі“ (I Тим. 6, 10). Апостол у цьому слові говорить про лакізмство на дочасні добра, оскільки воно є окремим гріхом. У тому значінні лакізмство чи грошелюбство піддає чоловікові змогу допускатись усіх гріхів, змогу вдовольняти усі пристрасті. Тому й коренем його називає Апостол, бо як корінь дає цілому дереву соки, якими воно кормиться, так і жадний гроша в ньому шукає корму своїх пристрастей. „Жадібний грошей усього слухає“, каже Сирах у 10-ій главі. І так жадоба гроша веде до всіх гріхів.

Того слова „захланність“ чи „лакізмство“ можна вжити й про ту жадобу дочасного якогонебудь добра, яка міститься в кожному грісі, бо кожний гріх полягає на зверненні людської волі до дочасного якогось добра, а відверненні від Божого закону. В тому значінні захланність є суттю кожного гріха і всі гріхи є захланністю, але найсуттєвіше й найвластивіше значіння того слова таке, що воно означає нахил зіпсутої природи до невольного пожадання переминаючих дібр. В цьому значінні захланність на гріш є пристрастю, нахилом людської природи, з котрої випливають усі гріхи. В цьому значінні захланність є дійсно коренем гріха, бо як корінь тягне з землі поживу для дерева, так і з привязання до дочасних речей виростає усякий гріх.

Злобу і небезпеку тієї пристрасти і впливаючого з неї по-

ступування найкраще показує вимога Ісуса Христа духового убожества від усіх своїх учеників. Не тільки перше блаженство призначене для убогих духом, а під тим словом розуміє Ісус Христос так само покору як і убогість, але крім того виразно учить, що захланність на дочасні добра це порок поган, „всім цим погани журяться“, а прикметою християн: „Шукайте перш Божого царства і його правди, а це все доложиться вам“ (Мат. 6, 33). Та й просто ученикам каже: „Так кожний із вас, хто не відречеться всього, що має, не може бути Моїм учеником“ (Лук. 14, 33). А учеником у цьому уступі називає кожного християнина. Певно, Апостоли були покликані до більшої, повнішої убогости духа. Вони не тільки розположенням серця, але і в зовнішньому житті мусіли все покинути, щоб іти за Ісусом Христом та ділити Його убоге життя, в якому не мав де голови схилити. Але всі християни мусять у тому значінні відрестися всього, що мають, щоб Боже царство, освячуючу Божу благодать вище цінили над усі добра цієї землі, і хто того розположення не має, не може бути учеником Ісуса Христа.

Крім тих двох гріхів, які в особливіший спосіб є причиною інших гріхів, про всі головні гріхи можна сказати, що вони є початком і корінням інших гріхів. Слово „головні“ (по латинськи *capitalia*) вказує вже на цей характер. Вони неначе голови, себто провідники, бо в них є щось із того характеру, початку й коріння, який у вищому і повнішому ступні мають гордість і захланність. Тим початком чи корінням різних гріхів буває і злість, і заздрість, і захланність у їді, а передовсім нечистота і лінивість. Бо така людська природа. Ті гріхи чи згл. пристрасті бувають недугами чи нахилами душі, для заспокоєння яких чоловік багато дає і робить, себто вони бувають метою, до якої прямує чоловік через сповнення неодного гріха. І так зависть довела Каїна до вбивства брата, з зависти брати продали Йосифа купцям єгипетським. Нечистота і лінивість представлені в Христових притчах як причина відмови від запрошення, недбальство чи лінивість є в притчі про 10 дів причиною, що нерозумні діви не мали досить оливи. Злоба пхнула архієреїв до засудження Ісуса Христа, якого наука їх ображала. Змісловість була причиною гніву Ірода на Йоана Хрестителя.

І проповідникові, що проповідать покаяння, і кожному християнинові зокрема, що працює над своїм покаянням, треба звертати увагу на ті головні джерела, з яких випливають гріхи. Тому, щоб успішніше душу лікувати, бо, очевидна річ, іншого треба ліку для душі, що нпр. опускає Службу Божу в неділі й свята з лінивства, а іншого ліку для душі, яка Службу Божу опускає з гро-

шелюбства, щоб не тратити того часу в заробітках. Інакше треба до покаяння доводити чоловіка, що йде в зле товариство зі змишловости, а інакше, коли того самого гріха допускається з нахилу до п'янства, або лакімства на їду. Іншого гріха допускається чоловік, що кривдить ближнього зі злости, або зависти, або захланности. Нераз вистачить чоловікові здати собі справу з глибоко може укритого товчка свого власного поступування, щоб спостерегти, що воно зле, наганне, щоб його заперестати. Бо без сумніву мотив головних гріхів є мерзенніший нераз від самого гріха, якого чоловік допустився задля укритої якоїсь ціли.

III.

ГРІХИ, ЩО КЛИЧУТЬ О ПІМСТУ ДО НЕБА.

I. Гріх чоловіковбивства.

Перший із тяжких гріхів, що кличуть до неба о пімсту, це свідоме чоловіковбивство. Цей гріх є повторенням гріха Каїна, бо кожний ближній, кожний чоловік це наш брат. Вправді гріх Каїна був остільки більший від звичайного чоловіковбивства, що він убив рідного брата, убив цілком неповинного, і зі злоби та заздрости. Ті обставини роблять його гріх більшим, так як знову гріх християн є більшим гріхом задля науки Ісуса Христа і того нового закону любови ближнього, котрий Ісус Христос нам дав, задля Божої благодати і того братерства, яким християни є взаємно собі братьми, будучи дітьми Бога. Від гріха чоловіковбивства увільняє чоловіка тільки одна обставина, коли вбиваючи боронить свого життя і не має іншого способу оборони. Тоді не грішить, хто вбиває чоловіка. Але мусить дійсно бачити, що без того мусів би своє життя положити. В обороні свого майна можна вправді відперти напад, але так, щоб не спричинити ближньому більшої шкоди, ніж та конечна, без якої не можна відперти нападу, або, як говорять богослови, треба в своїй обороні зберегти міру неповинної оборони, себто не переступити міри конечности.

Чоловіковбивство називається гріхом, що кличе о пімсту до неба тому, бо Бог до Каїна, що вбив брата, відіззався такими словами: „Голос крови твого брата кричить до Мене з землі“ (Бит. 4, 10). Таким образом представляє св. Письмо, який важкий і страшний цей злочин. Неповинно пролита кров це неначе крик о пімсту, себто знак такого злочину, проти якого обурюється і небо і сама людська природа, це гріх проти людської природи, зневаження людської природи. Або, це переступлення того Божого закону, що даний

нам і природою і обявленням для добра і збереження людської природи. Переступленням такого закону чоловік ломить Божий закон і закон природи: зі самої природи робить собі ворога. Тим то і природно такий гріх караний ще й перед Божим судом, бо караний і природою. Це значить — те прокляття, яке Бог вкладає на злочинця, саме є вже карою і спричиняє кару. А що той гріх робить чоловіка проклятим на цьому світі, доказує страшне слово Бога до Каїна: „Тепер будеш проклятий на землі, що отворила уста та прийняла кров твого брата з твоїх рук; коли будеш її управляти, не дасть тобі своїх плодів, будеш блукатися і будеш утікати перед людьми по світі“ (Бит. 4, 11—12).

Як знак того прокляття та щоб означити, що Бог застерігає Собі ще кару за той гріх і що не дозволяє людям мститися на Каїні за його вбивство, „поставив Господь на Каїні тавро, щоб його не вбивав хтобудь із людей, що його зустріне“ (Бит. 4, 15). У тому засудженні Каїна бачимо страшну Божу справедливість, але й злагіднену Божим милосердям, бо, проклинаючи Каїна на цьому світі, Бог хоче його поправити, дбає про те, щоб його душа не пропала на віки, та хоч Каїн і не заслужив на те, Господь боронить його перед людьми, що будуть ним погорджувати і могли б мати охоту його убити.

Чоловіковбивство осуджене в св. Письмі ще в багатьох інших уступах, а передовсім в тому уступі Мойсевого Второзаконня (27, 24—25), у яких проклятим названий чоловік, що тайком убіє свого ближнього, і той, що бере платню, щоб убити кого, щоб пролити безвинну кров. Які наслідки такого прокляття висказані словом Божим, побачимо в окремому уступі.

Той гріх та належна йому на цьому світі кара стоїть на самому початку Божого обявлення як нерукотворений пам'ятник, що має всім поколінням світу все пригадувати Божий закон, що стереже цілоти людської природи. Бо людська природа, ціле людство з волі Всевишнього має бути одною родиною, одною Божою суспільністю, якою управляв би Божий закон і Божа воля. Первісну цілість людства зломив зла воля людей, гріх Каїна, що як дика хопта виріс із людської природи, пониженої і впавшої гріхом першого чоловіка Адама. Єдність Божих дітей, що була Божим наміром і який зіпсула людська злоба, стала наново метою спасення у Христі Ісусі, бо ціль Христа — ту єдність привернути і з розшарпаного, розеднаного, розсвареного людського роду наново зробити одну Божу родину, родину Божих дітей. Чоловіковбивство, зриваючи ту єдність, противиться людській природі вже

в Старому Завіті, а природі християнства в Новому Завіті. Бо нищить і ломить єдність природи і єдність благодати, очевидно оскільки християнин убиває християнина. Тим то чоловіковбивство є таким тяжким гріхом, тим то таке страшне те пониження і потоптання і людської природи і Божого закону і Христової благодати і той жахливий стан, у який попало людство через світову війну.

Кажуть, що війна це зло, якого людство не може уникнути, зло конечне. Але якраз вона є злом конечним тому, бо люди такі далекі від Божого закону, можна сказати, що майже загал людей на Божий закон не зважає в житті. Живуть так, якби Бога і Його закону не було, і з ближніми поступають так, якби не були вони братьми-ближніми, неначе б не було Божої благодати і нового Закону, даного Ісусом Христом. Вид людства у наших сумних часах такий, що до нього можна майже цілковито стосувати ті слова Псалма, які наводить св. Павло та якими описує поганський світ свого часу: „Немає нікого праведного, немає хто розумів би, немає хто шукав би Бога. Всі відхилилися, разом стали безкорисними, немає, хто робив би добре, немає ні одного. Їх горло це отвертий гріб, своїми язиками лукавили, гадюча отруя під їхніми губами. Їхні уста повні проклятих і гіркости, їхні ноги скорі до проливу крові. Знищення і нещастя на їх дорогах, а дороги мира не пізнали, немає Божого страху перед їх очима“ (Рим. 3, 11—17). Або як каже книга Мудрости: „Між ними все всуміш: кров, чоловіковбивство, крадіж, обман, зіпсуття та невірність, ворохобні і кривоприсяги, заворушення, забуття на Бога, забивання душ, перемінення родин і полів, несталі подружжя, нелад чужоложства і безстыдності“ (Прем. 14, 25).

З тієї низки таких страшних і мерзенних пороків людства може найгірше те, що в очах багатьох людей убити чоловіка стало чимсь буденним і малим. По страшній добі, в якій усі майже держави світа наказували і вчили людей убивати, не дивота, що та наука принесла сумні овочі. Вправді учасники війни, себто не провідники, а жовнярі ведені до бою, могли може всюди думати, що війна по їхньому боці справедлива, себто є дозволеною обороною власного краю, власних родин і власних хат. Коли так думали і коли ішли в бій, жертвуючи своє молоде життя для оборони батьківщини і своїх найближчих, умираючи в боях ставали подібними до св. мучеників, що життя віддавали для віри. Бідні жовнярі, що лягли в боях, віддавали також життя — не просто за віру, але задля сповнення обов'язку, а тому і задля Божого закону. Така жертва могла бути щирою жертвою любові ближнього. Такими були в війні

щирі, правдиві християни і правдиві любителі батьківщини і ближніх, але попри них брало участь у війні правдоподібно велике число людей, що не робили жертви з життя і не шукали тільки Богом наложеного обов'язку. Тоді вони могли грішити більше або менше, це зависіло від їхньої совісти, але привикли проливати кров. А навіть ті, що не брали участі в боях, а тільки читали або чули про пролив крові такий загальний, привикли до тої думки і навіть без вини стали вважати пролив крові за річ буденну, конечну, звичайну. З того певно походить та легкодошність, з якою люди відбирають життя братам, хоч нерідним.

Але що ж сказати про те чоловіковбивство, якого допускаються родителі на рідних таки дітях? Що ж сказати про родителів, які змовляються на те, щоб позбавити життя маленьку ще дитину, себто допуститися на ній злочину чоловіковбивства серед таких обставин, що той злочин роблять багато тяжчим, ніж був злочин Каїна. Багато тяжчим, бо вбивають не рідного брата, а рідних дітей, убивають у хвилині, коли та дитина не тільки невинна та не може боронитися, але і тратить життя дочасне з вічним блаженством у небі. Тяжчий злочин від гріха Каїна, бо родителі між собою змовляються, соблазняячи один одного, намовляють один одного до того гріха, улекшуючи собі взаємно той гріх. А хоч не сповняють гріха власними руками, а наймають за юдиний гріш катів, які знижаються до того ремесла, тим не менше теплою кровю рідних дітей обагрені їхні руки. Що сказати, коли такі родителі, сповнивши такий злочин, себе і людей обманюють удаваним поканням, щоб по короткому часі до того самого гріха вернути?! Що сказати про людей, що на їхніх руках є ще мокра, ще тепла кров одних жертв, а вже других жертв шукають? І що тоді, коли їх жертви є їхніми рідними дітьми?

Ясно, що хоч такі родителі удають любов до інших дітей, їхня совість, їхня взаємна любов та їхня вдавана любов до дітей і всі можливі прикмети чи людські чи громадянські є тільки безбожними і безсоромними кпинами з християнської праведности. Ясно, що про їхню совість не можна говорити, як не можна говорити про патріотизм людей, що вбивають тих, які є покликані колись стати оборонцями батьківщини. Низький, просто некультурний і варварський ступінь їхньої етики не заслугує на ніщо іншого, як на погорду. А мимо всього треба й дивуватися їх нерозумові.

Кожний гріх це нерозумне діло. У кожному грісі чоловік мішає, не розрізняє найсушніших понять, так що діло грішника можна б правильно назвати ділом божевільного. Чи ж це не якась

дивне божевілля не розрізняти поняття правди і неправди, добра і зла, світла й темряви, культу Бога і культу демона та закону Божого і закону бандитів? Кожний гріх це глупе діло, що заслуговує на погорду кожної розумної людини. Але з усіх нерозумних діл таки найнерозумніше нищення життя. Воно найнерозумніше передовсім з огляду на загальне добро. Суспільність, яка приймає або бодай толерує злочин нищення життя в зародку, нищить сама себе. Допускається самовбивства і через те саме засуджує себе на загибелю. Ця правда така загально повторювана, така евідентна, що діти це будучність народу, що стид таку правду повторяти, а все ж треба її пригадувати, коли згадуться про той злочин над злочинами — убивство дітей. Треба її повторювати тому, що ця правда має стільки сторінок і можна на неї дивитися з кількох різних становищ, що пригадувати їх є річю вже не такою буденною і загально відомою.

Усі державні мужі вважали все за одну з найважливіших прикмет суспільности силу розмноження, число дітей, яких суспільність рік-у-рік видавала. Виходили з найпримітивнішого поняття про чоловіка як жовніра і робітника в хосен держави. Те їхнє становище, яке воно і низьке і матеріяльне, не без значіння. Але в дітях, будучності народу, треба бачити більше ніж будучого жовніра й робітника, бо поміж дітьми знаходяться й майбутні провідники народу, будучі учені, мистці, може геніяльні письменники. Хто в зародку нищить людське життя, той позбавляє нарід може найцінніших одиниць, може таких одиниць, з яких деяка могла б мати для народу й суспільности сто разів більше значіння від усіх інших, бо історія на кожній сторінці дає на те багато доказів, що один ум стає часом за багатьох. По християнськи треба сказати загально таке, що кожна людська душа це безконечний майже скарб для родителів, скарб для народу, скарб для Церкви і скарб, безконечне добро для самого Бога. Людська душа це таке велике добро, що Ісус Христос за душі, а можна сказати й „за душу“ віддає життя. Не місце пригадувати, що обявлена наука вказує на те, як Ісус Христос оцінює вартість кожної душі зокрема. Можна безпечно твердити: так її оцінює, що задля одної душі готов би піднятися муки і смерти. Не будемо пригадувати тих аргументів, вкажемо тільки на те, що людська душа без огляду на Боже обявлення перед природним розумом є чимсь вартнішим, ніж найбільші скарби землі, є добром, скарбом майже безконечним. Сама природа душі, духового ества, є чимсь у безконечність вищим від цілої матеріяльної природи. В деяких одиницях та вартість духового ества вияв-

ляється з такою величавою силою, що по довгих століттях ще ціле людство мусить стверджувати ту велич, красу, доброту і значіння духового ества, яким є душа, — усі люди по довгих століттях мусять признати ту вищість душі над цілою матерією. А так люди судять не тільки про виїмкових геніїв у якомуньбудь напрямку, але так судять і взагалі про ум і волю кожного чоловіка, котрий для людства щонебудь позитивного зробив. Хочби то було тільки якимсь твором мистецтва, літератури, чимнебудь, із чого інші люди користають.

По християнськи треба сказати, що ми за життя не знаємо ані успіху наших праць, ані їх вартости перед Богом чи для людей, але знаємо, що життя перебує в сповнюванні обовязків мусить бути чимсь важним перед Господом Богом і мусить приносити ближнім якесь правдиве і велике добро. По християнськи треба сказати, що християнська душа, себто душа освячена Божою благодаттю, є причасна тієї прикмети царства Божого, яку Христос представляє як найсуцнішу, що є укритим скарбом. Ясне буде те зіставлення, коли тільки пригадаємо ті два вискази Ісуса Христа: „Царство Боже подібне до укритого скарбу“ (Мат. 13, 44) і „царство Боже внутрі вас єсть“ (Лук. 17, 21). Очевидно, та назва Божого царства в Євангелію означає і Церкву, і небо, і Євангеліє, і прихід Месії, і вкінці Божу освячуючу благодать. Прикмету укритого скарбу має царство Боже в усіх значіннях, у яких того слова вживає св. Письмо, але може найприродніше укритим скарбом буде те царство Боже, що є в наших душах, себто сама людська душа освячена Божою благодаттю.

Коли до того ще пригадаємо собі, що духове ество душі само навіть у своїй природі є неначе безконечним океаном, безоднею, котру знаємо тільки з поверховного її діяння, то велич душі представиться нам чимсь ще кращим і більш знаменитим. Душа людська це прецінь Божий образ, і як не можемо пізнати Божої природи інакше, як через Боже діяння, котрого наслідки бачимо, так само не можемо пізнати і природи душі інакше, як з її діяння. Те діяння душі вказує на великі, пречудні, у свому роді безконечні сили, прикмети чи потуги душі. Так пізнаємо людський ум, волю, уяву, пам'ять, вразливість на зміслове спостереження. Але поза тими потугами є суть, суцність, істота душі, є те, чим вона сама в собі, її „*ousia*“, щоб ужити грецького філософічного вислову. Те духове ество, яке проявляється назовні діянням своєї внутрішньої сили, є в своїй природі чимсь укритим, таємничим, якимсь глибоким, безконечним океаном, у глибині якого є тайни, укриті скарби,

про які не маємо й поняття. Нищення того предивного Божого твору, яким є чоловік, убивання людського життя, серед якого цвітуть ті райські квіти, якими є людські душі, це не тільки злочин, не тільки вандалізм, але й така безмежна глупота, що не можна її людською бесідою описати. Родителі, які відважуються нищити людське життя, не здають собі справи з того, якого добра, якого скарбу вони себе позбавляють. Дитина, якій родителі так по варварськи відбирають життя, або якої до життя не допускають, може якраз була Богом призначена на те, щоб родині, може й народові, може і цілому людству віддати якісь прислуги, котрих хто інший не віддасть, або принести добра з неба, яких хто інший не принесе. Родителі, що не хотіли більше як тих двох дітей, на старість позбавлені опіки й від тих, яких хотіли мати, будуть, може, колись кривавими слізьми оплакувати злочин сповнений у молодості, не маючи змоги його направити.

Видавалося б неправдоподібним, видавалося б неможливим, щоб християнські подружки змовлялися на те, щоб із жінчини, покликаної до такої високої і такої святої для Церкви і для народу служби материнства, робити трумну, в якій зложені трупи зарізаних родичами дітей. А все ж той злочин, яким у такий страшний і мерзенний спосіб повторюється злочин Каїна, став такий частий, що люди майже безсоромно до нього признаються. До того він став для деяких упавших одиниць нагодою до професійного виконання. Той злочин так часто повторюється, що треба посиленої праці душпастирства, щоб перед ним безнастанно перестерігати вірних та безнастанно рятувати нещасних, що його допустилися.

Видавалося б неможливим, неправдоподібним, щоб християнин міг так низько впасти, так затратити усяке християнське почуття родинної любови, обов'язковости, чести — майже приличности. А все ж така вже сила пристрасти, — вона так засліплює, що після сповнення злочину, люди, що взаємно себе довели до такого упадку, живуть так, як би були правильно поступили. Знаходяться й такі люди, які і в теорії боронять того гріха та помагають у його сповненні. Вони вдоволені великим заробітком, а нещасні батько й мати, позбавившись може одинокої потіхи на старість, стративши здоровля, наразившись на закиди совісти, які можуть їх довести майже до божевілля, довго тривають у своїм грісі, не думаючи майже про християнське покаяння. Очевидно, прийде хвилина, в якій, як говорить Ісаїя пророк (66, 24) „люди будуть збігатися і оглядати гниючі трупи людей, убиті їх руками, а хробак їх не згине і вогонь не згаситься та злочинці стануть обмерзінням в очах усіх людей“.

Очевидно, прийде година суду і, правдоподібно, довго ще перед судом спадуть на них дочасні наслідки їх безбожного поступування. Тоді, коли вже не буде ніякої заради, будуть сохнути з жалю й зо страху і на старість будуть двигати невиносимий хрест пімсти зневаженої людської природи, зневаженої святости родинного життя і святотатствами спрофанованого страшного Таїнства подружжя.

2. Нечисті гріхи проти природи.

До гріха чоловіківбивства, про який ми говорили, і до тієї найгіршої відміни чоловіківбивства, яким є вбивство дітей, треба додати ще й той гріх, який називають чи свідомим материнством чи регулюванням народин. Оба ті гріхи мають те спільне, що впливають із безбожної волі не мати дітей і тому те, що про один гріх ми сказали, відноситься в дечому й до другого. Хоч перший противиться 5-ій, а другий 6-ій Божій заповіді, вони сходяться в тому, що оба є гріхами проти природи, в тому, що оба є гріхами, що кличуть о пімсту до неба, та в тому, що оба можуть бути сповнені і в подружжі і поза подружжям, та крім злоби гріха противного природі можуть мати злобу, що впливає з тих інших обставин.

Це правда Богом обявлена і нераз торжественно проголошувана св. Церквою, що є тяжким гріхом уживати подружжя проти його природи. В останніх ще часах Св. Отець Папа Пій XI в Енцикліці про християнське подружжя так говорить:

„Немає ніякої причини, навіть найтяжчої, що могла б узгіднити з природою те, що саме в собі противне природі. А що подружній акт зо своєї природи змагає до сплодження потомства, то й ті, що при його сповненні свідомо позбавляють його природної успішности, діють проти природи й допускаються гидкого та по своїй природі нечесного вчинку.“

„То й не диво, що, за свідощвом самого св. Письма, Бог у Своїй величі переслідував цей ганебний злочин страшним гнівом, а деколи карав навіть смертю, як про це згадує св. Августин: «Недозволено й гидотно вживають подружжя хоч би із законною жінкою там, де уникають потомства. Так робив Юдів син Онан, і тому Бог покарав його смертю» (Про перелюб і подр., кн. II, н. 12; пор. Бит. 38, 8—10; св. Пенітенц. 3. IV. і 3. VI. 1916).“

„А що деякі відступили наявно від християнської науки, від початку переданої й усе зберіганої, та думали, що в цій справі треба б тепер проголосити торжественно іншу науку, то й католицька Церква, якій сам Бог поручив навчати й боронити обичаїв і чесности, поставлена посеред цієї моральної руїни на те, щоб

зберегла незаторкнену цією мерзенною плямою чистість подружнього узла, на знак свого Божого покликання голосно відзивається. Нашими устами й наново проголошує: усяке вживання подружжя, в якому подружній акт нарочно позбавлений своєї розродної сили, ломить Божий і природний закон, а ті, що того допустились, осквернилися тяжким гріхом.

„А священників, що трудяться слуханням сповідей, та тих, що займаються душпастирством, упоминаємо найвищою Нашою повагою, з уваги на спасіння всіх душ, щоб вони не лишали своїх вірних у помилці щодо цієї такої дуже важкої Божої заповіді, а тим більше, щоб самі не заражувались такими ложними поглядами та щоб у цих справах ані грішки не були поблажливі. А якщо б, не дай Боже, який сповідник або душпастир чи то сам замилив своїх вірних, чи то в таких помилках утвердив та дозволив на таке, або підступно замовчав, нехай знає, що муситиме складати строгий рахунок Найвищому Судді Богові за спроневерення свого покликання та нехай знає, що це до нього відносяться Христові слова: »Вони сліпі, й проводирі сліпих: а коли сліпий веде сліпого, оба впадуть у яму« (Мат. 5, 14; Св. Отця Пія XI Енцикліка про християнське подружжя 2-е видання, Львів 1937).

Святий Отець без сумніву говорить це як Учитель християнського світа, говорить *ex cathedra*, але навіть якщо б не було цього останнього проголошення, можна б навести багато інших на доказ того твердження, що така є Богом обявлена наука. Та наука була вже обявлена і в Старому Завіті. Вистачить пригадати оповідання св. Письма (Бит. 38, 8—10), як Бог наглою смертю покарав мерзенний гріх другого сина патріярха Юди. Тому хто ту Богом обявлену правду перечить і те своє еретичне твердження вбирає в зовнішню форму речення, стягає на себе екскомуніку застережену Святому Отцеві.

Немає іншого способу обмежити число народин поза християнською здержаністю. А що дуже численне потомство вимагає великого довіря в Боже милосердя і в Божу доброту та наражує родину нераз на тяжкі недостатки, повздержність у подружжі є просто конечна, а є і радою св. Апостола Павла (I Кор. 7, 5) і наказом церковного права.

Апостол поручає подружню здержаність, „щоб віддатися молитві“ (I Кор. 7, 5). В цілому уступі говорить про права подругів та їхні взаємні обов'язки. Боронить подружжя перед людьми, які взагалі відкидали подружнє життя. Апостол волів би, „щоб ви всі були, як я сам“ (там само ст. 7), себто нежонатими, або вдів-

цями (не виключене, що Апостол у молодості був жонатий і повдовів). Те саме другий раз повторює: „Говорю нежонатим і вдовицям, добре їм, коли позістануть як і я, коли ж вони неповздержливі, нехай женяться, бо краще женитися, ніж розпалюватися“ (там само ст. 9). Тим то по Апостолу подружжя є дозволене. Але й у подружжі конечна здержаність. Наука Апостола зрештою підтверджена життєвим досвідом, себто подружнє життя вимагає нераз від подругів цілковитої здержаности до якогось часу. Буває, що одне з подругів хоре, часом навіть і довгими літами. Буває, що маєткові, родинні відносини такі, що немає можности удержувати більше дітей, і тоді немає іншого способу як здержаність, щоб обмежити число дітей, як ми це бачили.

Вкінці, коли одне з подругів умре, часто, навіть звичайно друге не має змоги ввійти в нові подружні звязи і є змушене до цілковитої чистоти. Тому й рада Апостола, дана подругам, щоб вони були здержливі, щоб могли віддатися молитві, відповідає дуже природній потребі подругів. До того самого зміряє і церковне право, яке приписує подружню здержливість перед св. Причастям.

Що гріх нечистий проти природи належить до тих, що кличуть о пімсту до неба, можна доказати не тільки з того, що такий є кожний гріх проти природи, як ми це вище представили, але й виразним висказом св. Письма. В I-ій книзі Мойсея (Бит. 18, 20—21) читаємо такі слова: „Господь сказав: Крик Содоми й Гомори помножився, а їх гріх став дуже тяжкий. Тому Я зійшов переконатися, чи крик, що дійшов до Мене, вони дійсно сповнили ділом“.

Крім того крайнього гріха противного природі, про який говорить те місце, є ще й ті гріхи проти 6-ої заповіді, які не є звязані з ніяким згіршенням для ближніх, а тільки з дуже тяжкими природними наслідками для бідного грішника. Про той гріх нечистий мусять душпастирі, а передовсім катихити дуже усильно і з натиском перестерігати молодих. Очевидно мусять говорити так, щоб не дати занадто яскравим способом говорення соблазну, а однак успішно перестерігти перед злом, до якого сама зіпсута природа веде. А треба їх перестерігати, представляючи сумні наслідки не тільки для душі, але й для тіла.

До гріхів нечистих противних природі, крім поганських відносин поміж чоловіком і жінкою в подружжі, належать ті всі нечисті гріхи, про які говорить V-а книга Мойсея (Втор. 28, 20-23). В тих уступах наука Богом обявлена називає проклятим чоловіком, хто

грішить з жінкою батька свого, хто має тілесні зносини зі скотиною, з рідною сестрою і з тещею. Які є наслідки такого прокляття, побачимо в дальших уступах.

3. Нелюдяне поступування супроти вбогих, вдів, сиріт і робітників.

Крім наведених вище уступів св. Письма находимо й інші місця, де вжите те слово: „гріх кричить до неба“. В усіх тих уступах бесіда про ті особливим способом тяжкі гріхи, які до того ступня противні людяности, що стають неначе противними людській природі.

І так у II-ій книзі Мойсея (Ісх. 3, 7) св. Письмо так говорить про гніт вибраного народу в Єгипті: „Господь сказав до Мойсея: Я побачив біду Мого народу в Єгипті і почув їх крик на нелюдність тих, що поставлені як наставники над їх роботами“.

Нелюдність супроти убогих і слабих є знаком такої жорстокости, що противна людській природі, бо тому, що в надприродному житті є любовю ближнього, відповідає у людській природі яесьь природне співчуття на людську біду, яесьь милосердя, котре злагідне навіть оправдані і законні вимоги.

Слуга, котрому пан дарував 10.000 талантів, а який не хотів помилувати товариша, мав право від товариша домагатися звороту довгу. Але що робив те без співчуття з його бідною, що, дізнавши від пана такого великого милосердя, не здобувся на найменше милосердя супроти вбогішого від себе товариша, тому заслужив на такий суворий суд, на гнів пана й на кару (Мат. 18, 23-34). Бог домагається від нас милосердя і не тільки називає блаженними милосердних, обіцяючи їм, що вони милосердя доступлять (Мат. 5, 7), але й виразно грозить, що „так і Отець мій небесний учинить вам, коли не простите з серця кожний своєму братові“ (Мат. 18, 35). Важне, що тут говориться не про прощення якоїсь зневаги, але про дарування довгу, який дійсно від товариша належався, себто довгу, якого мав той недобрий слуга стисле законне право домагатися. Дарування того довгу було актом не справедливости, а чистого милосердя, не зі справедливости був обовязаний дарувати, а все ж був обовязаний із милосердя та любови ближнього.

У Старому Завіті багато ще уступів, які неначе стережуть добра убогих і робітників. Так нпр. у книзі Сираха (34, 27) братами названі і чоловіковбивник і той, що обманює робітника. А й у самому Законі (Втор. 24, 14—15) сказано: „Не смієш потребуєчому і вбогому братові відмовляти заплати, а навіть і чужинцеві, що мешкає в краю і в тебе перебуває. Того самого дня перед заходом сонця

мусиш йому віддати належну заплату, бо він убогий і удержує своє життя тим заробітком, щоб він проти тебе не кликав до Господа в небі і щоб це не було тобі зараховане за гріх“. А на іншому місці (Ісх. 22, 26—27) написано: „Якщо ти прийняв від ближнього його зверхню одежу в застав, мусиш звернути йому перед заходом сонця, бо та одежа одна у нього, нею прикриває тіло і не має чим прикритися в сні. А коли він стане до Мене кричати, Я його вислухаю, бо Я милосердний.“

Відомий уступ св. Якова, який тут наведемо і з любови до великого Апостола, Господнього брата, і тому, щоб і уступом св. Письма ствердити характер гріха, що кличе о пімсту до неба: „Це плата робітників, що жали ваші ниви, котру ви задержали, кличе, і крики жінок дійшли до ушей Господа Саваота“ (Як. 5, 4).

Св. Письмо Старого Завіта повне також уступів, у яких Бог стає в обороні кривджених вдів і сиріт. І так в II-ій книзі Мойсея (Ісх. 22, 22-24): „Не смієте ображувати вдовиць і сиріт, а коли їх скривдите, вони будуть до Мене кликати, а Я почую їх крик і розпалиться Мій гнів і битиму вас мечем і ваші жінки стануть вдовицями та діти ваші сиротами“. А й мудрець син Сираха (35, 18-19): „Чи ж сльози вдовиць не спливають по їхньому лиці і чи не кличуть проти тих, що їх витиснули? З їх лица підносяться вони аж до неба, а не будуть вони подобатися Господеві, який легко дається ублагати“. Нелюдяне поступування супроти ближніх напаянне крім того тими уступами св. Письма, у котрих проклятим названий чоловік, хто безчестить батька свого і матір свою, хто пересуває знаки меж свого ближнього, хто зведе сліпого з дороги, хто перекинує суд пришедеві, сироті і вдові (Втор. 27, 16—19).

4. Незаплачення робітникові належної винагороди.

Вище вже наведений текст св. Якова виразно споминає про цей гріх. Коли робітник чи працівник убогий, то невиплачення належного заробітку є вже нелюдністю. Окремим нелюдністю доданим гріхом є та кривда робітника чи працівника, котра полягає на невиплаченні належного заробітку. Є це гріх проти 7-ої Божої заповіді.

Тяжку матерію у гріхах проти цієї заповіді розрізняємо на безоглядну і зглядну. Безоглядною тяжкою матерією є та кількість грошей або матеріяльних дібр, яка робить гріх проти 7-ої заповіді тяжким без огляду на те, чи скривджений убогий чи багатий. Зглядна тяжка матерія є та, яка з огляду на убогість скривдженого рівняється удержанню одної днини. Якщо робітник не має

більше на одну днину, як, скажімо, одного золотого, то вкрасти у нього золотого є важким гріхом, себто матерія одного золотого є тяжкою матерією з уваги на вбогість скривдженого, хоч безоглядною матерією є може значно більше як 10 зл. Перед війною говорили про 10 корон, або німецьких марок чи французьких франків. Ті передвоєнні золоті гроші були певно значно вищі, ніж теперішніх 10 золотих. Думаю, що на теперішній час треба сказати, що 50 зл., або більше є безоглядною матерією гріха проти 7-ої Божої заповіді.

У затриманні належної заплати є не тільки немудянність, але й крайня невдячність і кривдження убогого. Тим то може з подвійного титулу такий гріх кличе о пімсту до неба.

IV.

НЕПРОСТИМИ ГРІХИ.

Є в св. Письмі і гріхи, названі непростими. Є гріхи, з котрих неможливо підвестися, а навіть гріхи, які неначе виключають змогу або доцільність молитов за чоловіка, який їх допустився. І так св. Йоан, Апостол любови, що так часто і так усилено пригадує обов'язок любови, у першому своєму посланні так пише: „Коли хто бачить, що його брат грішить не смертним гріхом, нехай попросить, і тому, що не на смерть грішить, буде дане життя. Є смертний гріх, не про цей я говорю, щоб молитися“ (I Йо. 5, 16). Очевидно, у цих словах св. Йоан говорить про „смертний гріх“ в іншому значінні, ніж звичайно те слово розуміємо в богослов'ї, в катихизмах і в св. Письмі. Бо якщо не треба молитися за чоловіка, що допустився того смертного гріха, то, очевидно, тут бесіда не противиться ані Христовій молитві „Отче, прости їм, бо не знають, що роблять“ (Лук, 23, 34), ані молитві св. Стефана, який молився за тих, що його камінням побивали.

Св. Йоан виразно говорить про якийсь гріх, від котрого немає прощення, про якийсь стан гріха, з котрого грішник вже не підноситься. Те саме говорить Ісус Христос про гріхи проти св. Духа. „Кожний гріх і хула відпуститься людям, а хула проти Духа не відпуститься. І коли хто скаже слово проти Сина Чоловічого, відпуститься йому, а хто скаже слово проти Духа Святого, не відпуститься йому ні в цьому віці, ні в будучому“ (Мат. 12, 31—32). Подібний висказ у св. Марка називає той непростий гріх вічним гріхом: „Істинно кажу вам, що всі гріхи відпустяться синам людським і хули, котрими хулили б, але хто хулив би проти Духа Свя-

того, не матиме відпущення во віки, а винен буде вічного гріха“ (Мар. 3, 28).

Ісус Христос не пояснює, яка то хула на Святого Духа. Церковне передання представлено в усіх катихизмах є таке, що гріхами проти Св. Духа, називаються ті гріхи, які з природи речі виключають відпущення, як нпр. нерозкаяність аж до смерті. Але правильно можна питати, які гріхи ведуть чоловіка в стан нерозкаяності аж до смерті? Але на це питання не находимо в св. Письмі задовільної відповіді. Є вправді вискази, які не можуть не перенимати грозою, в яких св. Апостол Павло виразно заперечує змогу покаяння, але ті уступи такі загальні, що не можна в них знайти відповіді на наше питання. „Бо не можливо тих, що раз просвічені і покушали небесного дару та стали учасниками Святого Духа і покушали не менше доброго слова Божого і сил будучого віка, а впали, знов обновляти до покаяння. Іх, що знову розпинають кожний для себе самого Сина Божого і зневажають“ (Євр. 6, 4—7). А на другому місці в тому самому посланні каже Апостол: „Бо коли ми, досягнувши пізнання правди, нарочно грішимо, вже немає жертви за гріхи, а якийсь страшне очікування суду і гнів огня, що має пожертви противників“ (Євр. 10, 26—27). В першому уступі Апостол говорить так, неначе б мав на думці тих, що відпали від віри, втратили віру. Якщо так будемо об'яснювати слово Апостола, то кожний гріх проти віри, себто кожна ересь навіть подумана, а навіть кожний свідомий сумнів був би непростим гріхом, бо так само ересь як і сумнів проти віри є гріхом проти чесноти віри, а через такий гріх чоловік відпадає від віри, себто тратить чесноту віри, хоч і не стає ще зовнішнім апостатом.

Другий уступ з 10-ої глави видається ще строгішим засудом, бо по ньому кожний свідомий і добровільний гріх виключав би вже жертву за гріх, себто прощення гріха. А таке пояснення будь-що-будь страшне, бо мало хто був би спасений, якщо б у дійсності такі строгі були Божі суди. Але й воно накидається. Трудно знайти вимівку, оправдання чи інше пояснення тих страшних, а однак Богом об'явлених слів, бо в дальшому уступі Апостол порівнює переступлення Мойсеевого закону з переступленням Христового закону, стверджуючи, що це друге без порівняння тяжче і страшніше. „Хто переступає закон Мойсея, без усякого милосердя при трьох або двох свідках умирає, оскільки більше, думаєте, заслугоє на тяжку кару той, хто Сина Божого потопче і Кров завіта, котрою освячений, уважатиме за нечисту, несвяту

і зневажатиме Духа ласки? Бо знаємо, що сказав: до Мене належить пімста, Я відплачу. І знову: Господь судитиме Свій нарід. Страшно впасти в руки живого Бога“ (Євр. 10, 29—31).

Може можна і тут слова „потопати Сина Божого, зневажити Духа ласки“ так пояснювати, що вони відносяться до відречення Христа, до відступства від християнської віри, або до страчання чесноти віри, який то гріх рівняється з відступством, хоч може лишатися укритим, себто не бути сполученим зі соблазном відступства. Але оба ці уступи св. Павла можна і так пояснювати, що в них мова про свідоме й добровільне переступлення закону Ісуса Христа в тяжкій матерії, себто бесіда була б тут про кожний гріх. Очевидно, тоді неможливість навернення треба б так пояснювати, що вона є неможливістю для людської природи без Божої благодати, або справою незвичайно тяжкою навіть з Божою благодаттю.

Та мені видається найправдоподібніше, що св. Апостол Павло в обох цих уступах говорить про ті випадки, що з одного боку допускають покаяння, але задля якихсь спеціальних причин роблять те покаяння таким трудним, що стоять неначе на грانیці поміж простимими і непростимими гріхами, поміж дуже тяжкими смертельними гріхами, з яких можна покаятися, очевидно, за поміччю Божої благодати, та тими, що вже є непростимими гріхами проти Св. Духа. Тому треба ближче розглянути ті два будь-що-будь страшні вислови: з одного боку „повторення для себе самого Христового розп'яття“ (Євр. 6, 6) і те „потопання Сина Божого і осквернення Крови завіта“ і „зневаження Духа ласки“ (Євр. 10, 29). Без сумніву у кожному тяжкому грісі грішник так поступає, що можна його гріх описати всіми тими словами і назвати так, як називає Апостол. Кожний гріх є розп'яттям для себе Божого Сина, бо є знищенням у собі Христової благодати, є викиненням зо своєї душі наслідків Христової смерті, того небесного дару, який Христос купив нам Своєю смертю. А якщо християнин тяжко согрішить не маючи вже Божої благодати в душі, себто коли його тяжкий гріх не є першим тяжким гріхом, то й тоді той смертний гріх віддає неначе під владу сатани не тільки подобу Божу, образ Божий, яким є людська душа, але й той образ Божий і подобу Христа, яким є знамя св. Хрещення, знамя св. Миропомазання і надприродні чесноти віри й надії. Те духове ество, яким є християнин навіть у стані Божої неласки, є ще чимсь, що до Христа належить, що є куплене ціною Його Крови, „великою ціною“, як каже Апостол (I Кор. 7, 23). Смертний гріх є все і буде все добровільним відданням

тієї Христової власности в рабство (Євр. 2, 15), „у власть темряви“ (Кол. 1, 13), у власть диявола, бо тим, себто смертним гріхом, „пізнається Божих дітей і дітей диявола“ (I Йо. 3, 10), бо „хто чинить гріх, є від диявола“ (I Йо. 3, 8).

Тим то кожний смертний гріх, як діло темряви, діло смерті, діло диявола, нищить і розпинає в душі все, що в ній є Христове, а так теж добре можна сказати, що топче в душі все те, що є в ній Христа, топче самого Христа, коли перед гріхом була Божа благодать. Бо Божа благодать є життям Христа в душі, а коли тієї Божої благодати вже не було, є потопанням всього того, що є Христовим образом, або Христовою власністю, або Христовим законом, або решткою Божого синівства в душі. Тим самим кожний смертний гріх є зневаженням Св. Духа. Бо ми маємо Духа Св. і Дух Св. живе в нас і ми є храмом Св. Духа (I Кор. 6, 19) і „Божа любов вилялася в наші серця Духом Святим, даним нам“ (Рим. 5, 5).

Але в повнішому значінні всі ці вискази можна пристосувати до тих тяжких смертних гріхів, яких відпущення або значно трудніше від відпущення звичайних тяжких гріхів, або й неможливе; до тих гріхів, про які можна сказати, що вони є таємницею св. Письма, про які Христос сказав, що непростимі, а св. Йоан, що не каже за таких грішників молитися. А коли питаємо, які це будуть ті гірші і страшніші гріхи, то мусимо хіба відповісти, що вони будуть або ті гріхи, що кличуть о німсту до неба, гріхи, що заслугують на прокляття, заслугують на кару дочасну, що є протини природі. Про деякі з тих гріхів ми вже говорили, лишається один, що тяжчий від найтяжчих, бо є особистою, безпосередньою зневагою Ісуса Христа, а тим гріхом святотатське Причастя. На тому грісі справджується майже до слова те, що св. Апостол сказав про непростимі гріхи. Навіть у подробицях той гріх так пригадує розп'яття Христа і є таким потопанням Христа, зневаженням Його Крови і зневаженням Святого Духа, що недалекі будемо від гадки св. Павла, коли скажемо, що якраз про святотатське Причастя думав Великий Апостол, коли говорив про повторення Христового розп'яття.

Кажемо — в кожній подробиці, бо ось приступаючи до св. Причастя, християнин за священиком повторює обвинення себе як грішника: „Христос прийшов грішників спасти, от нихже первий есьм аз“. Та коли цього слова не говорить щиро, не кається, не впокоряється, а навпаки знає, що є грішником, бо совість закидає йому тяжкий гріх, і не зважаючи, що недостойний св. Причастя

став у ряді поміж вірними, що з любов'ю ідуть до Ісуса Христа, щоб від Нього дістати благодать. Іде до Христа як Юда і перед самим Причастям новим гріхом Бога ображує, говорячи те слово: „не як Юда, а яко розбійник“. Він навпаки, до Христа промовляє не як розбійник, а як Юда. Юда, зраджуючи Христа, приступив до Нього і поцілуєм видав Його ворогам. Св. Причастя це поцілуй, знак любови, — святотатське Причастя це Юдин поцілуй, зрада через знак любови.

Коли Юда вказав ворогам на особу Ісуса Христа поцілуєм зради, вони кинулися на Ісуса Христа і Його звязали. Грішник, віддаючи Христові поцілуй зради, краде св. Причастя, бере Христа в неволю. Краде, бо знає, що йому св. Причастя не належить, що йому не вільно причащатися. Не вільно! Заборонює йому закон св. Церкви, заборонює йому Божий закон, заборонює йому голос його власної совісти. Причащаючися, сповняє гріх святотатства, краде святу річ, стає злодієм, так як злодієм був Юда, коли за гроші отримані від архієреїв продавав Христа. Зв'язаного Христа архієрейські слуги та жовнярі, серед диких криків та всякого роду знущань, ведуть перед суд архієреїв, а відтак Ірода і Пилата. Грішник, укравши св. Причастя та споживши його, вяже Христа та віддає Його в руки свого батька діавола.

Легко з уступів св. Письма доказати, що кожний грішник є слугою, невільниким чи сином проклятого діавола. Казав Ісус до жидів, а в їх особі до всіх грішників: „Ви є від вітця діавола і похоти вашого вітця хочете творити. Він був чоловіковбивником з початку і в правді не стоїть, бо немає в ньому правди; коли говорить лож, із свого говорить, бо він лгун і отець ложі“ (Йо. 8, 44). Ось і знак грішника. Перед самим Причастям допустився ложі, твердженням, що до св. Причастя приступає в душі покаяння, як розбійник. Взявши Причастя віддає Найсвятіше Тіло Христа і Найсвятішу Кров Його в руки діавола. Христос сказав, що над наверненням одного грішника тішиться ціле небо, усі ангельські хори. Можна сказати, що над упадком того християнина, який прийняв святотатське св. Причастя, ціле пекло радується, а небо смутиться.

У якому ж положенні знайшовся Христос? Цілий з Божеством і чоловіцтвом, з душею і тілом, так само як у небі по правіці Отця Небесного, так і тут приявний, присутній у тілі нещасного грішника. Є правдивий, присутній і правдиво присутній не менше як у небі, хоч не є присутній уміщений у місці, не міститься там, де є присутній, бо не тілесне місце Його обнімає, але Він обнімає те місце Своєю присутністю. Це висока надприродна тайна, що пе-

реходить людський розум, — тайна, над якою застановляються добрі християни, приступаючи до св. Причастя, — тайна, яку подивляють Ангели, бажаючи дивитися на Христа Спасителя присутнього у св. Таїнстві Евхаристії.

Яке ж страшне пониження, яке ж страшне зневаження того Найсвятішого Таїнства! Тіло Христове і Його Пресвята Кров у найнечистішому місці в церкві. Бо в нутрі чоловіка грішного місце більш нечисте, більш Богові мерзенне, більше брудне і сплямлене посіданням злого духа, ніж якенебудь хоча б найгірше місце в церкві, а навіть і поза церквою. Христос ішов до нього з любов'ю. Кров Свою проляв за нього і за нього вмер, бажає його спасення, очікує його покаяння, а в відповідь на Його любов грішник з Ним так обходиться, звязав Його, кинув на землю, потоптав, Кров проляв і Христа веде на розп'яття. Бо веде на розп'яття! Найсвятіше Таїнство Евхаристії є Таїнством жертви, непонятим для нас способом Христос на наших престолах повторяє хресну жертву. Хоч і не проливається наново кров так, як на Голгофті, жертва приноситься не кривавим способом, а все ж жертва Голгофти приноситься, і Кров, хоч тільки містичним способом, таїнственным, укритим, духовим способом проливається наново, проливається на престолах, коли Найсвятіша Кров окремо в чаші поза Тілом знаходиться, а та жертва триває у св. Евхаристії. Евхаристія це розп'ятий Христос, Христос принесений у жертву, Христос таїнственным наново умираючий. Приймаючи св. Причастя достойно в душі покаяння та любови, люди приймають і наслідки жертви і саму жертву Голгофти. Той, що без покаяння, в стані гріха, святотатськи причащається, Христа розп'ятого зневажає. Св. Павло називає це: „в собі розп'яти Христа, для себе самого розп'яти Його“, називає „топтанням Христа“.

Християни, приймаючи св. Причастя, просять Всевишнього, щоб їм дав „причащатися не в суд і осудження, а в здоровля душі і тіла, на вічне спасення“, на святість душі. Той, що святотатськи св. Причастя приймає, приймає „на суд і осудження себе сямого“. Для нього Найсвятіше Таїнство замінюється в осудження. Христос стає для нього „на падення“, як казав старець Симеон, приймаючи Христа на руки в храмі. „Цей лежить Цей на упадок і повстання многих“ (Лук. 2, 34). Христос є спасенням для многих, але й для многих погібаллю. І від нас це залежить, від того, що до Христа приступає, залежить, чи бере від Христа спасення чи погібаль, чи дістає в Причасті здоровля душі й тіла, чи суд і осудження для душі та погібаль для тіла. Бо хто „їстиме цей хліб, або питиме чашу Господню недостойно, буде винен Тіла і Крови

Господньої“ (I Кор. 11, 27). Винен Тіла і Крови, що ж це значить як не те, що поносить вину пролиття Крови, вину Христової смерті? Святотатське Причастя є таким гріхом, як чоловіковбивство, Христовбивство. Сказавши те страшне слово, св. Апостол додає: „Нехай же досвідчає себе самого чоловік, і так нехай їсть цей хліб та п'є цю чашу, бо хто їсть і п'є недостойно, суд собі їсть і п'є, не розрізняючи тіла Господнього“ (I Кор. 11, 29).

Чоловік, що до Причастя приступає, сам відповідає за себе. Він сам має себе судити, чи достойний причащатися, чи ні. Його священик у тій речі не судить. Священик може його судити та відмовити св. Причастя тільки тоді, коли він явний грішник, себто коли всі люди за такого його мають. Коли в грісі живе так, що всі люди про той гріх знають, священик согрівив би тяжким гріхом, даючи йому Причастя, він обов'язаний відмовити йому Причастя навіть у прихвності людей, прилюдно. Гріхів укритих у серці священик не знає, а навіть якщо б і знав, не мав би права судити, бо сам чоловік за себе відповідає і сам чоловік себе самого судить, признає себе достойним, або недостойним. А коли совість зикидає йому тяжкий гріх, а мимо того причащається, їсть собі суд, себто в себе приймає і ту кару, якою Бог карає святотатське Причастя. Бо святотатське Причастя, яке є Христовбивством, є гріхом, що кличе о пімсту до неба, і — ось новий на те доказ — стягає на грішника дочасні кари. Апостол це так висказує: „Тому між вами багато немічних і слабих і багато спить (сном смерті)“ (I Кор. 11, 30). Або іншими словами, Апостол каже так: Тому, що самі себе не осуджуєте, що не розізнаєте Христового Тіла і Крови, що до св. Причастя приступаєте як до якої звичайної, буденної поживи, або, як сказав у посланні до Євреїв, „коли Кров завіта, якою ви освячені, вважаєте за звичайний напій“ (Євр. 10, 29), тому поміж вами багато немічних і слабих. Святотатське Причастя стягає на ваші тіла немочі, недуги, а може стягати й смерть. Поміж вами, коринтянами, багато вже померло скоріше, ніж мало вмерти, померло може наглою смертю, а на кожний спосіб смертю, що була дочасною карою за гріх святотатства.

Гріх святотатства тільки тому в наших катихизмах незаписаний поміж гріхами, що кличуть о пімсту до неба, бо міститься в тому грісі чоловіковбивства, бо святотатське Причастя є Христовбивством. Ця Богом обявлена правда міститься цілком виразно в слові Апостола: „є винний тіла і крові Христа“. Що ж іншого можуть ці слова означити? Яке ж інше можуть мати значіння, як не те: Буде перед судом Божим відповідати за пролиття Христової Крови.

А якщо б хто хотів ще сумніватися про правду, що без сумніву є обявлена Богом через Апостола, то мусить кожний признати, що святотатське Причастя має ту другу прикмету гріхів волюючих о пімсту до неба, — він стягає на людей дочасну кару, часто кару наглої смерті.

Боже Великий Єдиний, змилосярдися над нами, нещасними Твоїми слугами, нараженими через людські слабості і через людську злобу на той страшний і мерзенний гріх святотатського Причастя, і не допусти, щоб ми колинебудь могли того злочину допуститися. Стережи нас від нього, дай нам ясне пізнання його злоби, дай нам почуття того нещастя, в яке веде, тієї пропасти, в яку ним падаємо і, якщо ми мали б у житті нещастя тим злочином Тебе образити, дай нам дивгнутися, дай змогу покаяння. Нехай не справджується на нас страшне слово Твого Апостола, що такому грішникові неможливо покаятися, що для такого грішника вже немає жертви за гріх. Нехай наше покаяння стане можливе. Прийми жертву Крови Найсвятішого Твого Сина, як жертву за наші гріхи, за наш той найстрашніший гріх святотатського Причастя, якщо ми його допустилися. Або, щоб успішніше випросити собі покаяння, просимо не за себе, а за всіх людей, за братів наших, що тим гріхом Тебе образили. Не замикай перед ними дверей покаяння, а навпаки, милосердя двері відчини за молитвами Пресвятої Твоєї Матері, Христе Спасителю! Хоч вони і зневажили Духа ласки і Сина Божого потоптали, і для себе самих розп'яли наново Спасителя, і їли собі суд і осудження, і стали винні Тіла і Крови Господньої. Прости в безконечному Свому милосердю їх беззаконня, дай їм дар покаяння, дай їм теплі сльози, дай сокрушення серце, зрани їх серця поняттям гріха, гадкою Тобі заподіяної зневаги, почуттям того гріха, що не дай Боже, щоб був вічним гріхом, непростеним ані на цьому світі, ані у вічності.

А нам, недостойним Твоїм слугам-священикам, проповідникам Євангелія, проповідникам покаяння — дай могутнє слово покаяння. Дай порушувати серця грішників, крушити їхні тверді каміння, з очей витискати рясні сльози і страшити вічними карами ті душі і дай їм бодай так каятися, щоб у св. Сповіді могли одержати відпущення гріхів. А як Твоею благодаттю наново освятиш нужденні душі, то стережи їх від повторення злочину, від повороту до гріха. А нам, їхнім душпастирям, дай у голошенні Твого Євангелія досить любови, щоб їх потягнути не тільки до покаяння, а й до чеснот Євангелія, до святости Євангелія. Дай нам так проповідати Євангеліє, щоб люди горнулися до церкви і щоб з кожним

роком зменшувалося число тих, що занедбують Пасхальне Прича-
стя, та побільшувалося число тих, що частіше ніж раз у рік у тому
джерелі всяких дібр, джерелі всяких ласк шукають небесних дарів,
які заховуєш для тих, що Тебе люблять, Амінь!

* * *

У всіх катихизмах наводиться як гріхи проти Святого Духа,
ось такі випадки:

1. Розпука щодо спасення.
2. Очікування спасення без ніякого старання і праці.
3. Поборювання признаної в душі правди.
4. Заздрість духовного добра ближнього.
5. Закам'янілість у гріхах.
6. Нерозкаяність аж до смерті.

1. Розпука.

Гріх розпуки поволіює той, хто свідомо й добровільно не ві-
рить у те, що може досягнути від Бога вічне спасення й засоби до
того спасення. Такий був гріх Юди. Св. Отці згідно признають,
що той його гріх був гірший від зради Господа. Був певно гір-
ший, бо Спаситель був би йому без сумніву простив зраду,
а розпука його стала якраз тим гріхом, що ані на цьому, ані на
тому світі не був відпущений.

Такий був також гріх Каїна, коли казав: „Моя провина заве-
лика, щоб я міг досягнути прощення. Будеш мене гнати з землі
і буду вкриватися перед лицем Твоїм і буду волоцюгою і втікачем
на землі, і хто зустріне мене, той і вб'є мене“ (Бит. 4, 13—14).
Хоч можна думати, що Бог урятував його від крайньої розпуки
тією Своєю обітницею: „Не так буде. Бо хто убив би Каїна, на
того впаде п'ємста в семеро“ (Бит. 4, 15).

Перед тим гріхом перестерігає Бог через пророків. Так нпр.
говорить у пророка Єзекиїла: „Скажи домові Ізраїля: Ви говорите:
наші гріхи і наші злочини тяжать на нас і ми під ними нидіємо,
як можемо жити? Говори до них: Так певно, як Я живу, говорить
Єгова Бог, не маю уподобання у смерті безбожного, бажаю тільки,
щоб безбожний навернувся від доріг своїх і щоб жив. Наверніться
з вашого ледачого шляху, пощо ж вам умирати, доме Ізраїля“
(Єзек. 33, 10—11). Св. Письмо переповнене такими нап'имненнями
й аргументами, що склонюють до безконечної, можна сказати, на-
дії на милосердне прощення від Господа Бога. З багатьох уступів
наведу тільки один. Св. Апостол Павло пише в посланні до Рим-

лян (8, 32^ї д.): „Коли Бог за нами, хто проти нас? Він, що Свого
Сина не пощадив, а видав Його за нас усіх, як же з Ним і всього
нам не подарує? Хто винуватиме вибраних Божих? Бог є той, що
оправдує. Хто є той, що осуджує? Христос Ісус, що вмер, ба і во-
скрес, котрий є по правіці Божій, котрий і заступається за нас.
Хто відлучить нас від любови Божої? Чи горе, чи тіснота, чи пе-
реслідування, чи голод, чи нагота, чи біда, чи меч?“ Або нашими
словами: Бог так нас любить, що ніхто й ніщо не в силі вирвати
нас із Його рук. Тільки ми самі можемо так зневажити Його, щоб
Йому зробити прощення неначе неможливим, себто допуститися
непростимого гріха, гріха проти Святого Духа.

2. Певність спасення без заслуг.

Цього гріха допускається той, хто зухвало надіється вічного
блаженства, без Божої благодати і без добрих діл. Хто розпачає,
має низьке поняття про безконечне Боже милосердя, Бога уважає
за скупого і немилосердного, трохи так, як той недобрый слуга,
що закопав свій талант і боронився тим: „Я знав, що ти жорсто-
кий чоловік, — жнеш, де не посіяв, а збираєш, де не розсипав“
(Мат. 25, 24). А хто зухвало надіється чи очікує вічного блажен-
ства без добрих діл, той легковажить справедливість Бога
і легковажить свої гріхи. Так як той, що про нього мудрець
старозавітній говорить, що безбожник, коли впаде в найглибшу
пропасть гріхів, про те не дбає і легковажить. У грісі „надмірної
надії“ або краще скажемо — у грісі зухвалого очікування вічного
блаженства є погорда й легковаження Божої справедливости. Тим
то він є й хулою на Святого Духа. Але таке зухвальство може
походити і з гордості чи з пересадного самолюбства у припису-
ванні своїм силам змоги дійти до спасення без огляду на Божий
закон і Божу справедливість.

3. Поборювання признаної в душі правди.

Найважливішим товчком цього гріха є воля свобідніше грішити.
Божа правда багатьом не подобається, бо наказує поконувати
пристрасті і здержуватися від гріха. Тому цей гріх проти Св. Духа
такий небезпечний, бо прикриває і засліплює чоловіка, оправдуючи
його привязання до злого. Ціле Євангеліє, можна сказати, є свідоч-
твом правди, ціле християнство нічим іншим, як признанням правди,
а християнська праведність є тою свободою, про яку Христос ка-
зав: „Правда вас освободить“ (Йо. 8, 32). Ціле Своє післанництво

представляє Христос таким словом: „Я на це родився і на це прийшов у світ, щоб дати свідоцтво правді“ (Йо. 18, 37). А св. Апостол Йоан ціле християнське життя називає „ходженням у правді“ (III Йо. 4). А Апостол Павло твердить, що любов, у якій суть християнського життя, тішиться, має вподобання у правді (I Кор. 13, 6). Тому противитися пізнаній правді це гріх проти суті християнства, гріх проти Св. Духа і більше від інших непростимий.

Такого гріха мусіли нераз допускатися фарисеї, яких Ісус Христос так суворо картав (Мат. 23, 1 і д.). Христос закидав їм лицемірство, накладання на людей тягарів, котрих самі не хотять і діткнутися, роблення добрих діл тільки для людського ока, любов до перших місць, до пошани від людей. Закидав їм довгі молитви при кривдженні вдовиць, ревність узиск анні новонаверненого з поганства, котрого відтак робили сином пекла вдвоє гіршим від себе самих. Усі ті закиди, а передовсім названня їх лицемірами і побіленими гробами, це закиди того гріха проти Св. Духа, бо так Христос називає людей, що фальшують правду, що не пристосовуються життям до признаваної правди, або признаваної устами, а не серцем, що є може найгіршим спротивом пізнаній правді.

Св. Первомученик Стефан коротко і ядерно представив той стан, коли до своїх суддів сказав: „Твердого карку і необрізаного серця та ушей, ви завсіди противитесь Святому Духові, як ваші отці так і ви; кого ж із пророків не переслідували ваші отці?“ (Діян. 7, 51). Св. Стефан дивно подібний до Ісуса Христа, ті його закиди це несвідоме повторення закидів Христа: „Самі свідчите про себе, що ви сини тих, що повбивали пророків“ (Мат. 23, 31). Св. Стефан пятнує поступування фарисеїв супроти Христа: „Ви тепер стали зрадниками і вбивниками праведного“, так як їхні батьки „прийняли закон через зарядження ангелів, а не заховали“ (Діян. 7, 53).

Маємо ще в св. Письмі страшний приклад гріха проти пізнаної правди та страшної кари за той гріх. У листі до Римлян св. Апостол говорить про поган, які, пізнавши Бога, не як Бога прославляли (Рим. 1, 21). За той гріх передав їх Бог „похотям їхнього серця, нечистоті, щоб сквернили між собою свої тіла, ті, що заміняли правду Божу в лож і поклонялися і служили сотворінню більше, ніж Творцеві“ (Рим. 1, 24—25).

І тут справджується те, що гріх проти правди зближений до гріха проти природи, або й сам є таким гріхом проти природи. Раз тому, що стягає на чоловіка кару вже на цьому світі і що тою карою, бодай у випадку, який представляє Апостол, є противна

природі нечистота. З того можна вносити, що гріхи проти Святого Духа є гріхами проти природи і через те гріхами, що кличуть о пімсту до неба.

Як і всі гріхи проти Святого Духа, не в кожному ступні він непростимий. Щойно з часом стає непростимий — у міру, як у серці чоловіка вкорінюється, як чоловік привикає до нього і по ньому поступає. Не можна казати, щоб кожний гріх розпуки чи зухвалої надії чи противлення правді був непростимий. Але все таки кожний із тих гріхів якраз у тому небезпечний, що веде в стан, у якому вже гріхи не прощаються, себто веде в ту другу смерть, яка рівняється вічному засудженню.

4. Заздрість духовного добра ближнього.

У вищому, гіршому й небезпечнішому ступні сповняє цей гріх той, хто Христові завидує Його тріумфів та сумує з того, що наука Ісуса Христа і Його благодать розширюється по світі. Причиною цього гріха буває самолюбство. Чоловік смутиться з чужого добра, бо думає, що те добро зменшує його власне добро. Та треба відрізнити від тієї недоброї заздрости той смуток, що може родитися і в душі праведного на вид чужих чеснот і заслуг, але якого причиною не заздрість, не те, що ближній ті добра посідає, а почуття власної немочі і власного браку, жаль, що ми самі не маємо тих чеснот, які має ближній.

Кожна заздрість це дуже мерзенний і гидкий гріх, зачислений поміж головні гріхи, а це тому, бо з нього родяться інші гріхи. З заздрости легко випливає ненависть ближнього, клевета, радість із його нещастя та смуток із його доброго положення, та вкінці юдження одних проти других, яке є гіршим гріхом від усіх інших, що випливають із заздрости, бо любов і приязнь є більшим добром ніж усі інші. Коли пристосуємо це до заздрости духовних дібр, то маємо цілу низку дуже мерзенних і гидких гріхів. Бо мабуть не може бути нічого мерзнішого, як когось ненавидіти, клеветати та проти нього юдити, і то тільки тому, що він добрий, що відзначається якимись духовними прикметами та має якісь Божі ласки і Божі дари. Не можна мати яскравішого образу злости і злоби, як коли хто чужі прикмети ненавидить, з них смутиться, бажав би тішитися з упадку, з гріха чоловіка. Тим то й показується, як зздрість противиться суті діла спасення, противиться самому поняттю добра. Тому й противиться Богові, як Дателеві всякого добра, противиться Святому Духові.

5. Закамянілість у гріхах.

Закамянілим у грісі треба назвати чоловіка, який має тверду волю, постанову тривати в грісі. Очевидно, така постанова свідчить про утвердження волі в грісі та про більше привязання до гріха. Про такого чоловіка можна сказати, що грішить цілим серцем. Він не тільки у власті темряви (Кол. 1, 13), не тільки підлягає рабству (Євр. 2, 15), але любить темряву, любить рабство і навіть відпихає від себе гадку свободи, гадку світла. В повнішому значінні про такого грішника можна сказати, що він від діавола (I Йо. 3, 8), що має діавола за батька, та хоче творити пристрасти свого батька (Йо. 8, 42). Тим то такий грішник грішить також проти суті християнства, якою є Божа благодать. Він тій Божій благодаті противиться подвійно, і гріхом і привязанням до гріха, легковаженням благодати, волею відверненою від закона, серцем, що привязалося до беззаконня. Тому правильно до таких грішників треба прикласти слово Христа: „Не тільки грішать проти Сина Чоловічого, але й проти Святого Духа“ (Мат. 12, 31).

Ця закамянілість має, очевидно, ступні. Добре говорять, що і праведник може впасти, — впаде, але не триває в грісі. Тривати в грісі, такий початок закамянілості. Вправді тільки початок, бо хоч і відкладає зразу покаяння, не відразу думає піднятися, але за Божою ласкою буде може бодай користати з нагоди сповідатися. Кілька місяців не сповідається і в тому вже поступає зле, але коли прийде Пасхальний час, коли всі ідуть до Сповіді, то й він тоді кається і підноситься. Зanedбати одну, другу, третю нагоду, а гріх стає чимраз більший і далі в душу западає. Може повторюються випадки гріха, родиться наліг гріха, повстає в душі ложний погляд на гріх, за словами пророка Ісаїї (5, 20): „Горе вам, що називаєте добро злом, а зло добром, що з темряви робите собі світло, а світло робите темрявою, що переменяєте гірке на солодке, а солодке на гірке“. Така гадка, такий постійний спосіб видження вже дуже зближений до закамянілості. Може ще не є тим непростимим гріхом проти Святого Духа, але вже до нього наближається, вже душу до нього приготує. Тому таки небезпечна річ відкладати покаяння. Можна навіть і не спостерегтися, коли чоловік упаде у той гріх проти Святого Духа, яким є

6. Нерозкаяність аж до смерті.

Суть цього гріха не полягає в тому, що нпр. нагла смерть заскочить чоловіка в стані гріха. Таке нещастя, очевидно, не є гріхом проти Святого Духа, і можна надіятися, що Бог такому бідному

грішникові в останній хвилині, — може вже тоді, коли того ніхто не бачив, ніхто не спостерігав, може навіть тоді, коли лежав непритомний, а люди думали, що вже вмер, — так дати світло, що просвітить його розум і порушить його серце, що в дійсності вмирає каянником. Гріх нерозкаяння до смерті сповняє той, хто не тільки має намір тривати в грісі, але виразним наміром і виразною волею відкидає покаяння, хоче „не кається“. Такий гріх мають люди, що нпр. уперто відмовляються від священника в останній хвилині життя. І тут, очевидно, можуть бути ступні. Та воля не кається може бути сильніша або слабша, бо воля людська така хитка і така змінна, що постанову одної днини чоловік легко другої днини змінює. І тут межа поміж тим, що є непростимим гріхом проти Святого Духа, є така, що чоловік переступає її майже несвідомо. Не знає, коли входить у ту темряву, з якої вже до світла ніхто не вертає. Такою смертю нпр. умирали Ананія і Сафіра, про яких оповідають Апостольські Діяння в 5-ій главі. Вони, як обвинює їх св. Петро, збережали Святому Духові, постановляючи затаїти частину ціни поля і не признатися до того перед Апостолом. Бог покарав їх наглою смертю.

У всіх гріхах проти Святого Духа є щось, що пригадає гріхи, які кличуть о пімсту до неба. Бачимо, що вони нераз карані ще на цьому світі, що є може прикметою гріхів, які кличуть о пімсту до неба. Вони також противні природі і то у вищому ступні, ніж звичайні гріхи противні природі. Гріхи проти Святого Духа противляться освяченій природі, або противляться піднесенню до надприродного стану, — вони в своїй суті противляться Божій благодаті й освяченню душі в більшому ступні, ніж звичайні смертні гріхи. Через смертні гріхи чоловік тратить Божу благодать, але тієї страти Божої благодати не шукає. У своєму засліпленні змагає до того, щоб заспокоїти пристрасть, забуваючи на те, що таке заспокоєння пристрасти получене зі стратою Божої благодати. Хто грішить проти Святого Духа якимнебудь випадком, той хоче противитися тій Божій благодаті, відсуває її від себе відкидає її.

Ті, що св. Причастя і Пасхальну Сповідь опустили, ті що упавши в тяжкий гріх відсувають покаяння, про нього не думають, бояться і минають нагоду покаяння, нехай добре застановляться над собою, чи, йдучи стежкою над самою пропастью, не впадуть у ту пропасть, з якої вже рятунок немає, у пропасть другої смерті непростимого гріха проти Святого Духа.

Того засудження вони не хотіли б сьогодні, але так до нього

зближаються, так необережно живуть, так не бояться небезпеки, що й самі не спостережуть, коли ввійдуть у такий стан душі, з якого вже рятунку немає.

V.

ЗАДЕРЖАНІ ГРІХИ.

Св. Церква вживає ще й такого способу для стримання людей від гріха, що гріхи тяжчі і небезпечніші застерігає Апостольському Престолові або Єпископам та дозволяє Єпископам застерігати собі розршення від них. Це значить, що священник, який має звичайну судову власть сповідати й розршати, не має права розршати від цих важніших випадків, згл., що розршення, якщо б його дав, було б неважне. Сповідники мають списи таких задержаних гріхів, але й усім християнам треба їх знати. Таке застерження розршення не влекше покаяння, може навіть утруднює Сповідь, бо сповідник мусить старатися о власть розршати, себто писати навіть і до Риму. Але таке зарядження досить успішно здержує від гріха, а до покаяння служить і те, що християнин пізнає ті пропасті, над якими стоїть, ту небезпеку упасти в такі гріхи, яких чимраз трудніше позбутися. Тому представимо бодай ті вчинки карані екскомунікою, застереженою Апостольському Престолові, в які можуть попасти і наші вірні. Екскомуніка це та церковна кара, що християнина відлучує від Церкви і відбирає йому всі ласки й дари, які спливають на чоловіка через Церкву, бо кожний християнин-католик має участь у всіх молитвах вселенської Церкви, в усіх її жертвах та може, як хоче, одержувати такі дари, як відпусти. Позбавлений через екскомуніку усіх тих ласк багато тратить і знаходиться в такому положенні, з якого тяжко і повстати з гріха і встерегтися дальших тяжких гріхів.

Поміж гріхами застереженими Апостольському Престолові є випадки, які називаємо застережені в найособливіший спосіб. З них треба знати про такі два випадки: На екскомуніку так застережену заслуговує той, хто 1. важився б св. Евхаристійні Дари розсипати, у себе заховати, або вжити до не Божої цілі; 2. священник, що зрадив би печать Сповіді. Про це треба знати вірним, до якого ступня Церква стереже ту тайну, до якої зобов'язаний священник-сповідник.

Екскомуніки застережені особливішим способом Апостольському Престолові такі:

1. Всі апостати, відступники від християнської віри, еретики

і схизматики; вистарчає, щоб ересь була висказана зовнішнім реченням.

Ті, що підозрілі в ересі, а не усувають причини такого підозріння, себто коли до 6-ох місяців напіннені раз і другий не поправляються, тоді Церковний Суд має право признати їх еретиками.

Очевидно всі ті, що якимнебудь способом служать у церкві, при церкві або в католицьких інституціях, мусять вести бездоганне життя і мусять відзначитися вірою. Якщо б вони стягнули на себе підозріння, правильно повинні б бути звільнені або усунені від церковної праці.

Таке підозріння про ересь стягають на себе всі ті, що: а) свідомо й добровільно помагають пропаганді ересі, або лучаться з еретиками в богослуженнях; б) що заключають подружжя, а при ньому годяться прямо або не прямо, щоб їхні діти були виховувані поза католицькою Церквою; в) що свідомо своїх дітей дають не католицьким служителям хрестити; г) що як родичі або опікуни віддають дітей на виховання у не католицькій релігії; ґ) що стягнули на себе екскомуніку задля зневаження св. Тайнствених Дарів, як вище; д) що впавши в екскомуніку, через цілий рік не дбають і не стараються про увільнення з неї; е) що святокупством набувають або продають св. Тайни.

2. Хто видає, читає або затримує книжки-апостатів і еретиків, які пропагують апостазію або ересь.

3. Ті, що не є священниками, а вдають священників і правлять Службу Божу або сповідають.

4. Ті, що від рішення Папи відкликуються до Вселенського Собору.

5. Ті що відкликуються до світської влади, щоб перешкодити якимсь актам Апостольського Престола або його легатів.

6) Ті, що видають закони і декрети противні законам Церкви.

7. Ті, що перешкоджують прямо або непрямо виконанню церковної судової влади в Сповіді або поза Сповіддю і відкликуються до якоїнебудь світської влади.

8. Ті, що без дозволу Папи позивають до світського суду кардиналів, апостольських легатів і свого єпископа.

9. Ті, що вв'язять представників Духовної Влади від найвищих, аж до титулярних єпископів.

10. Ті, що займають або затримують добра Римської Церкви.

11. Ті, що фальшують листи й декрети Апостольського Престола, або свідомо уживають таких фальсифікатів.

12. Ті, що фальшиво обвинувачують священника в *solicitatio* у Сповіді.

Крім того в екскомуніку звичайним способом застережену Апостольському Престолові впадають ті, що продають відпусти, що записуються до масонів, що порушують клявзуру жіночих або мужьських монастирів та ті, що поєдинкуються.

В екскомуніку застережену єпархіяльним Єпископам впадають католики, що заключають подружжя перед некатолицьким служителем, що годяться дітей виховувати поза католицькою Церквою, що дають хрестити своїх дітей некатолицькому служителю, або дітей дають на виховання поза Церквою та ті, що фальшують мощі Святих і роздають їх, або продають.

Також в екскомуніку, задержану Єпископові, впадають ті, що допускаються успішного зігнання плоду. У нас цей випадок навіть без успіху є гріхом застереженим Єпископові. У Львівській АЕпархії застережені такі випадки: а) зігнання плоду, б) скотоложство, в) чоловіковбивство.

VI.

БОЖЕ ПРОКЛЯТТЯ.

До того нашого представлення тяжких гріхів додамо деякі уваги про ті гріхи, що роблять чоловіка, по науці св. Письма, проклятим вже на цьому світі, або радше про саму ту Божу кару, що її прокляттям називає св. Письмо. Випадки так нап'ятовані у св. Письмі це, мабуть, ті самі, що й гріхи кличучі о пімсту до неба, і гріхи проти Святого Духа, і гріхи проти природи. Але наука св. Письма така, що не можна напевно твердити, що те прокляття є тим самим, що й ті назви. Може бути, що деякі випадки роблять чоловіка проклятим, хоч і не попав у ніякий із тих гріхів, які ми вище обговорили. Такий нпр. є висказ св. Письма: „Проклятий чоловік, що творить діло Господнє з легковаженням“.

Прокляття саме собою це вже якась дочасна кара, але крім того воно стягає на грішника багато інших кар. Представимо ті кари так, як вони представлені в V-й книзі Мойсея. Звернемо на вступі увагу на те, що Старий Завіт у порівнянні з Новим Завітом це завіт рабства і страху, коли Новий Завіт це завіт любови. Але мимо того кари, якими грозить Боже обявлення грішникам у Старому Завіті, не належать особливим способом тільки до Старого Завіта, навпаки вони висказані так, що правильно можна думати, що бодай часом Бог так карає за гріхи і в Новому Завіті.

А треба ще й те завважити, що гріхи в Новому Завіті без порівняння тяжчі від тих самих гріхів у Старому Завіті. Передовсім тому, що в Новому Завіті кожний охрещений дістав без порівняння більше, ніж усі в Старому Завіті, а кому більше дано, більше від нього і вимагається (Лук. 12, 48). Кожний християнин дістав більше до того ступня, що Христос про самого великого Пророка і Предтечу Йоана міг сказати, що „найменший у царстві небеснім більший від нього“ (Мат. 11, 12).

Гріх у Новому Завіті це не тільки переступлення Божого закону, але й переступлення Христового закону, це крайня невдячність супроти Спасителя, що віддав Себе на смерть задля нашого спасення. У Старому Завіті Бог за побожність давав дочасну нагороду, в Новому Завіті може Бог вимагати більшого відірвання від дочасних дібр та більшого оцінювання дібр вічних. А мимо всього 4-а заповідь у наших катихизмах повторюється з тою самою обітницею дочасних дібр, дочасного благословення, яку вона має в св. Письмі Старого Завіта. „Шануй батьк і матір. щоб тобі добре було, щоб ти довго прожив на землі“. Погрози Старого Завіта може до деякої міри призначені для тих матеріалістичних жидів, привязаних до дочасного життя, щоб їх успішно здержати від гріха. У Новому Завіті, завіті любови, погрози відносяться більше до духовного, до вічного життя. Тому одинокі прокляття, висказані в Новому Завіті, це те прокляття, яке згідно з притчею-оповіданням Христа про страшний суд буде висказане до тих, що погинуть на віки: „Ідіть від Мене, прокляті, в огонь вічний“ (Мат. 25, 41).

Та що дочасна кара прокляття не знесена в Новому Завіті, показує найкраще сам Ісус Христос, що в символі показав актуальність тих кар, проклинаючи смоковницю, на якій не знайшов овочу, хоч не була пора на смокви. Христос ту деревину прокляв. Сказав до неї: „Нехай же вже більше з тебе по вік ніхто овочу не їсть“ (Мар. 11, 13; Мат. 21, 18). Проклинаючи деревину, Христос хотів, як каже десь св. Йоан Золотоустий, показати Свою каральну силу, хотів показати, що прокляття з Божих уст (а таке є прокляття, поміщене в обявленому Божому слові — у св. Письмі), без сумніву приносить наслідки ще й на цьому світі.

Тому думаю, що християнам треба добре застановлятися й розважувати ті уступи, в яких св. Письмо говорить про наслідки прокляття. Так треба особливим способом поступати тому, хто мав або має якісь гріхи, що кличуть о пімсту до неба, або якісь гріхи проти природи. Їм може більше ніж усім іншим грішникам

треба до серця приймати ту раду мудрця Старого Завіта: „Не кажи: я вправді согрішив, але нічого злого не спало на мене. Всевишній довготерпеливий і довго жде з відплатою і карою. Не будь без страху супроти гріхів, навіть і відпущених, і не додавай гріхів до гріхів. Не кажи: милосердя Господнє велике, Він простить множество моїх гріхів, бо хоч певно Його милосердя велике і скоро прощає, але й гнів Його страшний, а гнів Його спадає на грішників“ (Сир. 5, 4—7).

Одна обставина змушує нас добре тим уступам св. Письма приглянутися. А тією обставиною є загально признана і св. Письмом і почуттям християн правда, що Боже благословення багато значить і дуже потрібне в житті. В цю правду вірять і невіруючі люди. Її признають католики, православні, протестанти, всі сектанти, всі жиди, магометани, я сказав би — всі погани та всі атеїсти.

Є щось у житті, що люди називають Божим благословенством. Чи те, що кому добре поводитьсь, чи те, що має менше хрестів і терпінь, чи те, що удаються йому його задуми, одним словом — люди вірять, що є в житті якісь укриті сили чи прикмети, яких не добачує людське око, а які мають дуже велике значіння в житті. Ми християни віримо, що й на цьому світі є якісь євангельські блаженства, якесь Боже бдагословення, а через те саме віримо також, що є якесь неблагословення Боже, якесь відвернення Господа Бога від нашої дочасної долі, якесь невдоволення нами Всевишнього.

Вправді можемо дуже помилятися і одна тільки правда віри може нам показувати дорогу, яку Бог благословить, і дорогу, що Богові не подобається. Признаємо навіть та з віри знаємо, що праведні і святі мали дорогу дуже тяжку і мусіли двигати тяжкий хрест у цілому житті, але і в Старому Завіті пророк Давид твердив, що „многі терпіння праведних“, себто що Боже благословення може появлятися і в формі терпіння і хреста, що недуга, неуспіх і терпіння можуть бути знаком Божого благословення і Божої любові.

А мимо того Боже неблагословення є чимсь страшним і без найменшого сумніву треба твердити, що як Господь Бог Своїм благословенням не основує дому, дарма трудяться ті, що хотять дім будувати, як Бог Своїм благословенням не освятить нашого дому, себто нашого дочасного щастя, нашої долі, нашої родини, нашого дочасного успіху, вся праця життя пропадає надармо. Боже неблагословення може проявлятися так, що щойно по літах пізнаємо те тло життя чи поступування, але воно знаходиться в нашому житті кожної днини і маємо дуже оправдану причину боятися Божого неблагословення, коли йдемо тими дорогами й тими стеж-

ками життя, яких Бог не благословить, а, очевидно, такими є дороги гріха. Ми самі те знаємо, ми самі віримо в те і тому без сумніву скільки лише маємо дочасного розуму і скільки маємо тієї людської обережності, без якої трудно правильно жити, треба нам зблизька придивитися тому, як в обявленій Богом науці представлене те „Боже неблагословення“.

Тому представимо тут наслідки гріха, що кличе о пімсту до неба, чи гріха проти природи так, як вони описані в св. Письмі (Второз. 28, 15 і д.). „Коли ж не слухатимеш голосу Єгови, Бога твого, і не старатимеш сповняти всіх заповідей Його й установ, що заповідаю тобі сьогодні, так прийдуть на тебе всі ці прокляття і справдяться над тобою.

Проклят будеш у місті й проклят на полі. Проклят буде твій шпіхлір і твої запаси. Проклятий буде плід утроби твоєї, і плід поля твого, і плід коров твоїх, і плід овець твоїх. Проклят будеш при вході і проклят будеш при виході. Господь посилає тебе прокляття, голод і жажду на всі діла твої, які робитимеш, докіль не погибнеш і не щезнеш нагло за ледарство вчинків твоїх, за те, що ти покинув Мене. Побиватиме тебе Господь Бог чумою, доки не щезнеш із землі, яку обіймеш у посідання. Побиватиме тебе Господь бідою, трясцям, гарячкою, зимном, спекотою, і пожаром і посухою, і сніттю, і все те тебе буде нищити, доки не згинеш. Небо над тобою стане як мідь, а земля як залізо. Замість дощу падатиме на тебе порох і пісок, а з неба буде на тебе падати попіл, доки не згинеш. Господь віддасть тебе на смерть перед твоїми ворогами, одною дорогою виходитимеш проти них, а всіми шляхами втікати будеш перед ними, і будуть гонити тебе по всіх царствах землі. І буде твій труд поживою всякому птаству неба і звірям землі, і ніхто не буде їх відганяти. Побиватиме тебе Господь єгипетськими боляками, вередями, коростою і струпом, що не здолієшвилічитися від них. Побиватиме тебе Господь божевіллям, і сліпотою, і одеревінням серця. І ходитимеш у полудне поомацки кругом, як сліпий мацає в темряві, і ніщо не вдасться тобі в дорозі твоїй. Кожного дня будеш зносити наклепи і будеш поневолений насильством, і ніхто не прийде тебе звільнити. Засватаєш жінку, а лежатиме з нею інший. Побудуєш хату, та не житимеш у ній. Насадиш виноградник, та не збереш із нього овочу. Вола твого убють перед твоїми очима, і не будеш їсти з його мяса. Осла твого заберуть перед тобою, і не звернеться тобі. Вівці твої візьмуть твої вороги, і ніхто не буде тебе рятувати. Синів твоїх і дочок твоїх віддадуть іншому народові перед твоїми очима. Плакати будеш по них кож-

ної днини, а в руці твоїй не буде сили. Урожай із поля твого і всю працю твою їстиме нарід, якого не знаєш, а ти вічно будеш зносити наклепи й переслідування. І будеш відвертатися на жадливий вид, який побачать очі твої. Побе тебе Господь лихими болями на колінах і на голених, від підшви до тімени твого, та не зможеш вигоїтися. І поведе тебе Господь і царя твого, що поставиш його над собою, до царя, якого ти не знав, ані ти, ані батьки твої. І служитимеш там іншим богам із дерева і каміння. І станеш чудовищем, поговоркою і посміховищем усіх народів, до яких приведе тебе Господь. Багацько насіння кидатимеш на землю, мало збиратимеш, бо пожере усе саранча. Насадиш виноградник і поуправляєш, а не будеш пити вина і не збиратимеш зрозен, бо червак поїсть їх. Будеш мати в усіх краях твоїх олівне дерево, а не будеш мазатися оливою, бо оливки твої поспадать і погинуть. Породиш синів і дочок, а не будеш мати з них потіхи, бо заберуть їх у полон. Усі дерева твої й плоди твоєї землі ржа поїсть. Приходень, що серед вас живе, підійметься вище над тобою, а ти падатимеш ниць перед ним. Він тобі буде позичати, а ти не будеш йому позичати; він буде головою, а ти хвостом. І спадуть на тебе ті всі прокляття й гонитимуть за тобою та постигнуть тебе, поки не погибнеш, бо ти не послухав голосу Бога твого й не дотримав заповідей і установ Його, що Він тобі їх заповідав. І будуть ті прокляття на тобі ознакою і димом і на твоєму насінню во віки за те, що ти не служив Господеві Богові твоєму, радіючи серцем у всіх достатках“.

Так описані наслідки Божого прокляття, на яке заслуговували ті, що не зберігали Мойсеєвого закону, чи радше Божого закону даного Мойсеєм. Той опис так дивно представляє положення вибраного народу від Христової смерті майже аж до наших часів, що без сумніву можна і треба багато терпінь жидівського народу вважати за дочасну кару того прокляття, на яке колись заслужили їх батьки.

Що з тих наслідків прокляття може спасти на християн, які допустилися таких гріхів, за які падає погроза прокляття, трудно докладно сказати: Божі суди непоняті. Св. Апостол Павло, заставляючись над тайною невірства у жидів, каже: „Бо замкнув Бог усіх у невірстві, щоб усіх помилувати. О глибино багатства і премудрости і розуму Божого. Які непоняті Його суди і непрослідні Його дороги“ (Рим. 11, 32—33). Дочасною карою за гріхи може бути допущення більше гріхів, допущення навіть невірства. Дочасна кара за гріхи це більш акт милосердя, ніж акт справедливости,

бо, караючи за життя, Бог душу рятує від вічної кари після смерти. Певно, в Новому Завіті Бог, давши такі безконечні докази Своєї любови й Свого милосердя, очікує від людей служби, що походить більше з любови і вдячності, ніж зі страху. Також певно і те, що в Новому Завіті саме тому Бог менше грозить дочасними карами, але теж і безсумнівна та правда, що Божа справедливість не тільки може карати дочасними карами, а що й дійсно таких кар уживає. Думаю, що доказом того не тільки випадки дочасної кари описані в Новому Завіті, як кара смерти на Ананія і Сафіру, але й виразні уступи Нового Завіта. Бо навіть і теоретично Боже об'явлення Нового Завіта виразно стверджує, що є такі гріхи, які заслугоють і які бувають карані дочасними карами. Такими науками є подія, про яку ми вже говорили, — прокляття неплідної смоковниці. Та подія має таке значіння, як коли б Ісус Христос сказав: Ти, грішнику, що допустився гріха вопіючого о пімсту до неба і через те став проклятий ще на цьому світі, коли вічної кари не боїшся, дивись, що значить прокляття, кинене Богом на сотворіння, — воно до коріння нищить усяке життя.

Подібну науку дав Ісус Христос тоді, коли викидав із храму в Єрусалимі продаючих і купуючих (Мар. 11, 5—19). Обурення Христа на тих, що зробили з Божого дому вертеп розбійників, і яке викликало у ворогів Його страх перед Ним, „боялися Його“ (Мар. 11, 18), це без сумніву нап'ятування подібних учинків, як таких, що заслугоють на дочасну кару.

Але ще виразніше св. Апостол Павло, порівнюючи закон даний Мойсеєм із законом благодати, стверджує, що хто в тому Новому Законі прогрішиться гріхом, що в Старому заслугував на кару смерти, стягає на себе тяжчу кару. „Хто переступає закон Мойсея, без усякого милосердя при двох або трьох свідках умирає“ — тут без сумніву говорить про випадки, за які Старий Закон грозив дочасною смертю. Тими випадками були майже всі випадки, про які сказано, що хто того допустить, той проклятий. Апостол дальше каже: „Скільки більше, думаєте, заслугоє на важку кару той, хто Сина Божого потопче і Кров завіта, котрою він освячений, уважатиме за нечисту та зневажатиме Духа ласки“ (Євр. 10, 28—29).

Що гріх, який Апостол означає тим словом: „потоптання Сина Божого, і осквернення Крови завіта, і зневаження Святого Духа“, є передовсім святотатське Причастя, про те ми вже говорили. Ми бачили і те, що той гріх нап'ятований подібними висказами і в інших місцях. У 6-ій главі до Євреїв він названий „розп'яттям Сина Божого і зневаженням Його“, а в посланні до Корин-

тян до того гріха пристосоване слово, „повинний Тіла і Крови Господньої“ (I Кор. 11, 27).

Тут у посланні до Євреїв (10-а глава) Апостол дальше говорить так, неначе б мав на думці усі гріхи, що кличуть до неба о пімсту. Себто тою тяжкою карою, якою була в Старому Завіті кара смерті, грозить не тільки задля гріха святотатського Причастя, яке також о пімсту до неба кличе, яко Христовбивство, але й за всі гріхи того роду, бо таке значіння має наведений Апостолом текст V-ої книги Мойсея (Втор. 32, 35): „До Мене належить пімста, Я відплачу“. Навівши той текст і другий текст із Псалма 135-го видає оклик: „Страшно впасти в руки Бога живого“ (Євр. 10, 31). І неначе б думав, що той дійсно страшний уступ міг би відібрати якомусь грішникові надію та втрутити його в розпуку, пригадає Євреям їхні давні заслуги і конечну потребу надії: „Отже не тратьте надії“ (Євр. 10, 35).

В інших книгах Старого Завіта, себто в Псалтирі, описані наслідки прокляття іншим способом. У Псалмі 108, який читаємо на 6-му часі Великої Пятниці, описаний стан проклятого чоловіка. Св. Апостол Петро ужив одного уступу того Псалма для представлення кари, яка спала на Юду зрадника: „Нехай оселя його буде пуста і нехай не буде такого, що мешкав би в ній. Епископство його нехай прийме інший“ (Дія. 1, 20).

Псалом так представляє наслідки прокляття: „Нехай діти його будуть сиротами, а жінка його вдовою. Нехай його сини блукаються, нехай стануть жебраками, нехай будуть вигнані зі своїх домів, нехай лихвар загорне все, що він має, а чужі люди нехай його працю розкоплять. Його потомство нехай згине, у другому поколінні нехай імя його буде затерте“ (Пс. 108, 9—13).

Форма бажання висказує тільки те, що нехибно станеться. Пророк наводить і причину усіх тих кар: „Любив він проклин, нехай же спаде на нього. Не любив благословення, нехай же ніколи не знає його. Прокляттям неначе одежею вдягнеться, як вода просякне в нутро його і як олій проникне кости його. Нехай прокляття буде йому як одежа, котрою одягається, і пояс, котрим підперезується“ (Пс. 108, 17—19).

Слово Боже не дозволяє бути без страху, себто цілком безпечним і супокійним задля гріхів навіть відпущених. Оскільки ж більше треба нам Божого суду й кари боятися задля гріхів, про які знаємо, що вони невідпущені. Але навіть при щирому покаянні не можемо собі сказати, що наша покута була така як мешканців Ніневії, а Христос, коли про покаяння говорить, уживає того спо-

субу говорення: „каятися в волосінниці та попелі“ (Мат. 11, 22). І тут, порівнюючи Старий Завіт із Новим і грішників Старого Завіта з грішниками Нового, Хоразінові, Ветсаїді та Капернаумові грозить тяжчими карами, ніж Содомі, Тирові і Сидинові: „Тирові й Сидинові буде відрадніше в день суду, ніж вам, землі содомській буде відрадніше в день суду, ніж тобі“ (Мат. 11, 24).

Є ще один уступ св. Письма, що грозою пронимає чоловіка, який з увагою читає Божі книги: „Проклятий чоловік, що творить Господне діло з легковаженням“ („Проклят чоловік творяй діло Господне со небреженієм“ — Єрем. 48, 10). Господне діло, про яке пророк говорить у тому місці, це війна з моавітами. У моральному значінні: війна проти ворогів Христового царства і війна проти наших пристрастей. Текст пророка у Вульгаті говорить про тих, що творять діло Господне „*fraudulenter*“, себто нещиро, тому і правильно у словянському тексті: „со небреженієм“, недбало. Але ділом Господнім називає св. Письмо всі справи, що відносяться до почитання Господа Бога. В цій справі треба признати, що з самої природи речі, без об'явленої науки, недбале почитання Бога це радше зневаження Бога, ніж прославлення Його. Без сумніву краще Його цілком не почитати, ніж недбалим почитанням ображати. Всевишньому належить найвища честь, усяка слава, як кажемо у возгласі на Службі Божій. Недбале почитання Бога це виразне виявлення Йому легковаження, байдужности, якщо в тому грісі немає більшого гріха — погорди для Божих справ. А що зі справ Божих немає святіших від св. таїнств Христової віри, то той уступ без сумніву буде відноситися до недбалого виконання св. Таїн, може більше як до богослужень. У Старому Завіті Бог наглою смертю покарав двох синів Арона за те одне, що з неуваги до святої кадильниці кинули непосвячене кадило.

А чоловік, який без злого наміру, але без достаточного Божого страху і пошанування для Божого діла діткнувся кивоту завіта — також умер наглою смертю. В обох цих прикладах св. Письмо ставляє нарівні недбальство в речах Божих з гріхами проти природи чи з гріхами, що кличуть о пімсту до неба.

Чим у житті Боже благословення й неблагословення, показує і те, як у св. Письмі представлені наслідки благословення й неблагословення батька. Це було загальне у первісних людей поняття, що прокляття має якусь тайну силу, подібну до сили, яку люди приписували чарам. І так моавітський цар Валак здалека спроваджує пророка Валаама, щоб прокляв Ізраїлтян, — у тому переконанні,

що ніщо більше не може їм пошкодити, як прокляття пророка (Чис. гл. 22).

Книги Мудрости часто висказують ту гадку, що батьківське благословення утверджує доми дітей, а клятва матері до основи їх нищить (Сир. 3, 9). Ізраїльтяни вірили, що оправданий прокляти, висказаний із сердечного жалю, приносить непомильний наслідок (пор. Сир. 4, 5).

Оповідання св. Письма про те, як Ной прокляв свого сина Хама, як Ісаак уділив первородне благословення Яковові і другого благословення для Ісава вже не мав, вказують на те саме. Дивно видається, що Ісаак не мав другого благословення для Ісава. Те батьківське благословення для первородного мало якесь таємниче й важке значіння. Воно дійсно ставало основою цілого розвитку родини на довгі покоління. Той спосіб, у який думали Ізраїльтяни про батьківське благословення, оправданий, бо те благословення було гейби далеким якимсь відблиском Божого благословення в Новому Завіті через Христа Спасителя.

Рідко, але все таки всі дари і ласки Христа приписані Божому благословенню. Так св. Апостол Павло каже про те благословення Бога Отця, яким „благословив нас усяким духовним благословенням на небі у Христі“ (Єфес. 1, 3). У світлі того уступу св. Письма можна сказати, що те дочасне Боже благословення, якого браком є неблагословення або прокляття, що належиться гріхам, є і якимсь дочасним відблиском справи Христа на людство. Очевидно, крім духовних дарів благодати і спасення людство дістає від Ісуса Христа безліч інших дочасних дарів, на яких опирається ціла людська культура і розвиток усіх природних сил людей. Хто заслугує через свої, особливо тяжкі, гріхи на прокляття, той тратить перед Божими очима неначе право до тих дочасних ласк і дарів Христа. Це зрештою цілком природний наслідок відкинення від себе незвичайно тяжким гріхом Божої благодати і Христового спасення. Старий Завіт часом дивним способом пояснює Новий. І так благословенство Ісаака дане Яковові, те благословенство, що належалося виключно тільки первородному, є образом благословенства Христового, того самотнього благословенства Божого, що належиться Йому, Христові, як „первородному зпоміж многих братів“ (Рим. 8, 29).

Яків, хоч не був фізично правдивим первородним, набув те право від Ісава. Тим став він образом нас усіх, що хоч не первородні з роду, стаємо неначе первородними з Христового дару. Тим треба пояснювати дивний висказ св. Павла, що соборну Церкву

називає Церквою „первородних, що записані на небесах“ (Євр. 12, 23). Тими первородними, записаними на небесах, є ті, що стали первородними у Христі і через Христа. Яків мусів належне йому, бо куплене від Ісава первородство, здобувати від батька підступом. Нам того підступу не треба, бо старший наш Брат, самотній Первородний, так радо ділиться Своїм первородством із нами. Хіба підступом назвати, що, приступаючи до Отця, мусимо так як Яків брати на себе одягу свого старшого Брата, що без тієї одяжі, без тієї шкірки ягнятка, котра Отцеві пригадує волохаті руки Ісава, Отець не пізнав би нашого первородства, себто без Христової благодати, без запаху Христа, без того Христового виду не мали б ми ніякого права до благословенства первородних.

Це все показує, яку майже безконечну глибину має те поняття „Боже благословення“ в житті і яке страшне Боже неблагословення.

* * *

НАМОВА ДО ПОКАЯННЯ.

Марія Магдалина.

Пишу це в Підлютім дня 4. серпня н. ст., себто в день, у якому обходимо пам'ятку тієї великої Святої, що замолоду була великою грішницею, св. Марії Магдалини. Трудно знайти кращу провідницю в науці покаяння і ліпшу посередницю, щоб отримати з неба благодать покаяння для себе і слова покаяння для тих, яких бажалося б довести до покаяння.

Закордонні релігійні літератури знають сотки, як не тисячі книжок написаних про життя тієї великої каянниці. Сама французька література має понад тисячу таких книжок. У нас, на жаль, аскетична, навіть популярно аскетична література убога і не маємо ані одної книжки, а бодай чи є загалом якась одна проповідь про ту Святу. Тому хочу їй бодай цих кілька слів присвятити, щоб випросити ту поміч із неба, якої сьогодні бажаю.

Почала зле і просто грішницею у св. Письмі названа. Коли перший раз Євангеліє споминає її ім'я (Лук. 8, 2), вона вже навернена грішниця, бо св. Лука про неї каже, що з неї вийшло сім бісів. Тому звичайно оповідання св. Луки (7, 37—50) про навернення явногрішниці в домі Симона пристосовують до неї. Хоч це і правдоподібне, але не цілком певне і не знати, чи не було іншої грішниці так наверненої. Та коли св. Йоан (11, 2) про Марію каже, що вона помазала Господа миром і обтерла Його своїм волоссям та коли той сам Євангеліст у 12-ій главі оповідає,

як Марія другий раз дорогоцінним миром помазувала ноги Ісуса, видається дуже правдоподібно, що св. Лука в 7-ій главі оповідає дійсно про навернення Марії Магдалини та що то до неї відносяться і ті слова Христа у св. Луки: „Відпускається їй много гріхів, бо много полюбила, а кому мало прощається, мало любить“ (Лук. 7, 47). Правдоподібно св. Лука, оповідаючи про навернення явногрішниці, не назвав її по імені, щоб закрити її минувшину.

І ми мусимо іти за прикладом св. Луки та не розглядати з цікавістю ту грішну минувшину, прикриту милосердним даруванням Христа. Може бути, що Марія не була явною грішницею у крайньому значінні того слова, а коли фарисей і подумав, що вона грішниця, то лише пересаджуючи фарисейською строгістю загальну опінію про Марію. Висказ Луки, що з неї вийшло сім бісів, треба мабуть розуміти так, що Христос дав їй побіду над сімома головними гріхами і очистив її від усякої гріховної плями, а не в тому значінні, що вона була дійсно біснубата.

На всякий спосіб, навернувшись Марія Магдалина почала з такою ревністю служити Господеві і так майже відразу зрозуміла те, що найважніше, що вже на другому місці, коли св. Лука про неї говорить, заслугує вона на велику похвалу і Євангелія і передо всім самого Христа Спасителя. „Марія добру часть вибрала, котра не відбереться від неї“ (Лук. 10, 42). Те слово зробило з неї символ і прототип контемплятивного життя, себто життя відданого молитві та розважуванню Божих правд, або, як хоче св. Августин — символ вічного життя.

Деякі коментатори св. Письма сумніваються, чи Марія Магдалина не інша Марія, ніж Марія сестра Марти й Лазаря, бо сестра Марти ніколи в Євангелію не названа Магдалиною. Навіть якщо б так було, то Марія і без прізвища „Магдалина“ і з тим прізвищем, і названа сестрою Марти і Лазаря і в тих уступах, у котрих так неназвана, є якоюсь ясною, світлою постаттю Євангелія, що не можна про неї сумніватися, що вона належить поміж великих Святих у небі. Її спосіб приймання Христа зі сестрою Мартою (Лук. 10, 38—42), її участь при воскресенні брата Лазаря свідчать про таку ніжну та гарячу любов до Спасителя, що та Марія, сестра Марти і Лазаря, зливається вповні з тою повною віддання і любови Христа Марією Магдалиною, що з іншими мироносицями бігла в неділю рано над гріб, що там заслужила на ту таку предивну появу воскресшого Спасителя оповіджену св. Йоаном (20, 10—18) та стала, як її хтось із Святих назвав, апостолою Агностів, бо почула від Ісуса ті дивні слова: „Іди до Моїх

братів і скажи їм“ (Йо. 20, 17). Слова тим дивніші, що Христос у тій хвилині вже був явився Петрові, або за хвилину мав йому явитися, бо вже в ту саму неділю говорили поміж учениками: „Справді встав Господь і явився Симонові“ (Лук. 24, 34). Тому можна сказати, що Христос Марію Магдалину посилає до Апостолів, щоб її відзначити в очах Апостолів і дати їм через уста Марії Магдалини приказ, а в її посланництві науку, як то основою християнства є навернення грішників і дарування, забуття всіх гріхів, з яких чоловік покаюється. Може Христос, посилаючи Марію Магдалину до учеників, хотів і Петрові дати або надію повного відпущення, якщо Марія Магдалина сповнила своє посланництво перед тією хвилиною, в котрій Христос явився Симонові, або доповнити діло його покаювання через те мале впокорення, що Марії дав поручення до Апостолів, про яке йому, може, нічого не казав. Бо хоч Петро, покаювшись по відреченні Христа і заплакавши гірко, доступив без сумніву повного прощення від першої хвилини покаювання, то все ж Христос те його покаювання ще пізніше доповняє, поправляє, підносить до вищого стану любови, як це бачимо у потрібному питанні: „Чи любиш Мене“ (Йо. 21, 15).

На кожний спосіб те поручення, дане Марії Магдалині, вказує на велике довіря Христа і є її великою, одинокою славою. Іншого прикладу такого відзначення не находимо в Євангелію. Коли до того додамо і ту незвичайну похвалу, яку Христос сказав Марії, сестрі Лазаря, в домі Симона прокаженого: „Денебудь буде проповідане це Євангеліє, по всьому світу скажеться і про те, що вона вчинила, на її пам'ятку“ (Мат. 26, 13). Мусимо признати, що Ісус Христос Марію відзначив перед усіма такими похвалами, яких не давав нікому іншому. А коли до того додамо, що Марія Магдалина після воскресення Христа зникає цілком з євангельського оповідання і коли згадаємо ту легенду, що не має історичних доказів, але дуже гарно доповнює оповідання про святе її життя, себто коли пригадаємо, що Марія, сестра Лазаря і Марти, з братом покинула Палестину і в далекій країні, де брат її мав стати Єпископом, у Марсільї в південній Франції, пережила решту життя як пустельниця, живучи в печері на пустині, то все те разом є такою прегарною авреолою довкола голови Марії, що майже не дивуємося тій, такій предивній обставині, що на богородичні Празники Церква каже читати Євангеліє про Марію і Марту, як вони приймають у себе Христа. Марія стала такою алегорією, таким типом, що служить для прославлення Пресвятої Богородиці.

Тому правильно прийняти Марію Магдалину, сестру Марти

і Христового друга Лазаря, за особливішу молитвеницю у справі навернення грішників. Правильно до неї удаватися за посередництвом та поміччю з неба у ділі нашого власного покаяння і в ділі покаяння людей, яких ми бажали б довести до покаяння.

Святий парох з Арс.

У день, в якому наша Церква обходить пам'ятку Марії Магдалини, римська мартирологія споминає св. пароха з Арс у Франції Йоана Віянея. Знаю багато наших священників, що з великим уподобанням і великою користю перечитали життя св. Йоана Віянея, у польському перекладі його французької біографії. Книжка, яка заслугувала б на те, щоб її видати й по українськи, бодай у скороченні, така вона незвичайно цікава й цінна.

Убогий, а до того незвичайно мало здібний і в науках замолу майже тупий, коли став по великих труднощах священником і парохом, самою святістю життя дійшов до такого впливу на людей, що він майже сам один став причиною віднови католицького духа у Франції, в країні, що через вольтеріанізм та потрясення французької революції була майже цілковито затратила віру. Як парох проповідав, а проповідав попросту, але з такою силою, що до нього приїжджали люди з усіх сторін Франції. Навертав сотками й тисячами грішників. Приїжджали до нього грішниками, а вертали каянниками з сильною і святою постановою не грішити та ревно над тим працювати, щоб стати добрими христіянами.

Св. Йоан Віяней це бодай чи не найбільший святий ХІХ століття і один із великих проповідників покаяння. Тому вважаю за зарядження Божого Провидіння, що в день, у якому я мав приступити до цієї другої частини мого сьогорічного письма і, зясовуючи собі трудність діла, я почувався безсильним і безпомічним, навели мене на кращу надію і більшу відвагу в моїй праці тих двоє Святих, про яких я тут спімнув. Тому, вибираючи їх провідниками і помічниками у цій моїй сьогоднішній праці, благаю в них помочі разом з великим каянником на вселенському єпископському престолі в Римі, св. Апостолом Петром. Нехай вони випросять нам Боже слово про покаяння голосити з такою могутністю і силою, щоб якнайбільше число грішників навернути на дорогу поправи. Нехай звольять упросити з неба для мене і для Вас усіх, Преподобні Отці Душпастирі і Катихити, „щоб нам було дане слово... сміло голосити тайну Євангелія...“, щоб у ньому ми були смілими говорити так, як це є нашим обов'язком“ (Єфес. 6, 8—20).

I.

ПРИЗНАЙТЕСЯ ДО ВИНИ.

А тепер до Вас звертаюся, просто до Вас, що опустили Пасхальну Сповідь і триваєте в смертному грісі, може і від давна.

Навіть як хто з Вас не мав іншого тяжкого гріха, крім того одного, що не послухав голосу Церкви і не хотів приступити в Пасхальному часі до св. Причастя, вже те саме було б тяжким гріхом, бо непослух для Церкви в такій важній справі, що відноситься безпосередньо до вічного спасення, це без сумніву тяжкий гріх, себто гріх, що завдає смерть душі, нищить у ній освячуючу Божу благодать і вводить її в стан неласки та Божого гніву та стягає на неї кару вічного засудження, вічного відкинення від Бога, страчення на віки блаженства, до якого ми призвані.

Хочу Вас наклонити до покаяння, себто довести Вас до того, щоб Ви покинули гріх та затужили за станом Божої благодати. А до того на першому місці треба, щоб Ви бодай самі перед собою призналися до гріха, щоб Ви в своїй душі сказали собі: „Я живу в грісі“. Як довго того немає, то й не може бути покаяння. Але те признання до вини перед самим собою мусить бути таке, щоб душу звертало в напрямі покаяння й поправи. Бо якась свідомість гріха, якась загальне почуття чи загальне поняття, що Ви не все поступали по голосу совісті і не все повинувалися Божому закону, така свідомість мусить бути з природи речі у кожного грішника, хіба так далеко зайшов у гріхи, так низько упав, що вже в душі нічого не бачить. Голос совісті в такому бідному чоловіці такий притуплений, совість так мовчить, що грішник не чує ніяких закидів совісті навіть задля найтяжчих і наймерзенніших гріхів. Совість мовчить так, як Христос Спаситель мовчав перед Іродом.

До таких говоритиму окремо, бо на таку крайню недугу треба окремого, спеціального ліку. А тепер намірю тільки говорити до тих, що почувуються до гріха, а мимо того не каються. Але така бесіда трудна. Голос чоловіка не вистачає. Треба б, щоб сам Бог відізввся до душі, щоб сам Христос Спаситель так могутньо застукав до серця чоловіка, щоб у ньому відізввся голос совісті, а відізввся могутньо і перемінив душу, сокрушив серце, витиснув з очей сльози покаяння та викликав у душі рішучу, сильну постанову поправи. Тому заки зачну до Вас тую бесіду покаяння, мушу передовсім просити Ісуса Христа Спасителя, щоб моїм словам дав потрібну силу до порушення Вашого серця, щоб Вам дав благодать

так слухати, чи так читати це моє письмо, щоб Ваше серце наклонилося до жалю і бажання поправи.

Христе Спасителю, Ти, що одним словом переменяв неразумні людські душі; Ти, що одним поглядом спричинив, що Твій Апостол Петро спостеріг свій упадок та гірко заплакав; Ти, Спасителю наш всемогучий, що невидимою благодаттю так сокрушив серце явногрішниці, що вона прибігла до Тебе і з покайням стала Твоїми ногами заливати сльозами; Ти, що одним словом Закхея грішника переменяв на каятника і праведника — вчини всемогучою Твоею благодаттю, щоб моя бесіда трапляла до сердець тих, до яких говорю і за яких тепер молюся. Сокруши, переменяй їхні серця та з грішників зроби каяників, праведників, людей, що працею цілого життя змагали б до святости та спасення. Амінь.

Признаєтесь самі перед собою до того, що в тяжких речах Ви переступили Божий закон та тим тяжко согрішили. Не можете не бачити, що Ваше поступування було дійсно тяжким гріхом і сама природа вказує Вам на те. Якщо сказав би Вам хто в очі: Ви так то поступили, або якщо Вам сказав би, як пророк Натан сказав Давидові: „Ти є тим чоловіком“, Вам стало б дуже прикро, Ви може дуже засоромилися б, Ви може й образилися б. А це значить, що Ви таке поступування вважаєте за нечесне, що такого поступування стидаетесь. А може Ви і через той стид не хочете піти до Сповіді, або в самій Сповіді закриваєте той гріх, наражуєтесь тим способом на святотатську Сповідь, а відтак, може, й на святотатське Причастя.

Ваше положення, Дорогі Браття й Сестри, таке, як того чоловіка, що чує біль у тілі, має якусь рану, має якусь недугу, про ту недугу навіть думає, що вона тяжка, а не хоче порадитися лікаря, на недугу не зважає, живе так, неначе б був здоровий. Хто ж не бачить, що таке поступування легкодушне, хто ж не бачить, що такий хворий наражується на велику небезпеку?! Тієї небезпеки хіба не бачить, бо якщо б її побачив, а міг лікуватися, то без сумніву хотів би так і зробити. В тому й ціла біда, що хоч Ви свідомі гріха, та несвідомі тієї небезпеки, яка в грісі міститься. Ви того несвідомі, що відкладаючи з дня на день, з місяця на місяць, а може з року на рік покайння, Ви наражуєтесь на те, що й перед смертю не будете каятися, вмерете без покайння і можете навіки пропасти, змарнуєте неоцінений дар вічного спасення. Дар, що нам купив Христос Спаситель ціною Своєї Пресвятої Крови, дар, що рівняється безконечному блаженству, вічній радості і невиска-

заним, непонятим добрам, яких ані око не бачило, про які ухо не чуло і про які і розум і серце не може мати поняття.

Ви того несвідомі. Ви думаєте, що коли лише схочете, можете піти до Сповіді і вернути до Божої благодати. Ото ж знайте, що воно не так. Не в Вашій силі покаятися. На те, щоб покаятися, треба Божої ласки. Ту ласку Бог дає кожному грішникові. Але коли грішник не приймає її, коли не слухає Божого голосу, що його кличе до покайння, коли відвертається від Божого голосу в душі, від закидів совісти — Бог може взяти назад Свою благодать, перестає її давати, і грішник, відкладаючи покайння, відсуває від себе ту Божу благодать, утікає перед нею, легковажить її та наражується тим способом на той страшний гріх проти Святого Духа, про який ми обширно говорили. Чи ж це не страшно для християнина? Стягнути на себе непростимий гріх та наразитися на гнів такий, що вже і Премилосердний Бог його ніколи не зладить?

Так як тому недужому, що чує біль, або укриту недугу, сказав би лікар: Будьте обережні, недугу треба лікувати. Нарджуєтесь на смерть, відкладаючи лікування. Так і я до Тебе, Брате чи Сестро, мушу про Твій стан сказати: Будь обережний. Нарджуєтесь на смерть. Таку недугу, як Твоя, конечно треба лікувати, бо вона може замінитися на таку, що вже для неї не буде заради. Вона тебе може завести в смерть, з якої вже немає воскресення. В імені Господа Бога Ісуса Христа, як Ваш Зверхній Душпастир, наминаю, прошу та взиваю: не залишайте в душі гріха, якого Ви свідомі, не тривайте в грісі, не додавайте гріха до гріха, не відкладайте покайння. Зробіть так, як блудний син у святому Євангелію, що, застановляючись над своєю нуждою, сказав до себе: „Встану, піду до батька, кинуся йому до ніг і закличу: Отче я согрішив на небо і перед тобою.“

II.

ГРІХ ЦЕ НАЙБІЛЬШЕ ЗЛО.

Якщо б Ти, мій Дорогий Брате, зрозумів бодай те одне, що не годиться бути таким легкодушним та не дбати про здоровля душі, як Ти це робиш, і якщо б Ти тоді щирим серцем просив Бога о поміч із неба, а Бог дав Тобі з неба хоч маленький проміньчик Божого світла, Ти б у глибині своєї душі спостеріг, що гріх, про який Ти байдужно думаєш, є таким мерзеним, страшним злом, такою гидкою, обридливою, пекольною почварою, Ти настрашився б

та не міг би в ночі спати, Ти не мав би супокою, як довго не пішов би перед сповідником отворити всю свою душу і признатися до всіх гріхів. Ти так поступив би, як той недужий, що дійшов до переконання, що його недуга це страшний рак чи саркома, що їсть ціле тіло, а їсть так, що тіло перетворюється в гниючу, смердючу ропу. Недужий, що дійшов би до переконання, що якщо не буде лікуватися, то мусить у короткому часі дійти до того, що тіло його в страшних муках буде на ньому гнити, видав би все майно на лікарів, щоб тільки увільнитися від того зла. Правильно здоровля тіла видалося б йому ціннішим добром від усякого іншого, а недуга видалася б йому найгіршим злом.

Якщо порівняєте недугу тіла з недугою душі, кожний із Вас побачить ясно, що недуга душі без ніякого порівняння важніша, гірша. Бо вкінці кінців кожна недуга тіла, так як і ціле життя тіла, скінчиться смертю і гробом. Хоча б Ти не знати як лікував своє тіло, воно вкінці зогне в гробі й на те ніякого рятунку, ніякого ліку немає. А тимчасом здоровля душі таке, що від нього залежить вічне життя. Або іншими словами, Твоя душа лишиться на віки такою, якою вона буде в годині смерті. Якщо будеш умирати з чистою душею, без тяжкого гріха, якщо буде в Твоїй душі жити освячуюча Божа благодать, то Ти таким лишишся на всі віки. Бо освячуюча Божа благодать це неначе Божою рукою записане на душі письмо, що Ти Божа дитина і що в годині смерті маєш увійти в посідання тієї частини Божого царства, що його Христос Своєю мукою й смертю для Тебе купив.

Недуга душі ще й тим різниться від недуг тіла, що на багато з них немає ліку, вони напевно ведуть у гріб, а недуга душі може бути завсіди Божою благодаттю вилікувана. Тільки в тих рідких випадках, у яких чоловік гордує ласкою, здоровлям душі, і вперто противиться тій ласці, з його недоброї волі стає, а радше може стати, недуга його душі невилічимою, бо як довго чоловік живе, Божа благодать завсіди готова простити й готова двигнути, бо Бог не хоче смерті грішника, а його навернення, його життя.

Божа доброта така безконечна, Бог так хоче спасення людей, що покидає дев'ятьдесятьдев'ять овець у отарі та йде шукати одної, котра згинула. „Я сам“, каже Бог до пророка, „хочу пасти Мое стадо. Буду шукати того, що згинуло, буду спроваджувати те, що відбігло, буду перевязувати те, що зломане, скріпляти те, що слабе, стерегти те, що сильне“ (Єзек. 34, 15—16).

Чи ж годиться погорджувати таким багатством Божої доброти і терпеливості? „Чи ви не знаєте, що Божа доброта кличе вас до

покаяння? По твоїй твердоті і нерозкаянності серця збираєш собі гнів на день гніву і обявлення справедливого суду Бога“ (Рим. 2,4).

Того одного тільки треба, щоб Божа благодать просвітила Твій розум і Ти пізнав, на що наражуєшся, відкладаючи покаєння. Маємо на те яскраві, великі приклади: Коли Ізраїльтяни міста Ветулії спостерегли, що асирійський вожд безмірним своїм військом окружив місто та відтяв від міста всі водопроводи, коли пізнали, що для них немає рятунку та що можуть впасти в руки ворогів, спав на них такий страх і такий жаль, що, як оповідає св. Письмо (Юдит 7, 17 і д.), у цілому всенародньому зібранні повстав такий плач, такий крик розпуки та сльози, що тривали через кілька годин. Вкінці повстав неначе один голос цілого зібрання і стали говорити: „Ми согрешили, ми поступили несправедливо, ми допустилися беззаконня. Ти, такий добрий, змилосердись над нами, карай нас, карай наші гріхи, але не передавай нас, що Тебе визнаємо, народові, що Тебе не знає, щоб не сказали поміж поганями: Де твій Бог?“

Св. Письмо називає сном той стан грішника, в якому вправді бачить свої гріхи, але не зясовує собі небезпеки і з них не кається, як потрібно. До таких відзивається Апостол: „Встань, що спиш, і воскресни з мертвих, а просвітить тебе Христос“ (Єфес. 5, 14). Так спить кожний грішник, аж до хвилини, коли його пробудить Божа благодать. Зрештою цілком природно душа, котра через смертний гріх відпала від Божої благодати, не має змоги пізнати та відчутти, яким злом, яким нещастям гріх. Вона в тій речі гейби засліплена, невидюча. Бо Божа благодать це добро остільки вище над людську природу, добро таке небесне, що треба душі Божої сили, щоб піднятися до пізнання хоч як би слабого, хоч як би далекого, чим є те добро. І як довго душа в грісі, вона до того зовсім нездібна. А навіть і бесіди, хоча б яка ясна і переконлива вона не була, душа не розуміє, не приймає, слово Боже відпадає неначе від такої душі, не трапляє до неї. Так не може того зрозуміти, як мала дитина не може зрозуміти якоїсь вищої науки, якої щойно в гімназіях або й на університетах учать.

У тому уступі св. Апостола Павла сон грішника порівняний зі смертю, тому до грішника каже: „Пробудись і воскресни із мертвих“. У грішнику немає того життя, яке дає Божа благодать, і тому не може бути ані того світла, ані того почуття, ані того розуміння, ані того знання, яке дало б душі найменший промінчик із неба. Але не даром Апостол ту душу звиває, щоб вона сама пробудилася і воскресла, бо душа може бодай тужити, бодай бажати того

світла, того пізнання. Може хотіти дістати з неба те, до чого сама не має сил, може робити зусилля до того, щоб досягнути ласку, може бодай о ту ласку просити, молитися, може бодай бачити свою нужду, свою неміч. Та неміч, той сон, та смерть душі стає чимраз гірша, чимраз глибша, чимраз чорніша — в міру, як грішник відсуває годину покаяння. Відсуваючи покаяння, наближається нещасний до тої межі, в якій вже за життя немає прощення. Немає прощення, бо немає покаяння. Прощення було б дане, якщо б грішник здобувся бодай на те найменше, на що може. В тому його сумне положення, що не тільки не хоче тепер, але вже навіть не прийде для нього та хвилина, в котрій захоче. Його положення подібне до положення Ісава, що за сочевицю продав своє первородство. Він відтак опам'ятався, але запізно. Бо, як каже св. Апостол Павло: „Коли хотів одідичити благословення, був відкинений. Бо не знайшов місця покаяння, хоч шукав його зі сльозами“ (Євр. 12, 17). Ось чого треба грішникові і ось те, що сам у власних силах може робити. Зі сльозами шукати змоги покаяння, зі сльозами просити о змогу покаяння. Гірше буде тоді, коли Бог душу відкине так, як відкинув Ісава, хоч він і зі сльозами шукав поправити те нещастя, котре на себе стягнув, продаючи первородство.

Таке саме положення тих п'яти немудрих дів, що бажали поправити занедбаня і старалися про оливу, просили мудрих дів, щоб їм позичили, ішли купити її у купців. Але все те зробили запізно і мимо їхнього покаяння та мимо сліз почули страшне слово: „Не знаю вас“ (Мат. 25, 1—13). Бо покаяння було спізнене. Тому додає Христос: „Сторожіть, бо не знаєте ні дня ні години“. Те слово „година“ так треба розуміти, що не знаєте години, в котрій буде покаяння вже спізнене, хоч ще жених не прийшов. Бо з притчі про десять дів виходить ясно, що ще жених не був прийшов, коли нерозумні дів спостерегли, що не мають досить оливи та почали про ту оливу старатися.

Зрештою було б легкодушністю, якої не можна б було дарувати, якщо б чоловік, навіть у сні спостерігаючи тяжку недугу своєї душі і знаючи, що стан гріха не дозволяє йому як слід оцінити ту недугу, не хотів зробити бодай того першого і найменшого кроку до поправи, а тим кроком було б просити про світло, про пізнання, без якого, очевидно, мусить пропасти у грісі, бо без того світла немислиме покаяння.

Такий стан пізнання гріха, а не пізнавання, яке це зло гріх сам у собі, це будь-що-будь небезпечна недуга, бо вона спричиняє байдужність і кожна днина побільшує недугу. Гріх, невикинений із

душі зараз на початку, запускає чимраз глибше коріння, чимраз більше відається в душу, чимраз гірше відає її сили, відає її силу, відає навіть ту змогу бажати вилікування і просити о світло потрібне до покаяння. В такому положенні Бог, рятуючи душу з милосердя для неї, може зсилати їй тяжкі хрести і тяжкі терпіння. Ті терпіння це ласка для душі, вони служать до того, щоб чоловік опам'ятався, вони дані на те, щоб чоловік пробудився.

Тому сто раз гірше положення такого грішника, що відтягає покаяння і ще при тому добре йому поводитьсь. Терпіння, недуги були б для нього рятунком, були б потрібним ліком. А що Бог того засобу не вживає, то може воно бути й знаком, що від нього вже Христос відвернувся, до нього вже не промовляє, так як не промовляв до Ірода. Тому можна думати, що той стан духовного сну при грісі може частіше, ніж думаємо, є знаком, що вже душа за життя гние і занепадає. І чим більше такі гріхи, що заслуговують на дочасну кару, а Бог їх не карає, тим гірший знак, що вже душа ввійшла в той стан повної безрадности, який наближається до вічного засудження.

А коли Христос казав, що краще було б гіршителеві потонути в морю з млинським каменем на шиї, то тим дає нам до думання, що є такі гріхи, які стягають на душу таке прокляття, в якому Бог у цьому житті вже не карає. Такі гріхи, що благословенством було б для грішників, якщо Бог хотів би тут карати.

III.

ГРІХ ЦЕ НАЙБІЛЬШИЙ НЕРОЗУМ.

Не називаємо незнання нерозумом - глупотою, бо і найрозумніший, наймудріший чоловік може чогось не знати, чогось не бачити та багато не знає. Ми бачили, що гріх є таким незнанням, такою сліпотою. Через гріх чоловік стає нездібний бачити щось із надприродного світа. Таке саме бачення може бути і в наймудрішого чоловіка-поганина. У християнина те небачення, спричинене гріхом, остільки зближене до нерозуму, оскільки воно суперечне з вірою. Знаємо, що смертний гріх не нищить і не відбирає віри, бо чеснота віри зникає в чоловіці щойно через смертний гріх проти віри, тому в грішнику триває віра і гріх. Гріх, що не дає йому оцінювати Божої благодати, ані Божого суду, ані Божої доброти, ані Божого милосердя і справедливості, ані взагалі нічого з речей, що належать до духовного життя, стоїть у такій суперечності з переконанням віри, з правдами віри, що розумний чоловік мусів би

в собі ту суперечність пізнати і відчувати її болюче, як правдиву недугу душі, недугу тим гіршу й тим небезпечнішу, що є майже недугою ума. Але гріх є глупотою ще в повнішому значінні. Передовсім св. Письмо безнастанно називає грішника глупим. Так говорять усі книги Мудрости. Многократно находимо такий висказ у книзі Сираха. „Як довго дурні бажать того, що їм шкодить, як довго нерозумні ненавидітимуть знання“ (Притч. 1, 22). „Дорога нерозумного добра в його очах, а хто мудрий, той слухає ради“ (там само 12, 15).

Таких уступів багато. А так воно тому, що по науці всіх мудрців Старого Завіта мудрість це передовсім боязнь Бога, а вона є початок і основа усякої праведности. Та ту науку так загально прийняту християнством висказує вже книга Йова (28, 28): „Мудрість це Господній страх, а розум полягає на униканні злого“. А це не є просте твердження Божого слова. Сам життєвий досвід доказує, що воно дійсно так. У грісі спостерігаємо передовсім шкоду, яку чоловік завдає власній душі. І так: „Хто проти мене грішить (так говорить мудрість), шкодить власній душі, а всі, що мене ненавидять, люблять смерть“ (Притч. 8, 36). Без сумніву нерозумне таке поступування, яким чоловік шкодить своїй власній душі, сам собі завдає рани. Не можна не назвати нерозумом бажати того, що чоловікові шкодить, та любити смерть, любити те, що до смерті веде, що смерть прискорює, що є в якомусь значінні смертю.

У кожному грісі находимо, що гріх відбирає душі правдиве життя, Божу благодать. Цього грішник може не видіти, про це може не пам'ятати, бо засліплений пристрастю, але поступати проти свого власного переконання, проти своєї власної совісти це вже зовсім виразний нерозум не тільки в світлі надприродної правди, але і в світлі природного розуму. Без сумніву чоловік вартує стільки, скільки вартують його моральні переконання. Чоловік без моральних переконань це щось нижче від чоловіка, щось дуже марне, що не заслугує на пошану навіть у найпростіших, непросвічених людей. Що ж варт чоловік, котрого діла противляться його словам, котрий є брехуном у тому найгіршому значінні, брехуном самим життям, а не тільки словами; чоловік, якому не можна в нічому вірити, на якого не можна в нічому спуститися, ще гірший чоловік, що не має совісти, що без скрупулу допускається кожного злочину? Це ж чоловік більше подібний до звірини, ніж до чоловіка. Грішник, що поступає проти свого переконання і проти своєї совісти, робить зі себе такий дивогляд, таку карикатуру чоловіцтва, понижає своє

людське достоїнство тим, чим воно найдостойніше, найкраще. Чи ж можна при здоровому розумі так поступати?

У кожному грісі, навіть без огляду на надприродну правду, находиться щось із того, про що так вимовно говорить пророк Ісаїя: „Горе вам, що називаєте добро злом, а зло добром, темряву світлом, а світло темрявою; що переменяєте гірке на солодке, а солодке на гірке. Горе вам, мудрим у власних очах та розумним перед собою самими. Горе вам героям у питті вина, а відважним тільки в мішанні упиваючих напиків“ (Іса. 5, 19—20).

Таке мішання понять це не тільки проста глупота, але глупота, що межує з божевіллям. А що праведність навіть загально людська обнимає всі сторінки життя, то нерозум гріха показується неначе в кожній подробиці життя. Це нерозум дбати про дрібниці в здоровлі, а бути байдужним на поважну недугу. Це нерозум щадити огризки свічок, а тратити великі гроші. Це нерозум дбати про дрібні й марні приємності життя, а тратити життєву красу і радість. Це нерозум дбати про славу тільки кількох дурних, а не числитися з гадкою багатьох мудрих. Це нерозум дрібну монету, що бита з міді, вище цінити від дорогих і великих золотих дукачів. Це нерозум для хвилевої приємности переминаючого смаку наразитися на недугу. Це нерозум вище цінити одну днину від довгого життя. Це нерозум сон одної ночі ставляти вище від тривалого буття в житті. Це нерозум шукати того, що марне, і вірити в лож. Це нерозум дати себе обманювати і в подробицях і в великих справах. А все те находимо в грісі. Грішник з природи речі любить, цінить те, що переминаюче, дочасне, дрібне, марне, непевне і неправдиве, а легковажить те, що дійсно вартісне, тривале, що правдиве, здорове, що сильне, що відповідає природі та що за певнює правдиве щастя. Це страшно яскраво виходить, коли порівнюємо марницю, задля якої чоловік грішить, із безконечною величю вічних дібр, бо ми грішимо для дрібних приємностей, яких відтак мусимо соромитися самі перед собою, і ту марну, брудну приємність ставляємо вище від Божої благодати, що дає небо. А що небо це ніщо інше, як посідання безконечно всемогучого Бога, треба сказати, що грішник ставляє чарку горівки вище від Бога зо всіми Його дарами, добрами й обітницями. Чи ж це не такий нерозум, що його описувати навіть годі? Нерозум, що є запереченням усякої суті розуму, усього того, що можна в якій-небудь бесіді, хоч якій переносній, назвати розумом, інтелектом, гадкою, мудрістю, чи як ще можна б назвати те, чому противиться гріх? Тому гріх є і в тому напрямі самовбивством, що будь-що-

будь зменшує, ослаблює умові сили чоловіка, понижує його як ум. Якщо порівняємо ум з очима, то гріх буде якимсь заходом, яким би чоловік нищив силу видження.

Але це також нерозум ослаблювати і псувати свою силу волі, а те робить кожний грішник у кожному грісі. Бо якщо перед гріхом воля стоїть на роздоріжжі і має вибирати, рішати поміж двома — добром і злом, то природне для волі те — хотіти добра, очевидно добра по власному свому переконанню, по власних своїх гадках. А коли воля під впливом пристрасти, чи налогу, чи головного гріха, чи людської намови, чи диявольської спокуси вибирає те, що вважає за зло, то поступає так, як той Копронім, що шукав по ровах найсмачнішої для себе страви, кормить себе калом, коли звертається до зла, бо зло є неприродне, воно волі з природи противне. Чи ж таке поступування не є повільним затроюванням душі, повільним затроюванням волі так, як є повільним нищенням совісті і повільним оглуплюванням розуму? Чи ж дивно, що таке поступування через якийсь час доведе чоловіка до того, що в ньому починає душа гнити?

Відома та латинська проповідка: „*Corruptio optimi pessima*“. Чим вище якість єство, тим його зіпсуття гірше. Коли камінь псується, розсипається в порошок чи пісок. Коли звіря псується, то чим воно звершенніше, тим гниль стає мерзєнніша. Коли в чоловіці псується частина тіла менше досконала, скажім мязні, зіпсуття менше, ніж коли псується орган важніший: шлунок, нирки, печінка. Яке ж тоді мусить бути мерзєнне й гидке зіпсуття тих дороговісних органів, якими є потуги душі, коли псується ум, гниє воля, а совість точить рак, то таке зіпсуття рівняється дегредації, тій дегредації, тому пониженню, тому стидові, тому зіпсуттю, яких в іншому напрямі не буває. Скинений із престолу цар може лишитися царем і монархом у кожному царі, як каже Шекспір. Чоловік освічений і мудрий буде одітий у лахміття жебрака і босий буде стояти, буде змушений витягати руку по милостиню, але не стратить достоїнства мудрця і своєю мудрістю в даному випадкові заїмпоує світові. Але Божа дитина, що сама зі себе зробила щось мерзєнніше від звірюки, стратила достоїнство і всяку честь, і ніхто не може для неї зберегти нічого сенько з того, що належить Божій дитині. А те пониження ціле завдячує своїй власній глупоті, стан подібний до нерозумного осла, до безроги, — це ж не моє порівняння, а св. Апостола Петра, — через власний вибір, через власну волю. А коли мимо того вважає себе ще за щось, вимагає від людей пошани, вивищується над ними, хвалиться своїм розумом,

пописується своїми дотепами, то що він є? Трохи подібний до того бідного хворого, що зложить горнець на голову, візьме мітлу в руки, подертим коцом прикриє брудну сорочку і, сівши на стелець з дірою, очікує як цар поклону ближніх.

Гріх це така глупота, такий нерозум, що майже не можна осмішувати його, занадто яскравим стає при кожному порівнянні — треба радше плакати над грішником, ніж сміятися з нього. Коли до того образу додамо, що гріх псує і винищує в чоловіці почуття того, що годиться, то будемо мати образ тієї руїни, над якою можна повторювати слова Єремієвого плачу. А гріх природно винищує поняття того, що годиться, що годиться сказати, що годиться робити, що годиться показувати, чим годиться хвалитися. Не з великою пересадою можна сказати, що гріх, у якому чоловік триває, доводить його до звичаїв, з якими можна порівняти хіба заспокоєння природних потреб у салоні перед зібраними весільними гістьми і роблення того без сорому. Радше, думаю, треба сказати, що в такому порівнянні немає ніякої пересади, бо коли зважимо правди віри, що Бог усюди приступний і все бачить, що маємо коло себе Ангела хоронителя, що Святі з неба духом нас оточують, що нас бачуть, що нас слухають, що Ісус Христос присутній у Найсвятіших Тайнах, що докола Найсвятіших Тайн у кожній нашій церкві збираються хори Ангелів і Архангелів, що всі Святі з неба оточують той страшний престол Божого милосердя і Божої любови, яким є кожний кивот у церкві, — то треба сказати, що грішник, який догоджує своїм пристрастям у присутності цілого небесного терему, робить гірше від того, що не пошанував весільної дружини. Але коли гріх, так сповнений на Божих очах і в прияві Ангелів і Святих, є визванням Божої пимсти, є прийняттям і вибранням Божого прокляття, злегковаженням усякої дочасної і вічної кари, коли той гріх із тих гріхів, що ломлять закон людської природи, то нерозум грішника покажеться чимсь таким, що дійсно заслугує радше на погорду, ніж на милосердя.

А коли до того ще звернемо увагу на те, що ми досі застановлялися над наслідками гріха тільки в зовнішніх потугах душі, а не могли вглянути в безконечну глибину її природи, то зрозуміємо, що гріх це щось таке, що глибиною рівняється безмірним океанам. Бо ж Ви, відай, над тим уже застановлялися, який це безмірний океан людська душа, у глибині якої відбивається образ Пресвятої Тройці, а в хрустальній чистоті якої людська рука з поміччю Святого Духа творить найчудніші з усіх творів — Божу подобу,

себто повторює велич, красу, безконечну доброту і славу Спасителя Христа.

Коли б ми старалися хоч як здалека описувати, ідучи за нашими здогадами, але здогадами опертими на Божому об'явленні, якщо б ми стали розсліджувати, чим може бути в тому величому Божому царстві, яким є людська душа, нерозум і злоба гріха, то відай дійсно треба б нам було позичати у пророка Єремії порівнянь і слів:

- Алеф „Пусте стало місце, колись переповнене народом.
Як вдовиця сидить цариця над народами.
Княгиня країв платить данину.
- Бет Плаче цілими ночами, а сльози її спливають по обличчі.
З усіх, що їй були милі, немає ні одного, який потішив би.
Всі приятелі погордили нею, всі стали ворогами.
- Гімель Переселився Єгуда задля смутку та многочисленної неволі.
Мешкав поміж поганями, не знайшов собі супочинку.
Усі, що її переслідували, полонили її, серед болів і не-
[щастя.
- Далет Дороги Сіона плачуть, бо вже ніхто не приходять на
[празник.
Усі двері її знищені, а священники її ридають.
Її дівці як кістяки, а сама вона пригноблена смутком“.
(Плач пророка Єремії 1, 1—4¹⁾).

Руїна Єрусалиму, коли весь ізраїльський нарід був заведений у вавилонську неволю, це алегоричний образ тієї руїни, яка надає на людську душу, коли покидає її Божа благодать і надприродні чесноти. Плач Єремії це тим вірніший образ руїни душі, що через смертний гріх душа віддається в правдиву неволю.

V.

ГРІХ ЦЕ НЕВОЛЯ.

У св. Письмі описаний гріх як неволя. Очевидно, св. Письмо говорить там не про ті гріхи, про які говорить мудрець Старого Завіта, що „сім разів упадає праведний, але й підноситься, а безбожні тривають у злому“ (Притч. 24, 16).

¹⁾ Вже після напечатання цього уступу я пізнав прегарний переклад Плачу пророка Єремії, зладжений о. Мих. Кравчуком. Якби я був знав ту книжечку перед зложенням тексту, був би вжив того перекладу. Книжечка цінна для кожного душпастиря і кожного проповідника, вона повинна бути предметом і розважань і проповідей у Великому Пості.

Передовсім прийняття християнства називає св. Письмо наверненням від темряви до світла та від влади сатани до Бога (Слово св. Апостостола Павла в Апостольських Діяннях гл. 26, ст. 18 і д.). Ті слова мусів Апостол Павло уважати за провідну гадку цілого свого апостольства, бо такі були слова Ісуса Христа, висказані до нього вже при першій появі, коли їхав із Єрусалиму до Дамаску. Тому та гадка вертає нераз у його писаннях. І так у посланні до Колосян: Бог Отець „освободив нас від влади темряви і переніс у царство Сина своєї любові“, а трохи далі каже, що Христос „розоружив начальства і власті“ (Кол. 2, 15), себто демонів. І знов у посланні до Євреїв пояснює, як Христос „прийняв на Себе людську природу, щоб смертю знищити того, що мав владу смерті, себто діавола, і щоб визволити тих, що зі страху смерті через ціле життя гідлягали рабству“ (Євр. 2, 14—15).

Це зрештою загальна наука цілого св. Письма Нового Завіта. Християнство це свобода, поганство — неволя. Але до поганства подібне положення грішників, які бодай у частині, як ті свіжо навернені, а нерозумні Галати, відпадають від ласки (Гал. 5, 4). Галати вправді вертали до поганства. Вони відпадали від Божої ласки через свій нерозум, не розрізняючи досить науки св. Павла від науки жидів, що казали їм обрізуватися. А грішник відпадає від благодати через якийнебудь смертний гріх. За їх наївний послух жидівським проповідникам картає їх Апостол прикрим словом: „О безумні Галати, хто вас обдурив, щоб ви не корилися правді“ (Гал. 3, 1), але його слова цілком у повному значінні треба пристосувати й до грішника. „Чи ви такі глупі, що, почавши духом, тепер тілом довершуєте“? (Гал. 3, 3).

А вже цілком виразно св. Апостостол Йоан кожний гріх приписує сатані. „Хто грішить, той від діавола“. І знову: „Кожний, хто з Бога народився, не творить гріха, бо Боже насіння в ньому перебуває, і не може грішити, бо з Бога народився. По цьому пізнати дітей Божих і дітей діавола“ (I Йо. 3, 8—10). А й сам Христос жидів-грішників називає „дітьми діавола“ (Йо. 8, 44).

Неволя діавола в тому, що він має легкий приступ до душі, в якій панують нижчі пристрасті. Неволя пристрасти стає неволею діавола. Тому Ісус Христос говорить про неволю гріха, називаючи гріхом людські пристрасті. Часто в такому значінні св. Письмо говорить про гріх. І так каже Ісус: „Істинно, істинно кажу вам, що кожний, хто допускається гріха, є невільником гріха, а невільник не перебуває в домі во віки. Син перебуває во віки. Отже коли вас Син освободить, справді свободні будете“ (Йо. 8, 34—36).

В такому самому значінні говорить Апостол Павло: „Отже нехай не царює гріх у нашому смертному тілі так, щоб ви слухали його похотей, ані не віддавайте ваших членів оружжю неправедности — гріхові, але віддавайте себе Богові... гріх над вами нехай не панує“ (Рим. 6, 12—14). І знову: „Кому віддаєте себе в слуги на послух, то ви слугами того, кого слухаєте: або гріха на смерть, або послуху на праведність. Та ласка Богові, що ви були слугами гріха і послушали від серця приписів тієї науки, котрій ви і піддалися, а визволившись од гріха, ви стали слугами праведности. По людськи говорю, задля немочі вашого тіла. Бо як ви віддавали ваші члени в службу нечистоті на беззаконня, так тепер віддайте ваші члени в службу правді на освячення. Бо коли ви були слугами гріха, були свободні від праведности. Яку ж користь мали ви тоді? Того тепер соромитесь. Бо кінець того смерть, А тепер, визволившись од гріха і ставши Божими слугами, маєте вашу користь на освячення, а кінець життя вічне. Бо заплата гріха смерть“ (Рим. 6, 14—23).

Св. Апостол персоніфікує гріх, представляє його неначе якогось лютого пана, який платить, нагороджує своїх слуг, а тою платою смерть. Тому неправильний переклад „заплата за гріх“, а правильний „заплата гріха“, себто гріх платить. Те представлення гріха як особи, як пана, володаря насуває гадку, що св. Апостол рабство гріха приписує діяволу, князеві цього світа, як його називає Ісус Христос. Зрештою на те саме наводить і думка висказувана виразно у св. Письмі, що грішник це дитина діавола. Сам Ісус Христос так говорить (Йо. 8, 44) і так говорить Апостол Йоан (I Йо. 3, 10). Що відносини дітей до батька у тому випадку не є відносинами любови, це очевидне. Ті відносини в тому, що діти мусять „бажання батька творити“, як каже Ісус Христос. Може ще краще б було цей уступ перекласти на „примхи батька“ (діавола). Не що інше каже Ісус Христос, коли діавола називає князем цього світа, себто хто до цього світа (тобто у злomu евангельському значінні слова) хоче належати, мусить волю князя, монарха сповняти, себто тривати у рабстві його.

Як те слово Отці серіозно брали, показує найкраще уступ св. Григорія Нісейського, в якому представляє конечність покаяння перед відмовлюванням Господньої молитви. Без покаяння, на його думку, говорити до Бога „Отче“ це зневага Його. Якщо хто, маючи душу назначену такими пятнами (себто різними пристрастями і гріхами), взиває отця, який же ж отець послухає? Очевидно, той, що споріднений із покликующим, а такий для грішника не Небесний

Отець, а підземний отець. Той, що його знаки споріднення носить чоловік, очевидно — він пізнає свого. Тому то молитва недоброго чоловіка, як довго триває в своєму грісі, це взивання діавола, а тільки той, хто відступив від гріха та праведно живе, того молитва відзивається до доброго Отця (Патрольоґія грецька, том XLIV, ст. 1148 А).

Очевидно, те рабство гріха й рабство діавола має ступні. В міру, чим більше утривалена воля в грісі, тим більше тих гріхів та чим тяжчі ті гріхи, тим і те рабство стає безоглядніше і важче. А що те рабство полягає передовсім на обмані, то раб, чим довше й чим вірніше служить, тим ближчий до повного переконання, що неправда, підсунена йому діаволом, є правдою. Себто тим більше обманений, тим глибше заґряз у брехн свого батька і свого пана.

Думаю, що не легко означити, по яких ступнях сходять нещасна жертва того обману в переконання про правильність і правду дороги, на якій стоїть. Коли розважити, що „сам сатана прикидається ангелом світла“ (II Кор. 11, 14), можна думати, що такого свого слугу діавол обмотує своєю ложю тим успішніше і в свої сіті вводить ще глибше тим, що йому не тільки дозволяє, але може й поручає, себто спокусами, дещо доброго творити. Можливий і такий стан, у якому чоловік, що дійшов до дна беззаконня, в дечому ще поступає і благородно і чесно, а так поступає може і з діявольського надхнення, який тим способом запевнює собі те, що його слуга не зможе, а навіть не схоче ніколи освободитися з його кайдан, уважаючи себе за доброго, благородного і прощаючи собі самому найтяжчі гріхи задля якогось доброго діла, нпр. милостині або посту.

Яке може бути те рабство, показують найкраще ті уступи св. Письма, в яких представлена недуга біснுவатих. Вони були в рабстві діавола тільки тілом, духом могли мати Божу благодать, а могли навіть і над діаволом панувати. Відомі ж приклади в історії Церкви людей, яких нераз через довгі літа діавол не тільки мучив, але яких цілком опановував, а які мимо того духом над ним панували і безнастанно його побіджували. Описи біснуватих св. Євангелія пояснюють правильно св. Отці як символи й образи рабства грішника й панування діавола над його душею. Таким символом є і той молодець „сновіда, що тяжко мучиться і часто падає в огонь і часто у воду“ (Мат. 17, 16). Таким і той „чоловік опанований нечистим духом, що мав мешкання в гробах і навіть ланцюгами не міг його ніхто звязати, бо часто, як вязали його кайданами і ланцюгами, розривав ланцюги, розбивав кайдани і ні-

хто не міг його покорити. І завсіди в день і в ночі був то в гробах уже, то в горах кричав і товкся камінням“ (Мар. 5, 1—5).

Чи ж це не образ того неспокою, що робить чоловіка подібним до того пороку, що ним кидає вітер по землі (Пс. 1, 4). Чи ж біснуваті Євангелія це не вірне зображення життя тих „сварливих, що не піддаються правді, а коряться неправді“ і яких заплата у гніві і ярості, у смуті і тривозі? (Рим. 2, 8—9). Чи образ біснуючого це не пояснення тієї правди віри, що грішник не має ніколи мира і не знає, що це таке правдивий мир?

Чим є рабство гріха, показує ще Господня притча про діавола, що йде і „бере сім інших духів гірших від себе і ввійшовши живуть там, і буває останнє того чоловіка гірше від першого“ (Лук. 11, 26). Яким страшним рабством може бути гріх, знаємо із життєвого досвіду. Може бути положення грішника таке, що неволя гріха змушує його гріх повторювати і входити в чимраз більші, чимраз тяжчі гріхи. Можлива і така неволя, що пристрасті введуть чоловіка в такий стан, який змушує його навіть до того страшного злочину, яким є святотатське Причастя. І тоді грішник їсть і не собі суд та стає винним Тіла і Крови Господньої, допускається свідомо злочину Юди і злочину Христовбивника, а не має сили, ані змоги стриматися та є невідьником у найстрашнішому значінні того слова.

Очевидно, в такому стані найгіршим нещастям та найтяжчим гріхом було б із цілим тим станом так погодитися, щоб і в теорії як принцип прийняти, що не може бути інакше, що Божі заповіді такі, що їх чоловік не може сповняти, що Бог несправедливий і жорстокий, коли жадає їх сповнення. Це був би гріх проти Св. Духа та гріх проти віри, через який грішник упав би в безодню, у якій вже найменший промінчик життєвого світла не просвічував би його життєвої дороги.

У щоденних молитвах гаряче просім Всевишнього, щоб нас рятував перед тим найкрайнішим і найстрашнішим упадком у неволю пекла, а просім не тільки за себе самих, так як не за себе самих в „Отченаші« повторюємо: „не введи нас во іскушення“, не дай нам упасти в спокусах. Просім не тільки за себе, а за всіх ближніх, бо такий син діавола не буває без крайньої небезпеки для всіх, що до нього зближаються. Небезпекою для вірних не тільки злий приклад, згіршення, які дає, але й саме фізичне зближення, а ще гірше приставання з ним може на чоловіка навести Божу кару, бо й не хочачи ми всі за себе взаємно відповідаємо

і одні за других можемо бути карані. І не тільки можемо бути, але з природи речі мусимо терпіти задля чужих гріхів.

Як гріхи одиниці відбиваються відемно на цілій суспільності, прегарно представляє св. Ернст такими словами: „Через наші гріхи варвари сильні. Через наші злочини спадає погром на римські війська. І неначе б не було досить тієї біди, домашня війна більше нас нищить, ніж оружжя ворогів“ (Листи 60, 17).

Просім Всевишнього кожної днини, щоб між нами не було тих, що своїми злочинами стягають Боже прокляття та Божі карі на весь нарід. Просім, якщо де є такі, щоб вони покалися і покаєнням вернули до Божої благодати. А радше признаймося самі до гріхів, бо гріхи кожного з нас це тягар, що гнете нас усіх. Боже Всевишній, ми согрішили перед небом і перед Тобою. Наші злочини умножилися так, що очі наші не можуть мати досить сліз, щоб їх оплакувати. Затривожені наші серця на вид наших гріхів. „Помилуй мя, Господи, яко немощен есмь, ісціли мя, Господи, яко смятошася кости моя. І душа моя смятеся зло і Ти, Господи, до колі“? (Пс. 6, 2).

V.

ГРІХ ЦЕ ПРОВІНА ПРОТИ БОГА.

Ми бачили, що гріх це найбільше зло, найбільший нерозум і найгірша неволя. І ми старалися ті правди віри розглядати у світлі Божого обявлення, наводячи, поскільки було можливо, слова св. Письма. А все ж усе те, що ми сказали, це ніщо в порівнянні з тим, що хотіли б ми тепер розглянути з Вами, Дорогі Браття і Сестри, яких ми бажали б довести до покаєння та св. Причастя. Бо всі ті огляди представляють гріх тільки з нашого боку, представляють, чим гріх є для нас. Але ми люди такі марненькі і такі малі сотворіння, що хоч і потрапили б уповні зрозуміти, чим гріх смертельний є для нас, ми ще мало що знали б про те, чим гріх смертельний є сам у собі. З порівняння краще поясню свою гадку. Якщо в часі світової війни жовнір один із військ, що брали участь у війні, переходячи розкинув би муравельник, мурашки мали б про світову війну таке поняття, яке ми маємо про те, чим є гріх. Це зрештою зовсім природне, бо супроти безконечної Божої природи, супроти безконечного предвічного Єства, що перебуває в світлі неприступним, якого ніхто з людей не бачив і не може бачити, котрому честь і вічна держава, Амінь, ми люди, не то один чоловік, а всі люди разом, ціле людство, є чимсь меншим і марнішим, ніж той муравельник у проти-

ставленні до цілого людства. Ми про Божі справи і про те, чим є гріх у Божих очах, не можемо природно більше знати, ніж те, що нас дотикає, що входить у круг нашого думання і нашого хотіння.

Та Всевишньому подобалося до нас промовляти, нас учити і предвічні безконечні та Божі правди представляти нам у людській мові. Тим дав нам і право питати, чим що є і в Його очах і перед Ним і для Нього? А щоб усього того нас навчити, послав із неба Єдинородного Свого Сина Ісуса Христа. А той наш Спаситель людською бесідою оповів нам, що є в небі. Треба було Божої всемогучості і Божої премудрості, щоб вічні Божі правди, або правильніше скажемо — Божу природу пояснити людською бесідою. Воно видається неправдоподібне і неможливе, щоб нашими словами описати не то неба і небеса небес, не то хори Ангелів і Архангелів, не то собори всіх Святих у небі, але й саму непоняту Божу природу, Боже єство, пресвяті три Божі Особи. Треба було чуда Божої мудрості, щоб створити такі єства, які, додаючи знаки до знаків і символи до символів, могли б прийти до якогось поняття того, що над ними.

Такі дороги нашого думання, такі дороги нашого говорення чи писання. Коли пишемо, уживаємо знаків, із яких кожний означає якийсь звук. Ряд таких звуків означений рядом знаків є словом, образом якогось одного нашого поняття. І воно є образом, а хоч яким штучно зложеним і скомбінованим, то ще дуже далеким від того нашого поняття, бо передовсім умовляємося про те, щоб щось якимсь звуком називати, різним у різних бесідах. Але те щось, що виражаємо тим подвійним ступнем значків, може бути кожному з нас трохи відмінним, і так дійсно буває. Коли ще йде про те, щоб тими двома рядами знаків, яким є кожне слово, виразити річ, якої можемо руками діткнутися та бачити очима, ще яко-таким словом з поняттям і то ще треба нам над поняттям працювати, щоб у ньому розділити те, що випадкове, і те, що перемінюється, і те, що триває, і щойно по такій довгій праці над кожним поняттям зокрема доходимо, і то ще в літах дитинства, до якого такого поняття про те, що таке стіл, дерево, тощо. Але коли йде про поняття такої речі, що її руками не можемо діткнутися, ані бачити оком — праця стає довша і трудніша, бо тяжко нам, єствам зложеним із тіла і з кости, але маючим і щось духового в собі, дійти до поняття чогось духового, чого не бачимо, не чуємо і руками не можемо діткнутися. А все ж здобуваємо по якомусь часі ті поняття, але поняття це знову тільки символи

і знаки того чогось, чому вони відповідають. Скільки ж то треба праці й боротьби, щоб ми зрозуміли, чим є дух та мали те поняття? Воно є третім зеном того ланцюга знаків і символів, з якими підносимося від нашої буденности у мисленний світ думання. Ми здобули поняття того, що дух, але яке віддалене те поняття від тієї речі, що є духом, як же нам трудно до тієї речі підходити, ту річ пізнавати, про ту річ виробити собі не те імлісте і плитке поняття, поверховне, але якесь поняття, котре б бодай у частині відбивало деякі прикмети і сили того предмету, який представляємо, а поза прикметами десь у глибині суть, *обста* того предмету доступна нам розумуванням, неначе скоком у безодню.

Коли так трудно нам підноситися до пізнання тих предметів, що з них складається наше умове життя на землі, оскільки ж більше трудно нам мати хоч якесь далеке і слабе поняття про Божі речі в небі. Тим більше, що як Христос говорив: „Коли про земське Я вам сказав, не вірите, як же, коли про небесне скажу вам, повірите?“ (Йо. 3, 12).

А все ж мимо всіх тих труднощів ми маємо в надприродній силі чесноти віри змогу через Боже обявлення дійти до тих понять про Бога і небо, бо ціле обявлення, а передовсім наука Ісуса Христа це нашою людською мовою представлене те, що доступне нашому розумові, скріпленому силою віри. А передовсім тоді, коли сам Христос говорить, коли нас учить про небо й Бога, маємо в Його бесіді надприродні правди представлені по нашому, по людськи, людськими поняттями і людською бесідою. Предмети вищі від людської природи, які, видавалося б, зовсім неприступні людським поняттям і яких не можна б висказати людською мовою, а все ж вони такі зближені до нашої природи, такі зроблені приступні нам, такі переведені на нашу бесіду, що неприступне світло стає нам приступним — через Христа Спасителя, що є і Богом і чоловіком водночас та що людською бесідою оповідає нам про те, чого ми ніколи без Нього не пізнали б. „Те, що знаємо, говоримо і те, що бачили, свідчимо... і ніхто не вийшов на небо, тільки той, що зійшов із неба — Син Чоловічий“ (Йо. 3, 13).

Тим то можемо відважитися подивитися на гріхи не тільки з земського та людського становища, розглянути їх, не тільки як наше нещастя, наше зло, нашу недугу, але й запитати, чим є гріхи в Божих очах, чим вони для Бога?

Св. Письмо повне науки про гріхи, безліч там уступів, у яких Бог кличе до покаяння і представляє, яке це безконечне зло гріх. У них Боже слово часто представляє нам, чим гріх для нас, і ми вже в деяких

висказах св. Письма старалися розглянути те питання таке важне для нас. Але є й такі уступи, що дають нам спостерегти, чим гріх перед Богом і для Бога. А передовсім це неначе загальна наука, яка є фундаментом і основою всіх книг Старого й Нового Завіта, усіх п'ятох книг Мойсея, усіх 16-ох історичних книг, 7-ох книг мудрости Старого Завіта, усіх письм 4-ох великих і 12-ох малих пророків, вкінці 4-ох Євангелій, 7-ох соборних посланій, 14-ох посланій св. Павла, Апостольських Діяній і Йоанового Об'явлення.

Основною правдою, без якої всі ті книги незрозумілі, або радше прагда, без якої їх не було б, це та правда, що гріх та від Бога віддаює, так із Ним зриває, є таким відступством від Бога, що вже не в силі чоловік наново навязати святу звязь релігії, себто вернути до Бога, тільки треба Божого діяння з неба, щоб відробити те, що сповняє гріх, себто наново навязати звязь Бога з людьми. Це ж гадка спасення з неба. Тому це гадка цілого Божого обявлення. Гріх Адама ніяким способом не міг бути направлений, тільки Спасителем із неба. Відпавши від Бога людство не могло навернутися саме зі себе. Воно падало в чимраз більшу і чимраз глибшу пропасть, щоб його на дорозі упадку задержати, треба було, щоб Син Божий із неба прийшов та вмер на хресті для нашого спасення.

Ту правду можемо представити і так. Гріх це річ не зовсім рівнодушна для Бога, а навпаки він Бога дотикає, або, як каже св. Письмо, ображує, зневажує, гріх це щось, що відноситься до цілости Божої природи. Щоб цю нашу гадку представити як слід, уживймо порівняння з нашого матеріяльного світа. Гріх подібний до чогось, що, занурене в морю, так у воді моря розходилося б, що доходило б до всіх капель тієї води. Скажімо, якась субстанція, що надає всім морям на землі, всім океанам до цілої їхньої глибини якусь краску, або, що ті океани якимсь способом затроює, чи псує, надає їм якийсь вид, чи якийсь смак. Або, пересуваючи те порівняння до воздуха довкола землі, гріх буде подібний до якогось трійливого газу, що так у повітрі розходиться, що кожний атом цілого воздуха кругом землі був би ним затроєний.

Порівняння ще слабші. Шукаючи порівняння у зоряному світі, треба б сказати, що гріх у своїх розмірах це щось таке, що доходить аж до кожної зорі, яка знаходиться у тих міліонах молодших доріг, що розсіяні у безконечних зоряних просторах. Та матерія, газ, чи світло, котрі так по зоряному світі могли б розійтися, що окружили б, перейняли б усю матерію того зоряного світа, були б чимсь, що бодай у частині пояснювало б нам просте слово

„гріх дотикає Бога“. Через те саме, що гріх дотикає Бога, він щось безконечне, а проте щось, що в безконечній безконечності перевищає наші обмежені і малі поняття. Через те, що дотикає Бога, гріх це щось остільки вище від наших усіх понять, оскільки сам Бог вищий від тих понять.

Вертаючи до порівняння нашої марноти з Божою величчю, мусимо сказати, що ми не можемо мати про гріх більшого поняття, ніж та мурашка розкиного муравлища має поняття про світову війну, про політику німецької держави, про відносини Антанті до Центральних Держав та про всі інші справи, про які можна говорити, коли говориться про світову війну. Значить, наші поняття про гріх це дрібнесенькі атоми в порівнянні з усіма атомами матерії. Це одне дрогоання одного промінчика світла в порівнянні з світлом усіх сонць на небі. Вправді у тому одному промінчику і його дрогоанні є щось із того, що є світлом; тому є щось, що в якійсь мірі і в якійсь дрібнесенькій частині є дійсно відбиттям того, чим є ціле світло в просторах вселенної. Але як поняття, як думка, як представлення того, чим є гріх, воно не може бути чимсь іншим, тільки маленьким атомом, який не має ніякої пропорції до того, що представляє. Можна його зіставити зі своїм предметом тільки нашою мікроскопійною мірою. І тоді він у нашій думці, у наших умах є чимсь, що відповідає тому малому світові, тій малій вселенній, якою є чоловік — „*microcosmos*“.

У тому маленькому світі гріх це щось таке, що не тільки перенимає й переходить до dna цілу суцність, істоту того маленького світа, але і щось, що з того маленького світа видає проміння, які розходяться на цілий світ і гинуть так само в просторах небес, як і в часових просторах віків, себто це щось таке, що коли вирветься з наших рук, або коли ми його сповнили, лишається якоюсь подією такої ваги й такого значіння, що стає чимсь у історії цілої вселенної та триває, розтягається часово на всі віки. Бо немає вже ані на землі, ані у небі такої сили, що могла б зробити несповненою подію, яка раз уже сповнена. Так то гріх у якомусь незвичайно глибокому понятті є безконечністю, злом безконечним, бо злом не тільки для нас і в наших очах, але злом для Бога і в Божих поняттях, чи в Божих декретах.

Очевидно, Бог є незмінний, безконечний і Своєю природою виключає всяке зложення з якогонебудь роду частин. Тому, коли говоримо про Божі поняття чи Божі декрети, то річ, яка тим словам відповідає, є сама природа Бога в Пресвятій Трійці Єдиного. Поняття про гріх у Бозі це сама Божя природа, пристосована до

того, чим є гріх, а Божі декрети про гріх, то знову та сама безконечна і предвічна Божа природа, так як є сама собою і своїм буттям, своєю сутністю, так і судить та осуджує те, чим є гріх.

Пригадавши собі всі ті правди, розгляньмо тепер науку Божого обявлення про гріх. Це правда віри, потверджена всіми книгами Старого й Нового Завіта, що Всевишній Бог піклується людським родом, що по упадку перших родичів дав їм обітницю спасення і виконує її в Новому Завіті, що дав через Мойсея Свій закон і дбає про його виконання, що не рівнодушний на поступування людей, що те поступування хвалить або ганить відповідно до того, чи воно морально добре або недобре, що перед упадком перестерігає, що по упадку напминає, помагає до поправи, тим, що каються відпускає, а тих, що не каються, картає. З чого виходить, що гріх дійсно входить у ту сферу, в якій дотикає неначе самого Бога.

З безлічі уступів Старого й Нового Завіта, які яскравіше представляють вражіння, яке гріх робить на Бога, виберемо тільки деякі, котрих розгляд дасть нам елементи здатні до покаяння і нас самих і тих, для яких працюємо.

Передовсім часто приходиться той висказ, що Бог „ненавидить безбожника і його безбожність“ (Прем. 14, 9). Св. Письмо твердить часто, що Бог гидує грішником. І так у Псалмі „Господь брідиться мужем кривавим та зрадливим“ (Пс. 5, 7), „Гидує всякою несправедливістю“ (Втор. 25, 16), „Обридливий у Божих очах і той, що уневинняє безбожного, і той, що осуджує праведника“ (Притч. 17, 15). У Божих очах „мерзенні жертви безбожних тому, бо їх приносять у гріхах“ (Притч. 15, 8 і 21, 27), „Брідиться кадилом, приношеним грішниками і святами, які вони обходять“ (Іса. 1, 11—13). „Торжественні ваші свята ненавидить Моя душа, вони стали Мені прикрі, Я утрудився терпеливим зношенням їх“ (Іса. 1, 14).

Що ж ці слова можуть мати за значіння? Очевидно, Бог у Свому безконечному потрійному естві є незмінний і ніяким способом не може переходити з радості у смуток, або з похвали у нагану. Він вищий понад усякі можливі відміни, понад усякі пристрасті, понад усякі почування, понад усякі вискази Своїх внутрішніх думок. Але це не значить, щоб Його ненависть, чи обридження не було чимсь, про що св. Апостол Павло міг сказати: „Страшна річ впасти в руки Бога живого“ (Євр. 10, 31). Зміна ціла, очевидно, по боці сотворіння, але це зміна така, що для того сотворіння Бог стає інший, відміняється, з любови переходить у ненависть і з ласкавости у гнів, у ярість.

Якщо у фізичній природі схочемо шукати прикладу для такої переміни, то хіба треба буде сказати, що вона подібна до того, як коли б сонце загасло та замість життєдайного світла кидало зимно і мороз, що дає смерть. Або, коли б океан досі супокійний і погідний збурився так, що заливав би континенти і рівняв би з землею найбільші гори. Або, якщо б ми Божий гнів порівнювали до трясення землі, при якому не лишався б камінь на камені, ані одне живе ество. Ці порівняння правильні, бо без сумніву затьміння сонця, буря, трясення землі і всі інші такі фізичні перевороти це в Божих намірах образи того, що в св. Письмі називається Божим гнівом. Вони мають ту ціль, так сотворені, щоб людям давати образ речі, якої не можуть пізнати так, як вона сама в собі.

Іншим Божим образом є сама людська душа. Божий гнів у тому образі представлявся б якимись внутрішніми боротьбами, потрясеннями та бурями, які хвилювали б тим безмірним океаном — людською душею, викидаючи на верх давні, забуті вже злочини, давні промахи й помилки, яких собі чоловік не зясовував, які забув, за які давно сам собі дав прощення, а які тепер стають причиною, що чоловік сам собі стає ворогом, що ненавидить себе самого, що не тільки дер би волосся на голові, але роздирав би груди, якщо це було б можливе, і видирив би зі свого власного трупа всі внутренності. Бувають хвилини в житті, в яких чоловік стає такий мерзений у власних очах, так соромиться сам перед собою, що хотів би заpastись у землю і, як св. Письмо оповідає, взиває гори, щоб його прикрили. Бувають хвилини, в котрих люди сохнуть зі страху, як каже св. Письмо про страшний суд. Бувають дні смерти, темряви і мряки та ненависти, подібні здалека до судного дня, що про нього так висказується св. Письмо: „Це день пімсти, день відплати (Іса. 34, 8), день Господа, день Його неласки, день ярости і гніву, що замінить край у пустиню і вигубить усіх грішників...“ (Іса. 13, 6—10). „Наближається день Господа, вже недалекий день темряви і мряки, день бурі і грози (Йоїл 2, 1), день великий і страшний (Йоїл 2, 30), це день гніву, день скорби і страху, день нарікання й біди“ (Соф. 1, 15), або як бачив св. Йоан у Обявленні (16, 18—19): „І повстали блискавиці і голоси і громи та повстало велике трясення землі, якого не було, відколи люди на землі, таке трясення землі, таке велике“. Як хотів би чоловік вимазати їх із памяти своєї на віки! Через злобу і нерозум гріха сам чоловік для себе так обернув безконечну любов і доброту Божу, неначе б ненавидів ту любов, неначе б гидував

тою красою, а та суперечність це для нього така мука, що можна про неї сказати, що так живеться в пеклі.

Якщо вид Божого гніву не потрясе до дна душею бідного грішника, якщо не сокрушить серця грішника, то хіба розплачеться сам над собою, коли придивиться безконечній любові й доброті Божій, що мимо всіх його злочинів і мимо незрозумілого хоче його ще рятувати. І як Отець милосердний блудного сина, так очікує його повороту і покаяння.

Заплач над собою, верни до Бога і будь добрий!

Якщо грішник бодай трохи застановився над собою, коли Бог дав йому стільки життєвої мудрости, щоб бодай одним Отче-нашем просив помочі з неба в трудному ділі покаяння, то він на добрій дорозі. Бо благодать працює вже в його душі і поступинно веде його тією дорогою, якою блудний син вертав до батьківської хати. Мусить, очевидно, здобути на якусь відвагу, бо жде його, може, прикра, але конечна операція. Але хто знає про себе і вірить лікарєві, що має рака, якого не можна усунути без операції, мусить здобути на відвагу і дати себе зоперувати, бо знає, що як на ту відвагу не здобудеться, ждуть його значно більші і болі і терпіння, а правдоподібно і смерть.

Операція, яка грішникові потрібна, це щире признання до вини не тільки перед собою самим, не тільки перед Богом, але і перед чоловіком, священником. Така щира Сповідь буде певно упокоренням, але потрібним упокоренням, лікуючим, спасительним, святим упокоренням. А що упокорення треба, того грішник і сам свідомий, коли тільки застановився над тим, що це таке тяжкий гріх і які його наслідки. З наведених нами уступів св. Письма, а й з природи речі виходить ясно, як на долоні, що гріх випливає з гордості. Грішник у свому беззаконному поступуванні ставляє себе вище Божого закону, вище Бога, і немає на цю недугу й на цей незрозуміння іншого ліку, як покійно признатися до провини.

Може те й не буде трудне для грішника, що дійсно заплакав над собою, що бодай трохи зрозумів своє положення, що почув над собою важкий Божий гнів, а під ногами отверту пропасть. А й у глибині своєї душі спостеріг безодню бруду, смороду, глупоти, злоби, слабости і тієї пристрасти, котра втягнула його в найбільші гріхи. Бог, Христос Спаситель так зарядив, такий Його закон, така відвічна практика св. Церкви: грішник вертає до Бога через щирю й повну Сповідь зі своїх гріхів. Такі дороги Божого милосердя, що людей рятує через людей. Зробив їх так одною спільнотою, що і добро і зло спадає на людей із тієї

спільноти і через ту спільноту, так як і добре і недобре поступування, і чеснота і гріх звершується в тій спільноті і через ту спільноту.

Сповідатися щиро зо своїх гріхів це може дійсно упокорення. Та коли чоловік йому ближче придивиться, воно виходить менше, ніж видається. Раз, що грішник, коли допустився гріха, вже немає іншого способу відректися того гріха, як таким поступуванням, у котрому перед людьми показалося б, що осуджує власне своє поступування. Якщо не со омився грішати, якщо допустився гріхів так, що люди про те знали, а будь-що-будь мало таких тяжких гріхів, які лишилися б тайною для людей, — звичайно люди все знають, — то чому ж соромитися сказати тепер, що змінив своє поступування, своє переконання? Змінити своє переконання це ж не сором. Кожний розумний чоловік змінює переконання в міру пізнання й досвіду. Бути у своїх переконаннях і поступках таким упертим та їх триматися навіть тоді, коли чоловік бачить свою помилку, чи гріх, це ж незрозуміле поступування.

Але упокорення в Сповіді не таке велике й через те, що сам сповідник теж грішник і сам його уряд, сам стан, його праця і досвід учать його, що гріх це більше нещастя і слабість, ніж злоба. Зрештою, коли хто вгляне в душу каятника, коли побачить гріх із того становища, з якого представляє гріх каятник у Сповіді, гріх ніколи не може бути для сповідника причиною погорджувати грішником, а незрозуміло було б, коли б сповідник виносився понад каячущого грішника. Сповідник заступає милосердного Отця і воно його вяже, обов'язує, а той обов'язок тим лекший, що і сам як блудний син колись вертав до батьківської хати. Приймаючи в імені Батька рідного свого брата, другого блудного сина, — чи ж міг би не пригадати собі, як Батько його прийняв, який був для нього?!

А коли йдеш до священника до Сповіді, менше дивись, Брате, на чоловіка, що заступає милосердного Бога, дивись більше на доброту Отця Небесного, на Його безконечне милосердя. Здобудься при Сповіді на ту любов, яка повинна блудного сина приводити до Батька. Як довго Ти лише зо страху наслідків гріха хочеш від нього відвертатися, так довго у Тебе, мій Сердечний Брате, неповний, незвершений жаль. Спробуй підвестися трохи вище, спробуй вірою подивитися у лице милосердного Батька. Пригадай собі те, що знаєш про Його милосердя, а легко тобі буде здобути на ту гадку: „Батько добрий, Він мені добра бажає, Він не хоче моєї

смерти, тільки мого спасення, а так заслугоє, щоб відповісти Його бажанню та вернути до Нього“.

Послухай, якими прикладами сам Бог устами Пророка оповідає про те, як Він розположений супроти грішника. Пророк Ісаія так каже: „Чи ж може невіста забути на свою дитину, чи може не мати співчуття для сина, що його зо своєї крові зродила? А навіть якщо б вона на дитину забула, Я про тебе не забуду, говорить Господь“ (Іса. 49, 15).

Пригадай собі притчу про доброго Самарянина (Лук. 10, 30—37). Подивись, як той Самарянин бере на рамя упавшого в руки розбійників, як його саджає на свою скотину, як везе до міста, як каже на свій кошт доглядати й лікувати. Упавшому в руки розбійників нічого не треба робити, тільки приймати милосердні прислуги доброго Самарянина. А чи ти забув про те, яку радість у небі, за Христовими словами, спричинює навернення одного грішника, бідшу ніж 99 праведників (Лук, 15, 7). Памятай також, як той добрий Пастир лишає всі вівці в вівчарні, а йде шукати одної, що згнула, а коли знайде її, бере на рамена й тішиться та з радості кличе другів і сусідів, щоб із ними поділитися своїм щастям (Лук. 15, 4—6). А та невіста, що драхму згубила, як пильно її шукає і як тішиться, коли найде (Лук. 15, 9).

А відома притча про блудного сина (Лук. 15, 11—32), відоме поступування милосердного Отця. Але якщо хочеш, то треба хіба сказати, що Ісус Христос у тій притчі не сказав і сотної частини про те милосердя і ту любов, які Отець блудному синові в дійсності показав. Ісус Христос не сказав того, бо те, чим треба доповнити Христову притчу, є саме Його поступування, є те, що Він зробив. Доповняючи тим євангельську притчу треба сказати, що милосердний Отець, щоб рятувати блудного сина, посилає з неба на землю рідного і Єдинородного Сина. Посилає Його аж там, де грішник у своєму грісі і нещасті лежить, як скотина. І Той Єдинородний Син бере на Себе людську природу і йде шукати грішника, шукаючи його заходить на Голгофту, бере на Себе гірку муку, страшну смерть і конає на хресті з тим словом: „жажду“. Так бажає спасення бідного грішника, так бажає сповнити по змозі супроти кожного Своє небесне післанництво. Історія того післанництва, того спасення принесеного з неба для блудного сина, це історія цілого Євангелія, а радше це зміст усіх Богом вдохновених книг Старого й Нового Завіта. Вони всі оповідають про велич, безконечну велич Божого милосердя і Божої любови для нас, бідних грішників. І всі книги разом, ціле Боже слово оповідає

тільки про маленькі частини тої любови й милосердя, бо щойно тоді, коли „виявиться, чим будемо... коли будемо Йому подібні, бо побачимо Його, як є“ (1 Йо. 3, 2), щойно тоді зясуємо собі ту безконечність Божої любови і Божого милосердя.

Але коли читаємо святи, Богом написані слова, себто св. Письмо, бодай дещо можемо зрозуміти, в якій мірі, до якого ступня Бог нас полюбив. Послухайте дивну науку св. Апостола Павла, або радше самого Ісуса Христа, бо через Павла говорив Христос, слова Павла були словами Христа: „А Бог являє Свою любов до нас, що, як ми ще були грішниками, Христос умер за нас. Багато ж більше тепер, коли ми, оправдані Його Кровю, спасемося Ним від гніву. Бо коли ми, будучи ворогами, примирилися з Богом смертю Його Сина, тимбільше примирені спасемося в Його житті“ (Рим. 5, 8—10). Тобто, що Бог і упертих, завзятих і злобних грішників хоче спасати, Христос за них умирав тоді, коли вони тривали в своїх гріхах, коли Його зневажали, коли Його топтали, коли не хотіли Його благодати. Тоді, коли були ворогами, за ворогів Христос умирав і ворогів хотів довести до неба.

Ви, бідні грішники, Ви ж Божими дітьми навіть тоді, коли від Бога відступили і стратили благодать синівства. Ви Божими дітьми тому, бо Вані душі несуть знамя Христового хрещення, вони призначені бути Божими дітьми. Ви не хотіли бути Божими дітьми, ви від батьківської хати відступили, ви Батька зневажили, ви Христа відіпхнули, але всетаки Ви до Нього належите, Ви всетаки куплені ціною Його Крови. І можна б до Вас сказати так, як ті слуги говорили до Петра, коли він відрікся Христа: „Ти ж Його ученик, і бесіда твоя тебе зраджує“.

А хочете добре каятися, візьміть і з увагою відмовте Псалми покаяння. В них знайдете стільки світла і стільки Божої любови, що, не сумніваюся, заплачете гірко над собою з любови до милосердного Бога, що взиває Вас до покаяння. Не буду наводити слів покаяння Псалмів, вони знаходяться в кожному молитвослові. Скажу хіба те, що кожний стих і кожне слово тих пречудових молитов, це неначе які дорогоцінні перли, неначе які діаманти, у яких відбивається Боже світло. Тільки, очевидно, не можна відмовляти їх скоро, перебігати без застанови зі стиха у стих, а треба відмовляти їх так, щоб душа бодай сказала кожне слово. Себто, коли відмовляєш Псалми покаяння, не переходи до другого слова так довго, доки душа не скаже з глибини серця першого. Кажу, бодай те, бо ще краще відмовиш ті небесні молитви, коли будеш старатися, щоб душа кожне слово і кожний стих смакувала, щоб душа

знаходила глибоке їхнє значіння. Тоді кожне слово буде падати в душу так, як каплі небесної роси, як теплі сльози любого батька, брата, чи дитини. Кожне слово буде зворушувати, крушити серце і перемінювати душу.

Те, чого шукаєш, коли хочеш покаятися, це ніщо інше, як цілковита переміна душі. У покаянні мусиш стати іншим, новим чоловіком. Мусиш відкинути від себе те, що Ти любив, а полюбити те, перед чим утікав. Мусиш змінити цілей напрям душі. Як досі Ти був відвернений від Бога, а звернений цілий до дочасних дібр, до розкошів цього світа, так тепер мусиш відвернутися від усього того, що до гріха веде, а звернутися до Бога, до Його святого закона й до того вічного блаженства, яке Бог заховує тим, що Його люблять. І нехай та переміна не видається Тобі чимсь неможливим, або занадто трудним. Вона неможлива на Твої людські сили, але все можливе у Бога, а та переміна, це переміна Божої руки. Бог має її звершити у Твоїй душі. Коли лише схочеш, Бог візьме Твою душу у Свої руки і як гончар із глини робить посуду, так і Христос із душі грішника зробить душу праведного християнина. Мимо всіх гріхів лишилось у Тобі ще багато добра. Дивись, усе лишилось, чого тільки потрібно, щоб Христос із тої душі виробив святу душу християнина. Тому відважно, з великою надією в серці, з великим довірям до безконечного Божого милосердя і тою любовю до Батька, на яку тепер уже можеш здобутися, приступай до того престола Божого милосердя, яким є Сповідь, і вставай іншим чоловіком та з Божою благодаттю зачинай нове життя.

Благодать з Тобою, Брате, Амінь.

Закінчено у Львові, в неділю про Блудного Сина Р. Б. 1939.

† *АНДРЕЙ*
Митрополит

Про часте Причастя.

Практика частішого, а навіть щоденного св. Причастя, до якої Папа Пій X усильно заохочував вірних, а передовсім молодь, розширилася досить значно і в нас. У багатьох парохіях число приступаючих, навіть щодня, до св. Причастя буває досить значне, а в школах, сиротинцях, захистах, бурсах і інститутах молодь радо горнеться до св. Причастя.

Цей звичай є причиною безмежних дібр і Духовенство повинно безумовно цей звичай захвалювати та розповсюджувати.

В декретах Апостольського Престола великий натиск положений на часте св. Причастя шкільної молоді. Так нпр. у декреті, що починається від слів: „Sacra Tridentina Synodus...“ під ч. 7 наводяться такі слова: „Часте й щоденне Причастя... треба поширювати передовсім у Духовних Семинаріях..., а так само у всіх інших християнських виховних заведеннях усякого роду“. А в декреті, що починається словами: „Quam singulari...“ під ч. 6 читаємо: „Ті, що займаються вихованням молоді, повинні всіма способами старатися, щоб по першому Причастю хлопці приступали частіше до св. Причастя, а оскільки це можливе — навіть і щодня, як цього Христос і св. Церква бажає, та щоб це робили з цілою побожністю, до якої здібна їхня молодість. Але з рівною дбайливістю треба безнастанно пригадувати й уважати на зберігання тих умовин, які до частого Причастя є конечні. Тими умовинами є стан освячуючої благодати і чистий, щирий намір. Треба вживати відповідних засобів на те, щоб перешкодити недостойному приступовуванню до тієї ангельської і Божї поживи. Апостол каже: „Хто б тільки їв той хліб або пив ту чашу Господа недостойно, буде повинен тіла і крові Господа“ (I Кор. 11, 27).

Небезпека святотатського Причастя так звязана з практикою частого і щоденного Причастя, що рівночасно і рівнобіжно захиляючи одне, треба усильно перед другим перестерігати. Та небезпека опирається в дечому на загальнолюдській вдачі, — чоловік мало цинить те, до чого щодня привик. Та небезпека більшає, коли молодь спільно приступає до св. Причастя, що буває в Семинаріях, у монастирях і взагалі у виховних заведеннях. При таких спільних, загальних Причастях цілого дому чи цілого зібрання, братства або товариства може легко статися, що хтось зі свідомістю гріха приступить до св. Причастя, порушений до того прикладом товаришів і острахом перед здивуванням і судом інших, передовсім старших і настоятелів. Молодий дуже легко може боятися, щоб за зле йому не брали здержання від Причастя і щоб його не підозрівали в якійсь тайній провині.

Тому конечно треба, щоб катихити, проповідники, провідники духовних вправ і взагалі душпастирі шукали відповідних засобів до встереження вірних від страшного злочину святотатського Причастя. До того треба передовсім, щоб при кожній нагоді заохочування до частішого Причастя повторювали завжди з натиском: поперше, що частіше Причастя ніколи не є обовязком, не є приказане, а подруге, що не годиться й не вільно приступати до св. Причастя без конечних умовин. Перше є ясне: християнин законом

Божим і законом церковним не є обов'язаний до частішого Причастя, як тільки раз у рік. Церква поручає, запрошує, заохочує, але ніколи не наказує частішого св. Причастя. А навіть і Пасхальне св. Причастя в деяких виїмкових обставинах можна опустити або відложити за радою свого сповідника, як це говорить канон 859, § 1 кодексу західного церковного права. Кодекс церковного права вправді не обов'язує нас, але є доказом духа св. Церкви, яка так обережно зобов'язує до Причастя навіть раз у рік. Відповідно до того треба сказати, що нема ніколи ніякої причини дивуватися, або підозрівати, якщо хто навіть там, де є загальний звичай щоденного Причастя, не приступить до Причастя. Усі мусять це розуміти й та правда повинна бути людям пояснювана і загально відома. Тоді ніхто не буде мати нагоди святотатсько причащатися зі страху перед підозріннями або якимнебудь невдоволенням.

Умовини до св. Причастя повинні також бути ясно представлені і кожний мусить ясно їх розуміти та про них памятати. Першою умовиною є стан освячуючої благодати. Причастя Тіла й Крови Господньої є життям для добрих, але смертю для злих. А злими перед Господом Богом усі христїни, що не живуть у стані освячуючої благодати. Треба, щоб вірні бридилися і боялися того страшного злочину, яким є святотатське Причастя. Кожний мусить ясно розуміти й памятати, що христїянинові не вільно до св. Причастя приступити, якщо совість оскаржує його в смертельному грісі. В такому випадку не вільно йому причащатися навіть тоді, коли думав би, що має совершенний жаль. По тяжкім упадку треба розрїшення в Сповіді перед св. Причастям. Без того розрїшення Причастя заборонене.

Крім стану освячуючої благодати треба щирого й доброго наміру. А намір полягає в тому, щоб той, що причащається, не приступав зі звичаю, ані про людське око, ані з ніякого людського огляду. Мусить у Причастю шукати приподобатися Богові, зблизитися до Ісуса Христа, шукати ліку на недуги своєї душі й помочі до побороення своїх хиб (dec. Sacra Trid. Syn. n. 2). Крім того „щоб приступати часто або щоденно до св. Причастя з осторожністю і з більшою заслугою, треба ради сповідника“ (там само n. 5).

Не треба дозволу священника. Священик, який роздає св. Причастя, не має права питати приступаючих про св. Сповідь і не має права відмовити їм св. Причастя. Відмовити кому Причастя це страшна зневага для христїянина і священникові під тяжким гріхом не вільно так зневажити христїянина — тільки в тому одинокому випадкові, коли христїянин є прилюдним грішником, себто грішни-

ком відомим як такий усім. Тому то священникові не вільно дати Причастя христїянинові, що живе „на віру“, що належить до якоїсь секти, що дає публичне згїршення п'янством, тощо. Такому загально відомому грішникові священник не має права давати Причастя, а даючи Причастя важко грішить, виставляючи Найсвятїше Таїнство Христа на зневагу грішником. У всіх інших випадках, коли вірний хоче приступити до св. Трапези, завїзваний словами священника: „Со страхом Божиїм, со вірою і любовію приступіте“ священник під тяжким гріхом обов'язаний дати Причастя, навіть тоді, коли приватно знає, що приступаючий має тяжкий гріх. Може бути таке, що грішник перед Причастям приступав до Сповіді і не дістав розрїшення задля браку доброго розположення. Священик, не даючи розрїшення, повинен перестерегти каянника, щоб не приступав до Причастя, але коли мимо тієї перестороги каянник приступить до св. Трапези, священник не має права відмовити йому Причастя, бо тим способом признав би його грішником, а через те зраджував би печать Сповіді. А навіть хоча б і не зі Сповіді священник про когось знав, що є грішником, але не публичним грішником, а тайним грішником, то й тоді не мав би права його поминути і тим способом нап'ятувати його перед людьми.

Давно вірним не було вільно до св. Причастя приступати без дозволу сповідника. Сповідник мав розсудити, чи каянник досить над собою працює, чи досить бореться зі своїми пристрастями, щоб без шкоди для душі причащатися кілька днів по Сповіді. Декрет Пія X змінив ту практику. Тепер не треба дозволу священника, треба тільки ради, але та рада може бути дана на цілий рік, може бути дана одним священником так, що другий не дав би її, й тоді вірному вільно причащатися за радою того, котрий так порадив, а коли христїянин певний про чистоту своєї совісті, вільно причащатися і проти ради священника, бо такий є характер ради. А за Причастя і за приступлення до Причастя відповідає завжди не священник, а вірний. Певно, вірний неосторожно поступить, коли проти ради священника буде причащатися частіше, але не согрішить, бо може мати причини думати, що така рада невідповідна для нього.

Разом з намовою до частого Причастя треба намовляти і до частої Сповіді. Сповідь перед Причастям не є конечна поза випадком тяжкого гріха. Але чоловік, що хоче часто приступати до Причастя, мусить мати совість вразливу на образу Божу й на усякі небезпеки тяжкого гріха, а такою виробляється совість через мудру й достойну Сповідь і ради доброго сповідника. У виховних заведеннях, у яких намовляється до частого Причастя, треба також,

щоб у передбачених випадках мав кожний бодай від часу до часу перед св. Причастям нагоду приступати і до св. Сповіді.

Відомо з досвіду, що перед Пасхальним Причастям добрі душпастирі стараються про невідомих у парохії сповідників, до яких приступили б без страху і такі грішники, які боялися б сповідатися у свого о. пароха. Само собою розуміється, парох не має ніякого права жадати, щоб усі в нього сповідалися. Така практика була б напевно причиною неодного святотатства і за ті святотатства відповідав би злим поступуванням душпастир.

У Семинаріях і більших виховних заведеннях та в монастирях церковне право вимагає, щоб завсіди було бодай двох сповідників, до котрих усі мали б свободний доступ. Настоятелям також поручається, щоб ніколи не робили труднощів, коли б хто хотів сповідатися в іншого священика.

Треба, очевидно, сказати й те, що неправильно поступали б нпр. монахині, якщо вимагали б для себе якихсь надзвичайних річей — нпр. Сповіді у священика дуже занятого, далеко мешкаючого, й конечно вимагали, щоб їм настоятелька спроваджувала якраз того священика. Дійсно в поважних випадках вірний може іти до Сповіді хоча б і далеко, але трудити далеко священика, це може хіба важко недужий або вмираючий, а те саме треба б пристосувати і до монаших згромаджень чи до більших виховних заведень. Для більших інституцій, де багато кандидатів до Сповіді, треба б річ так укладати, щоб бодай час від часу мали нагоду сповідатися у священика, який їх, як і вони його ближче не знають, щоб без ніякого страху могли сповідатися зо всіх своїх гріхів.

У Східніх Церквах св. Причастя дається і дітям безпосередньо після Хрещення й Миропомазання. Цей звичай зніс у нас Заміський Синод в уступі „О крещеню“ (тит. 3, § 1). Без сумніву — зі страху, щоб не наражати Найсвятішої Христової Крови на пролиття. Цей заборони Заміського Синоду не можна так пояснювати, щоб діти щойно по першій Сповіді, себто в 7, 8, чи 9-м році життя мали приступати до св. Причастя. Коли ж і в Західній Церкві вертає практика допускати до св. Причастя дітей у 3 або 4-му році життя, перед часом, коли дитина може тяжко согрішити і каятися з гріха у св. Сповіді, то й ми поволі мусимо приспішувати у дітей пору, в якій їх припускається до Причастя. У практиці тримаються на Заході священики такої практики, що допускають до Причастя дитину вже тоді, коли починає розрізняти поміж звичайною поживою і якоюсь святою поживою, хоч ще не може нічого знати про правди віри. Там, де в правдиво християнській родині

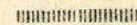
мати старається вщипити в душу дитини релігійні поняття про Бога, про святість, про молитву, можна й повинно таких дітей причащати зараз по скінченому третьому році життя, а загалом так можна і повинно поступати в захистах для сиріт, в захоронках, які ведуть монахині, бодай супроти дітей трохи більше розвинених і вразливих на релігійні поняття.

Поручаю всім оо. Деканам взяти предмет цього письма на один з найближчих соборчиків.

Від Митрополичого Ординаріату

у Львові, в неділю про Блудного Сина (5. II. н. ст.) 1939. Р. Б.

† АНДРЕЙ
Митрополит



Ч. 1397/РД.

Служби Божі Преждеосвящених Дарів.

Митрополичий Ординаріат заряджує і приказує оо. Душпастирям відправляти в середи і п'ятниці Великого Посту Служби Божі Преждеосвящених Дарів. Розрешення на відправу Служби Божої св. Йоана Золотоустого на п'ятницю не уділюватиметься, на середу тільки в дуже важних обставинах (10. II. 1939)

Ч. 13816/ФЛ.

Фундаційні капітали легатових Служб Божих.

Дуже часто звертаються Душпастирі й вірні з запитом, яку квоту треба зложити як основний капітал на забезпечення відправи Служби Божої. Щоб не відповідати у поодиноких випадках, поручається оо. Душпастирям заявляти фундаторам, що з уваги на зміни, ба навіть цілковиті втрати вартости гроша, найкраще надається як основний капітал недвижимість вартости 500.— зл. на відправу одної співаної Служби Божої по вічні часи та 700.— зл. за співану Службу Божу з парастасом. Менші квоти можна приймати як стипендії на відправу означеного числа Служб Божих і в означенім часі (31. XII. 1938).

Ч. 608/К.

Милостині й такси при диспензах на забави й від постів.

Митрополичий Ординаріат заряджує, що при уділюванні розрешень на забави з танцями в заказані часи і на мясні страви в постах слід жадати від интересованих деякої рекомпензати, бодай

у дуже малій формі, а це в кожному поодинокому випадку сторони зложать при внесенні прохання милостинно бодай у квоті 5 зл. і 50 гр. на канцелярійні видатки. Милостині будуть ужиті як фонд на добродійні цілі. Прохання без зложення милостині й такси не будуть полагоджені (20. I. 1939).

Ч. 573/PE.

Уділи до Лісового Фонду.

В дні 6. січня ц. р. закуплено для Інституту „Лісовий Фонд Львівської гр. кат. АЕпархії“ ліс у Лозині біля Янова. Той ліс має стати маєтковою і господарською підставою для охоронних і господарських завдань Інспекторату Ерекціональних Лісів, а також місцем ведення зразкової лісової господарки, наукових дослідів і праць та вишколу адміністраційного персоналу, згідно зі статутом Інституту.

Закуплення ліса уможливив Митрополичий Ординаріят позичкою з АЕпархіяльного Фонду, яка мусить бути в короткому часі звернена з уділів, складаних від усіх ерекціональних лісів по думці закону про адміністрацію церковних дібр з дня 28. XII. 1937 (АЕВ 1937 ч. XII, стор. 220).

В слід за цим доручується приспішити складання тих уділів так, щоб за кожний ерекціональний ліс найдалше до 3-х літ їх зложено, а тільки в тих випадках, де брак відповідної кількості рубного дерева сплата уділів може бути за окремим дозволом АЕпархіяльної Маєткової Ради розложена на довший час.

Рівночасно подається до відома, що згідно з постановами згаданого закону чи новелі до закону про адміністрацію церковних дібр ерекціональні ліси звільнені від річної оплати в висоті 2'30 зл. від 1 га в користь Лісового Фонду щойно з хвилиною сплати повного уділу. Тому та оплата буде побирана у відношенні відповідному до невплаченої частини уділу аж до його повного вирівняння.

Після сплачення цілого уділу ерекція дістане уділову грамоту Лісового Фонду, на основі якої буде мати право до постійної опіки і догляду фахових органів Інституту, до користання з технічних і адміністраційних праць за зворотом власних коштів та безплатного постачання саджениць для культурування щорічних зрубів, а в майбутньому і щеп до заснування і доповнювання ерекціональних садів (10. II. 1939).

Ч. 210/К.

Ювілейний поклик Товариства св. Ап. Петра до всіх вірних, зокрема до всіх священників і церков.

Будувати чи помагати будувати дома Божі там, де бідні вірні самі не в стані, це ціль Товариства св. Ап. Петра. В кращих передвоєнних часах давало це Товариство поважні допомоги на будову церков, бо його членами були не тільки всі священники й церкви, але й поодинокі вірні. Сьогодні тяжче збудувати церкву, поміч бідним громадам конечна, а зорганізована в нашому Товаристві поміч така мізерна, що аж жаль бере. Членство не дописує, бо багато таких церков, священників, а навіть деканатів, які не чуються зобовязаними дати три чи два золоті на рік на будову домів Божих, та тільки нарікають, що у них хто інший будує. Поклики Товариства, поручення Митрополичого Ординаріату та приклад тих, що коло нас будують, не збуджують жадного інтересу до цієї у нас пекучої справи. Вони мають церкву і їм не треба. Цього ювілейного року за покликом Впреосвященого Єпископату до будовання тривалих пам'яток Товариство св. Ап. Петра надіється, що цей його поклик збудить усіх не лише до членства в Товаристві, але й до апостольства будови церков.

Просить у нас бідна парохія помочи. Виділ бачить, що вона дійсно потребує і заслуговує на підмогу, але не може підмоги дати, бо рішенням Загальних Зборів Товариства можна дати поміч тільки членам. Як деканат не дає нічого на будову церков до Товариства, не знає його, то й не повинен до нього звертатися, бо Товариство не знає, що такий деканат чи парохія існує. Таке нераз буває. Хто в цьому винен, чи о. декан, чи душпастир, чи кондеканальні, чи вірні — не станемо судити. Стверджуємо тільки сумний факт і крайній брак зрозуміння нашої гіркої сучасности й положення, якусь нерадивість, що чести нам не приносить.

Звідки можемо мати гроші для бідних громад деканату, як маємо тільки те, що нам деканат дав, значить ніщо? Як може о. Декан поручати благальне письмо крайно бідної парохії і надіятися підмоги, коли не взяв того подання на соборчик і не промовив до совісти кондеканальних, а при візитаціях не стягнув від усіх парохій тієї мізерної членської вкладки до Товариства св. Ап. Петра, як це було поручено Митрополичим Ординаріатом? Чи три золоті від церкви, а два від священника на рік на будову церков, цей природний, назв'їм його, податок є аж справою до нового частого пригадування і покликів Виділу Товариства й Митрополичого Ординаріату? На жаль так!.

Товариство св. Ап. Петра жебрає для бідних парохій і церков, бо має право на таку мінімальну милостиню і віруючі до віруючих простягають руку. Від датків на церкву, школу і вбогих ще ніхто не збіднів, а ми вже бачили багато скупих зруйнованими за їхню самовистачальність і наслідування Каїнової засади: „А що мене мій брат обходять!“

Апелюємо до тих, що святкують ювілейний рік Хрещення України, до їхньої християнської і національної совісти, щоб у практиці й рахунках поставили собі на першому місці позицію: „на Боже“ — хай буде й малу, але першу, та стали будівничими „ринку праці“ Христового царства в нинішньому долею прибитому українському середовищі. Короткозорість, сліпота і скупість у наших часах хай щезнуть!

Оо. Декани чи Містодекани зволють на соборчиках і деканальних візитаціях зробити членство Товариства св. Ап. Петра предметом першої потреби, як хліб потрібний до життя, і не забувати за бідні парохії без церков, що жебрають помічі. Це повинно робитися без принуки, але не всюди робиться, тому ми кличемо: „Дайте милостиню на будову церков, дайте її через Товариство св. Ап. Петра в формі членства! Історія це занотує, а Бог нагородить“.

Щоб упростити справу правильного членства, зволють оо. Декани після поручення Загальних Зборів Товариства прийняти за залеглі вкладки від 1931 р., що хто дасть, напр. по 1 зл. за рік, а за 1938 і 1939 рр. цілу, звичайну. Тільки зачати і втягнутися в членство, а жертволюбивість і дбання про Божу славу, що в нашому народі ще не згасла, щиро й тепло під патронатом Верховного Апостола св. Петра в Товаристві ведена, збудує багато на ширення Христового царства в українському народі.

Від Товариства св. Ап. Петра

о. Ярослав Чемеринський
Секретар

† Никита, Еп. Патар.
Голова

Митрополичий Ординаріат приказує оо. Деканам взяти отсю відозву під поважні наради на соборчиках, а справу жертв і апостольства на будову церков по найбідніших парохіях, найменше в формі правильного членства в Товаристві св. Ап. Петра поручає гаряче так усім церквам, як і всім нашим священикам, де б не були поставлені (6. I. 1939).

Ч. 14444/Дя.

Обезпечення дяків.

Централа Заведень Сусп. Обезп. у Варшаві письмом з дня 14. XII. 1938, Ч. 22—77—1—60 віднеслася до Митрополичої Консistorії в справі масових залежностей за забезпечення дяків.

Митрополичий Ординаріат пригадує наново, що в справі забезпечення дяків видана інструкція, яка докладно подає, котрі дяки до того мають, а котрі не мають права (АЕВ 1937, Ч. V, стор. 78—80).

В місцевостях, де дяки до забезпечення мають безумовне право, а де росли великі залежності з того титулу, душпастирі в імені хлібодавця дяків — місцевої церкви — звернуться з покликком на вище згадане письмо централі до місцевих заведень, щоб розложили залежності на рати, які відповідали б фінансовій спроможності даних церков. Біжучі вкладки належить платити точно. Справа забезпечення дяків важна, занедбувати її не можна та недбалістю не слід доводити до остаточности примусових езекуційних засобів, які наражують церкви на великі додаткові фінансові втрати.

Розуміється, що в випадках, де наступило забезпечення дяка (якщо таке забезпечення не належить) з ініціятиви посторонньої — проти таких неопертих на законі тягарів належить вносити спротиви (2. I. 1939).

Ч. 375/М.

Контроля метрикальних книг.

Митрополича Консistorія подає до відома в українському перекладі письмо станіславівського Воевідства до Староства в Жидачеві в справі контролі метрикальних книг, прислане дня 7. січня 1939 під ч. О. А. 49/16, як відповідь на тут. письмо в тій справі з дня 8. жовтня 1938:

„Станіславівський Воевідський Уряд, Ч. О. А. 49/16. — До Повітового Староства в Жидачеві. — Зарядженням з дня 9. IX. 1938, Ч. А. А. 6/33/38 там. Староство вівало на основі губернiального розпорядження з дня 26. III. 1830, Ч. 13431 (зб. з. прав. стор. 107) всі греко-католицькі Парохіальні Уряди на території там. повіту, щоб предложили до контролі метрикальні книги в речинці 10. X. 1938 р.

Діючи на основі арт. 101 уст. 1, т. б) розпорядження Президента Річипосполитої Польської з дня 22. IV. 1928 про адміністративне поступування (Д. З. Р. П., Ч. 36, поз. 341) Воевідський Уряд, як надзирна влада, відхиляє з уряду подане зарядження як неважне,

видане без якоїнебудь правової основи. Обоснування: Покликане в тому зарядженні губерніяльне розпорядження з дня 26. III. 1830, Ч. 13431 постановляє, що всі католицькі парохі грецького, латинського й вірменського обряду, пастори, дальше рабини обов'язані кожну новозаложену метрикальну книгу предложити владі загальної адміністрації I інстанції, щоб умістити в ній відповідну клявзулю й забезпечити відповідною урядовою печаттю. Як виходить із змісту покликаного розпорядження, немає найменшої згадки про те, щоб обов'язок предкладання метрикальних книг торкався книг уже заложених, ані теж дальші постанови цитованого розпорядження не дають ніякої основи до інтерпретації в тому напрямку. — Вкінці Воевідський Уряд завважує, що поскільки там Староство хотіло б перевести контролю метрикальних книг, то слід було в тому випадку покликатися на § 8 універсалу з дня 20. II. 1784 (Зб. зак. Пілецького, стор. 30), по якому урядовці загальної адміністрації обов'язані від часу до часу переводити контролю метрикальних книг, щоб ствердити, чи вони ведені згідно з приписами". Ч. 836/ПБ.

Ювілейні видання.

З нагоди Ювілею 950-ліття хрещення Руси-України появляється багато ювілейних видань, як образи, медаліки, відзнаки, пропам'ятні таблиці, тощо, але вони незгідні з духом нашого церковного мистецтва та нашої національної традиції. Митрополичий Ординаріат дозволяє поширювати тільки такі ювілейні видання, що мають апробату церковної Влади. При тому Митрополичий Ординаріат поручає видання Ділового Комітету „Свята Християнська Україна“ (Львів, вул. Новий Світ 22), що мають апробату українського гр. кат. Єпископату (24. I. 1939).

Ч. 908/ДЦ.

Співпраця з Воев. Комітетом Зим. Помочі Безробітним у Тернопільщині.

Пригадуючи наше зарядження в тій справі з дня 15. X. 1938. Ч. 11056 (АЕВ 1938, Ч. X. стор. 118) звертаємося ще раз до духовенства нашої Архієпархії на терені тернопільського воевідства з дорученням, щоб своїм впливом заохотило вірних до жертв у натурі на цілі Воевідського Комітету помочі безробітним, з якого акції користають теж наші безробітні, а при доживлюванні молоді угляднювана теж наша молодь (30. I. 1939).

Wydawca: Ordynariat Metropol. obrz. gr. Druk. „Biblos“, Lwów, Japońska 7.
Redaktor: Ks. Wasyl Belej

Накладом Митроп. Ординаріату. Друк. „Біблос“, Львів, Японська 7.
Ред. о. Василь Белей.

ЛЬВІВСЬКІ АРХІЕПАРХІЯЛЬНІ ВІДОМОСТІ

LWIŃSKI ARCHIEPARCHIALNI WIDOMOSTY

ROCZNIK LII.
РІЧНИК LII.

LWÓW, MARZEC 1939 r.
ЛЬВІВ, БЕРЕЗЕНЬ 1939 р.

NR. III
Ч. III

ПЕРШЕ СЛОВО НОВОГО СВЯТОГО ОТЦЯ

Коли найглибше зворушення опановує Нашу душу й почувасьмоь неначе порушені супроти великанської відповідальности, до якої Боже Провидіння в своїх недостижних намірах захотіло Нас покликати, відчуваємо потребу виявлення всім Наших перших гадок і Нашого першого батьківського слова.

Найперше з особливішим зворушенням спрямовуємо Наші батьківські почування до кардиналів Святої Колегії, яких милосердя, чесноти і визначні духові вартості знаємо від давна. Дальше вітаємо з особливішою ласкавістю достойних Наших Братів в єпископаті. Також благословимо священників, монахів і монахинь і тих, що то чи в місіях працюють над поширенням Христового Царства, чи в Католицькій Акції під проводом Єпископів співпрацюють у їхньому єрархічному апостольстві. Вкінці всіх Наших єнів розсіяних по всьому світі, головно ж тих, що терплять з причини біди й болю. Нехай на всіх і на кожного зокрема зійдуть ясні і добродійні благодаті Бога.

В цій торжественній хвилині Наша гадка лине до тих, що поза Церквою і яким буде приємна відомість, що Папа молиться за них до Всевишнього Бога о всяке добро.

До цього Нашого батьківського привіту бажаємо додати побажання і заклик до мира. Того мира, який Наш бл. п. Попередник дораджував людям із такою витривалістю, якого благав такими гарячими мольбами та за який жертвував своє життя. Мира, найкращого дару Божого, що переходить

усяке поняття, що є бажанням усіх людей доброї волі і плодом любови і справедливости. Закликаємо всіх до того мира совістей супокійних у любові Бога, до мира родин зєднених і згідних у святій Христовій любові, до мира між народами, який можна осягнути через братню взаємну поміч, приязну співпрацю і сердечне порозуміння в імя вищих інтересів великої людської родини під оком і опікою Божого Провидіння.

В цих важких часах, у хвилині, коли видається, що так багато перешкод утруднює осягнення того мира, що є найглибшою журбою всіх сердець, заносимо до Бога особливим способом мольби за тих, що на них спочиває найвища почесть і найважчий обовязок ведення народів на шлях добробуту і поступу.

Оце Наше перше батьківське побажання для Вас, Отці Кардинали, Достойні Брати й найлюбіші діти.

Перед Нашими очима маємо візію безмежного лиха, що жере світ, якому на поміч Бог після нас — неозброєних, але віруючих. У блаженного Павла позичаємо слів і кличемо: „Зрозумійте нас“. Маємо тверду надію, що Ви, сини й брати, не допустите, щоб це Наше найгарячіше бажання було висказане надармо. По Божій допомі рахуємо головню на Вашу добру волю.

Щоб Христос Господь, „із якого повнити ми всі отримали“ (Йо. 1, 16) зволив зробити Наші побажання плідні і післати потіху на всю землю та щоб Нашим бажанням надав силу і значіння благословення, якого в Його імені уділяємо з цілого серця!

АНДРЕЙ ШЕНТИЦЬКИЙ

БОЖОЮ МИЛІСТЮ І СВ. АПОСТОЛЬСЬКОГО ПРЕСТОЛА
БЛАГОСЛОВЕННЯМ АРХІЕПІСКОП - МИТРОПОЛИТ ГА-
ЛИЦЬКИЙ І ЛЬВІВСЬКИЙ, ЕПІСКОП КАМ'ЯНЕЦЬКИЙ

Духовенству і Вірним

МИР У ГОСПОДІ І АРХІЄРЕЙСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ.

Повторюючи слова, якими Кардинал Домініоні проголошував зібраному на площі св. Петра в Римі народові вибір нового Вселенського Архієрея, як багато з Вас чуло в радіо, скажу і я: Проголошуємо Вам велику радість: МАЄМО ПАПУ, Його Еміненція Всесвітліший ЕВГЕНІЙ, Святої Римської Церкви Кардинал ПАЧЕЛЛІ, прибрав імя ПІЯ ХІІ.

Конкляве, себто зібрання Кардиналів, що радили й вибирали нового Вселенського Архієрея після смерти Пія ХІ, тривало тільки один день. Не могло тривати менше, себто ніколи ще в такому яскравому світлі не проявилася солідарність і єдність усіх Кардиналів та їхня рішуча гадка, що з них усіх найдостойніший стати спільним Отцем цілої Церкви не хто інший, як Кардинал Пачеллі.

Конкляве, це завжди момент, у якому проявляється Божа воля і рішення Святого Духа, що кермує Церквою. Бо це хвилинка найважливіша у кожній добі церковної історії. Цим разом Кардинали показали таку єдність духа, що самим тим вибором дали пізнати Католицьку Церкву всім думаючим і некатолікам. Такий вибір був просто тріумфом Церкви. В ньому проявилася єдність Католицької Церкви в яснішому світлі, як це колинебудь буває в історії. Тому однодушність вибору Пія ХІІ безперечно починається в великій мірі до тієї радости, з якою всі прийняли той вибір.

Кардинал Пачеллі, родовитий римлянин, був від десятих літ державним секретарем свого Попередника Пія ХІ, а передше девять літ Апостольським Нунцієм у Німеччині, а ще давніше кілька літ Нунцієм у Баварії. Покійний Папа

Пій XI вислав свого державного секретаря на багато все-світніх і Евхаристійних Конгресів або інші торжества, що дало Кард. Пачеллієві пізнати обі Америки й багато країв Європи. Крім дипломатичних і політичних занять Кард. Пачеллі часто проповідав слово Боже і всій людності в Римі Він відомий як знаменитий проповідник. Ми про Нього знаємо те, що Він людина глибокої і щирої побожності, що всіх наших людей, які мали нагоду бути в Римі і в Нього, приймав завсіди дуже щиро й сердечно та з великою увагою вислухував усе наших звітів та випитував про положення нашої Церкви і її потреби.

Святий Отець у Римі представляє нам владу Ісуса Христа, себто владу неба і самого Бога над людьми. Та Божа влада веде людство до спасення, та Божа влада еднає їх і зливає на них найрясніші благодаті. З історії нашої Церкви знаємо, що в найтрудніших для неї часах завсіди Римські Архієреї були тими, що подавали нашій Церкві помічну руку, що їй указували дорогу розвитку і розквіту, що помагали їй поборювати всі труднощі, що як правдиві батьки старались усе розуміти й відчувати всі наші потреби та по змозі все зробити, щоб їх заспокоювати.

Тому ми з великим супокоем і з повною християнською надією бачимо управу Вселенської Церкви в руках нововибраного Св. Отця Пія XII. Ми переконані, що Він буде правдивим батьком. Ми віримо й надіємося, що через Нього Бог довершить великих діл у Своїй Церкві, а поміж тими ділами одне з важних, якщо не найважливіше — поворот дисидентів до церковної єдності. Поміж тими дисидентами багато наших братів. Ми все молимося о „зєднання“ всіх. Мимо незвичайних труднощів, які це діло зустрічає, а може якраз задля тих труднощів, ми віримо, що хвилинка зєднання Східніх Церков може й наближатися.

Тому надіємося, що Святий Отець Пій XII запише своє імя золотими буквами в історії цього зєднання і якщо не буде могли так довершити діла, щоб раз на все справа була поладжена, то бодай приблизить ту хвилину, наблизить відділений Схід до католицького Заходу. А щоб не пам'ятати тільки про наші майже домашні справи, вискажемо й те бажання, щоб і західні всі дисиденти, незєднені з Церквою усе віроісповідання, що зродилися з реформації XV ст. приблизилися до Церкви та вернули до церковної єдності.

Очевидно, не як віроісповідання. Бо тільки у Східніх Церквах може бути поворот як церковної суспільности до єдності Вселенської Церкви. Але й західні ті відділені від Церкви дисиденти можуть до Церкви зблизитися, можуть чимраз більше й більше пізнавати, до якого ступня цілому людству потрібно духової єдності, злуки й порозуміння тоді, коли дійсно адові сили сприялися на знищення людства. Бо комунізм і большевизм це ніщо інше, як організація усіх сил лукавого до боротьби не тільки з усіми релігіями світа, але й з усім тим, що в людстві благородне, людяне й культурне.

Супроти цієї завзятої війни, виданої людству силами ада, треба тому людству духового якогось проводу, якогось авторитету, вищого від авторитету поодиноких людей і поодиноких народів. Той авторитет, даний Богом, знаходиться у Римському Престолі і кожночасний Святий Отець це представник того авторитету, і тим самим провідник усього людства. Бо навіть у тих справах, у яких деякі люди не піддані Його церковній судовладі і не вірять у науку, яку Він проголошує, то все ж вони усе підлягають тому авторитетові, навіть і не хотючи. Тільки люди, що вже віддалились у неволю зла і всіми способами боряться за побіду зла на світі, тільки вони засадничо противні та цілком чужі верховному авторитетові Вселенських Архієреїв.

Радісну хвилину вибору Пія XII і Його коронації в дні 12. ц. м. мусить відчутти весь наш нарід. Всечесне Духовенство у проповідях пояснить важність хвилини, читаючи і пояснюючи це Наше послання. У кожній церкві, в матірних і дочерних, буде відспівана в день коронації благодарствена пісня „Тебе Бога хвалим“ і при торжественній Службі Божій до служби дня священики долучать службу благодарення. При цій нагоді пригадую обовязок імя Папи споминати в Ектеніях, при Вел. Вході і після освячення.

МИР З ВАМИ, БРАТТЯ, АМІНЬ!

Писано у Льва-городі в день Святого Отця Льва Папи Римського, дня 3. березня н. ст. Р. Б. 1939.

† *АНДРЕЙ*
Митрополит

АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ

Божою Милістю і Св. Апостольського Престола Благословенням Архієпископ-Митрополит Львівський і Галицький, Єпископ Кам'янецький, усім, кому про те слід знати Мир у Господі і Архієрейське Благословення.

Боже Провидіння вложило на український нарід, а в першій мірі на українців-католиків, велике завдання привести незєдинених братів до єдності з Вселенською Католицькою Церквою. Це завдання мають сповняти не тільки члени навчаючої Церкви, але і всі її діти — ділами й молитвами. Бажаючи поширити цю працю в Галицькій Церковній Провінції та дати змогу і найширшим кругам нашого народу співдіяти в такій важливій і святій справі, основуємо отсим Український Католицький Інститут Церковного Зєдинення ім. Митрополита Рутського у Львові та потверджуємо його Статут, який має бути випечатаний в урядовому органі Львівської Архієпархії.

Дано при Нашому Архікатедральному Храмі св. Великомученика Георгія у Львові, дня 17. лютого 1939.

+ АНДРЕЙ,
Митрополит

СТАТУТ

Українського Католицького Інституту Церковного Зєдинення ім. Митрополита Рутського у Львові.

I. Назва і осідок Інституту.

1. Інститут називається: Український Католицький Інститут Церковного Зєдинення ім. Митрополита Рутського.

2. Осідком Інституту місто Львів.

II. Мета й засоби Інституту.

3. Мета Інституту: спомагати змаганням над обєднанням Східних Церков з Апостольським Престолом, щоб було одне стадо і один Пастир.

4. Інститут прямує до своєї мети через:

а) видавання журналу, в якому будуть обговорювані унійні питання та реєстровані осяги унійної праці, а також ведення пресової акції в унійних справах;

- б) видавання популярних книжечок на актуальні унійні теми;
- в) влаштування унійних зїздів і викладів;
- г) виготовлювання зразкових рефератів на унійні теми для щорічних унійних тижнів;
- г) закладання унійних гуртків по парохіях;
- д) спомагання унійних станиць на унійних теренах: церковними книгами, церковною утварю та книжками релігійного змісту для вірних;
- е) створення унійного фонду;
- ж) інтервенції в унійних справах перед духовною і світською владою.

III. Майно Інституту.

5. Майно Інституту становлять:

- а) членські вкладки,
- б) датки спомагаючих членів,
- в) датки членів-добродіїв,
- г) добровільні датки членів,
- г) записи і даровизни,
- д) доходи з видань,
- е) доходи з імпрез.

IV. Час існування Інституту.

6. Інститут основується на необмежений час.

V. Члени Інституту.

A) Прийняття:

7. Інститут складається з членів: а) звичайних, б) спомагаючих, в) членів-добродіїв, г) почесних.

8. Звичайним членом може бути кожний українець християнин, духовний чи мирянин, а також окремі гуртки й товариства (особи фізичні і правні).

9. Спомагаючим членом може бути кожна фізична чи правна особа, що зобов'язеться вносити до Інституту річно суму 25— зл.

10. Членом-добродієм може бути кожна фізична чи правна особа, що зобов'язеться влатити до Інституту одноразово суму 500— зл. або впродовж 10-ох літ по 50— зл.

11. Почесним членом може бути фізична особа, яку за значну грошеву жертву на цілі Інституту, або за особливу ревність у реалізуванні завдань Інституту, на внесок 10-ох членів заіменує Загальний Збір.

12. Всіх членів Інституту, крім почесних, приймає на основі писемної заяви Управа Інституту. Не прийняті Управою можуть відкликатися до Загального Збору.

Б) Обов'язки:

13. Всі члени, крім почесних, складають при зголошенні вписове, а після прийняття в члени членську вкладку, або даток, а це:

- а) звичайні члени складають щорічно одноразово, або місячними ратами членську вкладку у висоті устійненій Загальним Збором,
- б) спомагаючі члени складають даток означений § 9. цього статуту,
- в) члени-добродії складають даток означений § 10. цього статуту.

14. Всі члени Інституту обов'язані бодай раз у тижні відмовити молитву Отче наш і Богородице Діво в наміренні обеднання незєдинених, а зокрема українців, з Апостольським Престолом, а коли це священники — крім цього відправити кожного місяця одну Службу Божу в тому наміренні.

15. Загальний обов'язок усіх членів такий:

- а) підчинятися всім постановам цього статуту, правосильним рішенням Загального Збору та вказівкам Управи,
- б) помагати в улаштуванні унійних зїздів, унійних тижнів та викладів і в ширенні унійної ідеї серед найширших кругів населення.

В) Права членів:

16. Всі члени Інституту мають право:

- а) брати участь у Загальному Зборі з рішеннячим голосом,
- б) вибирати й бути вибраними до Управи Інституту,
- в) користати з уладжень Інституту.

Г) Втрата членських прав:

17. Членом Інституту перестає бути той, що зголосить Управі своє виступлення з Інституту.

18. Управа Інституту може виключити з Інституту такого члена, що: а) діє на шкоду Інституту, б) напiмнений, більше як 1 1/2 року не платить членської вкладки, або належного датку (пор. § 9 і 10 цього статуту).

19. Виключені рішенням Управи мають право відклику до Загального Збору.

VI. Органи Інституту.

20. Органи Інституту такі: а) Загальний Збір, б) Управа, в) Контрольна Комісія.

А) Загальний Збір.

21. Загальний Збір Інституту скликає щороку Управа, подаючи 14 днів наперед час, місце і порядок нарад Збору в одному із львівських католицьких часописів.

22. В Загальному Зборі мають усі члени право участі з рішеннячим голосом; від кожного парохіяльного гуртка в Загальному Зборі бере участь один відпоручник.

23. Загальним Збором проводить Президент Інституту, а на випадок його перешкоди Містопрезидент, що покликає одного з поміж присутніх членів на секретаря до ведення протоколу.

24. Загальний Збір Інституту:

- а) приймає до відома, або відкидає звіти з діяльності Інституту, а зокрема з рахункового діловодства,
- б) вибирає 6-ох членів Управи і 2-ох заступників та 3-ох членів Контрольної Комісії,
- в) означає висоту членської вкладки,
- г) вирішує відклики від рішень Управи неприйнятих у члени чи виключених членів Інституту.

25. Рішення на Загальному Зборі западають більшістю присутніх на Зборі членів.

26. До правосильного рішення Загального Збору треба присутности бодай 1/3 частини членів та апробати Митрополита. До вирішення зміни статуту вимагана приявність 2/3 частини членів. Коли ж в оголошеному в часопису часі не явиться вимагана цим параграфом кількість для правосильности рішень Загального Збору, Загальний Збір має відбутися 1/2 години пізніше та може по виразному ствердженні, що Збір був оголошений у статуті вимаганий спосіб, прийняти правосильні рішення без уваги на кількість приявних членів, якщо тільки такі рішення затвердить Митрополит.

Б) Управа.

27. Інститутом проводить Президент, якого іменує Митрополит Галицької Церковної Провінції на 3 роки.

28. Крім відпоручників гр. кат. Єпископських Ординаріятів до Управи входять: 6 членів із вибору Загального Збору (§ 24, т. б) та по одному делегатові таких церковних установ: гр. кат. Богословської Академії у Львові, Чина св. Василя Великого, Святішого Ізбавителя та Студійського Устава. Відповідно до потреби Митрополит покликає до Управи представників інших церковних установ. Двох заступників Загальний Збір вибирає кожнорічно. Мандати членів Управи з вибору Загального Збору тривають у засаді 3 роки, але з кінцем першого і другого року на річному Загальному Зборі

уступає вказана жеребом третина членів (2-ох), а далі по черзі члени, яких трілітній мандат скінчиться. Уступаючих членів Загальний Збір доповнює новим вибором, який може упасти і на уступивших членів.

29. На першому після вибору засіданні Управи під проводом Президента члени Управи вибирають зпоміж себе містопрезидента, секретаря, скарбника, бібліотекаря й референта пропаганди.

30. Іменованій Митрополитом Президент проводить цілим Інститутом, скликає в міру потреби засідання Управи та проводить ними, вирішує біжучі справи Інституту, підписує акти Інституту та репрезентує Інститут назовні. У своїй діяльності Президент залежний у першій мірі від Митрополита, якому предкладає незгідні з його поглядом рішення Управи до апробати.

31. Містопрезидент заступає Президента зо всіма його правами на випадок недуги чи довшої його неприсутности та вирішує справи, що не терплять проволочки.

32. Секретар виготовляє та підписує разом із Президентом всі письма Інституту, веде книгу членів та книгу протоколів засідань Управи.

33. Скарбник веде касову книгу Інституту, приймає приходи Інституту, полагоджує його розходи та завідує майном Інституту.

34. Бібліотекар завідує бібліотекою Інституту.

35. Референт преси і пропаганди підготовляє проєкти програм унійних зїздів і унійних викладів та завідує всіма тими справами, що вяжуться безпосередньо з поширенням ідеї Унії.

36. Всі члени Управи виконують свої обовязки в залежності від Президента Інституту.

37. Президент, містопрезидент та секретар становлять Президію Інституту, яка вирішує та полагоджує всі біжучі справи Інституту.

38. Важніші справи Інституту вирішує ціла Управа колегіально на засіданні, яке скликає Президія. Президент, чи на випадок його перешкоди містопрезидент, що проводить засіданням Управи, має право завісити виконання рішень Управи, якщо вони незгідні з його поглядом та піддати їх під апробату Митрополита.

39. Засідання Управи відбуваються відповідно до потреби, але не рідше, як чотири рази до року.

40. До правосильности рішень Управи вимагана присутність 5-ох членів. Рішення западають більшістю голосів присутніх.

В) Контрольна Комісія.

41. До перевірки бодай раз у рік діяльності Інституту, а передовсім його рахункового діловодства, Загальний Збір вибирає

Контрольну Комісію з 3-ох членів. Вона складає звіт на Загальному Зборі з переведеної контролю та ставить внесок на уділення абсолюторії уступаючим членам Управи.

VII. Парохіяльні гуртки.

42. Парохіяльні унійні гуртки під назвою: „Братства Апостольства Церковного Зединення“ це низові клітини Інституту.

43. Мета парохіяльних унійних гуртків така: спомагати Інституту у його діяльності, передовсім молитвою, жертвами та пропагандою ідеї церковного зединення.

44. Устрій парохіяльних унійних гуртків нормується правильно, зладженим Управою на зразок Братства Апостольства Молитви та затвердженим Митрополитом Ординаріатом.

VIII. Заступництво назовні.

45. Інститут репрезентує назовні Президія, себто Президент і секретар. Усякі письма і оголошення мають мати підпис Президента і секретаря. Печатка Інституту така: „Український Католицький Інститут Церковного Зединення ім. Митрополита Рутського у Львові“.

IX. Рішення спорів.

46. Усякі спори, що повстають між членами із відносин у Інституті, вирішує Мировий Суд, який становлять два члени-судді, з яких кожний вибраний спорячою стороною, та предсідник, вибраний членами-суддями зпоміж членів Інституту. Якщо члени-судді не могли б погодитися на предсідника, тоді стає ним особа вильсована зпоміж осіб предложених суддями.

X. Розв'язання Інституту.

47. До вирішення розв'язання Інституту на Загальному Зборі треба приявности $\frac{2}{3}$ членів.

48. Загальний Збір, що вирішує розв'язання Інституту, вирішує теж, на кого має перейти майно Інституту. Коли б Загальний Збір не мав змоги вирішити справи майна на випадок розв'язання Інституту, майно переходить на церковну установу, яка своєю діяльністю, по осуді Митрополита, найбільше причинилася до поширення унійної ідеї.

Ч. 1027/ДВ.

Деканальні візитації — вказівки й такси.

Деканальну візитацію робиться раз на рік щороку. Її запідає Душпастир вірним і має виразно їм сказати, що вони мають право й обовязок дати о. Деканові (як можуть — на письмі) або особисто або через уповажненого ними комітетового або члена Маєткової Ради всі свої жалі на браки чи згіршення в парохії і оправдані домагання до Душпастиря, дяка, заряду Церкви, братств чи навчання. Повідомляється також урядово громадський уряд і управу школи. Витається о. Декана дзвоненням і переданням ключів церкви при дверях. Молебен, промова і катихизація отвиряють візитацію.

Новозладжений Квестіонар розложений на два аркуші (I і II квестіонар) мають оо. Декани замовити разом, для цілого деканату і відтепер не вільно вживати жадних інших до відповідей, тільки той новий, що має бути добре присвоєний усім на соборчиках по Пасці. Кожний Душпастир: парох, завідатель, сотрудник чи катихит має справити собі одну копію I і II квестіонаря для себе для орієнтації і пригадки в душпастирюванні. В парохіяльній канцелярії має лежати одна копія обох квестіонарів у книзі діловодства. На 1939 рік кожний Парохіяльний Уряд потребує понад це по дві копії обох квестіонарів до відповідей на деканальну візитацію від парохії по дві копії I квестіонаря для дочерних церков. Оо. Декани подадуть, скільки їм копій потрібно для цілого деканату і або самі відберуть собі їх принагідно в канцелярії Митрополічної Консистерії, або скажуть собі прислати. Ціна одного аркуша 10 сот.

Такси за деканальну візитацію:

Парохії понад 1000 душ	20 зл.
„ нижче 1000 „	10 зл.
Дочерні понад 700 „	10 зл.
„ нижче 700 „	5 зл.

Звільнення церковних ґрунтів від ґрунтового податку.

В Архієпархіяльних Відомостях 1937 ч. III, стор. 32 подано до відома нашому Духовенству про звільнення церковних ґрунтів від ґрунтового податку на основі декрету Президента Річпосполитої з дня 4. листопада 1936 (Д. З. Р. П. ч. 85/1936, поз. 593). Отже знову пригадується цю справу й подається в тому напрямі ближчі вказівки та поучення:

1. Тому, що речинець виміру ґрунтового податку має місце

1. IV. ц. р. — отже слід зложити у властивому Скарбовому Уряді декларацію (взір 13), що заподаний церковний ґрунт вільний від ґрунтового податку, бо дохід із нього призначений всеціло і виключно на цілі релігійного культу.

2. Найвищий Адміністраційний Трибунал прийняв таку постанову, що як видатки призначені на цілі релігійного культу можна признати тільки такі видатки, які ужито на предмети релігійного культу, а саме на кошти набуття і вживання маєткових предметів призначених до того ж культу, а не особисті видатки, хоч би і звязані посередньо з тим культом.

3. В поданні, а згл. в декларації треба заподати а) відносну церкву як власника ґрунту, б) місце положення ґрунту (повіт, волесть, громада), в) простір ґрунту в гектарах, катастральне число та висоту катастрального доходу, а також класу ґрунту і ^{дотепер} рішній рід уживання ґрунту, г) таке подання слід предложити в громаді у війта для ствердження згідности заподаних фактичних даних (дата, печатка й підпис війта).

4. Радиться при тому заложити книгу приходів і розходів щодо церковних ґрунтів, які мають бути зільнені від податків.

5. Усі прилоги приходу і розходу слід тримати в хронологічному порядку для контролю Скарбового Уряду.

6. Вкінці заподається тут виказ видатків на цілі релігійного культу, признаних Міністерством Скарбу, а саме: а) вино, просфора, світло, кадило, олій; б) ризи, книги, посуду і літургічне приладдя — їх зладження, набуття, направа і втримання; в) церкви, каплиці і інші церковні будинки, їхня будова, викінчення і внутрішнє встаткування (вівтарі, лавки, дивани, образи), оздоба, ремонт, асекурація, утримання цвинтарів та їхнє огороження; г) освітлення, огрівання і чищення церкви та каплиць; г) чинні (погребальні) цвинтарі, їх набуття та утримання (Ч. 2633/П з 4. III. 1939).

Зміни почт.

Впродовж останніх літ, у звязку з реорганізацією сільських громад, наступило багато змін у почтах. Те явище продовжується дальше. Часом про зміну можна довідатись із часопису, а частіше так буває, що зміна почтового уряду буває в Консистерії невідома. Через те урядові листи мандрують нераз до старого почтового уряду й по якомусь часі вертають назад до Консистерії, бо дана місцевість належить уже до іншої почти. Супроти того Митрополічий Ординаріят розпоряджає, що кожний Парохіяльний Уряд, як тільки наступить зміна почти, повідомить про те Митрополічу

Консисто́рію (може це бути на звичайній почтівці) подаючи нову пошту так, як вона на урядовій пошто́вій печатці (ч. 2662/К. з 6. III. 1939).

Контроля церковних крамниць.

Подається до відома Всеч. Духовенству, що Митрополита Консисто́рія дала Ревізі́йному Союзові Українських Кооператив у Львові повнова́сть переводити контролю діловодства в церковних крамницях Архієпархії. Поручається оо. Душпастирям уділяти всяких пояснень пп. Ревізорам і приказати всім, що ведуть церковні крамниці, щоб не відмовляли їм потрібних інформацій (Ч. 13349/ВР з 10. II. 1939).

Конкурсний іспис у весняному речинці

відбудеться у практикованому в Архієпархії порядку в вівторок дня 9. травня 1939 р. Всі, що бажають до нього приступити, мають прислати найдальше до 4. травня письменні опрацювання нижче поданих тем:

1. Св. Писання: „Корень бо всім злим сребролюбіє“ (I Тим. 6, 10). Виказати правдивість цих слів виїмками зі св. Писання на житті й жахливім упадку апостола Юди.

2. Догматика: а) Непомильність Папи, б) жаль за гріхи і його конечність до спасення.

3. Моральна: Н. зайнявся особою священика й перед непокликаними до того людьми виявив деякі правдиві речі про нього, але вони порушили його добру славу. До того додав, очорнюючи його, неправдиві речі, які порушили його честь, і священик терпить до того ще й матеріальні втрати.

а) Подати різницю між осудженнями й очорненнями.

б) Які обовязки реституції тяжать на тому, що осуджував і очорнював, так під оглядом матеріальним, як і моральним?

4. Пасторальна: Подати головні гадки послання на Великий Піст Його Високопреосвященства Митрополита Кир Андрея (АЕВ 1939 ч. II).

5. Катихитика: Якою з двох метод: текст пояснюючою, чи текст розвиваючою мето́дою, буду користуватися при навчанні катихизму й чому так?

6. Канонічне право: Управа опорожненої Апостольської Столиці, Епархії, парохії.

7. Літургіка: Прокімени на Вечірні: а) які є, б) звідки вони взяті, в) подати переклад і пояснення повсякденних прокіменів.

Звичайні Загальні Збори Інституту Вдів і Сиріт по Священиках Архієпархії.

Згідно з § 25 статуту Інституту Вдів і Сиріт по Священиках Львівської АЕпархії, Управа Інституту скликає звичайні Загальні Збори відпоручників Духовенства Архієпархії, що відбудуться у Львові дня 14 квітня 1939 р. о год. 9:30 ранку в салі Малої Семінарії при вул. Оборони Львова 3 (давніше Сикстуська 39 а) з таким порядком:

- 1) Верифікація повнова́стей відпоручників
- 2) Відкриття Зборів
- 3) Звіт секретаря
- 4) Звіт касієра
- 5) Звіт референта похоронного фонду
- 6) Звіт Ревізі́йної Комісії та уділення абсолюторії Управі
- 8) Внески і запити.

Перед Заг. Зборами в год. 8. ранку відправиться в архикатедр. церкві св. Юра Служба Божа в наміренні Товариства і померших членів. Того дня можна буде побрати в канцелярії Митроп. Консисто́рії св. Мирі для деканатів.

За Управу

о. Василь Лициняк
м.-предсідник

о. Дмитро Семцишин
секретар

Проща до Риму.

Комітет великодної прощі до Риму з рамени Марійського Товариства Католицького Університету в Люблині організує таку прощу між 3—14 квітня ц. р. під проводом Еп. Гораля. Мета — дати змогу найбіднішим кругам суспільности відвідати Вічне Місто і познайомитися із його памятками. Зголошення до Комітету: Люблин, ул. Костюшка 1.

Боротьба з хрущами.

На весну цього року відбудеться на нашому терені масовий лет хрущів, який у нас появляється що чотири роки. Так самі хрущі, як їхні личинки, що живуть у землі, спричинюють нашому хліборобству величезні шкоди — перші через обідання листя на деревах, другі через обідання коріння управних рослин. У звязку зі сподіваною появою хрущів компетентні хліборобські установи організують акцію збирання хрущів, у якій зьмуть участь хлібо

робсько-суспільні організації, самоуправні установи та вселюднє шкільництво. Тому, що сільське населення не зясовує собі великанських шкід, які спричинюють хрущі, Митрополичий Ординаріят поручає Всеч. Духовенству зайнятися освідолуванням своїх вірних про цю справу та приєднувати всіх, кого тільки можливо, до співдіяння в такій корисній для хліборобства акції (Ч. 2055/К з 21. II. 1939).

Фахові кваліфікації учителів релігії.

Митрополича Консисторія подає до відома Всеч. Духовенству, що на тут. запит Міністерство Віроісповідань і Просвіти письмом із 20. січня 1939 ч. II Р — 10480/38 вияснило, що його розпорядження з дня 24. XII. 1937 про фахові кваліфікації учителів рим. кат. релігії у вселюдних школах (У. Д. Мін. В. і П. з 1938 р. ч. 1, поз. 1) відноситься теж до вчителів греко-католиків (Ч. 938/Шк з 1. II. 1939).

Парохії до заміни.

1. Потутори бережанського деканату, п. в місці (загл. перестанок коло приходства) за рівнорядну в околиці Львова або в підгірській.
2. Сорюки яричівського деканату, п. Львів 24.

Конкурс на дяківські посади.

Оголошується конкурс на такі дяківські посади:

1. Вишенка Мала янівського деканату пч. Вишенка к. Яворова. Вимаганий кандидат із кваліфікаціями вищого ступня. Дотація: 5 моргів поля, ліс, хата і треби.
2. Воля Велика миколаївського деканату пч. Миколаїв н/Ди. Дотація: треби й роківщина; хати й поля немає.
3. Голотки новосільського деканату (пар. Кошляки пч. в місці). Вимаганий кандидат безженний, із кваліфікаціями вищого ступня. Дотація: 4 морги поля, треби, роківщина й помешкання.
4. Стрий. Вимаганий кандидат із кваліфікаціями вищого ступня. Дотація: помешкання, треби, просфора.

Прохання до всіх вносити до кінця квітня 1939 року з долученням значка на відповідь.

Wydawca: Ordynariat Metropol. obrz. gr. Druk. „Biblos“, Lwów, Japońska 7.
Redaktor: Ks. Wasyl Belej

Накладом Митроп. Ординаріату. Друк. „Біблос“, Львів, Японська 7.
Редактор Василь Белей.

ЛЬВІВСЬКІ АРХІЕПАРХІЯЛЬНІ ВІДОМОСТІ

LWIWŚKI ARCHIEPARCHIJALNI WIDOMOSTY

ROCZNIK LII.
RІСНИК LII.

LWÓW, KWIECIEŃ 1939 г.
ЛЬВІВ, КВІТЕНЬ 1939 р.

NR. IV
Ч. IV

Св. Конгрегація для Сх. Церкви
Ч. 163/39.

Ватикан-Місто,
дня 25. березня 1939.

ВАША ЕКСЦЕЛЕНЦІЄ!

На послуханні, що його Святіший Отець Пій XII зволив мені ласкаво уділити в суботу 18. ц. м., я предложив Йому вислови віддання й побажання, які Ваша Ексцеленція зволили надіслати з нагоди Його вибору й торжественної коронації.

Радію тепер, що можу повідомити, що Його Святість із батьківським вдоволенням прийняв вислови віддання й побажання та дав мені отсе миле доручення, щоб передати Вам Його щире подяку і Його особливіше благословення для Вашої Ексцеленції, для Духовенства й повіреного Вам народу з побажаннями обильних Божих ласк і з запевненнями Його батьківської прихильности.

Виконуючи Високе доручення, користаю радо з цієї нагоди, щоб висказати Вам слова моєї пошани

Вашій Ексцеленції відданий брат

Евгеній кард. Тиссеран
секретар

Й. Цезаріні,
ассесор

Його Ексцеленції, Високопреосвященному
Андреєві Шептицькому
Архієпископові Митрополитові
у Львові.

АНДРЕЙ ШЕНТИЦЬКИЙ

БОЖОЮ МИЛІСТЮ І СВ. АПОСТОЛЬСЬКОГО ПРЕСТОЛА
БЛАГОСЛОВЕННЯМ АРХІЄПИСКОП - МИТРОПОЛИТ ГА-
ЛИЦЬКИЙ І ЛЬВІВСЬКИЙ, ЕПИСКОП КАМ'ЯНЕЦЬКИЙ

Духовенству і Вірним

МИР У ГОСПОДІ І АРХІЄРЕЙСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ.

Час Великого Посту це не тільки час покаяння й по-
прави життя та приготування на Світлий Празник Воскресення,
але також час розважувань над Христовими страстями
і Його хресною смертю.

Ми неначе щодня очима віри дивимося на те, як Христос,
наш Спаситель, для нас кривавим потом заливається в Гет-
семанському городі, як зраджений Юдою Іскаріотом, від-
даний дикій юрбі церковних слуг і жовнірів, в'язнений для
нас, зневажуваний, висміваний, поставлений перед судом
архієреїв Анни і Каяфи. Ми щодня неначе слухом віри чуємо
ложні свідчення проти Нього і крик дикої юрби, що жадає
Його смерті. Ми дивимося, як Його перед судом слуга архі-
єреїв страшно зневажає поличником, як юрба веде Його до
Понтія Пилата, як Його обвинувачують, висмівають і зне-
важають, як із наказу Пилата Його до крові бичують,
і терневим вінцем вінчають, як Його порівнюють з Варавою
та жиди, побуджені архієреями, жадають Його смерті,
а звільнення Варави, як Пилат віддає Його перед суд Ірода,
як Ірод над Ним глумиться, як відіслав Його наново до Пи-
лата, як на многократне жадання архієреїв і юрби Пилат
засуджує Його на смерть. Ми бачимо, як Христос приймає
задля нас тяжкий хрест і той хрест серед частих упадків
двигает на гору Голгофту. Бачимо, як Христа стрічають по-
божні невісти Єрусалиму, а передовсім Його Няйсвятіша
Мати Марія, як Симон Киринейський помагає Йому двигати
хрест, як, укінці, прибитий до хреста довгі три години му-

читьсся, опущений Апостолами, зраджений Юдою, оточений
ворогами Він конас на хресті. Бачимо при Ньому одну тільки
Пречисту Діву з побожними деякими невістами й улюбле-
ного ученика Йоана. Ще перед хрестом дають Христові
пити жовч із оцтом, а відтак на хресті знову оцет. Бачимо,
як Христос за нас грішних молиться, як одному роззятому
при Ньому розбійникові обіщас рай, як Пречистій Діві по-
ручає ученика, а ученикові Матір. Бачимо, як у душевному
кочанні терпить над внутрішнім опущенням від самого Отця
Небесного. Чуємо те слово: „жажду“, що відноситься до
нас і нашого спасення, і останнє: „совершишася“, коли пере-
давав Отцеві Небесному Свою душу.

І читаючи св. Письмо і слухаючи у Страсну Седмичю
св. Євангелія, роздумуємо про ту гірку й страшну муку та при-
дивляємося Христовій жертві і хресній Його смерті. А роз-
думуючи про муки Христа, глядимо й на свої терпіння та,
духом віри стоячи під хрестом з Пречистою Дивою Марією
і учеником Йоаном, стараємось і всі наші терпіння освя-
чувати, очищувати з усього того, що в них може бути ще
з недоброго самолюбовства, та шукаємо в Христі потіхи на
ті хвилини нашого терпіння, в яких нам нераз видається, що
вже руки опадають, що вгинаються коліна, що сил не
стає на те, щоб зносити ту частину Христових мук, що
спадає на нас зарядженням Божого Провидіння.

В тому часі св. Четиродесятниці мушу і я, Ваш Душ-
пастир, згадати і про Ваші терпіння і приходити до Вас
зі словами християнської потіхи. Мушу йти за прикладом Апо-
стола Павла та повторювати в щоденних молитвах ці пре-
чудові його слова: „Благословенний Бог і Отець Господа
нашого Ісуса Христа, Отець милосердя і Бог всякої потіхи, що
потішас нас у всякому нашому горю, щоб і ми могли потішатися
тих, що в усякій скорбії, потішенням, яким Бог і нас потішає.
Бо як терпіння Христові намножуються в нас, так і Христом
намножується і наше потішення. Отже, чи ми скорбимо,
то для вашого потішення і спасення, чи нас потішають, то
для вашої потіхи, яка подає терпелювість тих терпінь, що
і ми і ви терпимо. І наша надія про вас була кріпка, зна-
ючи, що, як ви є учасниками терпінь, так будете і потіхи“
(II Кор. 1, 3—7).

Потішати кожного з Вас у Вашому горю, яке є тим
самим і моїм терпінням, і потішати всіх у тих великих все-

народніх терпіннях, що їх усі відчуваємо у теперішню хвилину, коли усі боліємо з приводу жертвенної смерті тисяч найкращих синів нашого народу, це мій святий душпастирський обов'язок. І цей обов'язок хочу сьогодні сповнити та принести Вам ті потіхи, які дає Христова свята Божя наука.

Бо терпіння так злучене з християнським життям, що й Божя наука переповнена тими правдами, що християнинові приносять пільгу і силу до витривання у терпіннях. Св. Євангеліє дає не тільки пречудовий і пресвятий приклад нашого Спасителя, але крім цього дає ще дуже багато важних, святих, великих і світлих наук, що християнське терпіння просвічує світлом небесної радості і тієї великої надії усі інші чесноти, що її св. Письмо „терпеливістю святих“ називає.

З тих багатьох наук Божого об'явлення перейду бодай деякі, опираючись усюди на самих словах Божого об'явлення, бо я того свідомий і того певний, що в тих словах і в тих науках знайдете не тільки потіху, але й ту силу, щоб терпіння не зломало, а рідним та ближнім принесло справдивий та трівкий хосен.

Пригадаю Вам передовсім науку великого Учителя духовного життя і великого Апостола св. Якова, що, пишучи до жидів, розсіяних по цілому світі, починає своє послання від християнської науки про терпіння. Прославивши Господа Ісуса Христа, якого відразу першим словом називає Богом, з такою наукою звертається до вірних: „З повною радістю приймайте, мої браття, коли попадаєте у різні спокуси“ (Як. 1, 2). Спокусами називає Апостол терпіння, бо й дійсно терпіння можуть бути і бувають лютою і небезпечною спокусою. Щоб устерегти вірних перед тією спокусою терпіння, від першого слова пригадує Апостол, що терпіння повинні властиво бути предметом великої радості. А то чому? Бо, відповідає Апостол, терпіння і спокуси, що з терпінь випливають, є досвідченнями, що „родять терпеливість, а терпеливість нехай звершує діло, щоб ви були звершені й повні, не маючи в нічому недостатку“ (Як. 1, 4). Предивна наука Апостола. Люди в болю й терпінні кричать, що якраз те терпіння є найгіршим болючим недостатком, а Апостол рішуче твердить, що те терпіння звершує душі, наповняє їх Божою благодаттю

й чесною та зносить усякий недостаток. Воно робить християнські душі багатими, наповняє їхнє життя небесним світлом і тому вони повинні тішитися з тих досвідів, що на хвилину приносять біль, а по болю самі собою дають такий дивний лік. Апостол розуміє, що та наука про терпіння й біль така висока, що не кожний зможе її зрозуміти як слід. Тому тим, що тієї науки не розуміють, тим, що не бачуть у терпінні тієї звершеності, тієї сили, того добра — радить просити Всевишнього о світло Божої мудрости з неба. „Коли, каже, кому з вас недостає мудрости“ (а недостає мудрости якраз тому, що в терпіннях руки опускає, попадає в зневіру і не уміє розуміти сили й добра терпіння), нехай же, котрому так брак мудрости „просить від Бога, що дає всім обильно і не докоряє, а дається йому“ (Як. 1, 5).

Ось на всі терпіння рада для мудрих і святих, і рада для тих, яким ще брак тієї християнської мудрости. Але рада нехибна. Хто за тою радою піде, той зрозуміє — для нього терпіння й біль стануть причиною нової сили, нового добра, а тому і радості, хоч би серед сліз.

Другим свідком об'явленої науки про християнське терпіння виберу Вам великого Апостола Петра (I Пет. 4, 13 і д.). „Радуйтеся, беручи участь у муках Христових, щоб і в об'явленні Його слави, радуєтесь, веселилися“. Апостол терпіння й досвідчення християнського життя називає участю в Христових муках. Воно так є і справді. Терпіння по християнськи причмані це якась участь у терпіннях Христових, тому і завдаток і участь у Христовій славі. Та участь у Христових муках є вже в тому, щоб християнин терпеливо зносив ті терпіння, які ніяким способом не залежать від його волі. Тоді може бути певний, що, приймаючи терпіння з Божих рук, сповняє те найцінніше і найвище слово Господньої молитви: „Да будет воля Твоя“. Таким терпінням лучиться християнин із самим Господом Христом, що перед мукою заливаючись кривавим потом повторяв до Отця Небесного ту саму молитву: „Нехай буде Твоя воля“. Та участь у Христових муках доступна тільки чистій душі, тому Апостол так перестерігає вірних: „Ніхто з вас нехай не терпить як убивник, або злодій, або злочинець, або такий, що бажає чужого. Коли ж як християнин, нехай не стидається, а нехай прославляє Бога в тому імені“ (I Пет. 4, 15—16).

Хто з нас терпить як християнин? Передовсім ті люди, що терплять задля своєї віри. Коли задля віри хто потерпить смерть, стає мучеником і разом з Христом прославлений зо всіма хорами мучеників. Св. Церква ставляє на престол і віддає таким мученикам честь святих, коли не можна про них сумніватися, що потерпіли задля Христової віри. Часом може бути трудно доказати, що когось убили з ненависти до християнської віри. Тому без сумніву число мучеників у небі майже безконечне, — таких, що їх світ за мучеників не признає, бо про їхню смерть і рід тієї смерті не знає. Але як християнин терпить і той, хто терпить задля сповнення свого християнського обов'язку. Тому той сам св. Апостол Петро (I Пет. 3, 14) ту саму гадку інакше висказує: „Коли ви і терпите задля справедливости, щасливі ви. А грози їх не бійтесь і не тривожтесь, але Господа Христа святить у своїх серцях“. Хто сповняє свій християнський обов'язок, а через те терпить, той терпить як християнин — не задля віри, а задля справедливости, задля християнської праведности, і тому він дійсно учасник мук Христових і буде учасником Христової слави. Особливим способом задля своїх братів, з любови до братів. Бо так каже св. Апостол Йоан: „По цьому пізнали ми любов Богу, що Він свою душу положив за нас, і нам треба класти душі за братів“ (I Йо. 3, 16).

Тому не можна сумніватися, що стрільці, які в війні поклали життя своє в обороні вітчизни для сповнення свого обов'язку або з любови до своїх рідних, — вмерли як християни, себто смертю своєю стали учасниками Христових мук і в небі є учасниками Христової слави. А хто терпить, той хоч і не вмирає, може розположенням душі терпіти також як християнин із любови до ближніх. Навіть тоді, коли ті терпіння є тяжкою недугою, бідою, чи тяжкими родинними клопотами, чи смутком по страті улюблених. І тоді вже терпіння по християнськи приймає може бути тим терпінням, що робить нас причасниками Христових мук.

Чи ж це не правдива і велика потіха в усіх якихнебудь терпіннях християнського життя — знати, що тими терпіннями чоловік не тільки собі еднає Божу благодать і нагороду в небі, але і на найближчих, на наймиліших стягає з неба Боже благословення? Здається, що не може бути

більшої потіхи і не може бути більшої, світлішої надії, що скріплює серця і сталить душі.

Тому коли на нас спадають тяжкі терпіння, передовсім про те дбаймо та над тим працюймо, щоб по християнськи терпіти. Наші терпіння можуть бути і спричинені якимись давніми гріхами. Хто ж може збагнути Божі суди? Це не перешкоджує, що й такі терпіння ми можемо зносити по християнськи і по християнськи зношені, такі терпіння приносять Богу благодать. Тому при всіх терпіннях, як зрештою в цілому християнському житті, треба до молитов і до християнських чеснот долучити чесноту й молитву покаяння. Себто так само, як в Отченанні щодня не з покори, а по правді кожний із нас каже: „Відпусти нам наші довги, як і ми відпускаємо нашим довжникам“, так само не тільки в деяких хвилинах життя, перед Сповіддю чи перед самим Причастям, треба з митарем битись у груди і повторяти: „Боже, милостив буди мені грішному“. — Митареву молитву, митареве розположення треба заховувати цілим життям і цілим життям повторяти. А передовсім треба нам каятися з тих гріхів, за які міг би Бог карати не тільки нас, що согрешили, але й ближніх, нашу родину, наше село чи нашу вітчизну. Знаєте, який може бути найтяжчий та найбільший гріх поміж християнами? — Зневаження Христа в Найсвятійшій Його Тайні, Тайні любови, у Пресвятій Евхаристії! Святотатське Причастя може бути таким гріхом, що на нього всі можуть терпіти. А коли не малою потіхою для терплячого чоловіка є думка, що його терпіння приносять спасення і добро його родині, його селу, його батьківщині, то яким же страшним закидом совісти могла б бути думка, що ми своїми гріхами стягнули на свою родину, село і батьківщину неласку і неблагословенство Боже?! Як немає хіба більшого болю над свідомість, що ми ближнім пошкодили, ближнім і то наймилішим і найближчим, так і нема хвилини, в котрій би ми не мали каятись із тих найбільших гріхів нашого життя, що задля них могли б наші найближчі терпіти. Але коли ми свідомі, що маємо освячуючу Божу благодать і коли, вгинаючись під хрестом терпіння, повторюємо з Христом Спасителем Його молитву в Гетсеманському городі: „Не моя воля, а Твоя нехай буде“, то хоч би ми й не могли запанувати над почуванням, все таки наше терпіння буде християнським терпінням і nebude без нагороди і без рясних овочів.

Про смерть мучеників у перших віках християнської доби говорили св. Отці, що кров мучеників була насінням християн. Хотіли через те сказати, що терпіння мучеників випрошували з неба благодать Богу і тям способом розширили Христову Церкву та неначе проповідували Христове Євангеліє. Те, що Отці сказали про смерть мучеників, те саме можна повторити й про християнські терпіння. Вони наймогутніший, найбезпечніший, найпевніший завдаток будучини.

Для війська, що за святу справу бореться з ворогом, більше надії на будуче святої справи, для якої кладуть своє молоде життя, дає гаряча любов, з якою ту жертву приносять, ніж хвилива перемога, котрою можуть похвалитися.

Ми навели науку трьох великих Апостолів: Петра, Йоана і Якова. Їхня наука це наука Христа. Вони непомильні свідки Христової науки, як усі ученики й Апостоли, а до того їхні книги належать до канона Богом надхнених книг, себто ті книги містять у собі науку Божого об'явлення. Треба сказати, що з віри знаємо, віримо в те і визнаємо, що їхня наука є наукою Христа, є наукою Божою, є наукою Божого об'явлення. Немає різниці, чи ту науку подає Апостол в імені Христа, чи сам Ісус Христос. Тому та наука трьох Апостолів це тільки пояснення і пристосування тієї науки, що її сам Ісус Христос давав словами: „Блаженні переслідувані за правду, бо їхнє царство небесне. Блаженні ви, коли вас ганьбитимуть і переслідуватимуть і злословити задля Мене. Радуйтеся і веселіться, бо ваша нагорода велика на небі; бо так переслідували пророків, що були перед вами“ (Мат. 5, 4 і 10—12).

Так Христос говорив до Апостолів. Ті слова відносяться і до мучеників, а якимсь способом і до всіх, що по християнськи терплять.

Христові блаженства представляють нагороду не тільки в небі, але й на землі. Та не можна напевно знати, скільки тієї обітниць Христового блаженства сповняється й на цьому світі. Тому й не можна напевно твердити, що плачучі, себто терплячі по християнськи, будуть уже на цьому світі потішені. Але багато св. Отців учить виразно, що євангельські блаженства відносяться і до цього світа і будучого так, що обітници потішення, як і інших обітниць Христових блаженств, годиться вже надіятися і на цьому світі.

Тому скажу словами Великого Павла: „Випростуйте опущені руки і знеможені коліна“ (Євр. 12, 12). До гори серця! Як при кожній Службі Божій взиває священник: „Горі імієм серця!“ Піднесім серця до неба, дивімся на Того Всемогучого Бога, що в Своїх руках тримає долю людства, долю народів і долю кожного з нас зокрема. На Нього надіймося, Його просім о поміч, до Нього удаваймося у всіх наших терпіннях і злиднях та будьмо переконані, що будемо вислухані, бо Христос сказав: „Просіть а дасться вам, шукайте а знайдете, стукайте а отворять вам“. Не надіємось на людей, така надія усе заводить, але коли надіємось на Всемогучого Бога, коли Його просимо, така надія не заводить і не заведе.

Прикладаймо рук до праці, заховуймо рівновагу духа, заховуймо Христовий мир. Оскільки це від Вас залежить і якщо можете „дбайте про мир зі всіми і про святість, без котрої ніхто не побачить Бога“ (Євр. 12, 14). А передовсім уважайте, „щоб ніхто з вас не відпав від Божої ласки“ (там само). Заховуйте освячуючу Божу благодать, заховуючи в душах Христовий мир, супокій, розвагу, а мир Божий, що „перевищає всяке поняття, нехай хоронить ваші серця і ваші думки во Христі Ісусі“ (Филип. 4, 7) — Амінь.

ДАНО У ЛЬВОВІ В СЕРЕДУ ПОКЛОНІВ Р. Б. 1939.

† АНДРЕЙ
МИТРОПОЛИТ

Диспенза на працю в святочні дні.

Митрополичий Ординаріат поручає ОО. Душпастирям оголосити вірним, що для працюючих в інституціях, які не зберігають свят по нашому обряду, Митрополичий Ординаріат уділяє загальне розрішення на працю в святочні дні тепер і на майбутнє, щоб вони не стратили праці й могли набути її. ОО. Душпастирі будуть старатись заохотити робітників до вислухання Служби Божої в ті святочні дні в ранніх годинах перед працею (22. III. 1939 ч. 3001/К).

Молебен у наміренні Т-ва „Орли“.

Перша неділя місяця травня це рокове Свято Товариства „Орли“ Католицької Асоціації Української Молоді.

Доцінюючи важну працю Товариства „Орли“ над молоддю у Львівській АЕпархії, Всеч. Отці відправлять у неділю дня 7. травня ц. р. в наміренні Т-ва „Орли“ і всієї української молоді

Молебен до св. Володимира Вел. (ювілейне видання Ділового Комітету Свята Християнської України) з відповідною проповіддю про значіння виховання молоді на Христових засадах. (21. IV. 1939 ч. 4645/К).

Дохід із усіх тац того дня Всеч. Отці перешлють у цілості чеками, які Тов. „Орли“ вислало до всіх парохій.

Відгряничування ерекціональних ґрунтів.

Подається до відома Всеч. Духовенству, що згідно з розпорядком Митрополичого Ординаріату ч. 9310 PE (АЕВ 1937, ч. IX, ст. 139) та статутом Лісового Фонду (АЕВ 1938 ч. VI—VII, ст. 86) переводять постійно інженери Інспекторату Ерекціональних Лісів устійнення гряниць ерекціональних ґрунтів. До таких відгряничень слід зголошувати ґрунти в парохіях, де гряниці непевні і завживані. Рівночасно треба подавати, чи в актах парохії знаходяться аркуші посілості та копії катастральних мап, а також контракти та інші документи, що відносяться до спірних місць. Контракти будуть потрібні передовсім там, де проданих парцель не виділив інженер-мірник. Коли б не було таких документів, треба б їх перед відгряниченням замовити в катастральному уряді і в табулі.

Після такого зголошення Інспекторат визначить час, у якому зможе перевести відгряничення. Ще перед відгряниченням слід пояснити парохіянам цілі і спосіб відгряничення та впевнити їх, що воно відбудеться згідно з катастральними картами. Найкраще буде дістати від власників сусідніх парцель на письмі заяву, що вони погоджуються на відгряничення, переведене в згоді і в порозумінні з ними.

Праця відгряничування полягає на тому, що інженер замірює теперішній фактичний стан гряниць, врисовує його в мапу і порівнює з катастральним станом, відзначає і вирівнює в спірних місцях межі, списує гряничний протокол, на якому дотичні власники сусідніх парцель стверджують своїми підписами згоду на заведений лад, та вкінці забезпечує визначені межі кіпцями з понумерованими палями або каменями і вказниковими ровами. У виїмкових спірних місцях, де сусіди ніяк не хочуть погодитися на віддання завживаних ґрунтів, переведеться спірне поступування. Устійнені межі інвігулюється ще впродовж року аж до остаточної їхньої петрифікації.

За відгряничення Інспекторат побирає тільки зворот власних коштів, які виносять, залежно від обставин, 8—10 зл. від 1 га відгряненої поверхні, враз із коштами робітників, викіпчення, виїздів, документів і т. п. Ті кошти мають бути покриті згідно із згаданим розпорядком ч. 9310/PE надзвичайним доходом з ерекціонального майна і перед розпочаттям відгряничення належить по-

дати на це відповідну пропозицію. Такий дохід може бути пібраний: із вирубу дерев на сіножатах, із збільшеного за дозволом Лісної Влади і Митрополичого Ординаріату вирубу в лісі, із продажі дрібних парцель, які не представляють ніякої господарської вартості або які відзискано, з помочі Парохіяльної Маєткової Ради і т. п. засобів.

Рівночасно звертається увагу на упорядкування справ опалювальних і будівельних сервітутів, що належаться парохам від патронів. Ця справа тепер особливо важна з уваги на внесені вже до Соїму законопроекти про викуп усіх сервітутів, який має опиратися на оцінці їхньої вартості з 2-ох попередніх літ. Коли б обов'язані до того не видавали належних сервітутів, слід вистаратись у архівах відписи дотичних сервітутових аркушів і звернутися до Лісного Інспекторату через канцелярію Митрополичої Консисторії, а він у порозумінні з правним референтом дасть поради й займеться éventуальною виміною сервітуту на еквівалент у відповідній лісній поверхні, що на загал виходить із користю для парохії.

Також належить звернути увагу на можливості гірничого і промислового використання ерекціональних ґрунтів, як видобування доброго каменя, вапна, глини до цеголень, дахівкарні, брунатного вугілля, деревних залізних руд і карпатських піритів, нафти і газів, врешті використання водної сили для господарських і промислових цілей і т. п. можливостей збільшення доходу з ерекціонального майна. У всіх цих справах Інспекторат дасть радо вказівки й технічну поміч (28. II. 1939 ч. 11880/PE).

Парохіяльні архіви — продовження речинця спису актів і документів.

Митрополичий Ординаріат прихильється до прохань деяких парохій та продовжує речинець виготовлення спису актів, книг і документів парохіяльних архівів до кінця травня 1939 року. По тому речинці недбалі настоятелі парохій будуть притягнені до відповідальности (18. IV. 1939 ч. 4412/К).

Звільнення від комунальних додатків і податків.

Подається до відома дуже важну постанову, що звільнення парохіяльного Духовенства від комунальних додатків до ґрунтового податку стало довершеним фактом, з якого слідує, що припису § 83 громадського закону з дня 12. VIII. 1866 р. на основі виразної заяви Міністра Внутр. Справ досі не відхилено ніяким законом і той припис має і надалі обов'язуючу силу закону. Отже консек-

вентно слід добиватися на основі припису того самого § 83 також звільнення від шарварків у дорозі скарги до Н. А. Т.

В перекладі подається обіжник Міністра Внутр. Справ, на який слід при скаргах покликуватись (Dz. Urz. Min. S. Wewn. Nr. 7 ex 1939 roz. 43): Обіжник ч. 13 з дня 24. III. 1939 про комунальний додаток до державного податку від церковних ґрунтів (Ч. SF 6—4—3). До ПП. Воеводів у південних воевідствах. — У громадських законах, що обов'язують на терені південних воевідств, повторюється припис, що до оплачування додатків до безпосередніх податків не можуть бути притягані душпастирі щодо їхньої конгруї. Того припису не знесено і він надаліше обов'язує, як це узасаднив Найвищий Адміністраційний Трибунал в вирокі з 24. VI. 1938 ч. реестр. 1308/36, супроти чого в порозумінні з Міністром Скарбу відхиляю суперечне з тим поглядом вяснення обіжника ч. 1 з 7. I. 1935 (Dz. Urz. Min. S. W. Nr. 2, roz. 1), видане до арт. 2 закону про тимчасове управління комунальних фінансів, і відночас вяснюю, що парохі вільні від комунальних додатків до державного ґрунтового, податку виміреного від ґрунтів, із яких доходи властива епархіальна церковна влада признає за входячі в склад конгруї. Прошу ПП. Воеводів подати отсе зарядження управам самоуправних союзів та зазначити, що про признання означених церковних ґрунтів за вільні від комунального додатку союзи повинні повідомляти властиві скарбові уряди. (—) Славой Складковський, Міністер“ (17. IV. 1939 ч. 4435/П).

Заняття інвентаря за податки — як поступати ?

1. Якщо Скарбовий Уряд зайняв за податки інвентар і той інвентар лишив у перехованні контрибуента, то йому не вільно того інвентаря продати та позбутись у якийнебудь спосіб, бо за те грозиться карними санкціями в грошах або вязницею.

2. Якщо в міжчасі перенесено б такого священника на іншу парохію і тим самим мусів би зафантований інвентар забрати з собою, тоді такий священник обов'язаний негайно про те донести Скарбовому Урядові та заподати час і місце перенесення в службовій дорозі (18. IV. 1939 ч. 3878/П).

Літургічне вино з „Народньої Торговлі“.

Митрополичий Ординаріят поручає Всеч. Духовенству природне вино з югословянських винниць до вжитку при Службі Божій, яке постачає „Народня Торговля“ по дуже поміркованих цінах. Вино, по переведеній аналізі, виявило прикмети правдивого природного вина, приписаного до вжитку при Службі Божій (11. III. 1939 ч. 2895/К).

Зв'язки з нашою еміграцією у Франції.

Митрополичий Ординаріят подає до відома такий заклик о. Настоятеля Місії у Франції:

ДО ОО. ДУШПАСТИРІВ ЛЬВІВСЬКОЇ АРХІЕПАРХІЇ.

Стверджуємо з радістю, що наші вірні, що від довгих років живуть тут у Франції, висловлюються з великою вдячністю, що створення Греко-Католицької Місії у Франції дозволило їм наново виконувати в деякій мірі їхні релігійні обов'язки. Але ж у нашій праці натрапляємо теж на великі перепони з приводу недостачі адрес наших людей, що не дозволяє нам увійти з ними в безпосередні зв'язки.

Наша еміграція існує тут вже довгі роки, а брак нашого священника був причиною, що наші люди підпали під різні впливи, між іншим і комуністичної ідеї, бо незнання французької мови не дозволяло їм зблизитися до французького священника, а комуністична пропаганда відбувалася в зрозумілій українській, а ще частіше в польській мові. І так вони відзвичаїлися від сповнювання релігійних практик, а багатьох із них відалилося з правильної дороги життя.

Глибоко переконані про нашу велику відповідальність за спасення душ, які поручені нашій опіці, дозволимо собі просити Всечесніше Духовенство, щоб нам помогло дістати адреси тих осіб та родин, що виїхали з їхніх парохій до Франції, Бельгії та Люксембурга. Ми дуже просимо Всечесніше Духовенство прислати нам по змозі точні адреси теперішнього їхнього осідку та одночасно зазначити, чи ті люди одружені та чи їхні родини виїхали разом із ними.

В противенстві до заокеанської еміграції, українська еміграція у Франції часова. Тому і велика потреба запобігти, щоб ті люди по повероті до рідного краю не ширили злого прикладу між нашим населенням. З тієї самої причини ми дуже вдячні тим Впр. Отцям, що ще й сьогодні в переписці зо своїми колишніми парохіянами. Це для них велике добро і велика користь, і ми дуже просимо Впр. Отців не переривати того листування. Той труд буде винагороджений не тільки під духовним оглядом, але теж причиниться для національного добра.

86, rue de Gergovie. Paris, 14.

о. Я. Ф. Т. Перрідон,
Настоятель Місії.

Семинарія для виховниць дошкіль.

До Митрополичої Консисторії звернулася Дирекція Семинарії для виховниць дошкіль СС Василіянок у Львові (вул. Потоцького 103) з проханням оголосити, що вписи в ній відбуваються від 1 травня до 10 червня, а вступні іспити після закінчення шкільного року. Школа дає в 4-літній програмі навчання абсолювенткам 6-кл. вселюдних шкіл середню і фахову освіту та приготує їх до самостійного ведення дошкіль, захоронок і дитячих садків.

Яке становище Митрополичого Ординаріату до справ дошкіль і дитячих садків та до самої Семинарії видно із розпоряджень та поручень із попередніх років (АЕВ 1936 ст. 60 і 147; 1937 ст. 93 та 1938 ст. 90 і 109), а тому, вказуючи на них і пригадуючи їх, Митрополичий Ординаріат ще раз гаряче поручає і кладе її на серце всім Душпастирям. В справі ближчих усних чи письмених інформацій як щодо самої школи так і утримання дітей у інтернаті й виховному інституті слід звертатись до Дирекції (26. IV. 1939 ч. 4893/К).

Парохії до заміни.

1. Долиняни пч. Княгиничі до заміни за парохію в здоровій околиці близько міста і гостинця.

2. Підбірці пч. Львів 14, підміська парохія, з перестанком у місці (4 хв.) та шкільними потягами до заміни за парохію близько більшого міста.

Конкурс на опорожнені парохії.

Розписується конкурс на опорожнені парохії з речинцем 31. травня 1939:

1. Бережани бережанського деканату
2. Білківці озірнянського деканату
3. Богатківці зарваницького деканату
4. Вересиця янівського деканату
5. Висоцько брідського деканату
6. Вишенка Велика янівського деканату
7. Гаї Старобрідські брідського деканату
8. Добромірка новосільського деканату
9. Дубравка журавенського деканату
10. Жуків бережанського деканату
11. Звижень залозецького деканату
12. Козьова скільського деканату
13. Конюшки рогатинського деканату

14. Кореличі перемишлянського деканату
15. Куликів радеківського деканату
16. Куропатники бережанського деканату
17. Липовиця переґінського деканату
18. Ляховичі Зарічні журавенського деканату
19. Медин новосільського деканату
20. Млиниці жидачівського деканату
21. Монастирець журавенського деканату
22. Настащин бурштинського деканату
23. Носів підгаєцького деканату
24. Підяркив бобрецького деканату
25. Протеси журавенського деканату
26. Ражнів брідського деканату
27. Розгірче любінецького деканату
28. Рокитно янівського деканату
29. Слобода болехівського деканату
30. Суходіл переґінського деканату
31. Тернопіль тернопільського деканату
32. Туря Велика долиньського деканату
33. Урич скільського деканату
34. Ушковичі перемишлянського деканату
35. Чепелі підкамінецького деканату
36. Шишківці залозецького деканату.

Такса з нагоди введення душпастиря в обовязки.

Митрополичий Ординаріат подає до відома ОО. Деканам і Душпастирям, що за звільнення і введення священника в душпастирські обовязки належиться Деканові згл. його заступникові такса в квоті 10 зл., якщо такий акт відбувається поза деканальною візитацією. Таксу платять заінтересовані Душпастирі (5. IV. 1939 ч. 4088/Л).

Конкурс на дяківські посади.

1. Дарахів теребовельського деканату. Вимаганий кандидат з кваліфікаціями вищого ступня. Дотація: 3 м. поля, ровівщина, треби, просфора.

2. Лолін долиньського деканату з прилученими Максимівка і Нягрин. Дотація: 250 зл. у рік, 2 морги сіножатей і треби; мешкання немає.

3. Сколе скільського деканату. Вимаганий кандидат з кваліфікаціями вищого ступня. Дотація: Помешкання і треби (для відповідного до того кваліфікованого ев. посада книговода в споживчій кооперативі). Речинець до кінця червня, на відповідь значок.



ПОМЕРЛИ

1. БІЛИНСЬКИЙ Володимир, парох Рокитна янівськ. дек. і член помертвого фонду, помер 25 березня на 52-му році життя і 13-му священства.
2. ВЛАДИЧИН Василь, парох Монастирця журав. дек. і член помертвого фонду, помер 20 лютого на 69-му році життя і 43-му священства.
3. ГАРАСИМОВИЧ Евген, парох Ляхович Зарічних журав. дек. і член помертвого фонду, помер 12 березня на 69-му році життя і 46-му священства.
4. КАМІНСЬКИЙ Павло, висл. парох Банюнина милят. дек. і член помертвого фонду, помер 21 березня на 70-му році життя і 43-му священства.
5. КРИЖАНОВСЬКИЙ Степан, парох Урича скіль. дек., ювілят і член помертвого фонду, помер 14 лютого на 80-му році життя і 54-му священства.
6. ЛОПАТИНСЬКИЙ Евген, парох Прошови микул. дек. і член помертвого фонду, помер 1 січня на 76-му році життя і 48-му священства.
7. МИШКОВСЬКИЙ Тит, Др, професор Богословської Академії, ювілят, помер 4 лютого на 78-му році життя і 54-му священства.
8. РАДЗИКЕВИЧ Омелян, парох Вишенки Великої і янівський декан, член помертвого фонду, помер 22 березня на 57-му році життя і 33-му священства.
9. ЩУРОВСЬКИЙ Іван, парох Стинави Вижньої любін. дек., ювілят і член помертвого фонду, помер 24 квітня на 87-му році життя і 62-му священства.
10. ЮРЧИНСЬКИЙ Лев, парох Добромірки новос. дек. і член помертвого фонду, помер 20 березня на 68-му році життя і 42-му священства.

Їхні душі поручається молитвам Духовенства Архієпархії.

Wydawca: Ordynariat Metropol. obrz. gr. | Drukarnia „Biblos” Lwów, Japońska 7.
Redaktor: Ks. Wasyl Belej.

Накладом Митроп. Ординаріату | Друкарня „Біблос“, Львів, Японська 7.
Redaktor: o. Василь Белей.

ЛЬВІВСЬКІ АРХІЕПАРХІЯЛЬНІ ВІДОМОСТІ

LWIEWSKI ARCHIEPARCHIALNI WIDOMOSTY

ROCZNIK LII.
РІЧНИК LII.

LWÓW, MAJ 1939 r.
ЛЬВІВ, ТРАВЕНЬ 1939 р.

NR. V
Ч. V

Св. Отця ПІЯ з Божого Провидіння ПАПИ ХІІ Лист до Його Емінінції Альойсія св. Р. Ц. Пресвитера Кардинала Мальйоне, Секретаря Стану, про Молитви молоді для виблагання миру між народами.

ПІЙ ПАПА ХІІ

ЛЮБИЙ НАШ СИНУ,

ПРИВІТ І АПОСТОЛЬСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ.

Тому, що Ти такий близький Наш співробітник в управі Католицькою Церквою, то й гаразд знаєш, як дуже собі бажаємо та в Бога благаємо, щоб справи й уми були переповнені справедливістю й любовію та щоб таким чином уже раз запанував певний і безпечний християнський мир між усіми народами і племенами, тепер такими скорботними і затривоженими. До осягнення цього найкращого Божого дару закликали Ми батьківським серцем від перших кроків Нашого Первосвященства не тільки всіх Наших розкинутих по світу у Христі синів, але й усі Народи та їхніх керманців; той самий заклик і напіння Ми повторили в Світлий День Воскресення, коли то Ми в Петровій Базиліці серед непроглядної юрби вірних архієрейським чином приносили божественну жертву та благали для всіх згоди й мира у Христа Господа, смерти переможця й щедрого давця небесних дарів.— А тепер, з наближенням Травня місяця, в якому вірні звичайно заносять окремі молитви до Богородиці Діви, дуже собі бажаємо, щоб головно в цьому наміренні по всіх Епархіях та парохіях занесено найрвнніші мольби. До тієї святої ревности в молитвах за-

взиваємо головню й найперше тих, яких і сам Божественний Спаситель і Ми, Його Намісник на землі, обнімаємо ніжнішим серцем і найсолодшою любовю; а саме тих, що в первоцвітті віку сяють невинністю, милістю і ласкою. До престола Великої Богородиці нехай батьки й матері ведуть по традиційному і побожному звичаю своїх дітей хочби найдрібніших; та їх разом з квітами городів і ціль та з молитвою своєю і їхньою нехай жертвують Преблагословенній Діві. Бо й яким чином могла б, Небесна Мати відмовити такій безлічі голосів прохачів, що благають мира людям, народам і племенам? Яким чином могла б, коли разом з небесними Ангелами співають у молитві наші діточки, яких можна назвати немов ангелами цього світа? А вблагана безліччю мольб, Богородиця Діва Марія візьме під свій покров справу, яка саме тепер усіх турбує; та свого Божого Сина, ображеного такою безліччю й такою великістю гріхів, переблагає й умилоствить та виблагає в Нього християнський супокій для душ та братню згоду для народів після того, як уляжуться розбурхані хвилі. А й сам Христос Господь, що в туземному житті з просто небувалою любовю любив невинний вік; що й Апостолів ганив за те, що стримували дітей від Його обіймів, та казав: „Дайте дітям приходити до Мене... таких бо Царство Боже“ (Мар. 10, 14); сам, кажемо, Христос Господь, які ж молитви міг би радніше прийняти, як не тих дітей, що піднімають біленькі й невинні благальні ручки до Нього і Його Матери? — Тому то, вживемо тут слів Нашого Попередника бл. п. Льва Великого, „Христос любить дитинство, яке найперше прийняв і душею і тілом; любить Христос дитинство: учительку покори, правило невинности, стать лагідности“ (Мінь, Лат. От. 54, 258); якщо поміж усіми народами, в містах, у містечках, ба й у найглухіших сілцях, де тільки засяло світло Євангелія, в тому місяці, що перед нами, поспішить молитовна безліч діточок до святих храмів, то певно можемо надіятись, що зникнуть взаємні ворожнечі, наступить успоко-

єння справ і умів та за поміччю Богородиці Діви всім-нуться людській спільноті крадці часи.

Тому Тобі, Любий Наш Сину, цим писемом доручаємо довести всім до відома це Наше батьківське бажання й заклик у довільний спосіб, але так, щоб під проводом і кермою Пастирів його виконано.

А міжтим здаємось блаженній надії та наперед насолоджуємось плодами, які, Ми певні того, видасть та свята ревність дитячих молитов, та Тобі, Любий Наш Сину й усім Нашим синам, справді найдорожчим, що радо й беззастережно підуть за цим Нашим закликом, уділяємо у Господі з цілого серця Апостольське Благословення, як завдаток небесних ласк і свідка Нашої батьківської прихильности.

Дано в Римі, у Св. Петра, дня 20. місяця квітня, року 1939, Нашого Первосвященства першого.

ПІЙ ПАПА ХІІ.

ЗМІСТ ВЕЛИКОДНОГО СЛОВА СВ. ОТЦЯ.

Св. Отець не може відізватись до зібраних у Святопетрівській церкві в день Воскресення інакше, як тільки словами самого Спасителя: „Мир вам“. Христос це Цар мира, так заповіданий старозавітними пророками, так називаний у Писаннях Нового Завіту. На Того Царя мира слід указати головню сьогодні, коли світ такий затривожений можливістю втрати того найціннішого людського добра — мира. А тривога тому, бо людство серед одних і тих самих держав і народів глибоко розеднане в безрозбірчивій боротьбі за партійні інтереси; бо єсть великі маси безробітних, що не можуть знайти заробітку, щоб прожити самим та втримати свої родини та так у праці корисно виладовувати свою енергію; бо немає між народами справедливого признання взаємних рацій і порозуміння, а всякі умови й запевнення стратили свою вартість. „Супроти тих страшних нещастя гаряче взиваємо, каже св. Отець, усіх, щоб повернули до Царя мира й Переможця смерті, від якого ми почули те радісне слово: „Мир вам“. Він дасть нам мир, як приобіцяв, той Свій мир, якого нам світ дати не може; мир єдиний, що тільки сам може упокоїти і втишити всяку тривогу і ляк людських душ“.

Зовнішній мир це відблиск внутрішнього мира, чистої совісті.

Тому то до воскресного привіту миром Господь додав і дар миру — св. Тайну покаяння, тому то так дуже закликає в Пасхальному часі св. Церква своїх дітей приступати до того невичерпаного джерела прощення й миру. Правдивий мир це лад, а лад неможливий без своєї основи — Бога, якого „всі повинні признавати, шанувати й почитати та заповідей Його слухати“. Правдивий мир неможливий без ладу, а лад неможливий без справедливості, а вона вимагає „послуху й пошани для законної влади. Справедливість приказує, щоб уставовлювано мудрі закони для спільного добра та щоб їх усі по своїй совісті слухали. Справедливість вимагає, щоб усі шанували людську свободу й гідність та щоб усі ті великі скорби й багатства, які Бог розсипав щедрою рукою по всьому світу, рівно і справедливо розділено поміж усіх Його дітей. Справедливість вимагає, щоб спасенне діло католицької Церкви не натрапляло на опір і перепони“.

Справедливість ставляє і зберігає засади ладу, який є найміцнішою основою тривалого миру, але вона не може усунути перешкод і суперечок, що занадто часто стоять наперек заведенню й утриваленню правдивого супокою. „Тому, якщо з зимною ригористичною справедливістю не сполучиться в сестринному союзі любов, легко око стає сліпе на права ближнього, ухо буде глухе на поклик слухності, яка, якщо б її радо й розумно послухано, могла б життєво вияснити і легко усунути навіть найгостріші і найбільш замотані питання, які без її помочі перероджуються в грізні непорозуміння“. Коли ж любов, то та велична і життєдайна любов Христа, що довела Його аж до смерті за кожного з нас, що принаглює нас, що каже нам жити не для себе самих, а для Нього, що казала Йому прийняти стаття слуги, щоб ми всі стали Його братами, а через те синами того самого Бога, панами того самого царства. „Якщо смертні люди нарешті зачерпують солодощі тієї любові і в ній знайдуть свій відпочинок, тоді без сумніву терплячому людству заблісне світло мира. Супокій і панування розуму займе місце гнівів і задразнень; сердечна співпраця займе місце непогамованої конкуренції, взаємне зрозуміння заступить досьогочасну відразу, погідне й щире довіря ввійде на місце боязливості і дразливої недовірливості. Таким чином люди повернуть на дорогу взаємного порозуміння, де життєві інтереси всіх будуть оцінювані справедливо і з прихильним признанням, де ніхто не буде відмовляти від жертв для вищого добра всієї людської родини, де панує неподільно добра воля і прикладна вірність у дотриманні даного слова.

Щоб те сталося та щоб Наші найгарячіші бажання сповнились успішно, не можемо не повторити так до поокремих громадян, які до цілих народів та їхніх найвищих керманців того гарячого заклику і заохоти до мира, опертого на справедливості й любові, який Ми зараз після вступлення на престіл звернули до них усіх. Та головні руки й очі підносимо до «Царя над царями і Пана над панами» (І Тим. 6, 15) та благальні до неба заносимо молитви, які в сьогоднішнє Свято Воскресення відмовляє літургія Евхаристійної Жертви: »Ти, Господи Боже, взиваєш голосом Твоїї Церкви в цих днях усіх Твоїх дітей, щоб зблизились до Евхаристійної Трапези; щоб жились Твоїм Тілом і поїлись Твоюю Кровю. Ти хочеш їх усіх бачити злучених при Твоїм Таїнстві, що є найціннішим даром Твоїї любові для нас, і яка нас робить братами. Господи, дай нам духа Твоїї любові і через Твою ласкавість сполучи в згоді тих, яких наситив єси Великодними Таїнствами«. Амінь“.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ЛИСТ ДО ДІТЕЙ

з порученням до ОО. Катихитів прочитати його дітям шкіл народних і нижчих клас середніх.

ДОРОГІ ДІТИ.

Пишу до Вас цього листа ось у якій справі: Святий Отець, Намісник Ісуса Христа і Зверхній Душпастир-Єпископ усієї Христової Церкви, боячись, що може вибухнути світова війна, яка б стягнула великі й тяжкі біди на ціле людство, та крім того маючи ще багато інших важких клопотів — прийшов на думку, щоб звернутись до дітей цілого світа з порученням і проханням їхніх молитов. Тому хочу те бажання Святого Отця нашого передати Вам і пояснити, в чому можете Святому Отцеві допомогти. Можете допомогти своїми щирими молитвами до Бога в тих намірах, які сам Святий Отець має. Святому Отцеві йде про Ваші, Дорогі Діти, молитви, тому, бо молитви невинних дітей мають перед Богом більшу силу і більшу вагу, ніж молитви людей, які сплямили свою душу якимсь тяжким гріхом.

Ви, Дорогі Діти, ще невинні. Маєте ту Божу благодать, що її при Хрещенні Ви дістали. Знаєте, що святе Хрещення змиває душу з плями первородного гріха. Перед Хрещенням дитина не є невинна, бо має на душі пляму первородного гріха. Вона є дитиною Божого гніву. З вини першого чоловіка вона на світ приходиться у неласці Божій, у стані гріха. Вода св. Хрещення, як змиває тіло,

так і змиває душу дитини. Від хвилини Хрещення вона стала Божою дитиною. Її душа освячена Божою благодаттю. Як Божа дитина, вона Богові мила і може своїми молитвами багато досягнути від Бога.

Вам, Дорогі Діти, не раз видається, що старші від Вас, хлопці чи дівчата, або й дорослі люди від Вас сильніші, більші та більше можуть. Щодо тіла, воно так є справді, але щодо душі, то буває навпаки. Перед Богом більше може той, хто має чисту душу. Тому Ви, Дорогі Діти, що ще ніяким тяжким гріхом Бога не образили, сильніші від старших, що мають якісь гріхи. Про те Вам, Дорогі Діти, треба пам'ятати. Невинність це великий і дуже цінний скарб. Освячуюча Божа ласка, що її чоловік дістає в Хрещенні, то скарб над скарбами. Через нього дитина, що вмирає, іде просто до неба, до небесних Ангелів і дістає від Ісуса Христа, Спасителя, ту частинку Божого Царства, що її Христос купив для дитини Своєю Святою Кров'ю. Треба Вам той скарб над скарбами цінити, а коли прийде на Вас хвилина, що той скарб можете стратити, треба Вам усе зробити, щоб його зберегти ненарушеним. Радше життя віддати, ніж стратити той скарб. Радше наразитись на тяжкі недуги, на тяжку біду, на великі болі, ніж стратити Божу ласку через тяжкий гріх.

З того Ви бачите, Дорогі Діти, що думка Святого Отця та й це моє письмо звертається може не до всіх Вас. Звертається до тих зпоміж Вас, що маєте чисте серце, чисту душу, — до тих, що не стратили невинности святого Хрещення через тяжкий гріх. Може є й поміж Вами, тобто поміж старшими хлопцями чи дівчатами, що вже мають більше ніж десять літ, може є не одна така дитина, що вже тяжко перед Богом провинилася. Як допустилась тяжкого гріха, то стратила Божу благодать Хрещення та перестала бути Божою дитиною, і до неї це моє письмо не відноситься. Чоловік може согрішити тяжким гріхом вже в сьомому або і в шестому році життя. Не тратить Божої благодати через малі ухиблення і малі промахи, у яких нема злої волі. Щоб тяжко согрішити, треба розуміти умом, що таке то зробити є тяжким гріхом, і треба хотіти так зробити. Хто не має тієї свідомої злої волі переступити Божий закон, той і не грішить тяжко, хоч може йому і видається, що чимсь согрішив.

Біля 7-го року життя чоловік такий розвинений, що може вже розуміти, що є гріхом, і тому може того хотіти, може согрішити. В тому самому віці кожна дитина починає мати обов'язок Божий і церковний закон заховувати. Тому в тому віці повинна дитина вже сповідатися

і приступати до св. Причастя. В тому самому віці повинна вже ходити до церкви, хіба церква так далеко, або погода така недобра, що не може піти. Напр. у зимі на мороз дитина не може йти до церкви, коли чобіток чи теплої одежини не має, або коли нездорова. Позатим дитина 6-ти чи 7-ми літня має так само заховувати Божий закон, як старший чоловік. Вона вже розуміє.

Богу дякувати, діти у нас добрі й побожні та родителі вчать їх шанувати Божий закон, Бога любити, щодня молитися, до церкви ходити і стерегтись усього того, що гидке чи мерзенне. Як довго дитина так поступає, захоче невинність св. Хрещення і може своїми молитвами випрошувати в Бога Його святу ласку для себе, для своїх родителів, для свого села, для свого Народу, а й для цілої святої Церкви.

Оповідують, що св. Людвик IX, французький король, бачив раз, як великий пожар нищив хати та дорібок людей. Він бажав стримати вогонь та шукав довкола себе якоїсь святої річи, якою міг би поблагословити вогонь, бо мав сильну надію, що таке благословення спинить пожар. Але він не находив ні хреста, ні мощів святих, ні святої ікони, та й далеко було від церкви, і не міг просити священника, щоб св. Тайнами поблагословив вогонь. Тоді взяв на руки маленьку християнську дитину і нею поблагословив горіюче село. Тим і спинив вогонь, бо Бог хотів людям тим прикладом показати, як дитина, що ще в душі заховала невинність св. Хрещення, це щось святе. Вона має в собі щось із неба, щось від самого Всевишнього Бога, і правильно може заступити чи св. хрест чи св. ікону.

Тому до Вас, Дорогі Діти, що Ви заховали невинність св. Хрещення, звертаюся з цим проханням і з цею заохотою. Моліться до Всевишнього Бога, щоб сповнились наміри св. нашого Отця Папи Римського. Привикайте так молитися, привикайте у своїх молитвах думати, що молитви „Отче наш“ чи „Богородице Діво“, які відмовляєте, хочете жертвувати Всевишньому Богові в тих намірах, які Святий Отець має для цілого християнського світа, для цілої Церкви, для цілого людства. Так помоліться під проводом Отця Катихита, але знайте, що ліпше, коли самі подумаете про таку молитву і напр. у церкві своєю думкою: в намірі Святого Отця — відмовите свої молитви.

Будьте добрі та часом подумайте і про ті наміри, що їх маю я, Ваш Зверхній Душпастир у Львівській Архієпархії. Я колись звивав вас до таких молитов, щоб можна було виконати те, що мав тоді й маю ще далі на думці, щоб оснувати таку школу,

в котрій усі українські діти навчилися б усього того, що їм треба знати. Досі я не міг сповнити свого наміру. Може трохи й через те, що Ви про те моє прохання не пам'ятали. Тому сьогодні ще Вам ту школу пригадую. Прошу Вас також о молитви за всіх грішників в Архієпархії та про всі ті справи, що їх я бажав би перевести для добра нашого Народу.

Та не хочу поминути Вас, трохи старших дітей, що Вам совість уже закидає якийсь тяжкий гріх. Коли застановляюся над положенням нашого Народу та питаюся самого себе, якими гріхами найлекше може християнин Бога образити і в молодому віці, приходять мені на гадку такі, що хіба тільки в цих речах найчастіше може тяжко согрішити молодий віком християнин: або проти 3-ої заповіді або проти 6-ої заповіді.

Є стільки сіл, у яких немає церкви, або хоч і є церква, то немає відправи щонеділі й свята, є стільки церков таких малих, що не можуть помістити всіх людей села, що багато може бути таких людей, що не привикнуть від дитинства ходити до церкви. А коли не привикнуть до сповнення 3-ої заповіді, входять у гріх, і то тяжкий гріх, майже непомітно, майже не знають коли. Вони свідомі того обов'язку, а не сповняють його. Не сповняють, бо не привикли, а не привикли, бо виховані в таких обставинах, що було тяжко, а часом неможливо той обов'язок сповняти. А той обов'язок такий великий і такий святий. Від його сповнення так багато зависить. Можна сказати, що ціле Боже благословення для якогось народу, чи для села, чи для родини зависить від того, як те село чи нарід день святий святить. Хто не сповняє того першого і найважливішого обов'язку супроти Господа Бога, той і не заслугує на те, щоб Бог його благословив.

Але ще лекше може дитина в 10, 11, чи 12-му році життя стратити невинність через нечистий гріх. Християнин називають той гріх нечистим, бо він плямить не тільки душу, але й тіло. Є нещасливі молоді люди, що молодших від себе учать того гріха. Нещасні забувають, яка страшна відповідальність спадає на душу чоловіка, „що згрішить одного з тих малих“. Св. Письмо каже: „Його крови буду домагатися з твоїх рук“. Соблазнити дитину, навчити грішити, довести до злого, це злочин може гірший від пролиття крови. Бо вбити душу це гірше ніж убити тіло.

Ісус Христос сказав: „Хто соблазнить одного з тих малих, що вірять у Мене, краще було б йому, як би завішено на його шиї млявий камінь, як би утонув у морській глибині“ (Мат. 18, 6).

Согрішити гріхом згрішення, то нещастя більше від смерти, і то такої страшною смерти. Як же треба вважати, щоб так не согрішити!

Ви старші памятаєте, що маєте супроти молодших великий і святий обов'язок. Ви мусите молодших добра вчити, наставляти на праведну дорогу. Ви мусите їх стерегти від згрішення, перестерігати перед злом. Нехай Вас Всевишній Бог стереже від того страшного злочину, яким є згрішення невинного. Якщо поміж Вами є такі, що почувуються до тої провини, нехай же її спокують, нехай направлять те лихо, яке заподіяли. А мають спосіб те лихо направити. Хочби в цьому моєму письмі. Якщо Ви старші краще розумієте й краще можете пам'ятати те, що О. Катихит у школі вчить, то ту науку передайте молодшим, поясніть, витолкуйте. Маєш молодшого братчика чи сестричку — може таких, що ще до школи не ходять, — ти їм по своєму поясни те, що ти чув у школі. Подумай над тим, як би то братчикові чи сестричці так справу пояснити і представити, щоб мале зрозуміло. Тою працею для них, тих малих, більше навчишся від усього того, що в школі учать, бо не можна більше навчитись, якщо хто хоче яку науку молодшому передати. Маєш 12 літ, а братчик чи сестричка має 6 чи 7, то спробуй чогось їх навчити, — очевидно чогось доброго, благородного, святого. З братчиком чи сестричкою поговори, старайся до них примінитись, старайся знайти слова, якими би Ти до них трапив, а та Твоя праця буде чимсь дуже цінним і в твоїм житті і в житті сестрички чи братчика.

Взагалі добре навіть з маленькими дітьми розмовляти. Одне мудре слово так сказане, що дитина зрозуміє, може в її житті більше значити, ніж кількості праця в школі. Мудрий старший брат або сестра може дитині дати правдивий скарб на ціле життя, як піддасть їй якусь добру, святу, християнську гадку. Напр. показати дитині на небо і сказати: „Бозя добрий, Бозя тато“, а це значить записати в її душі щось, що вже не затреться і що може тій душі до смерти помагати. Така вже людська вдача. Душа маленької дитини як та незаписана картка паперу, на ній кожне вражіння записується сильно. Якщо те вражіння святе і добре, то лишається дитині щось із християнського життя на ціле життя. Якщо те перше вражіння погане, гидке, напр. слово прокляну, злоти, тощо, то воно на душі дитини може лишити поганий слід на ціле життя. Тим то така страшенно важна річ, щоб старші діти не тільки не гіршили менших, але щоб почувались до обов'язку на них добре впливати. Ви старші для них менших заступаєте трохи батьків і трохи вчителів.

А очевидно передовсім нехай Тебе Бог стереже, щоб Ти тим малим передавав щось злого, щось шкідливого, щоб ти передавав їм трутину. А соблазн — це ж найгірша трутина для душі. На жаль людська природа така схильна до злого, саме життя так учить злого, що навіть не спостережеться чоловік, коли десь у житті душа набереється того бруду, яким переповнений цілий світ. А пристрасть, погана охота до злого, так легко розбуджується в чоловіці, що не знати, як і коли молоде дійде до тяжкої образи Божої через нечистий гріх, через той гріх, до якого сама природа пхав, а перед яким сама совість перестерігає. З природи чоловік стадається всього того, що нескромне, що погане, що гидке.

До Вас, Старші Діти, при цій нагоді звертаюся з цим напимненням. Стережіться як вогню всього того, що пристрасть побуджує та розбурхує. Багато молодих людей через те марнує найгарніші Божі дари, через те неодні тратять здоров'я, притемнюється їх розум, слабне воля. Як шляхотну деревину, що могла би приносити чудові овочі, так і благородну деревину людського життя підкопує хробак або нищить рак гнилі й зіпсуття. Поміж Вами, старшими дітьми, рад би я знайти хоч одного чи двох у кожній школі, у кожному селі. Шукаю таких вибраних душ, які б успішно вміли перестерігати перед злом ровесників і молодших товаришів. Ті вибранці у кожному селі чи школі, душі благородні, що уміють розуміти небезпеку товаришів чи товаришок і хочуть перед тою небезпекою мудро перестерігати, можуть нераз від правдивої небезпеки, від тяжкої недуги, може і від лютої духової смерті успішніше вирятувати душу, ніж священик у проповіді, або учитель у школі. До того веде їх Божий поклик, бо не без Божої благодати і не без Божого поклику християнська душа зрозуміє той обов'язок християнської любові, яким є перестерігати перед злом.

А коли молитесь, Дорогі Діти, та будете виконувати це моє прохання отсього листа і будете відмовляти молитви у наміренні Святого Отця, подумайте і про цілу Церкву, і про весь Український Нарід, і про ціле село чи місто, у якому живете, і просіть для всіх Божої ласки з неба. А щоб Ви мали коротку молитву, яка висказувала б те широке бажання добра для всіх людей, подаю Вам ось тут кілька коротеньких молитов, які Вам легко буде пам'ятати і бодай від часу до часу з доброї волі висказувати. Зі слів молитви зрозумієте, що вона вибрана з Отченашу, бо кожне прохання Отченашу є молитвою, що її можна і окремо говорити.

Ось наприклад:

»Боже, наш Отче в небі. Нехай святиться Твоє Святе Імя, нехай святиться у нашій родині, нехай святиться у нашому селі, нехай святиться в нашому Народі.

»Нехай святиться те Святе Боже Імя Пресвятої Тройці в цій Церкві і в цілому людстві.

»Нехай Святе Твоє Імя дасть святій Церкві мир і супокій.

»Нехай Святе Імя Твоє дасть справедливість поміж людьми.

»Нехай Святе Імя Твоє учить їх взаємної любови.

»Нехай доведе їх до того, щоб були для себе дійсними братами, дітьми одної родини».

Кожне з цих речень є окремою молитвою, бо не треба багато слів, щоб молитися — одне слово, а важне і святе, таке як слова в Отченаші, стане за довгі молитви.

Нехай же Бог Всевишній Вас, Дорогі Діти, благословить, нехай стереже перед усяким злом, а передовсім від тяжкого гріха, й нехай дасть Вам зрозуміти той превеликий намір Святого Отця нашого, який я Вам передав, та великі потреби і Церкви, і людства, і нашого Народу, і кожного села, яким можете своїми молитвами хоч трохи допомогти.

Писано у Львові в день св. Апост. Ясона й Сосипатра,

11 травня (н. ст.) Р. Б. 1939.

† АНДРЕЙ
Митрополит

ЗНЕВАЖЕННЯ ЦАЙСВЯТІШИХ ТАЙН

У ЦЕРКВІ СВ. П'ЯТНИЦЬ У ЛЬВОВІ.

Митрополитичий Ординаріят подає Всч. Духовенству і Вірним до відома сумну, страшну подію. Злодії закрались до парохіяльної церкви св. Пятниць і зневажили св. Тайни, висипуючи їх на престіл. Їхня ціль була вправді обікрасти церкву, хотіли вкрасти й пушку, в котрій переховуються св. Тайни. А мимо того заподіяли Ісусові Христові, що перебуває під видами пресв. Евхаристії, болючу зневагу. Вірні парохії, довідавшись рано про той злочин, зробили що могли, щоб задоситьучинити Ісусові Христові за заподіяну зневагу, а Митрополитичий Ординаріят зарядив Богослуження в тій церкві через кільканадцять днів, а особливим способом у неділю,

що наступила по злочині. А цим письмом звертається до всіх па-
рохій в Епархії та до всього Духовенства з закликом — молитвами
і жертвами старатися Ісусові Христорі винагородити та задосить-
учинити за зневагу, заподіяну хоч чужими людьми, але в нашій
церкві.

Коли по християнськи розважитися, що Найсвятіша Тайна Ев-
харистії є Тайнством безконечної любови й милосердя Ісуса Христа,
що для нашого спасення зійшов із неба на землю і став чоловіком,
а відтак, по муці і смерті та по вознесенню, хотів з нами лиши-
тися тим невидимим, а чудесним способом, яким є приявність Христа
Спасителя в святій Евхаристії. І те Тайнство любови, ту жертву
Христової доброти й чоловіколюбія, прихильности й зичливости
для нас — християнин безумно зневажає, щоб тільки заспокоїти
свою захланність на гріш. Хто ж перед таким поступуванням не
почує глибокого смутку й глибокої відрази до безбожності, легко-
душности, глупоти і злости людей, що так відплачуються Христові
Спасителеві за Його безконечну любов та за всі Його дари?!
Хто тільки любить Христа Спасителя, а навіть кожний, хто лише
дбає про своє спасення і своє власне добро, мусить бути перей-
нятий жахом перед видом безбожного і нелюдяного поступування.

І тому кожний християнин повинен старатися зробити все, що
тільки може, щоб показати Христові Спасителеві, що зневага свя-
того Тайнства обходить його, обурює і що рад би по силах вина-
городити Христові Спасителеві за таку зневагу. А це значить по-
казати Христові тим більшу любов, чим більші зневаги, які задля
нас терпить. Відплатитися Йому молитвами, жертвами, умертвлен-
ням, Сповідями і св. Причастями за Його дари прийняті з такою
невдячністю недобрими людьми. До того заохочую Вас усіх, а пе-
редовсім Вас, побожних і добрих християн членів братств: Найсв. Тайн,
Тверезости, Апост. Молитви, Пресв. Богородиці Неуст. Пом. — усіх Вас
християн, що працюєте в Католицькій Акції, в Орлах, в Українському
Католицькому Союзі — одним словом усіх побожних християн. При-
ступайте до Сповіді й до св. Причастя та побудуйте себе до
ревности, до любови Ісуса Христа, до відвідування Пресвятої
Тайни Евхаристії — усі Ви, що вас лише стати, старайтеся добрими
ділами надолужити зло, яке сталося, і показати Ісусові Христові,
що зло, яке сталося, берете собі до серця й болієте над ним.

Заохочуючи Вас до такого задоситьучинення Христові Спа-
сителеві, не предкладаю Вам справи нової, Вам незнаної. Наше
життя на цьому світі відбувається серед таких обставин, що раз-
у-раз добрий християнин мусить мати ту гадку заплатити за без-

божність і злобу людей своєю побожністю і любовю до Бога
і Ісуса Христа.

Зневаження Пресвятого Тайнства Евхаристії в церкві св. Пят-
ниць у Львові пригадає нам інші випадки, в яких не менше, а нав-
паки — без порівняння в більшій мірі кожний із нас повинен почу-
ватися до обов'язку направляти зла, заподіяні безбожними й лихими
людьми. Хоч випадки, про які кажу, не є голосні і значні та майже
не можна їх зовнішньо доказати, то все ж без сумніву таке, така
сумна подія буває, і то часто буває, поміж людьми. Маю на
думці святотатські Причастя. Кожний християнин це признає:
на думку, що в нашій якійсь церкві наш рідний брат завдав Хри-
стові Спасителеві ту саму зневагу, яку заподіяв Юда Іскаріот,
мусить зимний дриж жаху потрясти цілим еством кожного українця.
Сама можливість, щоб через злочин одного чоловіка Божий храм,
призначений на славу й почитання Бога в Тройці єдиного, став верте-
пом, у якому діється гірший, страшніший, мерзенніший злочин, як усі
злочини разом сповнені в усіх коршмах цілого краю, це щось таке
страхотливе, що сама змога і сама гадка злочину мусить потрясти
кожним християнином до глибини душі. А з того іде найповніший
і найвиразніший обов'язок старатися по змозі направити те зло,
яке діється через такі злочини.

Якими ж сльозами змити таку зневагу, заподіяну Христові,
якими риданнями показати, що такі зневаги нас болять до глибини
душі, що ми воли би життя віддати, щоб тільки спинити нещас-
ного Іскаріота до повторення його злочину? Бо Юдиний злочин,
що буває сповнюваний по наших церквах, є остільки гірший, страш-
ніший і мерзенніший від злочину Іскаріота, що він раз тільки до-
пустився зради Христа поцілуєм. Можливий у нас випадок, що
Юдина зрада буде повторятися не раз, а кілька разів. Бо христия-
нин, коли раз упаде у той мерзенний гріх, не легко з нього під-
носиться і, навіть не знаючи про те, до нього вертає по кілька
разів. Якщо б ми знали, хто є тим Іскаріотом, що поміж нами так
Христа ображує, не один із нас мав би охоту роздерти його на ку-
ски і зробити йому на місці смерть. Та це була б спокуса, себто
нехристиянська і не Божа гадка, і на таку спокусу ми певно по-
чули б від самого Христа Спасителя те слово, яким відповів Апо-
столам, що були готові огонь з неба випрошувати на село, яке
не хотіло прийняти Його — Христа. Христос відповів їм: „Не зна-
єте якого ви духа“ — себто, якщо б ви знали Мого духа та якщо б
ви були тим Моїм духом перейняті, ви не думали б про смерть
і кару для грішника, а радше думали б про його навернення і спасення.

Думаючи про ті зневаги Христа Спасителя, які, може, по наших церквах діються, і стараючись задоситьучинити Богові та Христові Спасителеві, моліться ж, Браття, за тих нещасних грішників, які так Христа зневажають. Просіть у Бога прощення для них та свідомо платіть їхні довги! Вони зневажають і зраджують Христа, вони Його прибивають до хреста, вони Його бичують, терневий вінець на голову вкладають, а Ви за них моліться і скільки можете — молитвами і жертвами та умертвленнями, постом та повдержністю — платіть за них довги, щоб Всемилосердний Бог дам їм хвилину покаяння і смерть у християнському розположенні жалю за гріхи.

Львів, дня 12. травня 1939.

АНДРЕЙ
Митрополит

Покривання деревляних церков бляхою.

Тому, що деколи приходять до Митрополічої Консисторії запити щодо покривання деревляних церков тривалішим матеріалом (бляхою), а в більшості випадків про це вже не питають і покривання бляхою вже майже всюди виперло давній спосіб криття гонтами, що дуже уємно відбивається на їхньому мистецькому вигляді, Митрополіча Консисторія подає Всеч. Духовенству до відома й для орієнтації письмо Міністерства Віроісповідань і Освіти з дня 20 жовтня 1938 Ч. Шт. 3506/38:

Деревляна церковна архітектура становить без сумніву досконалий і найбільш характеристичний прояв народньої творчости на південно-східних землях Річипосполитої. Значіння того мистецтва, завдяки різноманітності й багатству форм, що водночас свідчать про технічне зрозуміння будівничими матеріалу, є тим більше, що деревляне будівництво на Заході вже давно вигасло, а підкарпатські землі є останніми заповідниками деревляного будівництва з видатними мистецькими рисами. Деревляні церковці це не тільки дослідний матеріал для етнографії і історії мистецтва, але, зєднані з пейзажем, становлять один із чарів тих земель. Нажаль стан збереження тих предметів народнього будівництва постійно погіршується, чи то через розбирання старих церков, щоб дістати місце під будову нових мурованих, архітектонічно переважно безвартісних, чи теж через покривання бляхою замість гонтами. Пристосування бляхи

в деревляному будівництві таке засадничо противне характерові цього будівництва, що спричинює велике опоганення пам'ятки і з тієї причини не можуть цього толерувати консерваторські власті. Розпорядження Президента Річипосполитої з 6. III. 1928 про опіку над пам'ятками (Д. З. Р. П. Ч 29, поз. 265) дає владі загальної адміністрації достаточну причину до інтервенції в випадках можливости опоганення церкви, але щоб оминати непорозуміння, а часто видатків на закупню бляхи, було б побажане, щоб Митрополіча Консисторія зволила властивою дорогою повчити підчинені Парохіяльні Уряди при недопускарності покривання деревляних церков бляхою замість гонтами, яких легка запальність може бути значно зменшена через увідпірнення. — Підсекретар стану: Александрович, в. р. (21. I. 1939 ч. 11512/Б).

Взір декларації на звільнення церковних ґрунтів від податку.

В доповненні тут. комунікату, оголошеного в III ч. АЕВідомостей за цей рік (ст. 125) подається до відома формуляр декларації ч. 13, як він устійнений у розпорядженні Міністерства Скарбу з 31. III. 1937 про вимір і побір державного ґрунтового податку (Д. З. Р. П. 1937 ч. 32, поз. 250):

Парох (Завідатель) парохії

До
Скарбового Уряду

в

Декларація

Щоб дістати звільнення від ґрунтового податку по думці арт. 2, т. 2 декрету Президента Р. П. з дня 4. XI. 1936 (Д. З. Р. П. ч. 85, поз. 593), зголошую на основі § 80 розпор. Мін. Скарбу з дня 31. III. 1937 (Д. З. Р. П. ч. 32, поз. 250) такі дані:

1. Імя і прізвище, фірма, власника ґрунту (нпр. парохіяльна церква в.....).
2. Місце положення ґрунтової посілости (пов., волость, громада).
3. Ближче означення ґрунтової посілости за катастральними даними (поз. ґрунт. арк.).
4. Обшир ґрунтової посілости (га, а, м).
5. Обшир ґрунтів, що підлягають звільненню в га, а, м. Досьогочасний спосіб ужиткування.

6. Ближче означення причин, задля яких обшир ґрунтів показаний вище під 5) підлягає звільненню від ґрунтового податку.

Згідність повищих даних з фактичним станом речей стверджую під ригорим відповідальности з арт. 176 податкової ординації з дня 15. III. 1934 (Д. З. Р. П. ч. 14. поз. 134 1936 р.).

В прилозі предкладаю такі докази...

..... дня 193.....

підпис

(Арт. 176 податкової ординації з дня 15. III. 1934 такий: „Хто в намірі відхилення від законного податкового обов'язку себе або особи, яку заступає в зізнанні про податок або в прилогах до зізнання, або в заяві, виясненні або в якомуньбудь іншому поданні чи в відклику або в якомуньбудь зголошенні складеному в зв'язи з відкликом — свідомо подає або потверджує неправдиві обставини, або свідомо затає щонебудь, коли таке діяння або занехання може причинитись до ударемнення виміру, або до зменшення належного податку, підлягає карі гривни в висоті від одно- до двадцятикратної квоти зменшеного або нараженого на зменшення податку або карі арешту до шістьох місяців, або обом тим карам разом“)

Відсотки від звальоризованих цінних ефектів.

Митрополичий Ординаріат повідомляє Парохіяльні Уряди, що відсотків від звальоризованих цінних ефектів у користь богослужбових фундацій не виплачується, якщо вони не перевищують 50 зл. для одної парохії. Вищі відсотки виплачується ОО. Душпастирям по предложенню посвідки, що відправили Служби Божі крім 12 Служб Божих, які обов'язані всі священники Архієпархії відправляти щороку аж до відкликання. Всякі письма в цих справах не будуть полагоджувані (1. V. 1939 ч. 1983/ФЛ).

Правильне вживання складанок П. К. О.

Митрополичий Ординаріат взиває ОО. Душпастирів при пересилці грошей до каси Митрополичої Консистоїї вживати тільки чеків ч. 505.140. Гроші переслані іншими чеками не будуть враховувані на рахунок Митрополичої Консистоїї, бо давні чеки скасовані. При цій нагоді пригадується тут. розпорядження з 1932 року ч. 2388/К (АЕВ ч. I, стор. 18). Гроші на добродійні цілі присилати тільки чеками ч. 500.170, а до Вдовичо-Сирітського Фонду ч. 507.257 (1. V. 1939 ч. 4769/К).

Wydawca: Ordynariat Metropol. obrz. gr. | Drukarnia „Biblos“ Lwów, Japońska 7.
Redaktor: Ks. Wasyl Belej.

Накладом Митроп. Ординаріату | Друкарня „Біблос“, Львів, Японська 7.
Редактор: о. Василь Белей.

ЛЬВІВСЬКІ АРХІЕПАРХІЯЛЬНІ ВІДОМОСТІ

LWIWŹSKI ARCHIEPARCHIJALNI WIDOMOSTY

ROCZNIK LII.
ЛІІ. ЧИНИК ЛІІ.

LWÓW, CZERWIEC 1939 r.
ЛЬВІВ, ЧЕРВЕНЬ 1939 р.

NR. VI
Ч. VI

Venerabili Fratri

ANDREAE SZEPTYCKYJ

Archiepiscopo Leopoliensi et Haliciensi Ruthenorum Eidemque
Episcopo Camenecensi Ruthenorum

PIUS PP. XII.

Venerabilis Frater

Salutem et Apostolicam Benedictionem.

Raro profecto sacrorum Antistitibus contingit, ut quadragesimum ab initio episcopatus annum peragere queant. Iam vero tibi, ut libenter accepimus, ita benignissimus Deus aetatem porrexit, ut periucundam illam faustitatem propediem sis celebraturus. Laetare igitur, Venerabilis Frater, de huius sacri eventus celebratione, et fruire divinae bonitatis donis ac solaciis. Nos autem tuam tuorumque laetitiam cumulare volentes, tibi de pastoralis munere tam diuturne peracto paterne gratulamur, ac felicissima quaeque a Deo in posterum ominamur. Quo vero auspici diei sollemnitatem augeamus, tibi ultrò potestatem damus, ut constituta die post Sacrum pontificali ritu peractum, adstanti populo nomine Nostro Nostraque auctoritate benedicas, plenam eidem commissorum veniam proponens, ad Ecclesias praescripta lucrandam. Caelestium interea donorum praenuntia et consolatrix, simulque caritatis Nostrae testis esto Apostolica

Benedictio quam tibi, Veneralibus Frater, Episcopo Auxiliari tuo, cunctoque clero ac populo tibi demandato amantissime in Domino impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum die XIX mensis Aprilis anno MDCCCXXXIX Pontificatus Nostri primo

Pius PP. XII. m. p.

В українському перекладі:

Достойному Братові

АНДРЕЄВІ ШЕПТИЦЬКОМУ

Архієпископові Львівському й Галицькому та Єпископові
Камянецькому

П І Й П А П А Х І І

Достойний Брате, Привіт і Апостольське Благословення.

Це справжня рідкість у Єпископів, щоб вони обходили 40-ліття свого єпископства. А Тобі, як Ми довідалися, милосердний Господь дав такий вік, що ось-ось обходитимеш той премилый момент. Тож радуйся, Достойний Брате, святкуванням такої святої події та втішайся дарами й потіхами Божої доброти! А щоб і Ми доповнили радість Твою і Твоєї пастви, то висловлюємо Тобі батьківську подяку за так довго виконувану пастирську службу та благаємо в Господа благословення на майбутнє. А щоб побільшити торжество того щасливого дня, даємо Тобі ще й власть після відправленої в довірливому дні архієрейської Служби Божої поблагословити в Нашому імені й Нашою повагою присутніх вірних та надати їм повний відпуст, як це звичайно вірні набувають по приписах Церкви. А тимчасом провозвісником і потішителем та й свідком Нашої любови нехай буде Апостольське Благословення, яке зо щирого серця вділяємо в Господі Тобі, Достойний Брате, Твому Єпископові Помічникові та всьому Твому духовенству й вірним.

Дано в Римі у Св. Петра дня 19. квітня року 1939, Нашого Первосвященства першого

П І Й П А П А Х І І, в. p.

ЛЮБОМУ НАШОМУ СИНОВІ ЄВГЕНІЄВІ СВ. ВІТА МОДЕСТА Й КРЕСЦЕНТІЇ СВ. РИМСЬКОЇ ЦЕРКВИ КАРДИНАЛОВІ ПРЕСВИТЕРОВІ ТІССЕРАНОВІ, СЕКРЕТАРЕВІ СВ. КОНГРЕГАЦІЇ ДЛЯ СХІДНОЇ ЦЕРКВИ.

П І Й П А П А Х І І.

ЛЮБИЙ НАШ СИНУ

ПРИВІТ І АПОСТОЛЬСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ.

З особливішим вдоволенням Ми довідалися від Тебе, Нашого дбайливого помічника в управі Східною Церквою, що обі папські колегії, українська св. Йосафата і російська св. Тереси від Дитяти Ісуса, постановили тут у Римі торжественно відсвяткувати 950-ліття хрещення св. Володимира і його народу. А як Ми довідалися, то не тільки дали Нашу згоду на триденні богослуження в храмі найсв. Імени Ісусового, але й вирішили, щоб у неділю дня двадцять першого цього місяця в Патріархальній Ватиканській Базиліці була відправлена Архієрейська Служба Божа в византійсько-слов'янському обряді, щоб таким чином і Наша участь у такій важливій події для великої частини вибраного Христового стада була ще ближча й більше вимовна.

Бо й справді свято майже тисячеліття хрещення св. Володимира і його народу викликає в Нашій душі почуття глибокої вдячності для милосердного Бога, Дателя такого великого дару, та й побожної пошани для тих благородних душ, що того доступили. Скільки ж доказів дійсно глибокої віри вийшло наверх у ту щасливу хвилину! Яке полум'я вогнистої любови запалало в той день, який у щасливу годину засяв на спасення багатьох! Тут і найкращий доказ, що де між людьми царює Христова наука й кермує їхнім життям, там вона в дивний спосіб злагоднює людські взаємини, а людям дає змогу глибше розуміти свою гідність Божих дітей та розумною радою дає їм знаходити шляхи справедливості й миру! Бо й справді

віднова пам'яті святого Володимира, того найславнішого князя свого народу, це наймогутніший спосіб віднови в собі бажання тієї надприродної ласки, якою запалала його душа тоді, коли він відновився водою і Святим Духом. Тоді справді розцвілились у нього плодючі зародки життя, які колись у дитинстві засіяла була його бабуня св. Ольга; тоді він, передше людина така проста й некультурна, щоб не сказати жорстока й дика, стає людиною культурною та, не бажаючи переминаючої слави, починає щасливо поширяти Христове царство між підданими, що дотіль були в тіні смерті. В тому й початок тієї краси його народу, що в ході віків зберіг вірність Ісусові і дав славне свідоцтво Його словам життя. Ні як не можемо, Дорогий Наш Сину, забути на те, що св. Володимир мав часті зв'язки з цим св. Апостольським Престолом та дав багато доказів синівської пошани й тривалої приязні, та не можемо промовчати вірності Петровому Престолові, даної й проливом крові потвердженої католиками византійського обряду, що збитою масою замешкують простори Східньої Європи й обох Америк та становлять поважну частину Христової Церкви.

Пригадуємо всі ті потішаючі події та гаряче бажаємо цим письмом взяти участь у недалеких торжествах. Але маємо теж на увазі теперішній стан християнського життя в Росії та не без великого болю Нашої душі і дбайливості мусимо оплакувати вірний нарід, що покликуються на Володимира святого й його славу, а який такий довгий час зносить тяжкі терпіння задля несправедливого потопання віри, задля нечуваної війни, виповідженої найсвятішому Божому імені, задля часто кривавого насилля над тими, що ісповіднують Христа, Єдинародного Божого Сина.

Тому заносимо благальні й усильні Наші молитви до Найлюбішої Богородиці, такої почитаної і любленої серед того народу, щоб ласкаво зволила надхнути державних керманців почуваннями правдивої справедливості — марної й даремної, якщо не кермується Богом, Вседержителем

усього — та виблагати для опущених синів чимскорішої змоги наново втішатись свободою християнської віри, тим чудесним даром Всевишнього.

Вже Наш Попередник бл. п. Пій XI згадав про цей радісний ювілей у минулорічній промові до питомців української колегії св. Йосафата, в Кастельгандольфо дня 21. вересня; а ось Ми приймаємо Його слова за Свої та доручуємо Тобі, Любий Наш Сину, передати з привітом і батьківською наукою Наше Апостольське Благословення всім вірним византійсько-слов'янського обряду та й інших обрядів, що зединяться з Тобою, щоб однодушними молитвами і взаємною любов'ю — а вони є в'язами звершеності — всі святкували 950-ліття хрещення св. Володимира і його народу.

Дано в Римі у св. Петра, дня 12. травня року Божого 1939., Нашого Архієрейства першого.

ПІЙ ПАПА XII.

Відпусти з нагоди Ювілею 950-ліття хрещення Руси-України.

Апостольський Нунцій у Варшаві письмом до Високопреосвященого Митрополита з дня 23. V. 1939 ч. 1274 повідомив, що св. Апостольська Пенітенціярія письмом з дня 21. IV. 1939 з нагоди святочного тридення в пам'ять 950-ліття хрещення св. Володимира і його народу надала такі відпусти, головню на прохання Єпископату Галицької Церковної Провінції:

Повний відпуст можуть раз у котромунебудь дні триденниці доступити всі вірні, що висповідаються, запричащаються, візьмуть побожну участь у якійнебудь священодії з цієї нагоди та відмовлять молитви в наміренні Його Святости.

Частинний відпуст десятих літ скільки разів візьмуть участь у якійнебудь із тих священодій бодай із сокрушеним серцем і побожною гадкою.

Апостольські відпусти

які Св. Отець Пій Папа XII ласкаво уділив вірним, що мають якийсь предмет релігійних практик, посвячений Папою, або священником, наділений владою до того, та відповіли всім вимогам умовинам, на авдієнції, даній підписаному Кардиналові Великому Пенітенціярієві дня 11 березня 1939.

Відпусти

Хто бодай раз у тижні звик відмовляти коронку до Господа Ісуса, або якунебудь коронку до Пречистої Діви Марії, або бодай вечірню чи полунощницю з хвалитними служби за померших, або псалми покаяння чи степенні, або звик робити раз у тижні одну з тих практик, які загально називають „ділами милосердя“, або вислухати Служби Божої, при збереженні умовин таїнственої Сповіді, св. Причастя та молитви в наміренні Св. Отця, заслужить повний відпуст у свята Рождества Господнього, Богоявлення, Воскресення, Вознесення, Сошествія Св. Духа, Пресв. Тройці, Божого Тіла й Пресвятого Христового Серця; Стрітєння, Благовіщення, Успєння, Рождества й Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії; Рождества св. Йоана Хрестителя; обох свят св. Йосифа Обручника; св. Апостолів Петра й Павла, Андрея, Якова, Йоана, Томи, Филипа і Якова, Вартоломея, Матея, Симона і Юди, Маттія і Всіх Святих.

Якщо хто не приступив би до таїнственої Сповіді й до св. Причастя, але з сокрушенням серцем відмовив би молитви в наміренні св. Отця, то в вище згаданих днях заслужить часний відпуст 7-ох літ.

Понадто хто виконає якунебудь із згаданих практик побожності чи милосердя, то скільки разів її виконає, стільки разів досягне часний відпуст 3-ох років.

2. Священики, які законно неперешкоджені й щоденно служать Службу Божу, можуть досягнути повний відпуст у згадані дні, якщо відправлять таїнственну Сповідь і молитви в наміренні Св. Отця.

А скільки разів будуть служити Службу Божу, стільки разів досягнуть часний відпуст 5-ох літ.

3. Хто обв'язаний відчитувати Часослов, той через виконання того обов'язку заслужить теж повний відпуст у згаданих днях, при збереженні кінцевих умовин, себто таїнственої Сповіді, св. Причастя й молитви в наміренні Св. Отця.

А хто те виконуватиме бодай серцем сокрушенням, той за кожним разом досягне часний відпуст 5-ох літ.

4. Хто вчасним ранком, чи то вполудне, чи ввечір, або при найближчій нагоді після того відмовить Ангел Господень, а в Пасхальний час Царице небес, або, якщо не знає цих молитов, п'ять разів Богородице Діво; так само хто з настанням ночі відмовить псалом Із глибокої возвах, або, якщо його не

знає, Отче наш з Богородице Діво та Со свяtimi осягне часний відпуст 500 днів.

5. Той самий відпуст набуде той, хто в якунебудь п'ятницю якийсь час посвятить побожному розважуванню страстей і смерті Господа нашого Ісуса Христа, та тричі відмовить побожно Господню Молитву і Ангельський Привіт.

6. Хто зіспитує свою совість та з жалем осудить свої гріхи і постановить поправитись та побожно відмовить 1 раз Отче наш, Богородице Діво і Слава Отцю в честь Пресв. Тройці або 5 разів Слава Отцю в пам'ять П'ятох Ран Господа Нашого Ісуса Христа, заслужить відпуст 300 днів.

7. Хто буде молитись за вмираючих та за них бодай раз відмовить Отче Наш з Богородице Діво, осягне відпуст часний 100 днів.

8. Вкінці, хто в небезпеці смерті, побожно поручить свою душу Богові та широко висповідається й запричащається або бодай збудить собі жаль і побожно призове Найсвятіше Ісусове Імя устами, як зможе, а як ні, то серцем, та терпеливо прийме смерть із Божих рук як заплату за гріхи, осягне повний відпуст.

Завваги

1. Предмети відповідні до поблагословення, щоб можна було відтак ними заслужити Апостольські відпусти, є тільки так: коронки, вервиці, хрести, розп'яття, малі статуї, медалики, тільки під умовиною, щоб вони не були з цини, олова, дутого й порожнього скла або іншого подібного матеріалу, який легко може розбитись або зужитись.

2. Образи святих, щоб не зображували нікого іншого, як тільки законно канонізованих та тих, що знаходяться в апробованих мартирольогіях.

3. Щоб хтось міг заслужити собі Апостольські відпусти, мусить конечно носити при собі одну з вчислених речей благословлену або самим Св. Отцем, або священиком, що дістав ту владу, або передержувати її з належним пошанівком у своїм домі.

4. На основі окремої заяви Св. Отця уділенням цих Апостольських відпустів у ніякий спосіб не порушується відпустів деінде уділених за молитви, побожні вправи та згадані вчинки.

Дано в Римі в осідку св. Апостольської Пенітенціарії, дня 11. березня. 1939.

Л. Кард. Ляврі.
Вел. Пенітенціарії

С. Люціо
Управитель

Молитви приписані арт. VIII. Конкордату.

Митрополичий Ординаріят подає до відома Всеч. Духовенства, що Міністерство Віроісповідань і Просвіти віднеслося до нас письмом, в якому обвинувачує 295-ох священників Архієпархії, що вони в деяких неділях, означених при кожній назві священника, не виконали приписів арт. VIII Конкордату. Уважаючи той факт за стверджений, Міністерство вимагає від Митрополичого Ординаріяту „витягнення консеквенцій з того факту“, себто канонічного покарання винних та „видання відповідних заряджень“.

Ми переслали спис обжалованих священників до поодиноких деканів, щоб дати їм нагоду оборони. Вважаємо за вказане пригадати Всеч. Духовенству, що Конкордат це закон церковний і державний, який у совісті обов'язує кожного священника. З уваги на важність предмету невиповнення приписів арт. VIII Конкордату Митрополичий Ординаріят мусів би вважати за тяжкий гріх, а уряд має не тільки право, але й обов'язок домагатися, щоб приписи Конкордату були строго сповнювані. В випадку коли уряд вважає провину за доказану, а Митрополичий Ординаріят, опираючись може на інших даних, боронить священника, згідно з арт. XX того ж Конкордату справа має бути розсуджувана судом, у якого склад входить 2-ох священників вибраних Ап. Престоном, себто в практиці Ап. Нунцієм, і 2-ох делегатів назначених Президентом Річпосполитої. Рішення того суду є правосильне і не допускає жадного відклику. В випадку, про який сьогодні говоримо, суд може позбавити священника парохії, признати його нездібним до осягнення іншої, або може й позбавити його права побирати конгруальний додаток з ричалтів, які дає уряд. Перед виданням за суду міг би той суд жадати від священника судової присяги на обставину сповненого обов'язку, або вимагати від нього доказу того сповнення. Трудно передбачити, який оборот візьмуть справи вже порушені Міністерством, але на будуче Всеч. Отці добре зроблять, якщо будуть мати свідків, які могли б під присягою зізнати, що священник обов'язки арт. VIII сповнив.

Від Митрополичого Ординаріяту
Львів, дня 1. червня 1939.

† *АНДРЕЙ,*
Митрополит

Обсаджування другорядних парохій.

Відомо Всеч. Духовенству, що в Львівській Архієпархії маємо 1267 парохій, рахуючи т. зв. етатові і другорядні неетатові. Ета-

товими називаємо парохії тих „матірних сіл“, у яких від давна мешкав парох, обслуговуючи прилучені парохії. Маємо їх 750. На дотацію таких парохій складаються ерекціональні ґрунти і конгруальний додаток, який Митр. Ординаріят виплачує з ричалтів даваних урядом. У наших часах ціла та дотація невиспачальна, доходи епітрахильні всюди незначні, земля мало що приносить (навіть тоді, коли добре загосподарована, а ерекціональні ґрунти, переходячи в менших парохіях майже що року з рук до рук, не можуть бути добре загосподаровані), сам же ж конгруальний додаток невеликий. До того ще з кожним майже роком ростуть довги ерекції через незаплатення податку.

А потреби душпастирської праці ростуть... В міру тих потреб Митрополичий Ординаріят надавав деякі з другорядних парохій душпастирям, яких одинокою дотацією мали бути самі ерекціональні ґрунти. Таким чином реактивовано 59 парохій. Після обсаження другорядної парохії власним душпастирем парох матірної парохії діставав оскільки більшу конгрую, оскільки тратив через відлучення ґрунтів дочерньої другорядної парохії, себто в його конгрую враховувалось ґрунти його парохії і дочерних, якими завідує, а не враховувалось уже ґрунтів відлученої другорядної парохії.

Зі зростом людности, з побільшенням її потреб виринає потреба, не раз конечна, або обсаджувати дальші другорядні парохії завідувані ще парохами матірних парохій, або навіть творення нових душпастирських посад там, де їх ще ніколи не було. Таким способом у Львові напр. утворено нові душпастирські посади на Богданівці, Левандівці, Клепарові й Замарстинові та в Баторівці. Вірні, мешкаючи в селах другорядних парохій, не раз упоминаються, щоб надати їм окремого душпастиря. В дочерних селах, де ніколи не було пароха ані церкви, вірні в міру потреби будують церкви, і села з тими церквами бажать з часом також окремого душпастиря. Та й потреби душпастирської праці можуть бути такі, що треба утворити нову посаду і в такому селі чи новій оселі.

Такий хід справ міг би бути спинений через переведення парцеляції ерекціональних ґрунтів, яка прийняла б тільки існування 750 парохій матірних. Згідно з арт. XXIV Конкордату в кожній парохії мало б лишитись 15—30 гектарів рілі відповідно до її якості, все інше має бути розпарцельоване. Щоб таку небезпеку виминути, Митрополичий Ординаріят прийняв у засаді існування 1267-ох парохій, себто 458-ох парохій понад тими другорядними парохіями, які вже тепер обсаджувані окремими душпастирями. Зближа-

ється хвилина, в якій уряд міг би приступити до парцеляції решти ерекціональних ґрунтів, що по Конкордату підпадають парцеляції. Міністер Рільництва звернувся до кард. Гльонда, як президента епископських конференцій, з проханням звернути Єпископам увагу на те, що після вичерпання інших парцеляційних контингентів уряд зробить ужиток з прислугуючого йому на підставі Конкордату права викупу земель ерекціональних, капітульних, семінарійних і епископських менз. Це може наступити по трьох або чотирьох літах. Міністер радить, щоб „у тих літах Єпископи скористали з прислугуючого їм права парцеляції, очевидно по виданих для неї нормах“.

Треба і нам приготуватися. Тому звиваю Всеч. Духовенство, щоб на найближчому деканальному соборчиківі вибрало Комісію з 3-ох, а найвище 4-ох членів. Вона мала б: 1) перевести все потрібне, щоб приготуватись на парцеляцію, 2) застановитись над питанням, які другорядні парохії повинні бути обсаджувані окремими душпастирями та яким способом запевнити їм дотацію.

Щодо першої справи треба буде: а) передовсім упевнитись, чи всі другорядні парохії як такі записані в табулі, згл. чи ерекціональні ґрунти в тих парохіях записані на ті парохії. Якщо ґрунти незаінтабульовані на ту парохію, треба буде поправити табулю, себто заінтабулювати на другорядну парохію ґрунти, що лежать у границях катастральної громади, в якій вона лежить; б) в кожній парохії, де ерекціональні ґрунти перевищують 15 гектарів найкращої або 30 гектарів найгіршої землі, рішити, які парцелі лишаться при парохії, а які могли б бути розпарцельовані; в) шукати способу ті ґрунти, які мали б бути розпарцельовані, зберегти для церкви, себто шукати способу ними в будучині чи то доповняти дотації необсаджуваних досі парохій, чи дотувати нові парохії, чи ті ґрунти відпродати церквам. При такій відпродажі церквам церква мусіла б заплатити або цілу ціну купна, або більшу частану тієї ціни, бо Епархіяльний Фонд не міг би згодитися на те, щоб церквам частинно або в цілості дарувати ґрунти, що мають служити на утримання душпастиря.

Щодо другої справи треба буде ближче розслідувати умовини, в яких знаходяться необсаджувані парохії, щоб у даному випадкові рішити, яким із них треба б дати окремих душпастирів. При евентуальних пропозиціях щодо обсадження тих другорядних парохій мусить Комісія пам'ятати на труднощі, які находимо в такому обсаджуванні.

Нераз вірні парохії завідуваної сусідами висилають до Львова

делегатії й пишуть письма, в яких дуже домагаються для себе душпастиря. Часто, бодай давніше, побоювання конкуренційних чинитьб на сусідню парохію, потреба посилати коні за священником до школи і на відправу Служби Божої, а найчастіше може щира й добра воля мати у своїй церкві відправу, катихизацію дітей і науку у місцевій школі є причиною того, що з кожним роком множаться ті парохії, що бажають „відлучення“, себто місцевого душпастиря.

Звичайно люди не зясовують собі того, що вимагають речі трудної. Вона трудна передовсім тому, що треба б значно побільшити число духовенства, щоб могли обсадити хоч би в частині тих 458 парохій, якими досі завідують сусіди. По друге, треба запевнити для тих нових душпастирів дотацію, бо навіть тоді, коли та другорядна парохія вже має ґрунти записані в табулі як власність тієї другорядної парохії, вони тепер згідно з давніми вже розпорядками моїх попередників служать на покриття конгруї того сусіднього священника. В випадку обсадження другорядної парохії самостійним душпастирем теперішньому парохіві завідуючому тією парохію буде належатися багато більший конгруальний додаток, себто обсадження окремими душпастирями тих другорядних парохій обтяжує Епархіяльний Фонд. Крім того дотація самими ґрунтами, бодай у наших часах, не вистачає. Недостаточна дотація наражує ерекцію на знищення. Священик, коли не заплатить податків, веде ерекцію до руїни; зїдає землю, бо податок незаплачений веде до ліцитації ерекціональних ґрунтів. Тим способом, через назапачення податку, ми рік-у-рік тратимо кілька парохій. З кінцем 1938 року було таких залягаючих податків в Архієпархії на суму 272.515'89 зол., і то рахуючи тільки залежності понад тисячу золотих. Коли до того додати землю віддану на утримання дяків, якої було 931 га 49 а 72 м і 2269 га 2 а 98 м проданих на будову церков і парохіяльних домів, маємо поважне зменшення Епархіяльного Фонду, не рахуючи вже того, що Фонд, себто фонд утримування душпастирів, уже стратив при парцеляціях.

Тому Комісія мусить головно устійнити ті другорядні парохії, які не будуть обсажені окремими парохами, якщо обставини не зміняться цілковито. Такими є: 1) ті села, де нема щонайменше тисячі мешканців (пересічно в Архієпархії один душпастир припадає на 1300—1500 вірних); 2) села не віддалені від матірної церкви більше як один до двох кілометрів; 3) села, яких парохіяни не є готові принести ніяких жертв.

Зпоміж другорядних парохій, які могли б дістати священника,

Комісія устійнить, по якій черзі вони мали б те право чи надію, себто в котрій із них більша потреба місцевого душпастиря. Очевидно, першенство мусять мати огляди моральні, себто небезпека для віри, для Церкви, тощо.

Вірні тих сіл, які впоминаються о душпастиря, мусять зясувати собі, якої трудної справи вони домагаються. Вони думають часом, що Митрополичий Ординаріят, Консисторія чи Капітула є противні їхній справі, коли не д дуть на їх прохання окремого душпастиря. В тому самому посуджують декана і пароха. Нехай знають, що воно не так. Ми всі раді б бачити хоч би в кожному селі душпастиря, і коли не можемо того зарядити, то тому, що є внутрішні і важні причини.

При пропозиціях на обсаду нової другорядної парохії слід предложити, які великі в них податки, бо можливе було б при обсаженні їх, щоб Епархіяльний Фонд платив податки, тоді було б лекше утримати священика без конгруального додатку.

Предмет цього письма, обговорений на деканальному соборчику ОО. Декани представлять в окремім письмі, а Комісія вибрана деканатом здасть звіт тод, коли буде могли його викінчити. Предмет цього письма, з уваги на велику важність справи, ОО. Душпастирі будуть добрі поручати в молитвах Всевишньому, заховаючи вірних до молитов у тому напрямі. Справа незвичайно важна, а дуже сумно представляється, бо, коротко сказавши, тоді, коли потреби душпастирства вимагають творення безнастанно душпастирських посад, ми з кожним роком тратимо їх, вони просто пропадають і, якщо не зміняться обставини, можна майже передбачити хвилину, коли наша Церква стратить усі парохії, а душпастирі будуть здані виключно на додаток конгруальний чи на конгрую плачену урядом.

Від Митрополичого Ординаріату

Львів, дня 10. червня 1939.

† *АНДРЕЙ*
Митрополит

Інститут Церковного Зєдинення — доповнення і модифікації Статуту.

Отсим доповнюється й модифікується Статут Українського Католицького Інституту Церковного Зєдинення ім. Митрополита Рутського у Львові, затверджений рішенням Митрополичого Ординаріату з дня 17. II. 1939 та оголошений в Архієпархіяльних Відомостях ч. III. стор 118—123:

Стор. 118, розд. I по § 2-м додати: 3. Терен діяльності: Річпосполита Польська.

Стор. 122, розд. VI. по § 37-ім додати: 39. Інститут може зятати маєткові зобовязання на основі рішень Управи.

Стор. 121, розд. VI по § 24 т. г) додати: д) вирішує евент. зміну Статуту на внесок Управи, поставлений на деннім порядку Загального Збору.

Стор. 121, розд. VI § 26 перестилізувати так: § 27. Ціла діяльність Інституту підлягає надзоріві Митрополита, якому перекладається всі рішення Загального Збору до апробати, чим стають вони правосильні. До важних рішень Заг. Збору потрібна приявність $\frac{1}{3}$ членів, а до вирішення зміни Статуту приявність $\frac{2}{3}$ членів. Якщо в означеному часі не явилася б вимагана кількість членів, Загальний Збір може розпочатися $\frac{1}{2}$ години пізніше та рішати важно без огляду на кількість приявних членів.

Стор. 122 § 28 кінцеве речення „Уступаючих членів“... має звучати: „На місце уступивших членів Загальний Збір вибирає нових членів Управи; можуть бути наново вибрані уступивші члени“.

Стор. 122 § 29 до „референта пропаганди“ додати „преси і пропаганди“.

Стор. 122 § 30 до слів „біжучі справи“ додати „звичайні біжучі справи“, а кінцеве речення „У своїй діяльності“... вичеркнути в цілості.

Стор. 122 § 37 переставити зараз по § 30 та додати: ...біжучі справи, а саме такі:

- а) що для їх вирішення з огляду на брак часу не можна скликати засідання Управи, і тоді подає їх на найближчому засіданні Управи до відома й одобрення,
- б) ті справи, що їх Управа виразно поручить цілій Президії до полагодження.

Стор. 111 § 38: замість „піддати їх під апробату Митрополита“ — „віддати їх до вирішення Митрополитові“.

Стор. 122 § 40 до „Рішення западають більшість голосів присутніх“ додати „а при рівності голосів рішає голос Предсідника“. На майбутнє всі відписи і механічні відбитки Статуту мають мати всі вище вчислені доповнення і модифікації.

Від Митрополичого Ординаріату

Львів, дня 4 травня 1939.

Ч.38 /Орд.

† *АНДРЕЙ*
Митрополит

Доходи з ерекц. ґрунтів входять у склад конґруї.

З покликком на обіжник Міністерства Внутрішніх Справ ч. 13 з дня 24. III. 1939 ч. S. F. 6/4/3 (Д. У. Мін. Вн. Спр. ч. 7 з 31. III. 1939 поз. 43) подається до загального відома, що доходи з ерекціональних ґрунтів всіх греко-католицьких парохій Львівської Архієпархії входять у склад конґруї (6. VI. 1939 ч. 4789/П).

Парохіяльні хроніки.

Митрополичий Ординаріат пригадує Всеч. Духовенству своє розпорядження ч. 6095/СД з 1928 р. про парохіяльні літопис-хроніки (АЕВ 1228 ч. V, ст. 11). Отці, які хочуть набути відповідну книжку на те, зголосить те в канцелярії Митрополичої Консисто-рії до дня 15. вересня ц. р., щоб знати, скільки примірників її замо-вити. Ціна приблизно 4 зл. (28. VI. 1939 ч. 8283/К).

Ферійний час — обмеження урядування в Консисто-рії.

Митрополичий Ординаріат подає до відома Всеч. Духовен-ству, що урядування в місяцях липні і серпні буде обмежене тільки на справи, що не терплять проволочки, а тому всякі понаглювання в інших справах не будуть узгляднювані.

Також повідомляється, що уділювання зачетів і підмог обме-жується задля браку фондів. Душпастирі, що залягають з метри-кальними копіями, податками і відповідями на письма, не дістануть ані зачету ані підмоги (27. VI. 1939 ч. 8204/К).

Підводи для вчителів релігії.

Митрополича Консисто-рія подає в українському перекладі до відома Всеч. Духовенству письмо Львівської Шкільної Кураторії з дня 3. лютого 1939 ч. I. 1484/39, яке наспіло як відповідь на тут. представлення з дня 17. I. 1939: „Міністерсаво Віроісповідань і Просвіти, Варшава 4. липня 1938 ч. P. 5647/38. Підводи для вчи-телів релігії в публичних вселюдних школах. Відповідь на письмо з дня 9. XI. 1937 ч. АА. 41/1 — 1937 р. Міністерзто Внутрішніх Справ у місці. В питанні, чи на терені південних воевідств терито-ріяльне самоврядування обовязане доставити підводи духовним учи-телям рим.-кат. релігії, Міністерство Віроісповідань і Просвіти зав-важує, що правну основу того обовязку становить арт. 11. закону з 17. II. 1922 про закладання і втримування публичних вселюдних шкіл (Д.З.Р.П. ч. 18, поз. 143), який обовязує на всьому просторі Держави. Бо достава підвод для вчителів релігії це річевий вида-

ток, подібно як видатки на світло й опал, на писальні матеріяли, на утримання служби і т. п. На це вказує теж припис § 15 розп. Міністра Внутр. Спр. з 6. XII. 1932 (Д.З.Р.П. ч. 11, поз. 71 1933 р.) який зараховує кошти подорожі до річевих видатків. Обовязок по-кривання річевих видатків поділено між Скарб Держави і громаду в такий спосіб, що „Скарб Держави поносить усякі видатки на наукові помочі, матеріяли до науки, бібліотеки і шкільні друки“, а громада (гміна) „на всякі інші річеві потреби шкіл“. Коли йде про питання, чи згадані видатки на підводи обтяжують волость чи громаду, то на думку Міністерства ті видатки повинен поносити той, хто поносить інші річеві й особові видатки, які нор-мують постанови арт. 11 закону з 17. II. 1922 у звуці, який на-дало їм розпорядження Президента Р.П. з 3. XII. 1930 (Д.З.Р.П. ч. 86, поз. 662). Обовязки, що обтяжують волості з титулу згада-ного закону залишились без змін також і після того, як увійшов у життя новий закон з дня 23. III. 1933 про частинну зміну тери-торіяльного самоврядування (Д.З.Р.П. ч. 35, поз. 294). Це виходить теж посередньо з закону з дня 29. березня 1938 про перейняття Скарбом Держави виплати додатку на мешкання для вчителів пуб-личних уселюдних шкіл (Д.З.Р.П. ч. 21, поз. 172), який у цілості стоїть на ґрунті стану справ, витвореного приписами закону з 17. II. 1922, бо треба прийняти, що законодавець безсумнівно брав під увагу організацію територіяльного самоврядування, введена в 1933 р. Тому то обовязок достави підвод римо-кат. духовним учителям ре-лігії обтяжує громади. — в. з. Директора Департаменту (—) Др. М. Кочвара, Нач. Вид.“ (Ч. 1578iШк з 2. III. 1939).

Конкурс на прийняття кандидатів.

до Гр.-кат. Духовної Семинарії у Львові на акад. рік 1939/40.

Подання вносити до Митрополичого Ординаріату у Львові до 20. серпня 1939 і долучити: свідоцтво хрещення і миропомазання, свідоцтво зрілості і всі гімназійні свідоцтва, свідоцтво морально-сти від Уряду Парохіяльного або Деканального, точний опис життя. В поданні зазначити, чи прохає місця застереженого для жонатого чи безженного священика і чи готов присвятитися місійній праці. На канцелярійні видатки і на відповідь долучити зл. 2 пошто-вими значками і подати свою адресу.

Пошукування метрик.

1. Парохіяльні Уряди бережанського і підгаєцького повіту переглянуть книги хрещених, чи немає там вписаної Ліни Бел-

ляк, доньки Антона і Нани Бляви * 12. V. 1853. В випадку найдення відносний Уряд перешле остемпльовану метрику до Консistorії з покликком на тут. число. Належитість за неї відішлеться відворотно (26. VI. 1939. ч. 7926/М).

2. Парохіяльні Уряди переглянуть книги народжених, чи немає там вписаної Анни Душинської, доньки Степана й Анастасії з Нагурських, що під цю пору має біля 28 літ. Батько її був мельником і зміняв місце перебування. В випадку винайдення, метрику слід переслати до Парох. Уряду в Тернополі і з ним порозуміться про свент. винагороду (12. VI. 1939. ч. 7417/М).

Парохії до заміни

1. Завій калуського деканату, 10 км. від Калуша, вигідна і кліматична.
2. Ценів бережанського деканату до заміни за якусь ближче міста.

За ближчими інформаціями звертатись до ОО. парохів.

Конкурс на дяківські посади.

Розписується конкурс на дяківські посади з речинцем по кінець серпня 1939:

1. Бенєва зарваницького деканату (пч. Семиківці Підгаєцькі). Дотація: треби й роківщина по умові з парохіянами.
 2. Гнилиці новосільського деканату (пч. Нове Село к. Підволочиськ). Вимаганий кандидат з кваліфікаціями вищого ступня з теноровим голосом. Дотація: 4 морги поля і 3/4 города, дяківка, треби.
 3. Демянів бурштинського деканату (пч. Бурштин). Дотація: треби й платня по умові з парохіянами. Поля і хати нема.
 4. Новосілка Ленч підгаєцького деканату (пч. Підгайці). Вимаганий кандидат з кваліфікаціями вищого ступня, праця в просвітно-культурних установах обовязкова. Дотація: 3 морги поля, треби, просфора і роківщина по умові з Парохіяльною Маєтковою Радою.
 5. Соснів зарваницького деканату (пч. Семиківці Підгаєцькі). Дотація: Треби і платня по умові з Парохіяльною Маєтковою Радою.
 6. Старий Скалат скалатського деканату (пч. Скалат). Вимаганий кандидат з кваліфікаціями вищого ступня, жонатий, праця в просвітних установах обовязкова. Дотація: 5 моргів поля, хата з господарським будинком, треби.
- На відповідь залучити значки.

ХРОНІКА

Соборним крилошанином Митроп. Капітули іменованій

Горчинський Омелян, катихит і сотрудник Успенської церкви у Львові.

Почесними крилошанами Митр. Капітули іменовані:

1. Галянт Микола, канцлер Митр. Консistorії
2. Дяків Йосиф, парох Бібрки
3. Рудь Степан, духовник Духовної Семинарії
4. Цегельський Михайло, парох Камінка Струм. і декан.

Офіціалом Митроп. Церковного Суду іменованій:

Куницький Леонтій, пралат Митроп. Капітули.

Право вживання колпака й пояса фіолетової краски дістали:

1. Курманович Лев, парох Запитова
2. Левинський Юліян, парох Синевідська Нижнього
3. Мармаш Володимир, парох Зашкова.

Почесними радниками Митр. Консistorії іменовані:

1. Задворняк Петро, парох Деревлян
2. Кудрик Теодосій, парох Рогатина
3. Пашковський Володимир, парох Добротвора
4. Соловій Петро, парох Новиці
5. Цегельський Євген, парох Янова (трб)
6. Чайковський Володимир, парох Колтова.

Крилошанськими відзнаками наділені:

1. Габрусевич Северин, парох Вільхівця (66р)
2. Ковальський Богдан, парох Маркополя
3. Сивенький Михайло, парох Дернова.

Іменування деканські:

1. Александрович Йосиф, пар. Домажира, завід. янівського деканату
2. Землинський Микола, пар. Яричева Старого, зав. яричівського деканату
3. Костишин Євген, пар. Балучина, завідателем глинянського деканату.

Рукоположені (2 квітня 1939):

- | | |
|--------------------------------|---------------------------|
| 1. Ванджала Теофіль | 5. Пиріг Михайло |
| 2. Вербовецький Василь | 6. Сеньківський Володимир |
| 3. Ліщинський Степан Олександр | 7. Станімір Володимир |
| Евген | 8. Юревич Євген |
| 4. Матусевич Михайло | 9. Яцикевич Лев. |

Перейшов у стан супочинку

Рудницький Омелян, парох Коношок.

ДУШПАСТИРСЬКІ ПОСАДИ

Інституції на парохів:

1. Алиськевич Григорій, пар. Стегніковець, у Скалаті Старім
2. Божейко Роман, зав. Добрян (щир.), у Надігичах

3. Вацівський Йосиф, зав. Крушельниці, у Ходовичах
4. Гайдукевич Евстахій, пар. Носова, в Підгайцях
5. Ганицький Іван, зав. Фалиша, в Солукові
6. Дурбак Орест, пар. Корелич, у Фирлєві
7. Зрада Іван, зав. Стрілкова, в Добрянах (щир.)
8. Зубаль Микола, зав. Петрикова, в Петрикові
6. Коник Василь, зав. Кунашева, в Кунашеві
10. Косаковський Едвард, зав. Лолина, в Лолині
11. Купчинський Антін, зав. Сороцька, в Сороцьку
12. Олійник Павло, зав. Острова, в Бариліві
13. Прокопчук Іван, пар. Вербівчика, в Корсові
14. Процик Дмитро, пар. Насташина, в Фразі
15. Семенген Богдан, зав. Млиниці, у Фалиші
16. Синяк Іван, зав. Гановець, в Ганівцях
17. Соколовський Богдан, зав. у Гошева, в Гошеві
18. Чировський Микола, зав. Серетця, в Серетці.

Завідательства:

1. Болехівський Євген, сотр. у Славську, в Бубниці
2. Василик Степан, сотр. у Баворові, в Уричі
3. Габрусевич Юліян, тимчасово у Сверхі
4. Гайдукевич Йосиф, зав. Красноі, в Липовиці
5. Головацький Любомир, зав. Журавна, в Настащині
6. Горчинський Ростислав, зав. Фирлєва, в Креличах
7. Гураль Михайло, сотр. у Нараєві, в Лапшині
8. Джиджора Василь, зав. Старого Міста, в Носові
9. Дикий Роман, сотр. у Бурштині, в Млинищах
10. Дудкевич Володимир, зав. Станькови, в Журавні
11. Жолкевич Володимир, сотр. у Теробовлі, в Дитківцях
12. Івасик Омелян, зав. Ходович, у Стинаві Вижній
13. Карпинський Юрій, зав. Скалата Старого, в Стегниківцях
14. Кизима Теодор, зав. Сверха, в Ператині
15. Кінаш Іван, зав. Шнирова, в Ушковичах
16. Княгиницький Ярослав, катих. у Підгайцях, у Старому Місті
17. Кордуба Емануїл, сотр. у Конюшках, у Конюшках
18. Король Володимир, сотр. у Залізцях Нових, у Чистопадах
19. Король Євген, зав. Липовиці, в Красній
20. Кручок Павло, сотр. у Монастирці, в Монастирці
21. Левицький Євген, зав. Журова, в Станьковій
22. Лопатинський Роман, зав. Добрянч, у Путятинцях
23. Маркевич Микола, зав. Корсова, в Гаях Старобіридських
24. Матусевич Михайло, неопрес., у Таврові
25. Мисевич Роман, зав. Лапшина, в Рокитні
26. Нехай Іван, сотр. у Ремезівцях, у Розгірчі
27. Панасюк Йосиф, сотр. у Струсові, в Струсові.
28. Панасюк Максим, пар. Ушкович, у Шнирові
29. Пиріг Михайло, неопрес., у Вербівчику
30. Побігущий Богдан, зав. Бубнища, в Крушельниці
31. Поточник Антін, сотр. у Вишенці Великій, у Вишенці Великій

32. Процюк Юрій, сотр. у Грибовичах, у Куликові
33. Салагуб Роман, зав. Надітич, у Стрілкові
34. Смик Богдан, сотр. у Добромірці, в Добромірці
35. Станімір Василь, неопрес., в Прошові
36. Стернюк Евстахій, сотр. у Перегінську, в Зарудцях
37. Стецюк Володимир, Др., префект Дух. Семнарії, в Богданівці
38. Теліжин Йосиф, зав. Путятинець, у Дмитровичах
39. Троян Роман, сотр. у Станаві Вижній, у Пцанах
40. Фенин Теодор, сотр. у Ляховичах Зарічних, у Ляховичах Зар.
41. Яцикевич Лев, неопрес., у Журові

Доїзджаючі завілательства:

1. Гуглевич Орест, зав. Подусова, в Болотні
2. Семен Володимир, сотр. у Краснім, у Острові.

Сотрудництва:

1. Базюк Дмитро, неопрес., у Грибовичах
2. Бачинський Микола, сотр. у Хмільні, в Ремезівцях
3. Буць Олександр, зав. Зарудець, у Перегінську
3. Ванджала Теофіл, неопрес., у Руді Сілецькій
4. Вербовецький Василь, неопрес., у Хітарі
5. Гаврилюк Іван, зав. Солукова, в Теробовлі
6. Галій Василь, сотр. у Скоморохах Нових, у Кропивнику
9. Левенець Михайло, зав. Гаїв Старобр., у Любіні Вел.
10. Ліщинський Степан, неопрес., у Завою
11. Любович Іван, сотр. у Красові, у Зборові
12. Мацієвич Микола, сотр. у Конюхах, у Скоморохах Нов.
13. Пашковський Юрій, зав. Підгаець, у Підгайцях
13. Сеньківський Володимир, неопрес., у Дулібах (стр.)
14. Юрєвич Євген, неопрес., у Хмільні
16. Яцкевич Мирон, сотр. в Уричі, в Вербилівцях

Інші призначення:

1. Миронюк Іван, зав. Дмитрович, управ. ремісн. бурси.
2. Сопуляк Михайло, Др., управ. ремісн. бурси, директором сп. „Бібльос“.

Похвальні грамоти дістали:

Бережниця (стр. дек.): Канюга Анна, Пилипів Теодосія, Сидор Марія
 вд. по Олексі і жінчому відділові Братства Найс. Тайн,
 Братківці: Лесів Василь і Марунчак Софія,
 Броди: Гуменюк Йосиф,
 Вербівчик: Букай Василь, Ваврик Іван, Саган Михайло і Сарахман
 Пилип,
 Дубівці (збар.): Висоцький Михайло і Мандзій Меланія,
 Жуличі: Бокій-Шелюк Марія, Камінська Марія, Квас Василь і Ксеня,
 Кожух Кліментина і Юлія, Мазурик Емілія, Переймибіда Марія,
 Пузиняк Емілія та Братства Апостольства Молитви й Найсв. Тайн.
 Золочів: Губернович Петро і Кравчук Микола,
 Глемня: Дяків Михайло, Лазорко Олена, Луць Параскева і Микитин
 Яків,

Клебанівка: Янків Микола,
 Клекотів: Гаврилик Улас і Юлія, Дацюк Матрона, Кісь Андрій
 і Шаблій Анна,
 Коршилівка: Коненко Павло й Елеонора,
 Коцурів Гринів: Опеля Андрій,
 Львів (Преображення): Островський Микола, Стечкевич Василь
 і Марія,
 Межиріччє: Федорів Кость і Кеєня,
 Миколаїв (доп.): Осінчук Яким,
 Покропивна: Поворозник Гарасим, Доміцеля й Пелагія,
 Пчани: Висоцький Дмитро і Стриганич Северина,
 Ражнів; Бакум Андрій, Лєсюк Петро, Мамчур Олекса й Олена та
 Пастух Іван і Марія,
 Розвадів: Сенишин Іван,
 Сморгів: Вавринчук Микола, Мельничук Пелагія і Яремчук
 Олена,
 Соснів: Білоус Евдокія, Кикіш Евгєнія ж. Онуфрія, Колієник Ана-
 стасія, Магдій Анна, Процишин Евфрозина, Солієська Юлія
 і Шупляк Анна,
 Стремільчє: Сморгун Анна й Зиновій,
 Сухоріччє: Когут Михайло й Котельюк Катєрина,
 Тростянець (доп.): Стефаишин Анастасія,
 Тростянець Великий: Олендер Анна,
 Цуцилівці: Лисевич Стефанія і Соболевська Софія,
 Черепин: Сорока Анна.



1. **ВОЯКОВСЬКИЙ** Сильвестер, довголітній парох Богданівки, ювілянт і член помертного фонду, помер 2 червня на 77-му році життя і 52-му священства.
2. **ЛОТОЦЬКИЙ** Орєст, парох Болотні і член помертного фонду, помер 3 червня на 71-му році життя й 30-му священства.
3. **ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ** Теодор, довголітній парох Струсова, ювілянт і член помертного фонду, помер 28 червня на 79-му році життя 55-му священства.

Їх душі поручається молитвам Духовенства Архієпархії.

Wydawca: Ordynariat Metropol. obrz. gr. | Drukarnia „Biblos” Lwów, Japońska 7.
 Redaktor: Ks. Wasyl Belej.

Накладом Митроп. Ординаріату | Друкарня „Біблос”, Львів, Японська 7.
 Редактор: о. Василь Бєлей.

ЛЬВІВСЬКІ АРХІЄПАРХІЯЛЬНІ ВІДОМОСТІ

LWIWŚKI ARCHIEPARCHIALNI WIDOMOSTY

ROCZNIK LII.
 РІЧНИК LII.

LWÓW, LIPIEC 1939 r.
 ЛЬВІВ, ЛИПЕНЬ 1939 р.

NR. VII
 Ч. VII

СПІЛЬНЕ ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ

ЕПИСКОПАТУ ГАЛИЦЬКОЇ ЦЕРКОВНОЇ ПРОВІНЦІЇ
 З НАГОДИ 500-ЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ ФЛЬОРЕНТІЙСЬКОГО
 ЗЄДИНЕННЯ

АНДРЕЙ ШЕНТИЦЬКИЙ

МИТРОПОЛИТ — АРХІЄПИСКОП ГАЛИЦЬКИЙ І ЛЬВІВ-
 СЬКИЙ, ЕПИСКОП КАМ'ЯНЕЦЬКИЙ

ЙОСАФАТ КОЦИЛОВСЬКИЙ

ЕПИСКОП ПЕРЕМИСЬКИЙ, САМБІРСЬКИЙ, СЯНЦЬКИЙ

НИКИТА БУДКА

ТИТ. ЕПИСКОП ПАТАРСЬКИЙ

ГРИГОРІЙ ЛАКОТА

ТИТ. ЕПИСКОП ДАНИЙСЬКИЙ І ПОМІЧНИК ПЕРЕМИСЬКИЙ

ЙОАН БУЧКО

ТИТ. ЕПИСКОП КАДОЕНСЬКИЙ І ПОМІЧНИК ЛЬВІВСЬКИЙ

Духовенству і Вірним

МИР І АРХІЄРЕЙСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ

Дня 5-го липня по старому стилю 1939. р. минає п'ятсот літ від хвилини, в якій у Фльорентії Папа ЄВГЕН IV. видав памятну історичну Буллу, що починається від слів: „Laetentur coeli“ („Нехай радується небеса і нехай тішиться земля“) — підписану Святим Отцем, 150-ма єрархами Західньої Церкви і 33-ма єрархами Східньої Церкви. З усіх приявних византійців один тільки митрополит ефєзький Марко відмовив підпису. Тими підписами до того часу

нез'єднені греки признали верховну владу над цілим християнством Римського Архієрея і науку Католицької Церкви щодо походження Святого Духа, щодо матерії Пресвятої Евхаристії, щодо чистилища і щодо примату юрисдикції над цілою Церквою Христового Намісника і Наслідника св. Петра.

Ті рішення Вселенського Собору не досягнули наміреного закінчення роздору поміж Сходом і Заходом, хоч у першій хвилині видавалося, що роздор закінчений. Та все ж вони мали переважне значіння для Східньої і Західньої Церкви, а вже може найбільше значіння мали для нашої Церкви, якої представник, митрополит Исидор, не тільки підписав Буллу з'єднання, але через цілий час брав чинну й дуже значну участь у нарадах і переговорах, що вкінці увінчалися успіхом.

Для Західньої Церкви Флорентійський Вселенський Собор мав значіння великого тріумфу над змаганнями багатьох богословів і єрархів, які намагались довести до догматичного рішення, що Вселенський Собор має вищу владу від Папи. Такі змагання проявлялися на Соборі в Базилеї, скликанім Євгеном IV. у 1431. р., а відтак тим же Папою перенесенім 1438 р. до Феррари, з Феррари перенесенім у 1439 р. до Флорентії, а з Флорентії у 1442 р. перенесенім до Риму. На Базилейському Соборі, хоч і скликанім Папою і під предсідництвом Римського Легата, тенденції противні владі Римського Архієрея взяли так верх, що Пана по рішучих протестах проти подібних рішень був приневолений Собор перенести. Собор не послухав, Папу Євгена IV. зложив з престолу, суспендував і став початком нової схизми, вибираючи нового антипапу. Тим так зразив собі цілий християнський світ, що й сама теза вищості Собору над Римським Архієреєм стала скомпромітована і страшила усіх прихильників.

У Феррарі радив Вселенський Собор від 8. січня 1438. до 10. січня 1439. р. Народи Собору оберталися через цілий рік виключно над наукою про походження Святого Духа й не довели до позитивного результату, хіба до того одного, що ті грецькі єпископи, які від початку були прихильниками з'єднання Церков, по основному розсліді справи переконалися, що наука східніх Отців була така сама як наука західніх.

Перенесеній до Флорентії, Собор радив ще кілька місяців (від 26. лютого до 8. червня) над тою самою справою походження Святого Духа і довів до того, що відтак уже без великих труднощів прийняли формулку, яку вже західні й вони, східні Отці могли підписати.

А та формулка пізньої дефініції Собору була така:

„В імя Пресвятої Тройці: Отця, Сина і Святого Духа з одобренням цього святого Вселенського Собору у Флорентії визначуємо, що всі християни мусять вірити, приймати і визнавати ту правду віри, що Святий Дух є передвічно від Отця й від Сина, що має свою суцність і своє буття особове від Отця й від Сина, що перед віками походить від одного і від другого, як від одного принципу й одним диханням; декляруємо, що те, що кажуть святі Учителі й Отці, що Святий Дух походить від Отця через Сина, веде до того розуміння, що тими словами сказано, що Син також є по науці греків — причиною, а по науці латинян — принципом особовости Святого Духа, так само як Отець. І тому, що Отець Єдинородному Свому Синові родженням дав усе, що є Отцеве, крім того одного — бути Отцем, тим самим Син має від Отця, від якого передвічно Він зроджений, від віків те, що Святий Дух від Нього походить. Визначуємо теж, що пояснення слова „і від Сина“ було додане до Символу законно і розумно для пояснення і з причини тодішньої потреби“.

Довгі дискусії над предметом мало доступним для мас народу вимагали основного перегляду писань усіх св. Отців східніх і західніх — і досягнули для цілої Східньої Церкви дійсної користь. Можна сказати, що раз на все уздоровили науку тієї Церкви від формальної єреси Фотія, що Святий Дух не походить від Сина. Византійці переконалися, що в дійсності немає в усіх писаннях східніх Отців ані одного уступу, який би так заперечував походження Святого Духа від Сина. Вони також раз на все переконалися, що фальшивою була їхня думка, немов католицька Церква учить про дві причини, про два принципи походження Святого Духа.

Ті здобутки богословії Східньої Церкви були, можна сказати, сталі. Мимо того, що більшість єрархів Східньої Церкви після повороту до дому підпала шкідливому впливові Марка Ефезького і відреклася з'єднання з Західньою

Церквою та усунулась зпід влади Римських Архієреїв, то все таки від того часу перестали на Сході осуджувати науку Західньої Церкви про походження Святого Духа. І тепер ще поміж незєдиненими богословами майже немає богослова, який не признавав би, що наука східніх Отців Церкви є така, що Святий Дух походить „від Отця через Сина“, і який не бачив би, що та формулка східніх Отців має те саме значіння, що західня формулка „від Отця і від Сина“.

Дальшим тривалим здобутком Фльорентійського Собору є те, що Східня Церква і її єпископи і богослови також раз на все прийняли, що практика освячувати Святу Евхаристію або на квасному або на прієному хлібі є правильна. Відкинули раз на все закиди Керулярія, що практика латинська у тому напрямі це єресь.

Фльорентійський Собор учить:

„На прієному або квасному пшеничному хлібі довершується дійсно Тіло Христове і священники обовязані в одному з тих двох хлібів освячувати Тіло Господнє, кожний по звичаю своєї Церкви, Західньої або Східньої“.

Це одинокє рішення, в якому Собор крім догматичної дефініції торкається і питання обрядів чи обрядових звичаїв. Зрештою цілий Собор станув засадничо на принципі, якого досі тримається Римська Церква — єдності віри при різниці обрядів.

Треба признати, що єрархи Західньої Церкви дали небуденний доказ широкости поглядів і широкого серця, лишуючи византійцям усі їхні обряди і не вишукуючи в них того, що могло б їм не подобатися. Византійські єпископи зо свого боку мусіли бути тим широким способом брання речі загально приєднані, — вони пізнавали, що багато закидів, які Римській Церкві робили богослови Византії, було неоправданих й дитинно наївних. Хоч на Соборі противники Зєдинення виступали назверх нераз з острыми філіпіками проти латинян, урядово не сміли піднести ані одного обрядового закиду, хоч византійська література тих закидів підносила безліч. Відомо, що Фотій підносив уже 10 закидів проти латинян. За Керулярія число зросло до 22. З початку XII-го століття вже наводили 32 точки, які закидали як єресі латинянам. У XIII столітті число зросло

знову до шістьдесятькількох точок, а в XIV столітті вже богослови говорили про „безконечні“ єресі латинян. До такого числа доходили дуже простимі і наївним розумуванням, бо з одного боку кожна обрядова різниця ставала для византійців причиною нового закиду, кожна подробиця, в якій Західня Церква трималася іншого звичаю ніж византійська, або не заховувала чогось із того, що заховувала Византія, вже було причиною нової латинської єреси. З другого боку вони узагальнювали все те, що колинебудь византійськ закидав латинянові. Таким способом доходили до абсурдних закидів, бо за латинські єресі вважали нпр. усі надужиття, яких допустилися дикі жовніри IV хрестоносного походу при здобутті Царгороду.

Коли ціла византійська Церква (бо грецькі Отці Фльорентійського Собору були представниками цілої византійської Церкви, усіх східніх грецьких патріархів), не підносила ніодного з тих закидів, то тим самим осуджувала їх і признавала, що вони не мали ніякого догматичного значіння, себто що всі практики латинської Церкви ніяким способом не були єресями, а тільки практиками, в яких мусіла бути в Церкві різнородність і свобода.

Те признання византійців мало дуже велике значіння і не втратило його й через відступлення єрархів Византії від примату Римських Архієреїв. Те признання має й досі значіння, бо не дозволяє вже вертати до тих чисто обрядових закидів. При Берестейській Унії противники зєдинення підносили безліч закидів, але до закидів византійської Церкви вони вже не вертали.

В одній ще точці бажали, може, латинські Отці Собору якоїсь деклярації. Хотіли дефініції, що Прєсвята Евхаристія освячується словами Христа. Греки, з огляду на епиклезу, опирались. Уступаючи їм рішено, що про епиклезу не буде згадки в Буллі Зєдинення, але що Висаріон в імені всіх греків заявить прилюдно перед читанням Буллі, що признає, що хліб і вино освячується самими словами Христа в Тіло і Кров Господню. Дня 5. липня 1439. р. Висаріон прилюдно зложив таку заяву.

Яка важна була та концєсія, те замовчення про епиклезу в Декреті для греків, показує найкраще те, що такий уступ помістили в Декреті для вірмен (Exultate Deo, з 22. листопада 1439 р.). В уступі про Прєсвяту Евхаристію Со-

бор каже: „Формою того Таїнства є слова Спасителя, якими звершується Таїнство; бо священник довершує Таїнство говорячи в імені Христа. Бо силою самих слів субстанція хліба перемінюється в Христове Тіло, а субстанція вина в Кров; але так, що цілий Христос міститься під видами хліба й цілий під видами вина. Під кожною частинкою освяченого агнца і освяченого вина, коли їх відділиться, є цілий Христос“.

Подібно цінним дуже й тривалим здобутком для цілої Східної Церкви є те, що єрархи візантійської Церкви раз на все переконалися, що наука Західної Церкви про чистилище є тотожна з наукою Східної Церкви. Фльорентійський Собор не означає, які кари грішна душа терпить у чистилищі, щоб тою тезою, яку виправді приймало багато богословів, але якої ніколи Церква не здефініювала, не утруднювати порозуміння.

Собор учить:

„Душі тих, що вмирають у правдивій покуті і Божій любові, якщо вони не задоситьчинили гідними овочами покаєння за все, чого допустилися й що занекали, по смерті очищаються карами чистилища; а щоб у тих терпіннях вони мали пільгу, помагають їм добрі діла вірних живих, себто жертви Служб Божих, молитви й милостині та інші милосердні діла, які по звичаю св. Церкви жертвують вірні за вірних. А душі тих, що безпосередньо по отриманні хрещення, тобто доки не стягнули на себе ніякої плями гріха, або з таких плям зовсім очищені, чи то ще живучи в тілі чи після смерті, як це вище сказано, відразу є приримані до неба і ясно видять самого Бога в Тройці Єдиного таким, який Він є, але відповідно до різниць їхніх заслуг — один звершеніше другого. А душі тих, які умирають в актуальному смертному грісі, або в самому первородному, зараз сходять в ад, але вони карані нерівними карами“.

Грецькі учасники Собору навіть не згадували про закиди, які від Керулярія роблено Західній Церкві: про суботній піст, опущення аллилуя в Чотиродесятницю і їдження мяса з кровю. Тим признано, що ті закиди були безпідставні.

Найважливішим здобутком для цілої Церкви, з якого Східна Церква відтак не хотіла користати, це дефініція Вселенського Собору щодо примату Римських Архієреїв.

Дефініція Собору така:

„Також визначаємо і дефінюємо, що св. Апостольський Престол і Римський Архієрей має примат на цілий світ та що сам Римський Архієрей є наслідником блаженного Петра, Верховного Апостола, і правдивим Намісником Христа і цілої Церкви Головою та всіх християн Отцем і Учителем; йому то в св. Апостоли Петрі Господь наш Ісус Христос передав повну владу пасти, рядити й управляти Вселенською Церквою, як це міститься в діяннях Вселенських Соборів і в святих правилах“.

Хоч у цьому рішенні виразно немає, як науки віри, науки про вищість Папи над Вселенським Собором, то все ж та вищість виходить із фльорентійської дефініції. Відтак, як побачимо, Святий Отець окремою Буллею ту науку виразно подав християнам до вірування, осуджуючи тим самим рішення Базилейського Собору.

В тій фльорентійській дефініції незвичайно важний той уступ, у якому Папа названий Учителем усіх християн. У Божому Провидінні було застережене Ватиканському Соборові рішення непомильності науки Римських Архієреїв, але рішення Фльорентійського Собору є підставою Ватиканського, і в собі ту науку неначе містить.

Та дефініція Фльорентійського Собору, хоч відтак і відкинула її візантійська Церква, була великим тріумфом Римського Примату і на Заході, а стала підставою розвою Церков східного обряду злучених з Апостольським Престолом, на першому ж місці нашої Церкви, в котрій усі рішення Фльорентійського Собору були ще признавані найближчими наслідниками Ісидора.

Вкінці великим здобутком для Сходу стало приєднання до Католицької Церкви Церков: вірменської, яковітської, боснійської, сирійської в Мезопотамії, халдейської і маронітської на Кипрі.

Греки в короткому часі після підписання Буллі зєднання опустили Фльорентію і вернули через Венецію до дому. Але Собор не розійшовся, а й не міг розійтись. Передовсім тому, бо Собор у Базилей, зійшовши на дороги цілковитого бунту проти верхньої влади Римських Архієреїв, був дійшов до того, що вибрали на ньому антипапу 17. листопада 1439. р. Папа Евген IV. звернув тепер усю свою

енергію проти того Базилейського Собору та видав Конституцію „Мойсей“, так завжди називану по першому слову. У ній осудив цілу тенденцію Базилейського Собору й безбожність, яка пхнула кількох єпископів до тієї смілости, що відважилися скласти з престолу Римського Архієрея.

Заки Єген IV. дійшов до формального осудження тези Базилейського Собору, що вищість Собору над Папою є „правдою віри“, мусіли відбутися ще різні конференції, дискусії і наради, в яких Папа побідив, і в Буллі „Etsi non dubitemus“ (з 20. квітня 1441. р.) обширно представив цілу римську науку про вищість Папи над Собором. І ту науку прийняла ціла Церква.

До того щасливого закінчення небезпечної кризи і ложної науки про вищість Собору причинилося з одного боку те, що всі Церкви й університети та більшість богословів відвернулися від Базилейського Собору й не прийняли вибраного ним антипапи. Але до того щасливого закінчення причинилося також загальне, для Апостольського Престолу корисне й велике вражіння, яке зробило зєдинення Східніх Церков. Наступили в Фльорентії ще й інші корисні для церковної єдности події, які також були неначе наслідком того головного триумфу — зєдинення византійської Церкви.

Папа був запросив до участі в Соборі й вірменського патріярха Константина V-го, котрий, загально вже прихильний Зєдиненню, вислав до Фльорентії своїх чотирьох делегатів, щоб підписали в його імені злуку вірменської Церкви з Апостольським Престолом.

Делегати вірменського патріярха приїхали в хвилину, коли византійці опускали Фльорентію. Щойно 29. листопада 1439. р. Отці Собору прийняли на публичному зібранні спеціальний папський Декрет (Exultate Deo, з дня 22. листопада 1439. р.), який довершив злуку вірмен із Римом. Той Декрет це цілий богословський трактат, у якому міститься в скороченні твір св. Томи, написаний для вірмен про правди віри й 7 св. Тайн. Крім того твору св. Томи в Декрет входять: Символ нікейсько-царгородський, науки Вселенських Соборів про дві природі і дві волі в Ісусі Христі, загальну науку про Халкедонський Собор (як IV-ий Вселенський) та про всі Вселенські Собори, які відбулися під авторитетом Папи, Символ так зв. св. Атанасія і Декрет зє-

динення Фльорентійського Собору та спис свят, які Папа поручив почитати вірменам.

Римський Декрет не приніс тих успіхів, яких очікували, і не мав практичного значіння тому, бо делегати вернули до дому після смерти патріярха Константина й після розбиття Вірменії.

В дальших зібраннях Собору зєдинення з Римською Церквою прийняли ще яковіти. Ще передше Папа був запросив на Собор короля Етіопії, коптів і якогось короля Індії Тому. Запрошені одні по других прислали своїх делегатів.

Дня 31. серпня 1441. р. були читані листи коптійського патріярха олександрійського Йоана, який без ніякої дискусії приймав примат і юрисдикцію Папи. Кілька днів пізніше 2. вересня 1441. р. палестинські яковіти, котрих головою був архимандрит Нікодим у Єрусалимі, представляли знову через делегата своє визнання віри. Усі ті дрібніші яковітські Церкви обняв Папа одним Декретом „Cantate Domino“ (4. лютого 1442. р.), яким торжественно було закінчене зєдинення всіх яковітів з Римською Церквою. Той Декрет це теж правдивий богословський трактат, у якому містяться попередні Декрети, дані византійцям і вірменам, та вкінці уступ, у якому представлена наука Церкви щодо освячення словами Христа.

По тих щасливих подіях хотів Папа Євген перенести Собор до Риму. Римська революція була обернулася на таке нещастя народу, що римляни, які в першій хвилині далися захопити революційним рухом, бажали тепер дуже повороту Христового Намісника до Риму. Користаючи з того, Папа вернув до Риму й переніс там Фльорентійський Собор.

Хоч мало що знаємо про праці Собору в Римі (від 26. квітня 1443 р. до 7. серпня 1445 р.), бо його акти затратилися, то все ж знаємо, що Папа мав ще нагоду прийняти визнання віри і піддачі під владу Римських Архієреїв боснійського короля Степана. На жаль і те зєдинення не мало трівого наслідку, бо ціла Боснія була зайнята турками, які знищили там цілком християнство.

Буллею „Multa et admirabilia“ з дня 30. вересня 1444. р. приймав Папа до церковної єдности сирійського паріярха Ігнатія. Сирійці були тоді монофізитами й монотелетами,

а щодо походження Святого Духа мали науку византійців. Делегат патріарха, едеський архієпископ Абдаля, прийняв зверхність Римського Архієрея і зєдинив сирійську Церкву з Римом.

Крім того Папа Евген мав ще щастя приєднати до Католицької Церкви халдейців і маронітів з острова Кипру. Папа їх прийняв Буллею „Benedictus“ (7. серпня 1445. р.).

Так то кілька літ перед дефінітивним тріумфом турків, що здобували Царгород, різні Церкви Сходу вертали одна по другій до церковної єдності. Всі ті повороти були в часті спричинені небезпекою, яка грозила їм від магометан, а в дечому добрим прикладом, який дала византійська Церква. Відомість про зєдинення Византії з Римом порушила ті Церкви і немов спонукала їх до наслідування.

* * *

В ту 500-літню річницю Фльорентійського Собору не можемо поминути мовчанкою великих заслуг всіх тих, що причинилися до довершення того зєдинення. А між ними на першому місці стоїть сам Римський Архієрей Евген IV. Без його залізної волі, надзвичайної жертволюбивості і консеквенції, з якою переводив свої пляни, не було б можливе діло Фльорентійського Собору. Ту витривалість Папи треба тим більше подивляти, що знаходився сам у таких незвичайно важких обставинах. З одного боку мусів у перебранні втікати з Риму, бачив усю свою державу зайняту кондотієрами в службі медіолянських дуків Вісконтів, з другого ж боку Собор у Базилеї порушував ціле христіанство проти Папи, бо за збунтованими нечисленними єпископами в Базилеї стояли зразу такі поваги як паризький університет, єпископат Франції і багато навіть дуже поважних кардиналів. Що мимо тих усіх труднощів Папі вдалось довершити діло зєдинення, треба приписати його особистому авторитетові. Бо Папа Евген IV. був людиною, що викликувала в людей довіря, захоплення і послух. Був аскетом, монахом августіянином. У найближчому свому оточенні мав двох вєнедиктинців, двох августіян та двох світських священників, вибраних зпоміж найкращих. З ними і в день і вночі відправляв церковне правило. З дому рідко коли виходив, а коли народові показувався, збуджував такий ентузіазм, що люди на його вид у захопленні заливалися сльо-

зами. Мав звичай їсти лише нечасто і то в несталих годинах. Часто тільки раз у день. Його кормом були ярини, до яких додавав трохи мяса, і овочі. Відзначався жертволюбивістю. Хоч сам находився в великих фінансових клопотах, бо доходи держави були зайняті кондотієрами, а доходи Церкви були zagrożені через схизматицький рух Базилійського Собору, роздавав він просто пригорщами гроші. Оповідують, що колись бідний міщанин просив у нього помочі. Папа казав принести гаманець з грішми і просителеві казав узяти, скільки хоче. А коли бідолаха з неспілістю витягав одну золоту монету, Папа сміючись сказав: „Беріть сміло, скільки вам треба, радо вам даю золото“. Папа Евген відзначався також і великою уступчивістю, якої дав доказ у тому, що на Собор запрошував незєдинених византійців і східні Церкви та допускав, щоб на Соборі дискутовано те, що було вже безсумнівною правдою католицької віри. В подібних обставинах на Вселенському Соборі в Ліоні навмисно, заки приїхали греки, що мали зєдинитися з Римською Церквою, на першому засіданні Отці Собору здефініювали як правду віри заперечуване византійцями походження Святого Духа від Отця і від Сина, щоб тим способом випередити й не допустити до ніякої дискусії. Папа Евген допускав ті дискусії і ними досягнув неодну зміну в науці поодиноких византійських єрархів. Коли византійці робили якісь труднощі, Папа в двох випадках згодився на замовчання якоїсь науки, яку латинські богослови хотіли дефініювати. З власної ініціативи Папи рішення Фльорентійського Собору не спомінають про вогонь у чистилищі та не говорять про хвилину освячення святих Дарів.

Коли візьметься під увагу всі труднощі майже особисті, з якими приходилось боротися Папі Євгенові, треба подивляти, що мимо всього довів до завершення діла. Імператор Йоан Палеолог приїжджав до Фльорентії, щоб старшувати над Папою, а царгородський патріарх Йосиф при найкращому розположенні вважав себе за цілком рівного. Усі ті претенсії треба було Папі поконувати лагідною витривалістю. Не мав у тому ніякої помочі монархів Європи. Ні один із них не відповів на запрошення на Собор, а воно в високій мірі причинилося до знеохочення імператора, який з такого сподіваного зїзду європейських монархів багато собі обіцював.

Поміж византійцями найбільшу заслугу в довершенні зєднання Церков поклав нікейський митрополит Висаріон. Це була людина рідкого богословського знання, при тому знаменитий бесідник і знавець клясичної старовини. До його успіхів праці на Фльорентійському Соборі причинився не в малій мірі той його характер гуманіста і знавця Плятона. Бо поміж латинянами чимраз більшу роль грали гуманісти, які з незвичайним заінтересуванням відносилися до клясичного грецького світа і через те витали Висаріона як людину незвичайно для них цікаву. Відома ж та теза в науці, що до т. зв. ренесансу, себто відновлення клясичного духа Риму і Греції, причинилось найбільше те, що по упадку Царгороду багато грецьких гуманістів перенеслося на Захід і там поширило науку грецьких клясиків. Можна сміло сказати, що вже Фльорентійський Собор був нагодою, при якій гуманісти латиняни пізналися й заприятинилися з гуманістами греками. Між богословськими творами Висаріона є передовсім його промови на Фльорентійському Соборі, з яких на особливішу увагу заслугоє друга „Про Зєднання“.

Йому також мабуть треба приписати т. зв. „Грецькі акти“ про Фльорент. Собор. Оригінальні протоколи затратилися, тому справоздання Висаріона є найточнішим описанням всього, що діялось у Фльорентії.

Висаріон, по довершенні Зєднання на Фльорентійському Соборі, був іменований Кардиналом. Після здобуття Царгороду турками він осів у Римі, де його дім був місцем, у якому емігранти з Византії сходилися і знаходили завсіді поміч.

Висаріон був також аввою грецького монастиря біля Риму в Грота-Ферраті. Як авва монастиря лишив витяг із правил св. Василя.

Своїм становищем супроти діла Зєднання стояв Висаріон у яскравій суперечності з завзятим противником Зєднання Марком, ефезьким митрополитом, з родини Евгенікос.

Другим учасником Фльорентійського Собору, котрому треба завдячувати щасливе довершення Зєднання Церков, це Ісидор, київський митрополит, людина незвичайно вчена, начитана, гуманіст і бесідник. Заки став київським митрополитом, Ісидор був ігуменом монастиря св. Дмитрія

в Царгороді. Мусів він відзначатися великими прикметами, коли Йоан Палеолог, задумуючи заключити Унію з Римом, вибрав Ісидора як свого делегата на Базилейський Собор. Прийнятий предсідником Собору кардиналом Цезарінієм догою латинською промовою, Ісидор відповів такою самою гуманістичною грецькою промовою, в якій виявив себе бесідником тієї самої школи і не менше начитаним від Цезарінія, а що важніше — виявився вже тоді щирим прихильником Зєднання Церков. Кардинал Цезаріні висказав був гадку, що різниці поміж Сходом і Заходом сходять лише до формальних питань, а тому Зєднання Церков можливе і легке. Ісидор, відповідаючи на те, назвав просто всі причини розділу Церков маловажними і марними. Вони просто непорозуміння, якого вжив діавол, щоб викопати пропасті.

Та Ісидор не брав великої участі в богословських дискусіях. Його вдача радше відповідала ролі посередника, організатора, людини практичної, що шукає й уміє знайти засоби до порозуміння. По думці всіх істориків Фльорентійського Собору без тієї витривалості і зручної праці Ісидора не було б прийшло до щасливого завершення діла. Труднощі виринали майже кожної днини. Рішучі противники Зєднання користали з кожної нагоди, щоб її прихильникам кидати колоди під ноги і цілком сміло йшли до розбиття Собору. Тому треба було прихильникам Зєднання незвичайної осторожності, такту, второпності, щоб не допустити до зірвання переговорів. При довгих догматичних дискусіях задержуваносся часом над текстом одного Отця довший час. Так було зі славним уступом св. Василя в його книзі „Проти Евномія“ (розділ XIII). Противники Зєднання, не вмюючи відповісти на виразну науку Василя, закидували, що це фальшиві тексти. Тоді треба було перешукувати всі рукописи, а що грецькі Отці Собору багато їх мали зі собою, то й легко було Маркові з Ефезу доказати марність його закидів. Але шукати по рукописах і відчитувати їх, це було якраз завдання, до якого прегарно надавався Ісидор. Любитель старовини, грецької мови та знавець рукописів, він віддавав Соборові і справі Зєднання величезні прислуги.

Вправді імператор Йоан був усе готовий помагати, бо був без сумніву прихильником Зєднання, може не з чисто релігійних оглядів, а радше задля надії політичної помочі

західних держав. Імператор раз-у-раз умовлявся з Папою про засадничі справи перебігу переговорів і раз-у-раз уживав свого впливу, щоб здержувати противників Зєдинення. Дійшло навіть до того, що Маркові Ефезькому заборонив прийти на засідання тоді, коли з латинського боку домініканець Іван з Рагузи мав мати довшу філіпіку проти нього.

Немає сумніву, що імператор Йоан помагав справі Зєдинення, але ще питання, чи та поміч наказу чи заборони не була до деякої міри і ослабленням становища греків, прихильників Зєдинення. Противники Зєдинення вживали відтак того аргументу, що византійські єрархи були імператором присилувані згодитися. Здається, що в цій справі ще раз показалося, до якого ступня цезаропанізм у Церкві шкідливий, хоч інгеренція імператора може в деяких випадках показувалася корисною для Церкви.

Поміж людьми заслуженими для довершення Зєдинення Церков треба згадати й царгородського патріарха Йосифа. Він вправді приїхав вже хворим і не міг брати участі ані в дискусіях, ані навіть не міг бути на більшій частині публичних сесій Фльорентійського Собору. Все таки його авторитет причинився немало до становища багатьох зпоміж грецьких єрархів. Не діждався він завершення діла, бо 10 червня 1439. р. він умер. Це було б стало великою перешкодою, а навіть розбиттям переговорів, якщо б патріарх не був залишив торжественного акту, в якому заявляв, що признає і вчить все те, що признає і вчить Католицька Апостольська Церква та що все те приймає та признає. Також признавав „Святого Отця Отців найвищого Архієрея і Намісника Господа нашого Ісуса Христа, Папу старого Риму“ та „признаю також і чистилище“. Умер перед дискусіями над приматом Папи. Тому та його заява могла сильно причинитися до становища не одного з византійських єпископів.

Щоб бути справедливим треба згадати й про великих богословів Західньої Церкви. Згадаємо бодай про одного, який тим відзначився перед іншими, що по смерті Папа зачислив його між блаженних. Був це Альбергаті, Кардинал Санта Кроче.

Спільними працями й зусиллями цих нами згаданих й багато інших знаменитих єпископів і богословів було довершене таке трудне діло Зєдинення Церков. Хоч воно

і не принесло всіх тих овочів, яких тоді ціла Церква очікувала, всетаки воно було величним ділом, і без сумніву на довгі століття показало і Римській Церкві і бодай поодиноким Церквам Сходу дорогу розвою і дорогу, що веде може до цілковитого закінчення роздорів.

* * *

Історія Фльорентійського Собору є і все залишиться світлою сторінкою в історії Вселенської Церкви, а безколючно важною в історії нашої Церкви.

Взиваючи цим нашим письмом Всечесне Духовенство до відчитання цього нашого послання в церквах і до пояснення його народові, можемо висказати бажання, щоб наша духовна й світська молодь, що так радо віддається в наших часах студіям історії, взяла собі за предмет дослідів Фльорентійський Собор. Історія його досі не написана. Матеріалів, очевидно печатаних, дуже багато. Правдоподібно також у численних бібліотеках Італії є багато непечатаних матеріалів, а поміж ними ті найважливіші, які напевно могли лише затратитися, а не загинути — урядові протоколи.

500-літня річниця пригадає нам також важкий наш обовязок, передовсім у молитвах часто поручати Господу Богу велике діло тоді почате, а досі ще нескінчене. Ця річниця пригадає нам також обовязок приготуватися до праці для незєдинених наших братів. Виглядає на певне, що скоріше або пізніше двері широко отворяться й дадуть нам змогу для тих наших братів працювати. Тепер треба нам у тому приготуватися, щоб, коли прийде слушний час, ми наших братів не зражували і не відпихали, а широким апостольським духом і широкою любовію потягали їх до Зєдинення. До молитов у цьому напрямі треба нам заохочувати нашу молодь по школах і наш нарід по парохіях. Бажання церковної єдності і молитва за неї є бажанням і молитвою, які можуть Христові Спасителеві подобатися, бо відповідають Його бажанням і Його молитві, що неначе також є завітанням для Його Апостолів і Учеників: „Не про цих же тільки молю, але й про тих, що задля їх слова увірять у Мене, щоб усі були одне, як Ти, Отче, в Мені, а Я в Тобі, щоб і вони одне були в Нас, щоб світ вірив, що Ти Мене післав“.

Благодать Господа нашего Ісуса Христа і любов Бога і Отця і причастя Святого Духа хай буде з усіма Вами. Аминь.

† *АНДРЕЙ*, митрополит р. в.

† *ЙОСАФАТ*, Епископ в. р. † *ГРИГОРІЙ*, Епископ в. р.

† *НИКИТА*, Епископ р. в. † *ІВАН*, Епископ в. р.

Дано в день 5. лінія н. ст. Року Божого тисяча девятьсоттридцятьдевятого.

Заборона змін у формі св. Тайн.

Митрополичий Ординаріат пригадує всім ОО. Душпастирям, що всякі зміни в формі (словах) св. Тайн під тяжким гріхом недозволени. При уділюванні св. Тайн слід уживати Требників апробованих церковною владою, а слова виголошувати чітко й виразно так, як вони знаходяться в Требнику [напр. при хрещенні „крещаетя“, а не „хрищається“] (10. VII. 1939 ч. 8691/РД).

Звільнені від конкурсних іспитів.

1. Бараноський Петро, сотр. у Марковій, на 1 рік
2. Бартків Евстахій пар. Романова, на 6 літ
3. Берест Роман, зав. Полонич, на 3 роки
4. Бобиляк Микола, пар. Ляхович Подорожніх, на 6 літ
5. Боднар Олексій, пар. Боршева, на 6 літ
6. Головінський Василь, сотр. у Зарваниці, на 1 рік
7. Кордуба Омелян, пар. Саранчук, на 1 рік
8. Лесик Микола, пар. Демянова, на рік
9. Оришкевич Юліан, пар. Лопянки, на 6 літ
10. Пясецький Степан, пар. Великополя, на 1 рік
11. Семків Лука, пар. Заявою, на 1 рік
12. Теліщук Діонісій, пар. Потока, на 6 літ
13. Хабурський Степан, пар. Кудиновець, на 1 рік
14. Хамчук Григорій, пар. Кійданець, на 6 літ
15. Цурковський Богдан, пар. Камянок, на 6 літ
16. Чепіль Семен, пар. Шил, на 1 рік
17. Чолій Филип, пар. Задукви, на 6 літ
18. Яців Ілля, пар. Голешева, на 3 роки.

Wydawca: Ordynariat Metropol. obrz. gr. | Drukarnia „Biblos” Lwów, Japońska 7.
Redaktor: Ks. Wasyl Belej.

Накладом Митроп. Ординаріату | Друкарня „Біблос”, Львів, Японська 7.
Редактор: о. Василь Белей.

ЛЬВІВСЬКІ АРХІЕПАРХІАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

LWIWŃSKI ARCHIEPARCHIALNI WIDOMOSTY

ROCZNIK LII.

LWÓW, SIERPIEŃ 1939. r.

NR. VIII

РІЧНИК LII.

ЛЬВІВ, СЕРПЕНЬ 1939. р.

Ч. VIII

ДО ДУХОВЕНСТВА

I

Поручаю Всеч. Духовенству кілька разів перед проповідю в матірних і дочерних селах перечитати народові цей короткий поклик.

Воєнний час утруднює людині кермуватися вказівками тверезого, ясного розуму, освіченого вірою. Верх беруть почування, вразливість, пристрасть, а з того нерозважні кроки, шкідливі не тільки для одиниці, але і для загалу, для цілої родини, громади й народу. Ця небезпека в положенню таким особливо труднім, в яким знаходиться наш нарід, стає просто грізна.

Воєнні події, комунікаційні труднощі, неможливість порозумітися, неймовірні вісті, що їх так обильно поширює уява, сплетні, острах, це все обставини, що сприяють пропаганді всіх тих, що в закаламученій воді раді б ловити рибу.

В нашому положенні під воєнну пору найбільшою небезпекою для Церкви й Народу є всякого роду агітатори і провокатори.

В ім'я добра нашої Церкви й нашого Народу мушу Вас сьогодні усильно перестерегти перед цією небезпекою. Не слухайте намов людей, що їх не знаєте, не поступайте без поради старших, відповідальних наших провідників духовних і світських. Не давайтесь наклонювати до якихнебудь актів

насильства або непослуху владі, захуйте розвагу й су-
покій, єдність і згоду, керуйте у всім розумом, просві-
ченим вірою. Божий закон нехай буде правилом Вашого по-
ступовання й Вашою ціллю. Ідучи цією дорогою, без ніякого
сумніву найліпше послужите Батьківщині й будучності
нашого Народу.

Моліться о мудрість для себе і для цілого народу
і о добро мира для цілого світа. Нехай Бог Вас благосло-
вить і хоронить від усякого зла!

II

Всєч. Духовенству поручаю часто в проповідях, кати-
хизаціях і поза проповідями пригадувати вірним великі
правди віри, що помагають християнинові задержувати су-
покій і рівновагу духа. Часто говоріть про Боже прови-
діння, про Божу любов і доброту, про чесноту й надію, про
життя Божою благодаттю та усильно заохочуйте вірних до
частих і покірних молитов. З народом моліться о мир, про
всіх взятих до війська, всіх терплячих, про тих, що знахо-
дяться в небезпеці життя або смерті.

Часто повторюйте, що християнське життя це життя
з Божою благодаттю. До нього треба чистої совісти, то
є свідомости, що чоловік не має тяжкого гріха неспокутова-
ного, що може безпечно ставати перед Божим судом з пов-
ною надією вічного спасення.

При кожній Службі Божій кожний священик Львівської
Архієпархії нехай до мирної Єктенії додає 2 завізвання
„в часі всенародної скорби“ і 2 завізвання „о поміч Св. Духа“
для цілого народу і всіх його провідників.

Щоденні християнські молитви, які в церкві прилюдно
відчитує по відіраві священик або дяк, нехай будуть від-
мовлювані з особливішим натиском і повагою, додаючи до
них уступи катихизму.

Священики нехай не забувають, що головним їхнім обо-
в'язком як і головною наукою, яку мають давати людям, є
приклад св. життя. Тому нехай стараються часто відвіду-
вати Ісуса Христа, перебуваючого в Найсв. Тайнах, нехай
у Нього шукають помочі на всі труднощі життя, нехай дають
народові приклад частої, довгої й витривалої молитви.

Без конечної потреби, яка рівнялася б фізичній немож-
ливості, нехай не покидають свого становища, нехай із подвоє-
ною ревністю працюють у церкві і школі та нехай звертають
особливішу увагу на катихизацію дітей і в церкві і в школі
так, щоб достостаючій молоді не забракло знання правд віри.

Нехай душпастирі, як і катихисти, оскільки їм час на те
дозволяє, гуртують, організують і вчать достостаючу молодь,
нехай у приятельських розмовах стараються мати на них
вплив в душі християнської любови й любови Батьківщини,
нехай перестерігають їх перед нерозважними кроками, що
могли б родині, селу, а навіть Народові принести великі
шкоди, навіть тоді, коли б видавалося, що сповняють най-
гарніше діло.

Нехай душпастирі будуть також готові послужити вір-
ним, якщо вони просити їх будуть сповіди, відправи, відвіду-
вання хорих, тощо. Нехай радо служать вірним доброю
християнською радою, заохотою й потіхою. Родини тих, що
служать при війську, нехай будуть для душпастирів пред-
метом особливої опіки та дбайливости. Матері родин, яких
мужі пішли до війська, нехай зрозуміють, які важкі і святі
обов'язки накладає на них це положення. Крім обов'язку
виховування дітей вони нераз мусять поборювати неодну
важку спокусу, що могла б знищити ціле щастя родини та
цілу долю дітей.

Всім ОО. Катихитам, оскільки на це дозволяє їх обо-
в'язок, усильно поручаю помагати ОО. Душпастирям у праці
для народу, себто в сповідях, катихизаціях, проповідях.

Парохам і завідателям парохій уділяю наступних
властей:

- а) відправляти в разі потреби або користи Службу
Божу поза церквою на окремо приготованому на ту ціль
престолі і антимінсі, взятому з престолу в церкві;
- б) диспензувати в сповіді від посту крім Страсного
Тижня;
- в) розрішати від усіх задержаних в АЕпархії гріхів;
- г) сповідати монахині й інокіні, що о сповідь про-
сили б.

Всі монахині й інокіні можуть сповідатись у якогоне-
будь священика, апробованого Митрополитом Ординарієм,
в каплиці монастиря, а де треба, то й у церкві.

В усіх днях поза Страсним Тижнем вільно всім християнам уживати за омасту смалець.

В усіх сиротинцях, захистах і захоронках сестри повинні дітей приучувати до молитов про мир і пільгу для всіх терплячих, про спасення для всіх умираючих. Праці в сиротинцях і захоронках можуть перервати тільки в випадку konieczности.

Всім монахиням і інокіням, яких настоятелька або священник признає здібними, даємо місію навчати релігію.

Ту саму власть даємо і абсольтентам Богословської Академії. Богословам, що покінчили 3-ій рік, і абсольтентам Богословської Академії даємо місію проповідати, але з тим, що заведи крім гомілії, себто короткого пояснення Євангелія, повинні говорити катихитичні проповіді. На проповіді вільно їм уживати священничої ряси.

На час війни братства й католицькі організації не повинні припиняти своєї діяльності, а навпаки повинні її побільшати. Старшим членам братств і католицьких організацій поручаємо також усильно пригадувати супругам, що гріх надужиття супружкої звязи є найгіршим з усіх гріхів нечистих, бо є святотатством, гріхом проти природи і гріхом, що кличе о пімету до неба, а при тим є ріночасно загладою народу.

Членам усіх братств і католицьких товариств і всім побожним християнам поручаємо також часте св. Причастя, пригадуючи їм одначе Божу кару, яку могли б стягнути на себе і на цілий наш нарід гріхом святотатського Причастя. Це повторення гріха Юди Іскаріотського є такою потворною образою Божою, що один грішник міг би на всіх стягнути необчислені й необмежені нещастя.

Всім християнським родинам поручаємо спільні молитви наголос у хаті рано й вечером. Діти при тих усіх молитвах нехай благають о поміч з неба для неprisутнього батька.

Всім ОО. Деканам даємо власть розрешати від усіх слуцаїв задержаних Пані крім „абсолюції компліції“.

В випадку неможливости порозумітися і віднести до Митрополичого Ординаріату всім ОО. Деканам даємо власть диспензувати від перепони 4-ого ступня та від двох оповідей.

Всім монахиням і інокіням уділяємо диспензи від мясних страв на середі позапостні і на поведілки в часі постнім.

Пригадуємо Всеч. Духовенству закон Церкви, що не дозволяє вживати звонів без дозволу пароха або завіда-теля. Цей закон належить вірним пригадувати й допильно-вувати його виконання.

Від Митрополичого Ординаріату
Львів, дня 1. вересня 1939. р.

АНДРЕЙ
Митрополит

Справа редуцій стипендій.

Буває, що священники, прийнявши на відпустах багато жертв на Служби Божі, просять Митрополичий Ординаріат о їх редуції. Тому подається до відома, що Ординаріат не має влади редукувати стипендії, бо така редуція є дозволом відправити кілька Служб Божих за більше число прийнятих стипендій. Тільки Св. Отець має право і змогу дозволяти на таку редуцію. Кажу змогу, бо даючи такий дозвіл і Св. Отець мусить пошанувати право третього, себто того, що дав стипендію, але те право заспокоює плаченням із духових скарбів Церкви, а даючий стипендію не тратить через невідправлення його Служби Божої. Та розпоряджувати тими сокровищами Церкви може тільки Св. Отець.

Хто приймає стипендію на одну Службу Божу, той під гріхом зобов'язаний ту Службу Божу відправити навіть тоді, коли жертва даючого є мала, бо те прийняття є контрактом-умовою з даючим. Якщо приймаючи датки не може або не хоче відправити за кожний даток Службу Божу, мусить це даючому сказати, згл. не при-мати, наколи даючий ставить умовину відправлення окремої Служби Божої. Тому всі вірні повинні бути повідомлені про те, що люди, які дають малі жертви, не можуть мати своєї Служби Божої, що їх жертви зливаються з іншими на утворення одної чи більше стипендій.

Така сума дрібних жертв може бути уважана за одну стипендію і відповідно до її великості належить відправити або соборну або співану Службу Божу. Ту загальну суму може священник і так поділити, щоб за неї відправити стільки Сл. Божих, на скільки стипендій може загально її — ту суму — поділити. Тому по-радно людей наперед і загально і поодинокі повідомити, що можуть давати на Сл. Божу або а) цілу стипендію (від священника залежить, чи Сл. Божу готов відправити за 1 або 2 золоті або не за менше як за 5) або б) так, що дрібні жертви склададається

на стипендії по 1, 2 чи 5 золотих і кожний вірний, даючи жертву нпр. $\frac{1}{2}$ зол. або половину, десяту, має або половину або четверту чи десяту частину Сл. Божої, або в) так, що його жертва лучиться з багатьма іншими жертвами на утворення одної Сл. Божої. Коли люди, даючи на Боже, це знають, не треба ніякого рішення Митрополичого Ординаріату до виконання тих обов'язків. Коли люди цього не знають, треба їх раз-у-раз про це почувати і повідомляти. Можна одначе догадуватися, що вірний, який дав нпр. один грош на жертву, про те знає, що для нього священник окремо Служби Божої не буде правити.

Від Митрополичого Ординаріату

Львів, дня 1. вересня 1939.

АНДРЕЙ, Митрополит

Справа літургічної молитви за Пана Президента Р. П.

До зарядження проголошеного в Арх. Від. 1934. ч. IV. ст. 100 ч. 3001/AB. додається додаткове слідуюче пояснення: Молитву за Пана Президента Р.П. маєтсья відчитувати голосно, то значить так, щоб ті, що стоять коло престола, могли її чути і те ствердити. Це зарядження обов'язує всіх священників тутешньої Архієпархії.

Від Митрополичого Ординаріату

Львів, 29. серпня 1939.

АНДРЕЙ, Митрополит

Ч. 68/Орд.

Справа Українського Католицького Інституту Церковного Зєдинення.

Митрополичий Ординаріат подає до відома слідуюче:

Львівський Воевідський Уряд стаючи на становищі, що „Український Католицький Інститут Церковного Зєдинення у Львові“ є стоварищенням державного права — признав його заложення як суперечне з постановами права про стоварищення і наказав зарядженням з дня 4. VIII. 1939 ч. Р. М. 63/12 1939 його ліквідацію.

Від Митрополичого Ординаріату

Львів, дня 13. серпня 1939.

АНДРЕЙ, Митрополит

Дитячі вибрики на шляхах.

Згідно комунікатом Львівського Воевідства при залізничних шляхах мають місце вибрики недоростків-пастушків, що загрожують безпеці залізничного руху.

Митрополичий Ординаріат поручає отсим підвладному собі Духовенству, щоб часто звертало увагу батьків на необчислиме поведення непильнованих ними дітей і на страти, на які наражені через псоти таких дітей громадянство і вони самі.

Ч. 70/Орд.

Справа Евстахії Бохняк.

Митрополичий Ординаріат забороняє всім священникам під канонічним послухом спроваджувати до своїх парохій або в тих парохіях припиняти Евстахію Бохняк або помагати їй у таких подорожах.

Від Митрополичого Ординаріату

у Львові, дня 18. серпня 1939.

АНДРЕЙ, Митрополит

Конкурс на дяківську посаду.

Оголошується пораз другий конкурс на посаду дяка у Петранці дек. рожнітівського.

Дотація: Мешкання, $\frac{1}{2}$ м. городу, 3 м. поля, роківщина і треби.

Кандидат має мати кваліфікації вищого ступня.

Першенство мають ремісники або особи, що розпоряджають фондом на заложення склепу. На відповідь залучити значок.

Ч. 9611/ДЯ.

Конкурс

на прийняття кандидатів дяківського звання до бурси при Архикатедральній Церкві Св. Юра у Львові.

Отсим розписується конкурс на прийняття дяківських кандидатів до бурси при Церкві св. Юра у Львові під таими умовами:

1. Кандидат, українець, гр. кат. обряду, мусить мати голос вже усталений по мутації добрий слух.
2. Кандидат має долучити до прохання:
 - а) метрику хрещення і миропомазання,
 - б) свідоцтво покінчення шкільної науки,

- в) свідоцтво моральності від о. пароха,
 г) заяву родичів чи опікунів, що будуть платити місячно 30 зол. на оплату удержання в бурсі,
 д) виказатися свідоцтвом здоровля.

По прийняттю при зголошенню до бурси кожний кандидат мусить мати теплу і порядну одіж, білля, подушку, простирала і накривала на ліжко.

В першім році Управа бурси не уділяє ніяких звільнень і знижок. Наука триває повних 3 роки.

Прохання треба вносити до Управи бурси найдалше до 15. вересня 1939. і долучити на відповідь картку оплачену 15 сот. значком.

Управа

Архикатедральним парохом іменованій.

Лободич Роман, крилошанин Митроп. Капітули.

Wydawca: Ordynariat Metropol. obrz. gr. | Drukarnia „Biblos” Lwów, Japońska 7.
 Redaktor: Ks. Wasyl Belej.

Накладом Митроп. Ординаріату | Друкарня „Біблос”, Львів, Японська 7
 Редактор: о. Василь Белей.

ЛВІВСЬКІ АРХІЕПАРХІЯЛЬНІ ВІДОМОСТІ
 Річник LII Вересень-Жовтень 1939 Ч. IX-X.

М.О. ч.1. ДО ДУХОВЕНСТВА.

Обернулася картка історії, настала нова епоха. Стрічаємо її покірною молитвою, сильною надією в безконечну доброту й милосердя Іс. Христа-Бога, який усе веде на Божу славу й наше добро. Вітаю Вас християнським привітом "Христос посереді нас". Програма нашої праці така: Будемо повинуватися владі, слухати законів, оскільки вони не противні Божому запові, не будемо мішатися до політики і світських справ, не перестанемо жертвенно працювати для Христової справи в нашому народі. Перший найважливіший наш обов'язок: учити молодь катихизму. Будемо говорити катихитичні проповіді кожної неділі і свята, заохочувати людей до щоденних спільних молитов на-голос, по кожній відправі в церкві будемо на-голос відчитувати щоденні християнські молитви з наступом катихизму. Усильно раджу співати в церкві тзв. Правило св. Пахомія (АЕВ. 1934, ст. 183). Але передовсім будемо давати вірним добрий приклад святого життя, усильної молитви і праці. Будемо вживати ліпших християн, старших хлопців і дівчат до науки катихизму в рідинах. Даю всім місю навчання релігії. Кожний душпастир навчить кількох розумних і побожних господарів, як треба хрестити дітей, щоб на випадок браку священника самі вміли правильно охрестити з води новонароджену дитину. Дуже дбайливо перестерігайте людей перед обмежуванням числа родин, перед святотатським надуживанням супружества та представляйте людям мерзенність гріха, який із батьків робить убивників власних дітей. Щоденно радо сповідайте людей, які будуть про те просити, і заохочуйте всіх до частоті сповіді. Найважливіший обов'язок душпастиря-так провадити вірних, щоб по змозі між ними не було людей, які не були

...всіх, що спільно живуть по Євангелійських Радах. Розсїварчи Вас по світі, Боже Провидіння дає Вам яснє й велике післанництво ширити ради св.Євангелія і знання Євангелія між людьми. Де лиш осяде хто з Вас, чи там, де буде могли працев рук заробляти на життя з христїянською молитвою, там буде Вашим обовязком давати вірним св.приклад христїянського життя й науку катихизму. Будете мусїти вірним служити в покїрному сповнваннї своїх обовязків, їдучи за прикладом Ісуса Христа, що прийшов не на те, щоб Йому служили, але щоб служити. Як до вго це можливе, нехай настоятелї (-льки) вдержують спільноту життя, дбаючи передовсім про духа молитви, совокуплення, христїянської любови ближнього та готовостї сповнити Богу волю. Всім настоятелям (-лькам) даю власть дозволяти монахам і монахиням вічних обїтів перебувати поза монастирем у світських одежах. Вони не переставть бути членами давньої монашої родини, до котрої належать. При неможливостї спільного життя мусять працев заробляти на життя, але нехай працю лучать з молитвою і службою ближнього, нехай дітей учать катихизму, нехай вірним дають по змозі все те, що дає той осередок життя, яким є дїм монаший. Нехай піддержують христїянського духа, любов ближнього, працю для нього на славу Богу і для спасіння душ та любовне припинання Божої

М!О. ч.2. В доповненнї письма з 1.ІХ.ц.р. для богословської точності додає:Крім випадку "absolutio complicis" "є інші випадки, від яких не має права розрїшати або дозволити розрїшати.Про них не згадав, бо вони дуже рїдкі, а саме:1)хто освячені Дари відкидає, або вживає, або заховує на лиху цїль;2)сповїдник, що нарушить, або зломить св.Тайну сповїдї;3)хто допуститься насильства на особї Римського Архієрея;4)хто допуститься симонїї при виборї Папи. - А.М.

М.О. ч.3. ДО МОНАХІВ І МОНАХІНЬ ТА ВСІХ,ЩО СПІЛЬНО ЖИВУТЬ ПО ЄВАНГЕЛІЙСЬКИХ РАДАХ. Розсїварчи Вас по світі, Боже Провидіння дає Вам яснє й велике післанництво ширити ради св.Євангелія і знання Євангелія між людьми. Де лиш осяде хто з Вас, чи там, де буде могли працев рук заробляти на життя з христїянською молитвою, там буде Вашим обовязком давати вірним св.приклад христїянського життя й науку катихизму. Будете мусїти вірним служити в покїрному сповнваннї своїх обовязків, їдучи за прикладом Ісуса Христа, що прийшов не на те, щоб Йому служили, але щоб служити. Як до вго це можливе, нехай настоятелї (-льки) вдержують спільноту життя, дбаючи передовсім про духа молитви, совокуплення, христїянської любови ближнього та готовостї сповнити Богу волю. Всім настоятелям (-лькам) даю власть дозволяти монахам і монахиням вічних обїтів перебувати поза монастирем у світських одежах. Вони не переставть бути членами давньої монашої родини, до котрої належать. При неможливостї спільного життя мусять працев заробляти на життя, але нехай працю лучать з молитвою і службою ближнього, нехай дітей учать катихизму, нехай вірним дають по змозі все те, що дає той осередок життя, яким є дїм монаший. Нехай піддержують христїянського духа, любов ближнього, працю для нього на славу Богу і для спасіння душ та любовне припинання Божої

10. У. С. В. Доповнення писем з 1. IX. 1. р.
Володарської консисторії доповіді: Кримська
від "Святої Синодальної Консисторії"
...
М. А.

10. У. С. В. Доповнення писем з 1. IX. 1. р.
Володарської консисторії доповіді: Кримська
від "Святої Синодальної Консисторії"
...
М. А.

волі. Братів і сестер, що є на новіціяті або
мають тільки часові обіти, можуть, як про те
попросити, з них звільнити настоятелі (-льки),
яким Митрополичий Ординаріат дає цю власть.
Те саме відноситься до монахів (-инь) по віч-
них обітах, або по монашій професії, які ба-
жають покинути монастир і вернути на світ.
Як довго це можливе, монастирі чи чернеці до
ми будуть продовжувати удержування сиротин-
ців, захоронок, шкіл чи інституцій. В міру, як
це буде ставати неможливим з уваги на зов-
нішні обставини, настоятел (-льки) будуть мо-
нахам і монахиням давати право або покинути
монастир з увільненням від усяких обов'язків
монашого життя, або перебувати поза монасти-
рем у світських одежах. Не монаша одежа ро-
бить людину монахом (-инею), а дух покорі, мо-
литви, жертвенної любови ближнього і праці
для нього. Ради св. Євангелія, пресвяті ради
Ісуса Христа можна сповняти в потребах жит-
тя, в яких ми й не найшлися б. Нехай Вас Бог
благословить і веде дорогами Євангелія до
вічного спасіння і до святості життя. - А. М.

ЛЬВІВСЬКІ АРХІЕПАРХІЯЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Річник III

Листопад 1939

Ч. XI.

**М.О. ч.4. МИТРОПОЛИТ ВІРНИМ АРХІЕПАРХІЇ
 Мир Вам і Божа Благодать!**

Найважливіша справа для Церкви, народу й родин, щоб діти були добре виховані. Коли людина від дитинства навчиться боятися Бога, заховувати Його св. заповіді, дбати про Божу благодать, стерегтися гріха, тоді і в житті буде добрим, совісним чоловіком, правдивим християнином та принесе родителям, Церкві, батьківщині потіху і славу та буде працювати з хісною для Бога і ближніх. А навпаки, коли дитина не навчиться катихизму, коли не вправиться за-молоду в боязні Бога та в совісному виконуванні обов'язків, виросте на чоловіка, що не зуміє бути добрим та виконати своїх обов'язків супроти Бога і ближніх. - Ми священники по змозі працюємо для Вас та над вихованням Ваших дітей. Між тими обов'язками найважливіший - проповідати й катихизувати дітей. Самі знаєте, що ті наші обов'язки були не легкі, а відповідальність перед Богом та людьми важка. Тепер вони стали ще тяжчі. В деяких місцях не допускають нас до школи і ми не всім дітям досягнути багатьох людей, навчити їх як слід Божої науки. Тому збільшується обов'язок родителів, родини подбати про те, щоб діти були добре виховані і навчилися від дитинства правд св. віри. Я як Ваш душпастир пригадує Вам цей важкий Ваш обов'язок супроти дітей, що з кожним днем стає важнішим. Від Вашої праці зависть їхня будучина і Ваше щастя на старість, бо хто ж не знає, як гірко можуть плакати родителі над недобрими синами, доньками. - Щоб той обов'язок виховання дітей як слід сповнити, пам'ятайте на мою усильну, так часто повторювану раду - спільно молитися рано і ввечір, на-голос, по змозі з молитвослова. При них і мала дитина, яка ще

спадок на християнські традиції

Утримання, бо перед Богом і совістю зобов'язаний
 причинитися до його утримання. Такий еванге-
 льський закон!" Коли ми сіяли вам духовне,
 чи велика річ, коли б ми ваше тілесне жали?
 ... Чи не знаєте, що котрі в святині працю-
 ють, зі святині їдять, а котрі вівтареві слу-
 жать, з вівтарем діляться? Так і Господь по-
 становив, щоб ті, що голосять Євангеліє, з Є-
 вангелія жили" (1 Кор. 9, 11-14). Ті, що Церкві
 відбирають спосіб утримання священика, себ-
 то церковні і парохіяльні ґрунти, кривдять
 парохію і всіх християн, яким потрібна пра-
 ця священика. Ви, Християнські Невісти, става-
 йте в обороні Церкви і дбайте про те, щоб у
 громаді лишилася та поміч, яку дає релігія
 і Церква. Дбайте про те, щоб священик, що для
 громади працює, не терпів з родиною голоду!
 -Обставини вкладають на християнські родини
 ті два великі обов'язки. Тим, що ті обяза-
 зки радо будуть сповняти, нагородить сам
 Христос Спаситель, а нагорода Його-благо-
 словенство, хоч і серед хрестів, на цьому
 світі і вінець Апостолів у Божому Царстві.
 Тих, що слів моїх не послухають, я пересте-
 ріг і перед Божим судом не буду відповіда-
 ти за наслідки їхнього поступування. Бог
 буде нас судити. -Зрештою, Дорогі Братя й Се-
 стри, багато моліться, дбайте про побожні
 книжки, читайте їх на-голос усім, що хотять
 послухати, дбайте і моліться про загальне
 добро народу, Церкви, працюйте для добра бли-
 жніх. Наука християнська це наука любови,
 християнське життя це чинна любов ближньо-
 го; показуйте ту любов ближнього особливи-
 шим способом усім безбожникам, моліться за
 них багато, приймайте на себе терпіння за
 їхні гріхи, ставайте з любови до них учас-
 никами терпіння і мук Христа Спасителя.
 "Христос для нас умалив Себе, прийнявши вид
 слуги (Филип. 2, 7)... для нас зубожів, хоч був
 багатий, щоб ви Його вбожеством збагатилися
 (II Кор. 8, 9). -Ідіть за прикладом Христа,

Утримання, бо перед Богом і совістю зобов'язаний
 причинитися до його утримання. Такий еванге-
 льський закон!" Коли ми сіяли вам духовне,
 чи велика річ, коли б ми ваше тілесне жали?
 ... Чи не знаєте, що котрі в святині працю-
 ють, зі святині їдять, а котрі вівтареві слу-
 жать, з вівтарем діляться? Так і Господь по-
 становив, щоб ті, що голосять Євангеліє, з Є-
 вангелія жили" (1 Кор. 9, 11-14). Ті, що Церкві
 відбирають спосіб утримання священика, себ-
 то церковні і парохіяльні ґрунти, кривдять
 парохію і всіх християн, яким потрібна пра-
 ця священика. Ви, Християнські Невісти, става-
 йте в обороні Церкви і дбайте про те, щоб у
 громаді лишилася та поміч, яку дає релігія
 і Церква. Дбайте про те, щоб священик, що для
 громади працює, не терпів з родиною голоду!
 -Обставини вкладають на християнські родини
 ті два великі обов'язки. Тим, що ті обяза-
 зки радо будуть сповняти, нагородить сам
 Христос Спаситель, а нагорода Його-благо-
 словенство, хоч і серед хрестів, на цьому
 світі і вінець Апостолів у Божому Царстві.
 Тих, що слів моїх не послухають, я пересте-
 ріг і перед Божим судом не буду відповіда-
 ти за наслідки їхнього поступування. Бог
 буде нас судити. -Зрештою, Дорогі Братя й Се-
 стри, багато моліться, дбайте про побожні
 книжки, читайте їх на-голос усім, що хотять
 послухати, дбайте і моліться про загальне
 добро народу, Церкви, працюйте для добра бли-
 жніх. Наука християнська це наука любови,
 християнське життя це чинна любов ближньо-
 го; показуйте ту любов ближнього особливи-
 шим способом усім безбожникам, моліться за
 них багато, приймайте на себе терпіння за
 їхні гріхи, ставайте з любови до них учас-
 никами терпіння і мук Христа Спасителя.
 "Христос для нас умалив Себе, прийнявши вид
 слуги (Филип. 2, 7)... для нас зубожів, хоч був
 багатий, щоб ви Його вбожеством збагатилися
 (II Кор. 8, 9). -Ідіть за прикладом Христа,

терпять усі злидні і вбогість для спасення наших братів безбожників. Покажіть їм щирю любов, а приднасте їх Спасителеві. Нехай пізнають у Вашій любові, що вученики Христа, що "Бог є любов"; любов це найвища, одиноко тривала й могутня сила на світі. І нехай Божа благодать піддержує Вас у сповненні Вашого великого післанництва, нехай зробить Вас достойними і того післанництва і сповнення його, і вкінці нагороди за те сповнення. - А.М.

М.О. ч.5. Для спасення душ і вигоди потребуючих уділяємо до вікликання такі власти:

- 1) від освяченого часу крім Вел. Посту (на 5 випадків),
- 2) від перепони нелітності (до 18 л. у хл. і 16 у д.) по лік. свідонству (5 вип.),
- 3) від IV ст. сповіднення і посвоячення (5 вип.),
- 4) від 2-ох оповідей (5 вип.),
- 5) від предложення метрики (5 вип.).

Такси в дотеперішній висоті (АЕВ 1935, ст. 408) по спроможі вірних призначується по половині на утримання конс. канцелярії і для душпастиря. Вірні можуть платити їх і еквівалентом у збіжжі. Всі уділені диспензи треба окремо нотувати і висилати до М.О. 4 рази в році через Дек. Уряд. Властей можна вживати тільки тоді, коли є важна канонічна причина. При незнаних чужих особах і в браку метрики мають дотичні особи і найменше один свідок ствердити присягою, що є вільного стану. - Дозволяється далше 6) нести Нсв. Тайни до хорого утавно, як обатавини цього вимагають, 7) правити Сл. Богу на дворі в приладженій прилично каплиці або в салі відповідно й гідно приготованій на ангимінсах з церкви, 8) в поодиноких випадках і при слушній причині дозволяти вірним на тяжкі роботи в неділі і свята за виїмком Різдва, Воскресення і Сошествія Св. Духа, але по Сл. Вожій, 9) приймати на доно Церкви апостатів і еретиків, 10) надавати повний відпуст при смерті свіжо наверненим із ереси і дітям по першій св. сповіді і св. Причасті

при звичайних умовах (сповідь, св. Причастя, молитви за Церкву), 11) благословити знаком хреста й надавати звичайні відпусти на хрестики, медалики, вервиці і статуї зі солідного матеріалу, для вмираючих благословити знаком хреста хрестик і надавати повний відпуст по сповіді і св. Причасті, або при совершенному жалю, коли хорий, цілуючи чи дотикаючи хрестик, вимовляє ім'я Ісус і годиться з Богом волею. - II. ОО. ДЕКАНАМ: На тих самих умовах, що подані вище при ОО. Душпастирях від 1-5, уділяється власть диспензувати з важких причин 1) від усіх трьох оповідей (на 10 вип.), 2) від III ст. посвячення і споріднення (10 вип.), 3) призначувати на вільні душпастирські посади в деканаті вільних священників свого деканату, про що повідомлять М.О., 4) благословити чаші, дзвони, цвинтарі - все за таксами в дотеперішній висоті, або по змозі по половині, як вище, 5) дозволяти ереям: а) правити 2 Сл. Вожі, як по містах не мають сотрудирика, або по селах мають прилучені церкви, б) замість Часослова відмовляти сім псалмів покаянних у злуці зі співаним правилом св. Пакомія (АЕВ 1934, ст. 188). - Всім СПОВІДНИКАМ: дозволяється 1) звільняти від посту крім Вел. Пятниці та замінювати всякі обіти на інші добрі діла, 2) розрішати від усіх екскомунік застережених Ординарієві, а саме тих, що заключили подружжя перед некаатолицьким служителем, або з умовиною, що діти будуть виховувані поза католицькою Церквою, що дітей дали хрестити або виховувати некаатолицькому служителеві, що допустилися зігнаня плоду з наслідком. - Від М.О. 1. XI. 1939. А.М.

М.О. ч. 6.

Львівські архієпархіальні відомости
Річник III Грудень 1939 Ч. XII.

М.О. ч. VI.

ДО ДУХОВЕНСТВА.

Не маючи змоги вибивати більше ніж 200 примірників, мушу просити Всч.ОО., до яких дійде число АЕВ., переписати його для своєї парохії, а по змозі і для кількох сусідних. Послання прошу усильно передавати в копії таким, які піднялися б на-голос читати людям по хатах. Іх також прошу людям читати побожні книжки, а передовсім "Божу науку". - А.М.

М.О. ч. 7.

Щоб доповнити всі недостатки знання євангельської науки, відновляємо деякі затрачені в нас літургічні звичаї: а) на УТРЕНІ по 6-ій пісні канона, або по Утрені читати твори Отців, оскільки вони знаходяться в парох. бібл.: Ісаака Золот. на матея, Василя Вел. Аскетичні твори, тощо; в браку цих творів читати добре вибрану духовну книжку: мої давні послання, Божу Сійбу, Правди Вічні, Божу Науку; б) на СЛУЖБІ Божій по Євангелію відспіваному в церковній мові додавати український переклад і часто Євг. "на всякое прошеніє"; в) на ВЕЧІРНІ в неділю вхід з Євангелієм, а по Прокімені Євангеліє страстне або інше в українському перекладі. - Спільні молитви, які по давньому розпорядку М.О. мають повторюватись по Службі Божій чи по Вечірні, поручаємо по змозі співати, аце: "Царю небесний" на гл. 6 сам. "Святий Боже" якимнебудь знаним напівом, "Пресв. Тройце" на гл. 2 сем. "Отче наш" на гл. 3, "Помилуй мя, Боже" співати на два хори як псалми на "Господи возвах", "Ослаби" рецитувати, "Богородице Діво" на гл. 1 воскр. "Под Твою милость" як звичайно, "Достойно" на гл. 6 сам., катихизмову частину рецитувати всім разом. Заохочувати людей так само співати в хатах щодня ці молитви. - А.М.

ПІСЬМО ДО ДЯКІВ
1933

М.О. ч.8. ДО ДЯКІВ.
Уважаючи Вас за помічників Духовенства, звертаюся до Вас з цим моїм письмом, щоб заохотити Вас до праці над уведенням загального співу цілого народу. Прегарно, коли провадите хор на 4 голоси, але ще краще і важніше, щоб під Вашим проводом співав увесь на- рід, бо тим способом усі присутні в церкві втягаються в молитву. Правильно сказано, що хто співає - два рази молиться, бо молиться сам і людям помагає молитися. Загальний спів цілої церкви без порівняння більше людям помагає молитися, ніж спів одного або й хочби кількох людей. Спів це один із середників ду- шпастирських у вироблюванні й виховуванні християнської душі. Тому Ви, Церковні півці, вважайте це за переважне Ваше післанництво. Ваше завдання: побожним співом і організацією всенароднього співу причинятися до розбудови християнства в людських душах. Можу Вас запев- нити, що хто з Вас сповнить цей пресв. обяза- зок на Божу славу і з любови ближніх, того не мине нагорода, яку Ісус Христос призначив Апо- столам. Мир Вам. - А.М.

М.О. ч.9. МИТРОПОЛИТ ДО УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ:
Мир Вам і Благодать!
Горнетесь до всякого роду шкіл, користаючи з того, що навчання безплатне. Добре робите, що дбаєте про освіту і знання, бо по християнсь- кій праведності та Божій благодаті знання є найбільшою силою, якою людина може розпоряджа- ти. В освіті йде про одне: щоб знання було пра- вдивим знанням, щоб відносилося лише до прав- ди, а не було неправдою, брехнею. Бо як правдиве знання є силою людини, так і фальшиве знання, оперте на неправді, є для чоловіка правдивою недугою, каліцтвом та нещастям на ціле життя. А що людська природа є зіпсута, що пристрасті чоловіка тягнуть до злого, що розумові трудно доходити до правдивої і неложної правди, то й треба Вам тієї Божої Мудрости, що вміє відріз-

М.О. ч.8. ДО ДЯКІВ.
Уважаючи Вас за помічників Духовенства, звертаюся до Вас з цим моїм письмом, щоб заохотити Вас до праці над уведенням загаль- ного співу цілого народу. Прегарно, коли про- вадите хор на 4 голоси, але ще краще і важ- ніше, щоб під Вашим проводом співав увесь на- рід, бо тим способом усі присутні в церкві втягаються в молитву. Правильно сказано, що хто співає - два рази молиться, бо молиться сам і людям помагає молитися. Загальний спів цілої церкви без порівняння більше людям по- магає молитися, ніж спів одного або й хочби кількох людей. Спів це один із середників ду- шпастирських у вироблюванні й виховуванні християнської душі. Тому Ви, Церковні півці, вважайте це за переважне Ваше післанництво. Ваше завдання: побожним співом і організацією всенароднього співу причинятися до розбудови християнства в людських душах. Можу Вас запев- нити, що хто з Вас сповнить цей пресв. обяза- зок на Божу славу і з любови ближніх, того не мине нагорода, яку Ісус Христос призначив Апо- столам. Мир Вам. - А.М.

М.О. ч.9. МИТРОПОЛИТ ДО УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ:
Мир Вам і Благодать!
Горнетесь до всякого роду шкіл, користаючи з того, що навчання безплатне. Добре робите, що дбаєте про освіту і знання, бо по християнсь- кій праведності та Божій благодаті знання є найбільшою силою, якою людина може розпоряджа- ти. В освіті йде про одне: щоб знання було пра- вдивим знанням, щоб відносилося лише до прав- ди, а не було неправдою, брехнею. Бо як правдиве знання є силою людини, так і фальшиве знання, оперте на неправді, є для чоловіка правдивою недугою, каліцтвом та нещастям на ціле життя. А що людська природа є зіпсута, що пристрасті чоловіка тягнуть до злого, що розумові трудно доходити до правдивої і неложної правди, то й треба Вам тієї Божої Мудрости, що вміє відріз-

просити. Сповни свою обітницю, Предвічний Боже, і вислухай покірну християнську молитву".
- Поручаю Вам також дуже й дуже, Дорого Діти часте приймавання св. Тайн. В школі не будуть Вам цього пригадувати, самі пам'ятайте про це. Св. Евхаристія це обильне джерело всяких Божих ласк, - черпайте з нього для себе, родителів, рідні, свого села й батьківщини. В св. Евхаристії приходить сам Ісус Христос до Вас, хоче у Вас гостити. Тоді просвічує Вашу душу, очищує її з усякої плями гріха і пристрасти та наповняє її Божими дарами. Днина, в якій чоловік приступає до св. Причастя, є святою, великою дниною. Пам'ятайте тільки, що треба до св. Причастя приступати з чистою совістю, тобто що чоловік перед св. Причастям мусить знати про себе, що від останньої сповіді не обривав Бога ніяким тяжким гріхом. Хто того свідомий, той може приступати до св. Причастя і без сповіді, в тиждень, у місяць по сповіді. Очевидно, мусить до св. Причастя добре приготуватися, себто мусить бути натше і приступати до Ісуса Христа, не зі звичаю, не тому, що інші так роблять, а тільки тому, щоб приступати до І. Хр., щоб придбати Його св. ласку. Священик каже: "зі страхом Божим і любов'ю" тобто в душі покаяння за всі св. гріхи і в душі любови до І. Хр. Бога. Пам'ятайте, Діти, що це страшний гріх приступати до св. Причастя в Божій неласці, з тяжким гріхом на совісті. Святотатське Причастя це повторення гріха Юди Іскаріота. Як Юда приступав до Ісуса Хр. і в Гетсеманському городі цілував Його, а в серці мав зраду бо поцілував показував І. Христа Його ворогам, так і грішник приступає до І. Хр., віддає Йому неначе поцілу той знак любови, яким є св. Причастя, а в душі зневажає Його та віддає Його пекольним силам, до яких належить душа позбавлена Божої благодаті. Хай Бог Всевишній стереже Вас, Дорогі Діти, перед тим страшним гріхом, що веде душу в пропасті всіх гріхів, - таких, про які чоловік навіть не має поняття. - Стережіться гріха проти св. віри, тримайтеся

просити. Сповни свою обітницю, Предвічний Боже, і вислухай покірну християнську молитву".
- Поручаю Вам також дуже й дуже, Дорого Діти часте приймавання св. Тайн. В школі не будуть Вам цього пригадувати, самі пам'ятайте про це. Св. Евхаристія це обильне джерело всяких Божих ласк, - черпайте з нього для себе, родителів, рідні, свого села й батьківщини. В св. Евхаристії приходить сам Ісус Христос до Вас, хоче у Вас гостити. Тоді просвічує Вашу душу, очищує її з усякої плями гріха і пристрасти та наповняє її Божими дарами. Днина, в якій чоловік приступає до св. Причастя, є святою, великою дниною. Пам'ятайте тільки, що треба до св. Причастя приступати з чистою совістю, тобто що чоловік перед св. Причастям мусить знати про себе, що від останньої сповіді не обривав Бога ніяким тяжким гріхом. Хто того свідомий, той може приступати до св. Причастя і без сповіді, в тиждень, у місяць по сповіді. Очевидно, мусить до св. Причастя добре приготуватися, себто мусить бути натше і приступати до Ісуса Христа, не зі звичаю, не тому, що інші так роблять, а тільки тому, щоб приступати до І. Хр., щоб придбати Його св. ласку. Священик каже: "зі страхом Божим і любов'ю" тобто в душі покаяння за всі св. гріхи і в душі любови до І. Хр. Бога. Пам'ятайте, Діти, що це страшний гріх приступати до св. Причастя в Божій неласці, з тяжким гріхом на совісті. Святотатське Причастя це повторення гріха Юди Іскаріота. Як Юда приступав до Ісуса Хр. і в Гетсеманському городі цілував Його, а в серці мав зраду бо поцілував показував І. Христа Його ворогам, так і грішник приступає до І. Хр., віддає Йому неначе поцілу той знак любови, яким є св. Причастя, а в душі зневажає Його та віддає Його пекольним силам, до яких належить душа позбавлена Божої благодаті. Хай Бог Всевишній стереже Вас, Дорогі Діти, перед тим страшним гріхом, що веде душу в пропасті всіх гріхів, - таких, про які чоловік навіть не має поняття. - Стережіться гріха проти св. віри, тримайтеся

... св. Церкви. Як зрада проти батьківщини є мерзеним злочином, так і зрада св. Церкви, нашої Матери, що від дитинства до гробу веде нас і в кожній потребі подає помічну руку. Памятайте, що Бог Вам дав ту велику ласку належати до св. Католицької Вселенської Церкви. Любіть її, будьте їй вірні, самі старайтеся, щоб знати науку катихизму, щоб не опускати щоденних молитов, щоб часто приступати до св. Причастя на вже коли не можна інакше, то бодай 4 рази до року. Дбайте про те, щоб читати побожні книжки. Ви старші для молодших братчиків і сестричок будьте вчителями, наставляйте їх на праведну дорогу, вчіть їх релігії, читайте також побожні книжки і родичам і чужим, що про те не пам'ятали б без Вас. Намовляйте батьків, щоб щоденні молитви в хаті рано й вечером, а бодай раз у день, спільно відчитували, або й співали на-голос і з молитвослова. Коли потрапите батьків до цього намовити, будете мати велику заслугу, а цілій родині зробите велике добродійство. Звичай спільно молитися це дуже святий, дуже християнський, дуже важний звичай. Він є причиною, що Бог благословить такі родини, Христос з ними неначе живе та власною рукою веде дорогами християнського життя. - Ви, Дорогі Діти, будьте добрі та це моє письмо перепишіть собі і пригадуйте його собі від часу до часу та пригадуйте ті правди й іншим дітям. Цим письмом, Дорогі Діти, хочу з Вами розпрощатися, бо не знаю, чи мені Бог дозволить працювати для Вас і за Вас молитися. Нехай же це моє письмо буде для Вас неначе моїм завіщенням, останньою наукою, проханням і щирим батьківським благословенням. Благодать Господа нашого Ісуса Христа, і любов Бога й Отця, і причастя Св. Духа нехай буде з усіми Вами, Амінь! - А. М.

... св. Церкви. Як зрада проти батьківщини є мерзеним злочином, так і зрада св. Церкви, нашої Матери, що від дитинства до гробу веде нас і в кожній потребі подає помічну руку. Памятайте, що Бог Вам дав ту велику ласку належати до св. Католицької Вселенської Церкви. Любіть її, будьте їй вірні, самі старайтеся, щоб знати науку катихизму, щоб не опускати щоденних молитов, щоб часто приступати до св. Причастя на вже коли не можна інакше, то бодай 4 рази до року. Дбайте про те, щоб читати побожні книжки. Ви старші для молодших братчиків і сестричок будьте вчителями, наставляйте їх на праведну дорогу, вчіть їх релігії, читайте також побожні книжки і родичам і чужим, що про те не пам'ятали б без Вас. Намовляйте батьків, щоб щоденні молитви в хаті рано й вечером, а бодай раз у день, спільно відчитували, або й співали на-голос і з молитвослова. Коли потрапите батьків до цього намовити, будете мати велику заслугу, а цілій родині зробите велике добродійство. Звичай спільно молитися це дуже святий, дуже християнський, дуже важний звичай. Він є причиною, що Бог благословить такі родини, Христос з ними неначе живе та власною рукою веде дорогами християнського життя. - Ви, Дорогі Діти, будьте добрі та це моє письмо перепишіть собі і пригадуйте його собі від часу до часу та пригадуйте ті правди й іншим дітям. Цим письмом, Дорогі Діти, хочу з Вами розпрощатися, бо не знаю, чи мені Бог дозволить працювати для Вас і за Вас молитися. Нехай же це моє письмо буде для Вас неначе моїм завіщенням, останньою наукою, проханням і щирим батьківським благословенням. Благодать Господа нашого Ісуса Христа, і любов Бога й Отця, і причастя Св. Духа нехай буде з усіми Вами, Амінь! - А. М.

М.О. ч.10. Як щорічно з днем 16, січня стет коли поклоняємося кайданам св.верховного Апостола Петра, зачнемо й цього року Евхари-

ПОМЕРЫ

Двадцать второй год, в котором
 12. VII. 1832.
 Двадцать третий год, в котором
 2. XII. 1832.
 Двадцать четвертый год, в котором
 27. XI. 1832.
 Двадцать пятый год, в котором
 9. X. 1832.
 Двадцать шестой год, в котором
 18. XII. 1832.
 Двадцать седьмой год, в котором
 19. XI. 1832.
 Двадцать восьмой год, в котором
 5. X. 1832.
 Двадцать девятый год, в котором
 1. IX. 1832.
 Двадцать десятый год, в котором
 1. IX. 1832.

1832 г. № 12

ИП 21593
Р. 52. 1939. Ч. 1-12

Львівські
Архієпархіальні відомости.

1939